

Ясунари Кавабата

СНЕЖНАТА СТРАНА

ХИЛЯДА ЖЕРАВА

ЯСУНАРИ КАВАБАТА
СНЕЖНАТА СТРАНА. ХИЛЯДА
ЖЕРАВА

Превод: Бойка Елитова, Георги Стоев

chitanka.info

„Снежната страна“ и „Хиляда жерава“ са два безспорни шедьовъра на забележителния творец-хуманист, един от върховете на новата японска литература, лауреата на Нобелова премия Ясунари Кавабата — за пръв път преведени от японски.

В един свят на поезия, на вишневи цветове и кленови листа, на загадъчната символика на чайния обред и прословутите гейши (така и останали неясни за европейца, който с лека ръка им търси еквивалентното понятие проститутки) има човешка болка и трагедия, несподелена любов и саможертва, живее призракът на войната.

Кавабата е ненадминат ваятел на най-неуловимите явления в човешката душа, създател на красота и хармония, неговото слово е образец на тънкия и неповторим финес в японския начин на мислене. Неговото изкуство е символ на мира, хуманизма и мъдростта на света.

БОЙКА ЕЛИТОВА
ТВОРЕЦ НА НЕПОВТОРИМИ
ХУДОЖЕСТВЕНИ ЦЕННОСТИ

Мнимата изключителност на западната цивилизация, родена от реалната, но мрачна сила на империализма, дълго, много дълго време отлагаше културната среща с народите от Близкия и Далечния Изток. С това тя спъваше, а и сега спъва естественото за духовния живот на народите взаимно обогатяване в името на човешкото съвършенство, хуманизма и красотата. Изкуството извън западните цивилизации и сега се разглежда от някои хора изключително като туземни, ограничени в рамките на самобитността и времето прояви на духовен напредък. А истината е друга. В областта на културата няма малки и големи народи. В развитието на човешката култура участва всеки народ и тъкмо процесът на това съвкупно културно творчество на човешкия род е един от главните пътища за всестранныя духовен възход на човечеството. Писмеността се появи в Месопотамия и Египет. Най-крупните музеи в Европа се извисяват преди всичко с ценности, донесени извън Европа. Европейската музика от осемнадесети и деветнадесети век, не в по-малка степен и съвременната, е изпълнена с музикални мотиви, ритъм и песенна атмосфера, дошли от много други райони на света. Същите тенденции на взаимно проникване са налице и в обратната посока — сетно доказателство, че в областта на духовната култура всяка среща е крачка напред към общия духовен напредък на човешкото общество. Достатъчно е тия ценности да са наистина ценности.

Именно такива ценности подари на своя народ и на човечеството Ясунари Кавабата, носителят на Нобеловата премия от 1968 година, известен като ненадминат ваятел на най-неуловимите явления в човешката душа.

Роден през 1899, Ясунари Кавабата рано загубва близките си. На шестнадесетгодишна възраст остава кръгъл сирак. Самотното и тъжно детство изострят чувствителността на поетичната му душа. То прокарва дълбока следа в паметта на писателя и в неговия творчески път. Още на шестнадесет години Кавабата написва първото си произведение: „Дневникът на шестнадесетгодишния юноша“ — вълнуваща изповед на раненото му от живота, изпълнено със скръб детско сърце. Автобиографичните мотиви се преплитат в съдбите и на много други негови литературни герои.

От детски години Кавабата мечтае да стане художник, но на петнадесетгодишна възраст решава да се посвети на литературата. И от

този момент, до последния ден на живота си, писателят превръща перото си в четка, с която създава неповторими шедеври на японската литература. Неговите произведения, които сами говорят за своя създател, го определят като неповторим писател — художник. Умението да пресъздаде красотата и хармонията в природата, да надникне дълбоко в японската душа, там да открие истинската красота и я възпее с неповторимо и индивидуално словесно майсторство — ето онази литературна особеност на художественото творчество на Кавабата, която получи висока оценка при награждаването му с Нобеловата премия през 1968 година. Огромното литературно наследство на Ясунари Кавабата е израз на непрекъснатите му творчески търсения. Хармонията в духовния мир на личността, идеалът за красотата в човешкия живот и в изкуството владеят съзнанието на писателя през целия му творчески живот.

Върху ранното творчество на Кавабата оказва влияние така нареченият неосенсуализъм — литературно течение, оформило се в Япония в резултат на проникналите от Запад различни модернистични литературни теории чрез произведенията на Пруст, Фройд, Джойс и други модни европейски автори. Това течение се разпространява в Япония като трансформиран сенсуализъм. Според японските неосенсуалисти литературата представлява нещо като плод на субективните усещания на автора, а не изображение на обективно съществуващата действителност.

Най-ярък израз на неосенсуалистичните тенденции в творчеството на Кавабата е произведението му „Кристална фантазия“ — разказ, който авторът пише под влиянието на романа на Джойс „Одисей“ („Улис“), но остава незавършен. Но творчеството на писателя не може да бъде отнесено към нито една литературна школа. Дори и като неосенсуалист, Кавабата винаги е заемал обособено, самостоятелно място в японската литература.

Той не допуска психологията му на творец да стане единствен предмет на художественото познание. Целият си живот и творчество посвещава на красотата — главният и неизменно присъстващ във всяко негово произведение персонаж. Нея Кавабата търси и разкрива в естетическите традиции на японския народ, в неговата национална култура, в богатството и индивидуалността на японската душа. Не жертвувайки нито за миг правдата, в името на тази красота, Кавабата

става ревностен защитник на своя идеал — остава докрай чужд на националистичните традиции на самурайството и на човеконенавистническата политика на империализма и агресията в името на „Свещената мисия на Япония“. По време на войната Кавабата превръща своето изкуство в символ на мира, хуманизма и хармонията в света.

Обвинен от милитаристично настроените кръгове в Япония като последовател на „женствените“, „слабохарактерни“ традиции в японската култура, писателят предоставя на своя народ и на света творчеството си като неоспоримо доказателство за голяма житейска мъдрост, неразривно свързана с многовековните традиции на японската литература.

* * *

Своеобразието на художествения стил на писателя намира най-ярък израз в повестта „Снежната страна“. Без да е замислена в началото като голямо произведение, повестта се създава дълги години. Започнал през 1934 година, Кавабата я завършва едва през 1947 година. Няколко разказа, от които се състои повестта, са обединени помежду си не толкова от сюжетното единство, колкото от множеството поетически асоциации. Стойността на произведението се определя не от простата му фабула — несподелената любов на главната героиня — гейшата Комако, а от дълбоката символика, от лиричното преклонение пред женската духовна сила и красота, от сложното преплитане на мисли и преживявания, които невинаги се поддават на словесно описание.

С много любов и топлота е изваян образът на Комако, синтезирал в себе си красотата и достойнствата на японката, способна на истински, чисти чувства и най-безкористна саможертва. Представителка на един онеправдан слой от японското общество — гейшите, Комако притежава много достойнства и много повече добродетели от своя възлюблен — Шимамура — представител на обществото, отредило ѝ такава нерадостна съдба.

В противоположност с Комако, Шимамура е човек без идеали, безполезна и пуста личност. Той е способен да възприеме само

повърхностно живота, само неговата външна красота. Обект на поетично съзерцание за Шимамура става красивата девойка Йоко — третият герой в повестта. Шимамура се възхищава от това прекрасно създание, но едновременно с това някаква „нравствена преграда в неговото мислене“ не му позволява да разбере смисъла от саможертвата и чувствата на Комако — онази вътрешна и невидима красота в човека. Някои съвременни литературни критици в Япония, например Накамура Мицуо, определят Шимамура като събирателен, „карикатурен образ на японската интелигенция през 30-те години“.

Характерен художествен похват в повестта е ретроспекцията. Но читателят веднага чувства, че времето не играе никаква роля в повествованието. Времето се проявява само като смяна на душевното състояние на героите.

Цялата повест „Снежната страна“ е един голям символ на добър живот, на топлота и сърдечност. Тя е символ на един свят, в който хуманизмът и хладният практицизъм са две несъвместими начала, между които рано или късно настъпва безвъзвратен разрыв. Един добър човешки свят, чужд на човеконенавистничеството и жестокостта.

Ето защо повестта е оказвала и продължава да оказва такова силно въздействие върху японския народ, предизвиква възхищение в душата на всеки японец. За японците произведенията на Кавабата са като собствени мисли за родната земя.

* * *

„Хиляда жерава“ е също една от най-хубавите творби на Кавабата, написани след войната. В нея авторът отново насочва вниманието на читателя към традицията. Основната идея в произведението е чайният обред.

„Ако вие откриете в моята повест желание да покажа само външната красота на чайната церемония — пише Кавабата, — вие се лъжете. Чрез нея аз изразявам по-скоро своето скептическо настроение и споделям опасенията си от онази вулгарност, която понякога съпровожда сегашните чайни обреди“

Страниците и на тази повест са изпъстрени със символи и алегии, будещи най-различни асоциации в съзнанието на читателя. В центъра на вниманието е съдбата на старинна чайна пиала, преминала през ръцете на много поколения. Характерите и нравствеността на героите са разкрити чрез тяхното отношение към традициите на чайния обред. Младият Кикуджи, поразен от красотата на прекрасната девойка Юкико, не успява да запомни чертите на лицето ѝ след първата им среща в храма, но в съзнанието му завинаги остава споменът за нейните изящни движения и съвършенство при изпълнението на чайната церемония в храма. И още нещо се е врязало в паметта му: тя е държала в ръцете си розово фурушики, с нарисувани по него белоснежни жерави — най-яркият символ на щастие за всеки японец. И Юкико действително постига своето щастие — омъжва се за човека, когото искрено обича. Но още първият ден от сватбеното ѝ пътешествие е помрачен, смутен от гледката на военни морски маневри край бреговете на Япония. Този момент от повестта е един смел апел към човечеството да се брани красотата и щастието на хората, един апел в името на мира в света.

* * *

„Снежната страна“ и „Хиляда жерава“ са повести, в които Кавабата проявява своя голям талант и като майстор на словото. Словото на Кавабата е образец на тънкия и неповторим финес в японския стил на мислене.

Да откриеш красивото в себе си и в света около теб, да го възприемеш и възпееш е истинско изкуство, чиито творци могат да бъдат само самобитни таланти. Произведенията на Ясунари Кавабата са ярко свидетелство за това, че художественото слово е велико тайнство, достъпно само за истинските жреци на литературното изкуство, към които, безусловно принадлежи големият японски писател.

Бойка Елитова

СНЕЖНАТА СТРАНА

1

Страната на снеговете започваше веднага след дългия тунел, прекаран на границата между двете провинции. Влакът спря на сигналната гара. Съмваше се.

Момичето, което седеше във вагона, от другата страна на пътеката, стана, приближи се и отвори прозореца до Шимамура. Нахлу студен въздух с дъх на сняг. Момичето се надвеси навън и с глас, отекващ в далечината, извика:

— Господин началник! Господин началник!

Бавно по снега се приближаваше човек с фенер в ръка. Беше с шал, увит чак до носа, и шапка, захлупила ушите му.

„Нима е толкова студено?“ — помисли си Шимамура и се взря в далечината. В подножието на планината, където тъмнината поглъщаше снежната белота, стояха разхвърляни някакви бараки, по всяка вероятност служебни помещения за железничарите.

— Аз съм, господин началник. Как сте?

— А-а, Йоко сан! У дома ли се завръщаш? Тук при нас пак стана студено.

— Разбрах, че по-малкият ми брат сега е тук, на служба при вас. Благодаря ви, че сте се погрижили за него!

— Да, при нас е, но вероятно му е скучно по тия места... Млад е още.

— Да, още е съвсем малко момче. Моля ви, господин началник, наглеждайте го, давайте му напътствия!

— Добре. Той засега е добре, здрав е, работи. Изобщо тук работата е много. Миналата година бяха такива студове!... Постоянно имаше снежни лавини. Всички влакове засядаха тук. Така си и стояха по линиите, без да мръднат. Жителите от околните села бяха отрупани с работа. Варяха и раздаваха ориз на пострадалите.

— Господин началник, виждам, че сте с топли дрехи, а в писмата си брат ми пише, че още не е обличал даже жилетката си.

— Да, аз съм с четири кимона. А на младите какво им е? Щом застудее, веднага за ракията се залавят. Затова организмът им отслабва, разболяват се и се търкалят ей там... — Човекът замахна неопределено с фенера по посока на бараките.

— А брат ми? Нима и той е започнал да пие?

— А не. Той не.

Железничарят изглежда не желаете повече да разговаря на студа, въпреки че беше и с палто върху традиционното си облекло. Обръщайки се вече да си тръгва, каза:

— Е, приятно пътуване!

— Вие вече си отивате!

— Отивам на лекар. Ударих се лошо.

— О, колко неприятно!

— Е, щастливо завръщане у дома!

— Господин началник, сега брат ми вероятно е на работа? — запита момичето, като плъзна поглед по снега. — Моля ви се, дръжте го по-строго!

Гласът ѝ беше прекрасен до болка. Той сякаш долиташе като ехо от снежната нощ, но без да губи своя ясен звън.

Влакът вече потегли, но момичето още не се отдръпваше от прозореца.

— Господин началник! — извика то надолу към крачещия редом с линиите човек, — предайте, ако обичате, на брат ми този път през почивния ден да си дойде у дома...

— Добре-е-е — провикна се в отговор началникът на гарата. Йоко затвори прозореца и покри с длани зачервените си страни.

В тази планинска местност, на границата между двете провинции, се очакваше много сняг и затова бяха докарани три машини за почистването му.

В тунела, от юг на север, беше прокарана линия за аварийната сигнализация в случай на снежни лавини. За разчистването на снега бяха мобилизирани пет хиляди души и пожарна бригада от две хиляди младежи.

Когато разбра, че братът на Йоко работи от тази зима на сигналната гара, където се очакваха снежни лавини, интересът на Шимамура към непознатата девойка се повиши.

Да, именно „девойка“. Ала той не можеше да разбере каква е връзката ѝ с мъжа, който пътуваше с нея. Съдейки по поведението им, те приличаха на съпрузи. Мъжът явно беше болен, а ако някой е болен, то условностите между мъжа и жената изчезват и колкото по-усърдно жената се грижи за болния мъж, толкова повече те заприличват на съпрузи в очите на околните. А майчинските грижи, с които това крехко същество заобикаляше по-възрастния от него мъж наистина създаваха представа за една съпружеска двойка. Шимамура обаче отделяше момичето от неговия спътник и мислено го наричаше „девойка“, защото то правеше тъкмо такова впечатление. Освен това, той гледаше с особен поглед момичето. Беше го наблюдавал през целия път и душата му постепенно се изпълни с нежни чувства към него.

Само преди три часа Шимамура, скучайки, беше се загледал в показалеца на лявата си ръка, свиваше го и го разгъваше. В крайна сметка сега единствено пръстите му помнеха добре жената, при която отиваше. За него самия тя се беше превърнала в нещо неопределено, нещо, което вече не можеше ясно да си представи. И само пръстите, незабравили женската топлина, се стремяха към нея. Учуден от мислите си, той вдигна ръка към очите си, а след туй започна да чертае с пръст по запотения прозорец. Изведнаж точно там, където чертаеше, се появи женско око. Сепна се и едва не възкликна от почуда, макар че не беше станало нищо необикновено. Стъклото просто отрази седналото от другата страна момиче в момента, когато мислите на Шимамура бяха някъде надалече. Навън се свечеряваше, а във вагона беше светло. Прозорецът беше станал огледало, върху което, щом Шимамура прокара ръка по запотеното от парното отопление стъкло, се появиха различни изображения.

Беше се отразило само едното око на момичето, но и то изглеждаше необикновено красиво. Като приближи лице до прозореца с вид на разсеян човек, комуто е омръзнало пътуването, Шимамура изтри с длан целия прозорец.

Момичето седеше леко приведено, като наблюдаваше легналия пред него мъж съчувствено и съсредоточено. По напрегнатите рамена и погледа ѝ личеше колко сериозно се отнася към всичко. Мъжът лежеше с глава към прозореца. Краката му бяха свити в колената на височина някъде докъм гърдите на девойката. Вагонът беше трета класа. Местата им не бяха срещу Шимамура, а малко в диагонал. Така

че оттам, където седеше Шимамура, в прозореца се очертаваше само част от лицето на мъжа, някъде до ухото.

От мястото си Шимамура виждаше много добре образа на седналото малко встрани момиче, но се чувствуваше неловко и се стараеше да не гледа натам. Това чувство го бе обхванало още при влизането във влака, когато, поразен от някак си прохладната и пронизваща красота на девойката, видя бледната и жълта ръка на мъжа, която стискаше нейната.

Отразеното в прозореца лице на мъжа създаваше впечатление на спокойствие и умиротвореност. Може би защото гледаше гърдите на момичето. Виждаше се, че той, макар и сломен от болестта, излъчва някаква, едва забележима, но приятна уравновесеност. Под главата му беше подложен шал, чийто свободен край покриваше устата и бузите му. Без да чака умоляващия поглед на мъжа, момичето внимателно оправяше този шал всеки път, когато той покриеше носа му. Това ставаше много често и съвършено естествено, и кой знае защо, дразнеше Шимамура. От време на време тя оправяше и края на палтото, с което бяха завити краката на мъжа. И това правеше непринудено. Очевидно девойката беше забравила всичко наоколо, освен своите, отправени някъде надалече, мисли. Това странно състояние на момичето именно създаваше у Шимамура усещането, че е под въздействие на някакъв сън. А може би защото всичко беше отразено в едно чудновато огледало!?

В дъното на огледалото, в заден план, една след друга се нижеха отразени картини от нощния пейзаж, подобно на двоен кадър в някакъв филм, но с тази разлика, че тук между действащите лица и фона нямаше никаква връзка. Призрачната илюзорност на човешките образи и неясният сумрачен поток на нощния пейзаж се сливаха в едно и с това създаваха мистичния свят на символиката. Това чувство беше толкова силно, че Шимамура потрепна, когато върху лицето на девойката изведнаж светна пламъче, запалено някъде в долината.

Небето над далечните планини все още бе огряно от вечерното зарево, а бягащият в прозореца вечерен пейзаж продължаваше да пази своите неуспели да се разтопят в здрача очертания. Цветовете бяха изчезнали. Всичко наоколо — и планините, и полетата изглеждаха някак си пусти, обикновени и лишени от всякакви характерни особености, което пораждаше усещането за напрежение и вълнение. И

все пак истинската причина за преживяването беше появилото се върху прозореца лице на момичето. Тъй като вечерният пейзаж непрестанно заобикаляше образа на отразеното в прозореца момиче, неговото лице изглеждаше прозрачно. Картините зад прозореца преминаваха през неговия образ, а не някъде отзад и с това засилваха тази илюзия.

Във вагона не беше много светло, а и това огледало не беше така ясно, както истинските. Очертанията на вечерния пейзаж не бяха точни и Шимамура беше вече забравил за тях. Цялото му внимание беше съсредоточено върху образа на момичето, което сякаш беше изплувало от бързия поток на пейзажа.

И точно в този момент върху лицето на момичето светна пламъчето. Отражението му в прозореца нямаше яркостта, която имаше източникът. От своя страна и истинската светлинка не беше премахнала с блясъка си своето отражение. Пламъчето плавно премина по лицето на девойката, но не я озари със сиянието си. Беше далечен студен блясък. Ала в мига, когато пламъчето съвпадна с отразеното в прозореца око на момичето, малката зеница блесна като ярка звездичка, а окото се превърна в удивително красива светулка, плуваща сред вълните на нощния мрак.

Йоко не забелязваше нищо. Тя беше напълно погълната от грижите за болния. Но и дори да беше се обърнала, тя нямаше да види своето отражение в прозореца, а един мъж, който гледа навън навярно не би привлякъл нейното внимание.

Шимамура, който наблюдаваше Йоко доста продължително време, забрави, че това не е съвсем красиво по отношение на девойката. Беше като в плен на приказното огледало, което отразяваше нощния пейзаж.

Навярно тъкмо тази унесеност беше причината интересът му да нарасне, когато видя как тя повика началника на гарата и колко сериозно и трезво говори с него. В това свое усещане на засилващ се интерес той почувствува нещо романтично.

Когато влакът напусна сигналната гара, прозорецът вече беше непроницаем. Щом потокът на вечерния пейзаж се стопи в тъмнината, изчезна и магическата сила на огледалото. Лицето на Йоко се очертаваше, както и преди, но въпреки нейните топли грижи към мъжа, Шимамура вече забеляза у нея едва доловима студенина и престана да бърше запотения прозорец.

След около половин час Йоко и нейният спътник слязоха на същата гара, на която слезе и Шимамура. Изненадан, сякаш те имаха някакво отношение към него самия, той се обърна към тях и с поглед ги питаше: „Какво става?“. Но изтрезнял от полъха на свежия въздух на перона и засрамен от своята нетактичност във влака, бързо, без да се обръща повече назад, той прекоси линията пред локомотива.

Когато мъжът, облегат на рамото на Йоко, понечи също да слезе върху линията, железничарят го спря с ръка. Малко след това от тъмнината изплува дълга композиция на товарен влак, който скри двамата от погледа на Шимамура.

* * *

Портиерът от хотела беше облечен импозантно и приличаше на пожарникар в акция. Ушите му бяха увити, а краката обути в гумени ботуши. Наметало от плътен син плат с капюшон на главата носеше и жената, която напрегнато се взираше към линиите от прозореца на чакалнята.

Шимамура, който все още беше сгрят от топлината във вагона, не почувствува веднага студа, но все пак се разтревожи от това как се обличаха хората по тия места. Значи истинската зима в снежната страна едва сега започваше...

— Толкова ли е студено, та всички сте се навлекли така?

— Да, вече съвсем сериозно се готвим за зимата. Тук вечерите, особено ако е валило сняг, са ясни, но извънредно студени. Ето и тази нощ навярно температурата ще падне под нулата.

— Вече под нулата?!

Шимамура седна заедно с хотелиерския служител в колата и се загледа в малките къщички, затрупани със сняг. Техните ниски стрехи пъшкаха под снежните калпаци и цялото селце изглеждаше самотно и печално.

— Толкова е студено, че всичко, до което се докоснеш, е като лед.

— И миналата година беше същото. По едно време имахме даже над двадесет градуса под нулата.

— А сняг?

— О, тука се натрупва до седем-осем сяку^[1] а ако се случи да вали по-дълго, стига и над едно дзьо^[2].

— Значи тепърва започва?

— Да, време му е. Очакваме голям сняг. Веднаж вече валя и понатрупа, но след това започна да се топи и остана само около едно сяку.

— Нима сега се топи?

— Е досега да, но от сега нататък... Вече настъпва истинското царство на снега.

Започваше месец декември.

Шимамура шумно изсекна носа си. Пак започва хремата.

— Ами... онова момиче, дето живееше у учителката, още ли е тук?

— Да, тук е. Тя беше на гарата. Не я ли забелязахте? Със синьото наметало.

— Така ли?! Хм. А ще мога ли да я поканя по-късно?

— Тази вечер ли?

— Да.

— Не зная. Тя каза, че с последния влак пристига синът на учителката, в чийто дом живееше жената, при която идваше.

Като разбра това, той почувствува как сърцето му се сви. Но странно, тази удивителна случайност никак не го изненада. По-скоро се учуди на себе си, че посрещна новината така, сякаш всичко беше в реда на нещата. Изведнаж си представи какво ще се случи между двете жени, едната, оставила спомен за себе си по пръстите му и другата — в чиито очи гореше пламъчето. Изглежда Шимамура беше все още под впечатлението на магическото огледало, защото, потънал в лабиринта на мислите си, тихо пошепна: „Навярно потокът на вечерния пейзаж символизира потока на времето!?”

* * *

Когато Шимамура излезе от банята, хотелът вече беше потънал в тишина.

Ски сезонът още не беше открит и в хотела имаше малко посетители. Стъклените врати на стария коридор подрънкваха при

всяка негова стъпка. В другия край, там, където коридорът завиваше към администрацията, се очертаваше силуетът на жена. Полите на дрехата ѝ се стелеха по черния лъскав под.

Като видя това, Шимамура потръпна от мисълта: „Да не би да е станала гейша?“ Но тя не изтича. Не се хвърли към него. В първия момент той забърза напред, ала като стигна до нея, мълчаливо се спря. Нейната строга сдържаност подеждва и нему. Тя направи опит да се усмихне, но лицето ѝ се изкриви в гримаса, сякаш се готвеше да заплаче. Без да промълвят нито дума и двамата тръгнаха бавно към стаята му.

Той не беше я виждал и не ѝ беше писал нито ред, откакто се сближиха. Не беше изпратил дори обещаното ръководство по японски танци. Беше се повеселил, а след това замина и забрави. Знаеше, че тя има право да мълчи, да чака той да заговори, да се извини. И въпреки това Шимамура чувствуваше, че тя не го обвинява, а напротив — обзета от нежност, се стреми към него с цялото си същество. Но какво да ѝ каже? Каквото и оправдание да измислеше, би прозвучало несериозно. Съзнавайки нейното превъзходство, Шимамура крачеше и мълчеше. Мълчеше, но усещаше как постепенно душата му се изпълва с трепетно очакване.

Щом стигнаха стълбите, той се спря, протегна лявата си ръка и промълви:

— Ето кой те помни добре.

— Така ли?

Жената хвана Шимамура за протегнатата ръка и смутена се заизкачва по стълбата.

Пред котацу^[3] тя пусна ръката му, но за да прикрие смущението си, пак я улови. Силна червенина бързо беше заляла лицето ѝ.

— Тя ли ме е запомнила?

— Не тази, другата — отговори Шимамура. Издърпа дясната си ръка, която държеше жената и като я скри под завивката на котацу, протегна напред лявата, свита в юмрук.

— Зная — каза невъзмутимо тя, и като се усмихна, разтвори дланта му и притисна към нея лицето си. — Запомнила ли ме е?

— О, колко са студени косите ти? За пръв път докосвам такива студени коси.

— Нима в Токио още няма сняг?

— Видя ли, че все пак не беше права, като ми говореше тогава?... Кой би се вдигнал просто така да дойде пак тук, в тоя мразовит край, и то в края на годината?

* * *

Тогава беше началото на сезона за алпинизъм. Опасността от лавини вече беше преминала и любителите на спорта се отправиха към раззеленилата се планина. Настана време, когато от трапезите вече изчезват младите клонки на акеби^[4].

Нехайният и безделен Шимамура постепенно ставаше равнодушен и към природата, и към себе си. Но това му тежеше и за да поддържа свежестта на своя дух, често излизаше на разходка в планината. Онази вечер, след като прекара седем дена горе, той слезе при топлите извори и помоли да му изпратят гейша. В същия ден обаче имаше увеселение по случай завършването на строежа по линията и гейшите, на брой около тридесетина, бяха на мястото, където щеше да стане празненството — помещение, предназначено или за театрални представления, или за отглеждане на буби. Казаха му, че гейшите не стигат за вечерята и е невъзможно да му изпратят. Е, имало там едно момиче, което живее в къщата на госпожа учителката. Може би ще се съгласи да дойде, тъй като нямало да остане на банкетата, щяло да покаже само няколко танца. Казаха му също, че момичето не е гейша в пълния смисъл на думата, но понеже повечето от гейшите са по-възрастни и танцуват вече неохотно, често на големите банкети канят това момиче, за да покаже изкуството си, което тук много се цени. Момичето живее в дома на учителката по сямисен^[5] и японски национални танци. Изобщо момичето било добро и с известен опит...

Шимамура не го очакваше след тези обяснения, които му се сториха малко съмнителни, но когато само след около един час момичето дойде заедно с прислужничката, той скочи на крака от изненада. Момичето хвана за ръкава прислужничката, която се канеше да си върви, и я накара да седне до него.

Беше пленително с необикновената си чистота. Цялото му същество сияеше. С ослепителна белота искряха дори вдлъбнатините между пръстите на краката му. Шимамура беше така очарован, че не

можеше да повярва на очите си. Настъпващата пролет в планината ли му бе действувала така омайващо?!

Тя беше облечена почти като гейша — в лятно кимоно от лека материя без подплата, но строго и спретнато. И полата на кимоното не се влачеше по пода както при гейшите. Само нейното оби^[6], очевидно от най-скъпите, беше в контраст с останалото облекло и това, кой знае защо, навяваше тъга.

Поведоха разговор за планината и камериерката използва възможността да се оттегли. Момичето обаче не познаваше добре планината и не знаеше добре имената на нито един от върховете, които се виждаха от селцето. Шимамура започна да сучае. Изгуби дори желание да пие от налятото в чашка sake^[7]. Неочаквано тя откровено започна да разказва за себе си.

Родила се тук, в този снежен край. Известно време работила като продавачка в Токио, но след това я откупили нейният покровител, който искал тя да се заеме с преподаване на японски национални танци и да си извоюва самостоятелност. Не минало година и половина и той починал. Тя довери на Шимамура, че може би едва след смъртта на този човек започнала да живее истински, посвоему, но думите се сториха на Шимамура немного убедителни.

Каза му, че е на деветнадесет години. Ако това не беше лъжа, то тя изглеждаше по-голяма. Шимамура смяташе, че е на двадесет и една, двадесет и две години и неусетно започна да се държи по-свободно с нея. Заговори за театъра Кабуки и откри, че тя е прекрасно осведомена за играта и живота на актьорите. Шимамура, комуто много отдавна липсваше събеседник, говореше увлечено, а тя ставаше все по-кокетна, поведение, свойствено на жените, които работят в увеселителните квартали. Да, изглежда добре познаваше настроенията на мъжете. Независимо от това Шимамура не я възприемаше като гейша. След като вече беше минала седмица, откакто не бе разговарял с никого, той почувствува нещо като дружеска симпатия към тази жена. Под въздействието на планината беше станал сантиментален и ето че това се беше отразило и на отношението му към нея.

На другия ден след обяд тя му дойде на гости, като остави нещата си за къпане в коридора.

Още не успяла да седне, Шимамура я помоли да му препоръча някоя гейша.

— Да ви препоръчам ли? — възкликна учудено тя.

— Е, хайде, сякаш не разбираш!

— Колко е противно! И насън не бих си помислила, че ще ме молите за подобно нещо. Ако знаех, нямаше да идвам.

Тя рязко стана, приближи се до прозореца и се загледа в околните планини. Бузите ѝ постепенно се заливаха с руменина.

— Тук няма такива жени.

— Глупости!

— Истина е, няма! — Тя се обърна към него и седна върху перваза на прозореца. — Тук наистина никого не принуждават. Гейшите са свободни да постъпват както желаят. И в хотелите никой никого не препоръчва. Поканете някоя от тях и сам се договаряйте с нея.

— А ти не би ли се съгласила да поговориш с някоя вместо мен?

— А защо трябва да правя такива неща?

— Мислех те за приятел. Не исках да уговарям теб, защото искам да си останем приятели.

— Приятели!... — по детски повтори тя след него, но след това тонът ѝ стана рязък. — Вие сте много особен! Да ме молите за такова нещо!

— Че какво пък толкова. Просто се ободрих и укрепнах тук в планината. В главата ми се въртят все едни мисли! Ето с теб дори не мога да разговарям, без да се вълнувам.

В поведението на Шимамура ясно прозираше мъжката наглост. Жената мълчеше, притворила очи. В такива случаи жените обикновено кимат с разбиране и това при тях излиза съвсем естествено. Спуснатите ѝ мигли с гъсти дълги ресници бяха така красиви, така привлекателни! На лицето ѝ, склонено леко наляво, отново грееше слаба руменина.

— Е, поканете си тогава, когото обичате.

— Та нали точно за това те питам — кого? Аз съм тук за пръв път и не зная коя е красива, коя не е.

— А какво значи красива?

— Добре ще е, ако е млада. Колкото по-млада, толкова по-добре. Във всяко отношение. Няма да стават грешки. И да не бърби много. Хубаво би било да е някоя разсеяна и чистоплътна. А когато ми се прииска да си побеседвам с някого, ще го правя с теб.

— А аз вече няма да идвам при вас!

— Говориш глупости!

— Не, наистина — няма да идвам вече, така да знаете. Какъв смисъл има?!

— Та аз от теб не искам това, което бих пожелал от друга жена, защото държа отношенията ни да си останат чисти и неопетнени.

— Какво нахалство!

— Ако се случи нещо между нас, то не се знае дали утре ще поискам да те видя, та камо ли да разговарям с теб. А сред планините душата ми така закаднѝ за човек, с когото да споделям мислите си. Пък и нали съм тук само на курорт. Ще дойде време и ще си замина. Затова не те уговарям и не искам нищо от теб.

— Да-а, това е така...

— Нали! А и на теб самата след това навярно ще ти е противно. А с която и да е, не искам... Не се знае дали ще ми хареса. Не, по-добре ти да избереш. Приятно ще ми е да ме посъветваш ти.

— И не мисля — отвърна тя рязко и се обърна на другата страна. — Впрочем може би е така, но...

— Така е. На теб ще ти бъде неприятно, ако между нас се случи такова нещо. То ще ни раздели много скоро. Без удоволствие. Ще остане само горчивина в душите ни.

— Да, така става почти с всички. Аз съм родена в пристанищен квартал. Тук е курорт с топли извори — заговори отново тя с неочаквана доверчивост. — Повечето от посетителите са почиващи. Аз съм още млада, но съм чувала други да разказват как винаги запомнят човека, когото са срещнали и харесали, но с когото така и не успели да поговорят за чувствата, възникнали помежду им. Това никога не се забравя. Разделят се, но всичко помнят. И почти винаги става така, че писма пишат именно такива хора.

Момичето стана от прозореца и седна под него на пода, покрит с татами^[8] Изразът на лицето му показваше, че макар и да седеше до Шимамура, мислено се взираше в миналото.

Думите ѝ бяха толкова искрени, че смутиха Шимамура. Можеше толкова лесно да я измами.

Жадуваше за жена. И можеше много лесно да си удовлетвори желанието с някоя гейша, но тази, която беше при него на гости, той реши да не докосва. Още като я видя за пръв път, разбра, че не е

професионална гейша. Не беше си позволил досега нито една лъжлива дума по отношение на нея.

Освен това Шимамура мислеше, че ще е хубаво, като настъпи летният сезон, да дойде тук в курортното селце заедно със семейството си. Тази жена би била хубава компания за неговата съпруга, на която можеше дори да предаде няколко урока по танци. Той мислеше сериозно за това. Но се лъжеше. Макар наистина да се стремеше само към приятелство, той сам не съзнаваше докъде ще стигне...

Сега, когато отново беше дошъл, Шимамура все още беше под влияние на зимния вечерен пейзаж, който бе наблюдавал в огледалното стъкло по пътя. Този пейзаж неволно го свързваше с тази жена. Не желаше да има случайни връзки и не заради последствията, които биха могли да възникнат. Тя му изглеждаше не съвсем реална, както и лицето на онова момиче от влака, чийто образ се губеше във вечерния здрач, отразил се в стъклото.

Така беше с него и когато се увеличаше по европейския балет. Тъй като се бе родил в търговския квартал в Токио, той още от малък добре познаваше театъра Кабуки, а по-късно, като студент, се запали по японските национални танци и пантомимата. Стремешът да се добере до същността на нещата беше в характера му. Така стана и тогава. Той започна да се рови в стари ръкописи и да посещава различни школи. Запозна се с някои реформатори на национални танци и в резултат на всичко това започна да пише нещо като есета и критически изследвания в тази област. Появата на възмущение, от една страна, поради застоя в традициите в японския национален танц, и от друга — заради грубите опити да се внесе нещо ново в старинното изкуство, бе логичното следствие от това увлечение. И изводът: той, Шимамура, е просто задължен да премине от теорията към практиката. Но когато някои от младите изпълнители започнаха да го канят сред тях, той изведнаж прехвърли своите интереси върху европейския балет. Националният танц бе забравен. Посвети се на нови изследвания. Сдоби се с книги за европейския балет, с фотографии, с плакати и програми, получавани с големи трудности от чужбина. Само едно нещо не достигаше — липсваше самият балет, в изпълнение на европейци. Но той съвсем не се смущаваше от това. Впрочем тъкмо в това се състоеше и неговото ново увлечение. Беше напълно равнодушен към европейския балет, изпълняван от японци, но затова

пък пишеше със завидна лекота за европейския балет само по сведения от печатните издания! В разговорите това явление в изкуството, което той никога не беше виждал, изглеждаше неземно. Беше такава наслада да седи в кабинетите и да води дискусии върху прекрасното изкуство. Химните на възхвала към неизвестното божество се раждаха от само себе си. Въпреки че Шимамура наричаше своите трудове изследвания, те не бяха нищо повече от една обикновена игра на въображението му. Та нали това не беше оценяване на майсторството на живи изпълнители, а на танците на призраци, създадени от собствената му фантазия, разпалена от европейските книги и фотографии. Нещо като мъка по неизвестна любима. Но все пак Шимамура пишеше по някоя и друга популярна статия за европейския балет и в известен смисъл дори бе считан за вещ в тази област. Той нямаше никакво друго занимание и това му носеше удовлетворение, макар и да се надсмиваше от време на време над самия себе си. И тогава, когато се запознаха за пръв път, от неговите знания имаше някакъв практически резултат: с разговорите си за танци той привлече към себе си една жена. Подсъзнателно обаче Шимамура се отнасяше към нея също така, както и към европейския балет.

Тъкмо затова изведнаж му стана неловко, че под влияние на пътуването, без да иска, бе засегнал болното място в живота на тази жена. Тогава обаче той продължи да я увещава:

— Разбери, ако всичко си остане така, както си е, и на двама ни ще бъде леко, когато през лятото пристигна тук със семейството си...

— Да, а... Разбрах това много добре — отвърна тя с приглушен глас, и като се усмихна кокетно, като истинска гейша, добави: — И на мен ми харесват дружеските отношения между хората. И колкото са по-естествени, толкова са по-трайни.

— Правилно! Е, ще ми направиш ли услугата, за която те молах?

— Сега ли?

— Да.

— Не, вие просто ме учудвате! Да се договарям за такива неща посред бял ден!

— Ако се бавиш, ще останат само дъртите!

— Как може да говорите така! Нима смятате, че след като тук е курорт, то в него непременно цари разгул! Нима не е достатъчно само да погледнете селото отвън, за да разберете, че не сте прав. — С явна

досада в гласа и съвсем сериозно тя отново започна разгорещено да обяснява, че при тях няма такива жени. Досадата ѝ даже премина в гняв, когато Шимамура изрази съмнение. Скоро обаче отстъпи и му разказа в какво се състои работата. Тукашните гейши могат да се държат съвсем свободно, но ако останат при някого в хотела без знанието на своя покровител, той не поема никаква отговорност за последствията. Друго е, ако всичко става с негово знание — тогава той е длъжен да се погрижи за гейшата, каквото и да ѝ се случи след това.

— Но за какви последствия говориш?

— Ами например, ако тя забременее или се разболеет.

Шимамура се усмихна на собствения си глупав въпрос. В това затънтено планинско село изглежда са еднакво волни и в постъпките, и в приказките си.

Навярно благодарение на склонността към мимикрия, свойствена на безделниците, Шимамура винаги проявяваше инстинктивен усет към нравите и обичаите на жителите от всеки край, където му се случваше да отседне. В това скромно селце той веднага успя да почувствува безгрижието на хората, които на пръв поглед дори изглеждаха малко стиснати. И наистина, както разбра по-късно, това беше едно от най-замогналите селища в Снежната страна. Само до преди няколко години, докато да прокарат железопътната линия, топлите извори били използвани само за местни нужди — лекували се селяните от местността. Старите и опушени съоджи^[9] и целият вид на заведенията с окачени по завесите надписи „Ресторант“, „Закусвалня“, където обикновено има и гейши, свидетелствуваха за това, че лекуващите се гости не са ги посещавали особено често. Тук имаше и разни малки магазинчета за продажба на бонбони и други евтини стоки с по една гейша. Но стопанинът на такова магазинче едва ли можеше да бъде наречен собственик на весело заведение. Той работеше в полето, както всички останали селяни. А и гейшите явно не държаха особено на положението си. Не се възмуцаваха например, че им помага на банката непрофесионална гейша. А може би защото тя живееше в дома на учителката?

— А колко гейши има в селото?

— Гейши ли? Дванадесет или тринадесет, струва ми се.

— Е, кажи коя да извикам и как се казва? — настоя Шимамура, като се надигна и натисна бутона на звънеца.

— А аз да си отивам, нали?

— А как без теб?...

— Неприятно ми е! — изрече тя, сякаш искаше да отбегне оскърблението. — Тръгвам си. Не се безпокойте за нищо. Всичко е наред. Аз пак ще намина.

Но като видя прислужничката, седна, сякаш нищо не се бе случило. И макар че прислужничката няколко пъти попита кого да доведе, тя не назова нито едно име.

След малко в стаята се появи една гейша, която изглеждаше на около седемнадесет-осемнадесет години. И изведнаж желанието на Шимамура, завладяло го, след като бе слязъл от планината, изчезна за миг. Обзе го тъга. Като се стараеше да не показва разваленото си настроение, той се престори, че гледа това добродушно и съвсем невинно момиче, със смугли и все още детски ръце, а всъщност се втренчи в прозореца, където зад гърба му се извисяваха в своята зелена премяна планинските хребети. Изгуби всякакво желание за разговор. Типична провинциална гейша. Когато неговата позната реши, че е излишна и си излезе, Шимамура съвсем се умърлуши. Той се чудеше как да отпрати гейшата, която седеше при него вече почти час. За щастие се сети за пощенския запис и като каза, че е много спешно, заедно с гейшата напусна стаята.

Но като излезе от хотела, вдигна поглед към буйно раззеленилата се планина. Тя го притегляше със свежата си млада премяна и той, без да избира пътеки, се насочи нагоре по склона.

Останал сам, без да разбира защо, го напуши смях.

Като се поизмори от изкачването, вдигна полата на кимоното си, прибра го около кръста и затича обратно надолу. Изпод краката му уплашено изпърхаха две жълти пеперуди.

Преплитайки крилата си, пеперудите отлитаха все по-високо над планината. Жълтите им крилца постепенно се превърнаха в две бели трепкащи точици.

— Какво има?

Жената стоеше в сянката на криптомериевата горичка^[10].

— Вие така щастливо се усмихвате.

— Отказах се! — засмя се отново без всякаква причина Шимамура. — Отказах се!

— Така ли?

Жената изведнаж се обърна и влезе в горичката. Той мълчаливо я последва.

Оказаха се пред шинтоистки храм^[11]. Тя се отпусна на плоския камък, до покритото с мъх каменно изображение на куче — стражът на храма.

— Тук е най-прохладно. Даже в разгара на лятото подухва свеж ветрец.

— Като тази ли са тукашните гейши?

— Всички си приличат, струва ми се. Но сред по-възрастните има привлекателни — каза тя сухо и наведе глава. По шията ѝ затрептяха следобедните сенки от листата на криптомериите.

Шимамура погледна нагоре към клоните и промълви:

— Колко е хубаво! Чудно, но сякаш за миг се избавих от въздействието на всички сили на страстта, с които не можех да се преборя!

Стройните, почти вертикални стволоче на криптомериите се издигаха толкова високо, че дори, опрял се с ръце на скалата отзад и така, почти легнал по гръб, той все не можеше да види върховете им. Тъмните им листа закриваха небето и под тях се носеше само гласът на тишината. Дървото, на което се беше облегал Шимамура, бе най-старото от всички. Клоните му, подобни на забити в дънера колове, стърчаха на всички страни като някакво страшно небесно оръжие.

— Бях се заблудил просто — все така усмихнат говореше Шимамура. — Тъй като първата, която видях тук, когато слязох от планината, беше ти, помислих си, че всички тукашни гейши са прекрасни.

И изведнаж той разбра. Сега вече знаеше, че ако не бе срещнал именно тази жена, едва ли в него щеше да се разгори мъжката жажда, появила се през седемте дни, когато скита в планината.

Жената се бе загледала към далечната река, чиито води проблясваха в светлината на залеза. И двамата се чувствуваха неловко.

— Ах, да, забравих. Вие навярно искате да запустите — възкликна тя, старайки се да бъде непринудена. — Аз после се върнах в стаята, но вече ви нямаше. Учудих се къде може да сте отишли, когато изведнаж ви видях през прозореца да се изкачвате бодро по склона. Сам. Стана ми смешно. А след това видях, че сте си забравили цигарите. Ето, взех ги...

Тя извади от ръкава на кимоното си цигарите, подаде му ги и запали клечка кибрит.

— Получи се малко неудобно с онова момиче, а?

— Голяма работа! Клиентът, който я е поканил, има право да я освободи, когато си пожелае.

От далечината идваше приятният ромон на реката. Между стволовете на криптомериите се виждаха очертанията на планината, по чиито склонове вече пълзяха вечерните сенки.

— Ако прекарам времето си с друга и след това те срещна някъде, ще ми стане неприятно, като се сетя, че онази не е била така симпатична като теб.

— Не искам да ви слушам. Вие сте толкова настойчив! — малко злобно и насмешливо отвърна тя. Но, чувствуваше се, че нещо се е изменило в нея след идването на онази гейша.

Щом като разбра, че още от самото начало е изпитвал влечение именно към жената до него и досега само по навик се е преструвал, Шимамура почувствува даже отвращение към себе си. Тя му изглеждаше още по-привлекателна. От момента, в който му извика от горичката с криптомериите, тя сякаш се превърна в някакво недостижимо ефирно, същество.

Правият ѝ, изваян нос излъчваше някаква тъга, но устните ѝ бяха като току-що разцъфнала пъпка! Очарователно подвижни и потръпващи, те бяха прекрасни дори тогава, когато не говореха! Ако не бяха толкова гладки и ярки, може би щяха да изглеждат дори малко неприятни, мислеше си Шимамура — но те така съблазнително и влажно блестяха!

Очите ѝ имаха красиво подчертани линии. Странно! В края не се извиваха нито нагоре, нито надолу. Веждите, разположени пропорционално над очите, бяха дъгообразни, правилни и с нормална гъстота. Лицето имаше обикновения кръгъл овал, с леко изпъкнали скули, но затова пък кожата белееше като порцелан и само тук-там придобиваше слаб розов оттенък. Шията ѝ бе по детски тънка и изящна. Може би тъкмо затова тази жена изглеждаше обаятелна не с красотата си, а с бляскавата си чистота. Освен това, за жена, която обслужва клиенти във веселите заведения, тя имаше малка, почти птича гръд.

— Колко насекоми! — възкликна тя и стана, отърсвайки кимоното си.

Лицата им едва прикриваха смущението от това, че се намират сами в това тихо и безлюдно място.

* * *

Беше някъде към десет часа същата вечер. Отначало тя го извика по име от коридора, почука силно на вратата и се втурна в стаята му, сякаш някой я бе блъснал отвън. Отпусна се тежко до масата, събаряйки нещата от нея, протегна ръка, взе вода и я изпи на големи глътки.

Пристигнаха някакви хора, с които се била запознала тази зима на ски базата. Минали превала и дошли в селото. Тя се отзовала на поканата им и ги посетила в хотела. Но те извикали гейши и се разразило голямо веселие. Напили и нея.

Тя говореше, без да си поеме дъх, клатейки натезалата си глава ту на едната, ту на другата страна.

— Отивам при тях — не е красиво. Могат да си помислят, че кой знае какво е станало с мен. Но аз пак ще се върна при вас.

Жената излезе, олюлявайки се.

Само след около час по дългия коридор пак се чува неуверените ѝ стъпки. Тя като че ли се удряше ту в едната ту в другата стена. А може би падаше по пътя си.

— Шимамура сан! Шимамура сан! Нищо не виждам, чувате ли?

Това беше повик на душата, с който жената зовеше мъжа. Той не очакваше това от нея. Тя викаше така силно, че целият хотел щеше да я чуе. Объркан стана, но в този момент жената се строполи пред него през скъсаната от тежестта на тялото ѝ хартия на съджи.

— А, ето къде сте били...

Тя се хвърли в обятията му и когато и двамата седнаха, се облегна на рамото му.

— Не, не мислете, че съм пияна. Само ми е лошо, просто лошо ми е и нищо друго. А главата ми е ясна. О-ох, искам вода, кой ме караше да го пия това уиски! Удря направо в главата! Боли ме главата!

И тия там поръчваха все едни долнопробни марки... Не знаех и ето... — говореше тя, като непрекъснато разтъркваше с ръка главата си.

Шумът от дъжда навън внезапно се усили.

Шимамура освободи малко рамото си, но тя се отпусна още повече на него. Прическата ѝ убиваше бузата му. Ръката му потърси пазвата ѝ. Той зашепна нещо, но тя, сякаш не реагираше на молбите му, скръсти ръце за миг пред гърдите си, за да се предпази от него, но от опиянението ръцете ѝ безсилно се отпуснаха.

— Никаквица съм аз! Пияна като парцал! Кому съм нужна такава? Кому?! — нареждаше тя и изведнаж впи зъби в ръката си.

Поразен, той побърза да ѝ освободи ръката. На нея бе останал дълбок белег.

Жената вече не го отблъскваше. Започна да пише нещо. Каза, че ще се опита да напише имената на хората, които са ѝ харесвали. Това бяха около двадесет-тридесет имена на артисти от киното, от театъра. А след това непрекъснато изписваше неговото — на Шимамура.

Той започна да усеща в дланите си топлината на нейните гърди и ласкаво зашепна:

— Успокой се, успокой се!...

Сега чувствуваше даже нещо като майчинска нежност към това същество.

Но на нея пак ѝ прилоша. Тя скочи и се сви на пода в ъгъла на стаята.

— Не трябва, не трябва! Ще си отида! Тръгвам си!

— Та ти не можеш да стоиш на краката си. А и виж какъв порой е навън.

— Боса ще тръгна. Ще преплувам.

— Опасно е! Ако си тръгнеш, ще дойда да те изпратя.

Хотелът се намирал на високото и стръмнината беше доста голяма.

— Развържи си пояса. А по-добре ще е, ако си полегнеш малко, за да дойдеш на себе си.

— Не бива да се лежи, ще стане още по-лошо. Аз зная какво трябва да направя. То не ми е за пръв път...

Тя седна, изпъна тялото си, но дишането ѝ ставаше все по-трудно. Отвори прозореца и се помъчи да повърне, но не успя.

Стискаше зъби, за да не се отпусне и от време на време продумваше, сякаш за да изпита силата на волята си.

— Отивам си в къщи, а вие си лягайте! Вече минава три часът. Лягайте ви казвам!

— А ти какво ще правиш?

— Аз ще поседя малко така и като ми поолекне, ще си вървя. Ще успея още преди да съмне. А вие можете да си легнете. Легнете си и не ми обръщайте внимание — задърпа го тя, като се приближи на колене, без да става. — Станете! Чувате ли, ставайте!

— Какво искаш да правя в края на краищата, а?

— Впрочем не, не ставайте! Лежете си.

— Стига си приказвала врели-некипели — надигна се той и я привлече към себе си.

Тя се извърна, за да скрие лицето си, но внезапно с буен порив впи устни в неговите. Миг след това зашепна с разкажание в гласа, сякаш споделяше с него болката си:

— Не бива, не бива! Сам ме убеждавахте, че трябва да си останем само приятели.

Шимамура се трогна от сериозния тон, с който тя изрече думите. Желанието му като че ли пропадна, докато я гледаше как напругайки волята си, тя се бореше със себе си. Лицето ѝ се беше изкривило в мъчителна гримаса, а по челото се появиха бръчки. Дали пък да не съдържа даденото обещание?!

— Аз няма за нищо да съжалявам? За нищо!? Но не мога, не съм жена, която всичко приема леко! Пък и вие сам казахте, че връзката ни може да свърши много бързо.

Опиянението беше почти сковало тялото ѝ.

— Не съм аз виновна!... Вие сте виновен!... Вие, загубихте и показахте слабост, не аз!... — все по-замаяно мълвеше тя.

А после захапа ръкава си, като че ли да окаже за последен път съпротива на радостта...

Известно време тя беше спокойна и тиха, но след това, спомняйки си за нещо, рязко рече:

— Вие се смеете, нали? Присмивате ми се, нали?

— И не мисля даже.

— Но в себе си навярно ми се присмивате. И ако сега не, то след време ще ми се присмеете — извика отчаяно жената, хълцайки, и

облята в сълзи зарови лице във възглавницата.

Плачът ѝ спря така внезапно, както и започна. Стана нежна и приветлива. Заговори за живота си подробно, сякаш го предаваше в ръцете на Шимамура. Не спомена повече нито дума за това, което току-що се бе случило.

— О, унесох се в приказките, трябва да си вървя до разсъмване — каза тя разсеяно, като се приближи до прозореца. — Тъмно е още, но при нас всички стават по тъмно.

— Та навън още не може да се различи ничие лице. А и днес има дъжд. Едва ли някой ще излезе на полето.

В тъмнината, през завесата от дъжда отсреща, се очертаваха контурите на планината и покривите на къщите. Но жената все не си тръгваше. Като наближи времето, когато хотелиерският персонал се събуждаше, тя вчеса косите си и тръгна към вратата. Боеше се да не ги забележи някой и не позволи на Шимамура да я изпраца. Измъкна се бързо и тръгна сама за в къщи.

Същия ден Шимамура се върна в Токио...

* * *

— Видя ли, че все пак не беше права тогава. Аз не се присмях на постъпката ти. И кажи ми, щях ли иначе да дойда пак тук, в тоя мразовит край, и то в края на годината, а?

Жената вдигна лице. Руменината по веждите и по бузите ѝ, притиснати до този момент между дланите на Шимамура, прозираше даже през гъстия слой пудра. Тази руменина напомняше за мразовитите вечери на Снежната страна, но затова пък от гарвановочерните коси на жената сега лъхаше нежна топлина.

За миг тя смръщи лице, сякаш ослепена от ярка светлина или едва сдържаща усмивката си. Дали защото думите му ѝ напомниха за миналото, но в следващия миг тя се изчерви цялата и изведнаж рязко наведе глава. Кимоното около врата ѝ се разтвори и той забеляза как червенината пълзеше надолу по гърба ѝ. Тя седеше пред него като откровено възплащение на страстта. Това впечатление се усилваше и от гъстите тежки коси, които блестяха като някакъв черен минерал. Не, сега те не му се струваха така студени. Доскоро той се удивляваше на

хладината, която идваше от нейните коси. Сега разбра, че времето тук няма никакво отношение. Просто костите ѝ са такива.

Докато галеше с ръка косите ѝ, жената започна нещо да брои на пръсти.

— Какво пресмяташ? — попита я Шимамура.

Тя мълчеше и продължаваше да брои съсредоточено.

— Тогава беше двадесет и трети май.

— А, това ли било? Смяташ, значи, колко време е минало? Да не забравиш, че юли и август имат по тридесет и един, макар и да следват един след друг.

— Сто деветдесет и девети ден. Да! Днес е точно сто деветдесет и деветият ден.

— А как си запомнила, че е било именно двадесет и трети май?

— Ако погледнете в дневника ми, веднага ще разберете.

— Дневник ли?! Ти и дневник ли водиш?

— Да. Приятно е да преглеждаш старите дневници. Само понякога ме хваща срам, като ги чета, защото съм писала всичко много подробно.

— А откога си започнала дневниците си?

— Малко преди да замина за Токио като продавачка. Тогава нямах собствени пари. Не можех нищо да си купя сама. Но все пак имах няколко тетрадки от тези, които са по два-три сена^[12]. Тях аз сама си разчертавах прилежно с линейка на тесни редове и изписвах всеки лист със ситен почерк. А след това, когато вече започнах да си купувам хартията, станах по-немарлива в писането. По-рано се упражнявах в краснопис на стари вестници, а тогава започнах направо на чиста хартия. Започнах да не желя вещите.

— Нима досега продължаваш да водиш дневник?

— Да. Най-интересните ми записки са от времето, когато бях на шестнадесет години и това, което съм написала тази година. Аз пиша в дневника си винаги, след като се прибера от някой банкет. Обличам си нощницата и сядам да пиша. Често заспивам над тетрадката, защото се връщам късно.

— Гледай ти!... Интересно!...

— Разбира се, понякога пиша и през ден, през два, защото вечерите тук в тази провинция са все едни и същи. Тази година се

излъгах и си купих тетрадка, в която на всяка страница има дата. А понякога като започна да пиша — една страница не ми стига.

Разказът на жената учуди Шимамура, но той беше просто поразен, когато разбра, че освен това тя още от петнадесетгодишна възраст прави конспекти на всички прочетени разкази и романи. И сега има вече около десет пълни тетрадки.

— Впечатленията си ли описваш в тях? — попита я той.

— Не, това не мога. Пиша само името на автора, имената на героите и няколко думи за отношението между тях.

— Да пишеш такива неща, според мен, няма никакъв смисъл.

— Може би...

— Това е просто празна работа.

— Може и така да е — кимна усмихнато тя, като го погледна внимателно в очите.

Шимамура искаше още веднъж да повтори: „Всичко това е празна работа“, но изведнаж го обля някаква вълна от тишина, сякаш се намираще сам в безлюдна снежна пустиня. Ясно му беше, че за нея това занимание все пак имаше някакъв смисъл, но с тези думи искаше да отстрани от нея всичко излишно, сякаш за да я направи още по-чиста.

Едва ли това, което тя наричаше „разказ“ и „роман“, имаше нещо общо с истинските литературни жанрове. Нима жените в този глух, затътен край имаха възможност да четат нещо друго, освен популярните женски списания. Не, те не бяха способни на повече. Тя обаче беше чела и други книги и списания, които бе взимала от посетителите в хотела. Бе ги чела сама и навярно без да може да ги разбере напълно. И все пак сред авторите, за които тя говореше, имаше и такива, за които Шимамура не беше чувал. Тя говореше за прочетените от нея книги, но в тона ѝ звучеше нещо наивно и жалко. Всичко прочетено за нея беше далечно, странно и чуждо! Но не изпитваше ли и сам Шимамура същото чувство, когато създаваше своите теории за познатия му само от чуждата литература европейски балет?!

Тя с не по-малко удоволствие говореше за пиеси и филми, които никога не беше гледала. Може би на нея просто ѝ бе нужен събеседник. Тя беше забравила, че преди сто деветдесет и девет дни именно увлекателните разговори на подобни теми бяха я подтикнали

доброволно да се хвърли в неговите прегръдки... Въпреки това тя и сега се увличаше и се разпалваше все по-силно от думите си и от възникващите в съзнанието ѝ образи.

Блазнеха я развлеченията, които предлагаше животът в града, но това бе някаква абстрактна, наивна и напълно неосъществима мечта. Това бе само тъга, а не неудовлетворението на човек, принуден да води жалко съществуване в провинцията, след като е живял в столицата. А и тя самата като че ли не съжаляваше за сегашния си начин на живот. Но Шимамура я съжаляваше. На нейно място той би изпаднал в отчаяние, достигайки до извода, че и неговият живот е безсмислен. Тази жена обаче седеше пред него жизнерадостна и бодра, сякаш цялото ѝ същество бе изпълнено със свежия планински въздух.

Тъй или иначе Шимамура вече гледаше на нея по-благоклонно, но кой знае защо сега, когато тя бе станала гейша, му беше по-трудно да заговори за своето влечение към нея.

Тогава, съвсем пияна и разсърдена, че ръцете не я слушат, тя впи зъби в ръката си, като простена: „Никаквица! Пияна съм! Като парцал! Кому съм нужна такава, кому?“

Спомни си и думите, които тя произнасяше в леглото: „За нищо не бих съжалявала след това, но не съм такава жена, не съм!“

Шимамура понечи да я прегърне, а тя поривисто скочи, спусна се като луда към прозореца, заслуша се в шума на отдалечаващия се влак. Махна хартиената преградка на съоджи и го разтвори. Облегна се на перилата, наведе се навън. Тя го отбягваше.

— Полунощ е — каза тя. — Това е пътническият за Токио.

В стаята нахлу студ. Свирката на отдалечаващия се влак се сля с воя на нощния вятър.

— Глупавичката ми, не ти ли е студено?

Той също стана и се приближи. Вятърът беше утихнал.

Нощният изглед беше суров. Земята, покрита със замръзнал сняг, сякаш се пропукваше от студа. Нямаше луна. Черното небе бе обсипано с милиони звезди. Те като че ли се гмуркаха в тъмнината на нощта и все повече и повече се приближаваха към земята, а небето оставаше някъде горе. Очертанията на околните планини вече се бяха разтопили в мрака. От планинския масив оставаше само някакво тъмно, смътно различаващо се петно, лепнато в долния край на небето.

Като усети, че Шимамура се приближава към нея, жената се надвесил с цялото си тяло над перилото. Това беше по-скоро израз на твърдост, отколкото на слабост. „Пак същото ли“? — помисли си Шимамура.

Планините бяха съвсем черни, но от време на време снежната им пелена ги правеше видими. Тогава те изглеждаха призрачни и тъжни. Между тях и небето нямаше никаква хармония.

Шимамура сложи ръка на рамото ѝ.

— Ще се простудиш. Виж колко си замръзнала.

Той се опита да я откъсне от перилата. Но като се вкопчи още по-силно в тях, жената отвърна пресипнало:

— Ще си вървя в къщи.

— Добре де, махай се! — ядоса се Шимамура.

— Ще постоя само още малко така...

— А аз ще отида в банята да се натопя в горещия басейн.

— Недейте, моля ви. Постойте още малко тук.

— Затвори тогава прозореца, ако обичаш!

— Моля ви, нека постоим още малко така!...

Селото се гушеше зад криптомериевата гора. На гарата, до която имаше десет минути път с кола, светеха лампи, но примигваха така отчаяно, че изглеждаше ѝ сега ще се пръснат в мразовитата нощ.

Шимамура за първи път изпитваше такъв студ. Всичко, до което се докоснеше — и бузите на жената, и стъклото на прозореца, и дори ръкава на собствения си вълнен халат — всичко беше вледенено.

Започна да чувства дори студ от рогозките под краката си и реши да отиде сам в банята.

— Почакайте, и аз идвам с вас — спря го тя и този път послушно го последва.

Когато сгъваше в кошницата дрехите му, в съблекалнята влезе един от почиващите в хотела. Зърна застиналата пред Шимамура жена, която криеше лицето си, смути се и помоли за извинение.

— О, не, моля ви се, заповядайте! Аз ще ида в другия басейн — отговори веднага Шимамура и като грабна кошницата с дрехите си, както си беше гол, се запъти към женското отделение.

Жената тръгна след него. Пред непознатия тя неволно бе влязла в ролята на съпруга... Без да се обръща и без да каже нито една дума, Шимамура се хвърли в топлия басейн. Той нададе радостен възглас от

удоволствие, напълни си устата с вода направо от чучура и си изплакна гърлото...

Когато се върна в стаята, я завари да го очаква, потънала в мислите си. Тя оправи с ръка косата си, паднала на челото, и тихо промълви:

— Тъжно е!

Дали защото не ги бе притворила, но очите ѝ изглеждаха някак странно тъмни. Като се приближи и надзърна в тях, Шимамура разбра, че това впечатление идваше от гъстите ѝ черни мигли.

Нервите ѝ бяха опънати и тя не можа да мигне цяла нощ. Събуди го шумоленето на пояса, който тя завиваше около кръста върху кимоното си.

— Извинявай, събудих те толкова рано. Тъмно е още. Не би ли погледнал дали се вижда лицето ми — рече тя, като загаси лампата. — Вижда ли се?

— Не се вижда, та още не е съмнало.

— Не говориш истината. Много те моля, виж по-добре. Е? — тя разтвори прозореца. — Майчице, всичко се вижда! Трябва по-скоро да си тръгвам!

Потръпвайки от утринния хлад, Шимамура се надигна от възглавницата. Небето беше още тъмно, но планините вече срещаха зората.

— А, всъщност не е толкова страшно. Селяните сега нямат работа по полето и никой няма да излезе на улиците толкова рано. Само ако някой реши да тръгне по планината... Влакът в пет часа от Токио вече пристигна, но досега никой не дойде да потърси хотел. Значи и персоналът няма да стане скоро...

Така разсъждаваше тя на глас, разхождайки се нервно насамнатам. Незавързаният ѝ пояс се влачеше след нея. Завърза го и продължи да ходи по стаята. Присядаше, ставаше и отново ходеше из стаята като животно, изплашено и раздражено от настъпването на утрото. Като че ли в нея се бе пробудил някакъв древен инстинкт.

Когато започна да се развиделява и в стаята стана светло, удивен, Шимамура видя колко необикновено зачервени бяха страните ѝ.

— Бузите ти са съвсем измръзнали.

— Това не е от студа. То е, защото изтрих пудрата от лицето си. Аз никога не измръзвам. Особено като легна в постелята, моментално

се затоплям чак до пръстите на краката.

Тя коленичи пред стенното огледало до възглавницата. Шимамура погледна натам. Цялото огледало бе изпълнено с отразената в него пелена от сняг, а на белоснежния фон пламтеше с ослепителна красота аленото лице на жената.

— Вече стана съвсем светло. Аз си тръгвам. Довиждане.

Слънцето навярно беше вече изплувало по върховете на планините. Снегът в огледалото заблестя ослепително. В неговото искрящо сияние гъстите копринени коси на жената ставаха все по-черни, придобивайки виолетов оттенък...

Топлата вода от басейните се стичаше направо в канавката, набързо прокопана около хотела, за да не се натрупва сняг. Пред главния вход обаче тя се бе разляла и образуваше нещо като малко езерце. Голямо черно куче беше застанало на един от камъните по пътеката и лочеше вода. Извадените от склада ски, които използваха посетителите, бяха наредени до стената на хотела. Оттам се носеше едва доловима миризма на спарено. От клоните на околните дървета се свличаха пухкави снежни купчинки, които изглеждаха топли, падаха на парцали по покрива на къпалните и се превръщаха в разтапяща се безформена маса.

„Съвсем скоро, щом настъпи последният месец на годината, ще започнат снежните виелици и ще затрупат тази пътека. Ще има навярно сняг до едно дъзо. Ще може да се излиза само с дебели планински хакама^[13], с шалове и гумени ботуши.“

Така говореше снощи жената, гледайки от прозореца на хотела настъпващото утро.

Сега Шимамура се спускаше по същата тази пътека. От едната ѝ страна на висок тел бяха проснати да се сушат детски пеленки. Между тях и земята се виждаха планините, величествено сияещи в снежната си премяна. Снегът още не беше затрупал зеления лук — татарка.

Селските дечица се пързалияха със ски по оризовите полета.

Като навлезе в селото, Шимамура долови някакъв шум, подобен на ромона на дъжда.

По стрехите висяха изящни сребърни ледени висулки.

Някаква жена излизаше от къпалните и като видя мъжа, който чистеше снега от покрива, се провикна, примижавайки от слънцето:

— Не би ли могъл и нашия покрив да почистиш, а?

Това беше навярно келнерка, дошла тук да припечели нещо през зимния сезон. Покривът на съседното кафене, с избледнели по витрините рисунки, беше изкривен.

Болшинството от покривите на къщите бяха покрити с тънко цепени бамбукови дъски, притиснати отгоре с камъни. В огрятата от слънцето страна, където нямаше сняг, тези кръгли камъчета изглеждаха съвсем черни. Не толкова от влагата, колкото от действието на студения климат. И силуетите на къщите приличаха донякъде на камъните. Тук хората строяха домовете си ниски, с прихлупени стрехи, както изобщо се строеше на север.

Рояк деца весело се забавляваха, като взимаха леда от канавките и го хвърляха на пътя. Те навярно изпитваха голямо удоволствие при вида на чупещите се парчета, които като искри се разпръскваха на всички страни. Шимамура стоеше под палещите лъчи на слънцето и се удивляваше от дебелината на ледените късове, които се трошаха с трясък пред очите му. Известно време той наблюдаваше играта на децата.

Едно момиченце, на около тринадесет-четирнадесет години, облегнало се на каменната ограда, плетеше нещо вълнено. То бе обуто в планински хакама и високи гети на босо. Зачервените му от студа петички се бяха напукали. Друго момиченце, на около три годинки, бе седнало до него на наръч вършини и съсредоточено държеше кълбото с преждата. И тази изтъркана вълнена нишка, която се проточваше от едното момиченце до другото, сякаш излъчваше топлина.

Откъм работилницата за поправка на ски, зад седем-осем къщи, се чуваше звукът на ренде. Отсреща, под сянката на една от съседните къщи се бяха събрали и разговаряха пет-шест гейши. Още неуспял дори да си помисли, че може и Комако да е сред тях (научил бе най-после името ѝ днес сутринта от прислужничката в хотела), когато я видя. Тя също го забеляза и изведнаж стана сериозна. Поне да се държи по-просто, помисли Шимамура, а тя толкова лесно издава смущението си. Ето, цялата се заля с руменина. Струваше му се, че ще пламнат и неговите бузи. Жената обаче не се извърна, а упорито го проследяваше с поглед. И когато той отмина мълчаливо, тя затича след него.

— Защо минавате оттук? Поставете ме в неудобно положение?

— Аз теб? А ти мен не ме ли поставяш в неудобно положение? Насъбрали сте се всички тук, да те е страх да минеш! Винаги ли така правите?

— А, разбира се. Винаги след обяд се събираме.

— Е, добре, но не е ли малко неудобно да се изчервяваш пред всички и да ме гониш по улиците?

— Много важно! — спря се Комако обидено и като се хвана за клонче от растящата до пътя фурма, промълви: — Гоних ви, за да ви попитам дали ще ми дойдете на гости?

— Наблизо ли живееш?

— Да.

— Е, добре, ще дойда, ако ми покажеш дневниците си.

— Тях аз ще изгоря, преди да умра.

— В къщи у вас имало болен човек, нали?

— Я виж колко сте осведомен!

— А нали миналата вечер ти беше на гарата да го посрещнеш! Беше в тъмносиньо наметало. Ние с болния пътувахме заедно, почти един до друг във влака. С него беше и едно момиче. Отнасяше се към него много нежно и грижливо. Жена ли му е? Не разбрах оттук ли е заминала да го посрещне или идва от Токио с него? Гледах ги и им се възхищавах. Тя го обсипваше с такива майчински грижи!

— Защо не ми каза за това снощи? Защо си мълчал? — недоволно промърмори Комако.

— Та негова жена ли е?

Тя не му отговори, а отново запита:

— Защо снощи не ми каза? Чуден човек!

Резкият ѝ тон подразни Шимамура. Откъде идваше това — нали никой от тях двамата не беше давал повод за раздражение. Навярно тази острота е просто в характера ѝ. Но когато Комако продължи настоятелно да го разпитва, Шимамура усети, че нейният въпрос силно го е засегнал. Днес сутринта, когато видя в огледалото лицето ѝ и снежния фон, той наистина беше си спомнил другото момиче — онова, чийто лик тогава видя в прозореца на влака. Но защо е длъжен да разказва всичко това на Комако?

— Болният си е болен — каза тя, като влезе в двора през ниския каменен свод. — В моята стая никой няма да се качи.

Отдясно в двора имаше затрупана със сняг зеленчукова градина, а отляво, покрай стената на съседната къща, растяха посадени в права линия фурми. Пред самата къща изглежда имаше цветни лехи. Сред тях в малкото езерце с лотоси, от което бе изваден ледът, плуваха шарани. Къщата беше олющена и стара, както и дънерите на фурмите, които растяха наоколо. На някои места по прогнилия, покрит с дъски покрив, имаше сняг, който се стелеше на вълни по стряхата.

Като стъпи на голия пръстен под в коридора, студът го прониза до кости. И въпреки че нищо не можеше да види в тъмното, усети, че се изкачва по някаква стълба само от успоредно заковани дъски. Стаята горе беше обикновено таванско помещение.

— Тук по-рано са отглеждали буби. Малко е мрачно, нали?

— Ами не падаш ли от тази стълба, когато се връщаш пианя?

— Понякога падам, но в такива случаи аз изобщо не се докатервам до горе. Стопям се долу, на котацу, и там заспивам.

Тя пхна ръка под одеялото, поразрови котацу и излезе да донесе горещи въглени.

Шимамура огледа стаята. Тя му се стори малко странна. Имаше едно-единствено и тясно прозорче, което гледаше на юг. Съоджи^[14] бяха с нова светла хартия на дребни квадратчета. Стените бяха облепени с тънка оризова хартия и макар да създаваха впечатлението, че си попаднал в картонена кухня, правеха обстановката приветлива. Само скосеният надолу таван малко потискаше. „А какво ли има зад тази стена?“ — помисли си Шимамура и изведнаж го обзе чувство за някаква неустойчивост. Започна да му се струва, че стаята виси във въздуха.

И все пак в стаята бе приятно — и стените, и овехтелите татами по пода — всичко светеше от чистота.

„Дали тялото на самата Комако не е станало толкова нежно и копринено от това, че е живяла в стая, където са развъждали буби“ — си помисли Шимамура.

Одеялото, което покриваше котацу, беше от същата материя, от която шиеха планинските хакама. Скринът беше стар, навярно спомен на Комако от Токио, но разкошен, покрит с фина резба и никак не хармонираше с обикновеното стенно огледало. Затова пък червената лакирана кутия за бижута беше наистина разкошна. На едната стена

имаше заковани дъски, покрити с муселинова завеса. Изглежда беше малка стенна библиотека.

На стената беше закачено кимоното, с което Комако беше снощи. Под него се виждаше и част от долното кимоно.

Комако се изкачи по стълбата с лопата горещи въглени. Тя се зае да изтребва пепелта от котаци. Главата ѝ с грижливо вчесани коси беше грациозно приведена напред.

— Въглените взех от стаята на болния, но огънят не разнася зараза.

Тя обясни, че мъжът е болен от чревна туберкулоза и се е върнал, за да умре в родното си място. Впрочем самият той не е роден тук. Това село е родното място на майка му. Някога тя била гейша в един пристанищен град, но и след като срокът ѝ свършил, тя продължила да живее там, като станала учителка по танци. После заболяла от паралич и решила да се върне у дома, та едновременно и да се лекува в топлите извори. Скоро вече ще стане на петдесет години. Синът ѝ останал там, защото си намерил хубава работа при един часовникар. Това, с което се занимавал, му било по сърце — той още от дете се увличал от техниката. Много скоро обаче заминал за Токио, където работел и учел във вечерно училище. Очевидно, не е издържал на това напрежение и... Тази година навърши едва двадесет и шест!

Всичко това Комако изрече на един дъх, но за момичето, което пътуваше с болния, не спомена и дума. Не му обясни и защо тя самата живее тук.

Но все пак той разбра, че не може повече да остане в тази ефирна стая, от която гласът на Комако се разнасяше по цялата къща.

Като стигна до вратата, Шимамура забеляза нещо да се белее до нея. Това беше павлониев калъф на сямисен. Стори му се по-голям от обикновените и се учуди как Комако го носи, когато ходи при клиентите си. Тъкмо в този момент някой отместа фусума^[15] и един звънлив и чист, до болка прекрасен като ехо, долитащо от неизвестността, глас попита:

— Кома-тян, може ли да го прескоча?

Шимамура добре помнеше този глас. Това беше гласът на Йоко — момичето, което викаше тогава от влака началника на гарата.

— Може! — отговори Комако.

Появилата се в планинска хакама Йоко прескочи калъфа на сямисена и пристъпи, като държеше в ръцете си стъклено нощно гърне.

Ако се съдеше по вчерашния разговор с началника на гарата и по традиционното местно облекло, тя беше родена тук. Но у нея имаше някакъв особен чар. Може би заради своеобразието в облеклото ѝ. Всичко у нея беше хармонично съчетано: и дългите ръкави на муселиненото кимоно, и хакама, под чийто колан се показваше ярък пояс. Хакама беше изрязана отстриани от кръста до колената и изящно се издуваше по бедрата, въпреки грубата материя. От цялото ѝ облекло се излъчваше спокойствие.

Йоко хвърли само бегъл, но пронизващ поглед към Шимамура и без да каже повече нито дума, бързо премина по коридора.

Дори след като излезе от къщата, той усещаше как този поглед, подобен на далечен лъч, пареше лицето му. Шимамура с възхищение си спомни как във влака видя отразеното око, в чиято зеница гореше светлината от далечна лампа, и как, изведнаж заискрила, тази зеница се беше превърнала в нещо неповторимо прекрасно. Да, сега Йоко му напомни за онези преживявания, а споменът, от своя страна, извика друг — ярките пламтящи бузи на Комако в белоснежния фон на огледалото в хотелската стая.

Той ускори ход. Въпреки че краката му бяха малко пълни, обичаше да се катери по планините и неволно започваше да крачи по-енергично, щом като съзреше очертанията на планина. Беше романтична и емоционална натура и сега не му се вярваше, че тези две огледала — и онова във влака, с вечерния пейзаж върху него, и онова в хотелската стая — са обикновени неща, създадени от човека. За него те бяха част от природата и в същото време — някакъв далечен и непознат свят.

Струваше му се, че дори стаята на Комако, от която току-що беше излязъл, също е от този неизвестен и далечен свят. Това го удивляваше. Изкачи се на хълма, където видя масажистката от хотела.

— Ще може ли сега да ми направите масаж? — хвърли се той към нея, сякаш тази жена беше единственото му спасение.

— Как да ви кажа... — отвърна тя. — Колко може да е часът сега?

Тя сложи пръчката си под мишница, извади от пояса на кимоното си джобен часовник и с пръстите на лявата си ръка опипа циферблата му.

— Минава два и тридесет и пет. В три и половина трябва да ида на едно място, там, зад гарата. Но мисля, че няма да се случи нищо, ако закъснея малко.

— Чудно е колко добре си служите с часовника!

— Да, защото е без стъкло.

— А как, пипнешком ли разбирате времето?

— Не, цифрите не виждам, но погледнете. — Тя пак извади часовника, отвори капачето и показа на Шимамура основните цифри върху циферблата, като натискаше с пръст: — Тук е дванадесет, тук шест, а между тях — три... А след това броя минутите между тях. Е, горе-долу. Невинаги улучвам, но досега никога не ми се е случвало да сбъркам с повече от две минути.

— Интересно. Ами как ходите сама по стръмнините? Не се ли подхлъзвате?

— Ако вали дъжд, дъщеря ми идва да ме вземе. А вечер не се изкачвам дотук — работя в селото. Но не защото мъжът ми не ме пуска, както се говори в хотела.

— А децата ви вече големи ли са?

— Да, голямата ми дъщеря е вече на тринадесет.

Както си разговаряха, те влязоха в стаята на Шимамура. Известно време тя го масажираше и мълчеше. След малко извърна глава по посока на далечната мелодия на сямисен и сама се запита:

— Кой ли свири?

— Нима можете само по мелодията на сямисена да познаете коя от гейшите свири сега?

— Понякога разбирам, понякога не. А вие, господине, живеете охолно, навярно. Тялото ви е меко и нежно.

— Да не би да съм затлъстял?

— Има някои места тук-там. Ето, на шията например. Но не е прекалено. Добре сте. Но ясно се разбира, че не пиете саке.

— Вие просто ме учудвате. Познавате много добре.

— Имам трима клиенти с фигури точно като вашата.

— Аз имам доста обикновена конструкция.

— Не зная защо, но съм забелязала, че човек, който пие, е някак потиснат, невесел.

— Изглежда мъжът ви пие, а?

— Да, много! Видяла съм се в чудо.

— Кой ли свири така? Май не е много способен музикант?

— Да, наистина...

— А вие не сте ли се опитвали?

— Свирия. От деветгодишна възраст започнах да се уча, но като се омъжих, ето вече петнадесет години нито веднаж не съм взела в ръце сямисена.

„Слепите може би изглеждат винаги по-млади от възрастта си“
— помисли си Шимамура.

— Навярно колкото по-рано започнеш да се обучаваш, толкова по-добре започваш да свириш?

— Да, така е, но ръцете ми вече не ги бива. Стават само за масажи. А имам добър слух. Като слушам понякога как свири някоя гейша, просто ме хваща яд. Да, спомням си за себе си в миналото... — Тя отново обърна главата си към мелодията. — Това е навярно Фумитян от „Идзуцуя“... Най-лесно се разпознават най-хубавото и най-лошото от изпълненията.

— А има ли тук такива, които свирят много хубаво?

— Да, има. Едно момиче, Кома-тян. То е още младо, но свири като истински музикант.

— Хм...

— Господине, вие не я ли познавате?... Толкова е талантлива! Само дето е попаднала тук, в тоя глух край.

— Не, не я познавам, но съм чувал... Снощи пристигнахме от Токио в един влак със сина на учителката по танци...

— Така ли? Върна се, значи. Е, как е, добре ли е?

— Не изглеждаше много добре.

— Какво говорите! Казват, че Комако, момичето, за което преди малко ви говорех, станала гейша това лято заради него, за да му изпраща пари за лечение. Защо ли си е дошъл? Какво ли се е случило?

— А тази Комако каква му е?

— Тя... те двамата са сгодени. Затова прави толкова жертви за него. И правилно, това ще ѝ бъде от полза.

— Сгодени ли? Ама наистина ли?

— Да, да. Аз самата не зная, но така говорят.

Това, че Комако е направила такава жертва, като е станала гейша, го правят повечето жени. Една банална история, която той можеше и да приеме на доверие. Но можеше ли да предположи, че Комако е сгодена. Не можеше да повярва. Навярно дълбоко в него съществуваше някаква нравствена бариера, която му пречеше да възприеме подобно нещо.

Искаше му се да узнае още нещо, но масажистката замълча. Значи, Комако е сгодена за сина на учителката по танци, Йоко, както изглежда, е неговата нова възлюблена, а годеникът — на смъртно легло. И тук Шимамура си спомни думите, които бе казал на Комако: „Това, което правиш, няма никакъв смисъл. Просто празна работа.“ И не е ли наистина глупаво от нейна страна, след като е станала вече гейша, да държи на думата си и лекува един умиращ човек, който, дори и да е сгодена за него, няма да може да стане неин мъж. Не, той ще се види с Комако и непременно ще ѝ каже, че това, което прави, е глупаво. Така разсъждаваше Шимамура, но едновременно с това чувствуваше как образът на тази жена се изправяше пред него в нова светлина — кристална с нравствената си чистота. Когато масажистката си отиде, той продължи да лежи и да се наслаждава от показната си безчувственост, в която имаше нещо опасно и рисковано. И от това му се стори, че цялото му същество започва да се покрива с ледена кора. Тъкмо в този момент забеляза, че прозорецът е отворен напълно.

По планинските склонове бързо пълзеше сянка, по тях се спускаха студените цветове на вечерта. Снегът върху по-отдалечените върхове на планините, които все още бяха огрени от залеза, сияеше ослепително в настъпващия здрач и затова изглеждаха съвсем близко. Сенките по склоновете се сгъстяваха бързо и само най-високите върхове, покрити със сняг, останаха леко озарени от последната ласка на слънцето. Над планинските очертания небето стана огненочервено.

Криптомериевите гори, разпръснати по брега на реката, до самото село, около ски базата и храма, се очертаха като черни петна.

Скуката вече разпущаше своите черни пипала в душата на Шимамура, когато като топъл лъч в стаята се появи Комако.

В хотела имало събрание за посрещането на туристите през зимния ски сезон. След това имало банкет, на който поканили и нея.

Тя седна до котацу, пъкна краката си под одеялото и неочаквано погали Шимамура по бузите.

— Защо си толкова бледен? Не си като друг път. Глупавичкият ми!

Изглежда беше малко пийнала.

По-късно, когато се върна при него от банкетата, Комако се строполи на пода пред огледалото и запъшка мъчително:

— Не зная, не зная! Нищо не ми трябва! Нищо не искам! Лошо ми е!

Само за час тя се бе напила съвсем.

— Искам вода! Дай ми да пия!

С разрошени коси тя притискаше глава в рогозките на пода, похлупила с длани лицето си. Ненадейно седна и натърка лицето си с крем. Напудрените ѝ бузи бяха силно зачервени и тя започна неудържимо да се смее над себе си.

Пиянството ѝ започна да преминава бързо. Рамената ѝ потръпваха от студ.

След това с тих глас Комако започна да разказва как през целия август страдала от нервно изтощение.

— Боях се, че ще полудея — говореше тя. — Непрекъснато и упорито мислех за нещо, а самата не знаех за какво. Страшно, нали? Като си легнеш нощем, не можеш да мигна. Пред очите ми все някакви кошмари. Не можеш да ям. Случваше ми се да седя по цял ден и да бода с игла татами — бода и изваждам, бода и изваждам. И всичко това посред бял ден в ония горещини.

— А в кой месец стана гейша?

— През юни. А сега може би щях да живея в Хамамацу.

— С мъжа си ли?

Комако кимна.

— Да, един мъж от Хамамацу ме ухажваше много упорито, искаше да се омъжа за него, но не ми харесваше и се колебаех.

— А защо си се колебала, нали не си го харесвала?

— Не, не е така просто...

— Нима женитбата е толкова привлекателно нещо?

— Но ти наистина си ужасен! Не е там работата. Не можеш да се омъжа, нещо здравето ми не беше в ред.

— Хм...

— Та ти, както се вижда, си ужасно несериозен човек.

— Но ти сигурно си имала нещо с този човек от Хамамацу, а?

— Ако съм имала, бих ли се колебала! — троснато отвърна тя. —

Той ме заплашваше, че докато е жив, няма да ми позволи да се омъжа за друг и ще ми попречи, ако сторя това.

— Как ще ти попречи? Та Хамамацу е толкова далече! И как може да обръщаш внимание на такива неща?

Известно време Комако лежа неподвижно, като че ли се наслаждаваше на топлината на тялото си, но внезапно, сякаш между другото, каза:

— Тогава мислех, че съм бременна. Ох, ще умра от смях, като си спомня сега за това.

Разтреса се от едва сдържан смях и се хвана като дете с две ръце за кимоното на Шимамура.

Очите ѝ бяха полупритворени, черните гъсти мигли върху тях ги правеха пак като две тъмни петна.

На сутринта, когато Шимамура отвори очи, Комако, облегнала се на хибачи^[16], пишеше нещо върху гърба на някакво старо списание.

— Вече не мога да си ида. Успях се. Такъв срам. Събуди ме прислужничката, като влезе да донесе горещи въглени. Скочих като ужилена! Гледам, слънцето вече огряло съджи! Толкова съм били пияна вчера, че се успях.

— А сега колко е часът?

— Вече осем.

— Да идем да се изкъпем тогава в басейна, а? — Шимамура се вдигна от леглото.

— О, недей. Та нали някой може да ни види по коридора? — В този момент Комако бе въплъщение на скромност и послушание.

Когато Шимамура се върна от басейна, тя старателно разтребваше стаята. Главата ѝ беше увита с кърпа.

Изтрила даже и краката на масата, тя изравняваше пепелта в котацу.

Шимамура пъкна краката си под одеялото и запуши. На пода падна пепел от цигарата и Комако го изтри с носна кърпа, като веднага му подаде пепелника. Шимамура се засмя весело. Усмихна се и Комако.

— Ако се задомиш някога, ти сигурно все ще ходиш след мъжа си и ще го упрекваш за това, за онова!

— Нима аз сега те упрекнах в нещо? Такава съм си просто — сгъвам грижливо дори дрехите, които трябва да давам за пране. Всички ми се смеят, но такава съм си, какво да правя!

— Казват, че характерът на жената може да се узнае, ако се надникне в скрина ѝ.

Когато закусувах в стаята, беше просто окъпана от лъчите на яркото утринно слънце. Комако се загледа в ясното, прозрачно и бездънно небе.

— Какво прекрасно време! Трябва бързо да се върна в къщи и да посвирия. В такива дни звукът е някак си по-различен.

Далечните планини излъчваха нежно млечно сияние, като че ли бяха забулени със снежен воал.

Шимамура си спомни думите на масажистката и помоли Комако да посвири при него. Тя веднага стана и отиде да позвъни в къщи, за да ѝ донесат нещо за преобличане и нотите на нагаута^[17].

„Нима в този дом има телефон“ — помисли Шимамура и в съзнанието му отново изплуваха очите на Йоко.

— Онова момиче ли ще ти ги донесе?

— Навярно.

— Чух да казват, че сте сгодени със сина на учителката.

На лицето ѝ се появи силна изненада.

— Кога го чу?

— Вчера.

— Не, но ти, ти наистина си чуден човек! Чул си, добре, но защо още вчера не ми каза? — Този път, за разлика от вчера, на лицето ѝ грееше ясна усмивка.

— Трудно ми е да говоря за това, защото ти не си ми безразлична.

— Не ти вярвам, че го казваш от сърце. Всички от Токио сте такива — само лъжете и измислят!

— Ето на, ти самата — щом заговорих за това и веднага измени темата на разговора.

— Не отклонявай. Е, та ти значи повярва?

— Повярвах.

— Пак лъжеш! Не е възможно да си повярвал!

— Наистина, стори ми се малко чудно, но нали разправят, че гейша си станала именно заради годеника си, да може той да се лекува!

— Да, добре са ме изрисували. Като в мелодрамите. Това, че сме сгодени, не е истина. Изглежда много хора мислят така, но аз не станах гейша заради него, а просто защото трябва да изпълня дълга си.

— Говориш все със загадки.

— Сега ще ти обясня по-ясно. Може би по едно време госпожа учителката наистина имаше намерение да ожени сина си за мене. Но тя не каза нито дума за това. Ние и двамата само се досещахме за мечтите й. А между нас никога нищо не е имало. Това е всичко.

— Значи, само приятели от детинство.

— Да. Но ние не сме расли заедно. Когато ме продадоха в Токио, той единствен дойде да ме изпрати. За това съм написала още в първия си дневник в началото.

— Ако и двамата бяхте останали в пристанищния град, навярно сега щяхте вече да сте мъж и жена.

— Едва ли! Мисля, че нямаше да бъде така.

— А защо не?

— А ти какво си се загрижил толкова. И изобщо той съвсем скоро вече няма да е между живите.

— Не е хубаво, че не нощуваш в къщи.

— Мисля, че не е красиво ти да говориш за това. Постъпвам така, както ми харесва и никой, дори умирацията, не може да ме спре.

Шимамура нямаше какво да й възрази.

Но защо и сега тя не каза нито дума за Йоко? А и от къде на къде това момиче, което се отнасяше така предано и с такива майчински грижи към мъжа във влака, носи на Комако дрехите за преобличане. Йоко докара умирацията в къщата, в която живее Комако...

Мислите на Шимамура и сега, както обикновено, витаеха някъде далеч и се губеха в причудливи предположения.

— Кома-тян, Кома-тян! — разля се като песен в стаята нежният, прозрачен и прекрасен глас. Прекрасният глас на Йоко!

— Благодаря, идвам — отвърна Комако, като стана и мина в съседното помещение.

— Йоко-сан, ти сама ли донесе всичко? Как си успяла, толкова е тежко!

Йоко навярно си беше вече тръгнала, без да каже нищо.

Комако провери третата струна, опъна я по-добре и настрои сямисена. Това беше достатъчно за Шимамура да разбере как нежно ще звучи инструментът в ръцете ѝ. Сред купчинката нотни упражнения, които Комако бе оставила на котацу, Шимамура с изненада съзря около двадесетина произведения за сямисен от музиканта Кинкей Ясичи, творил през епохата Бунка^[18]. Шимамура взе нотите и ги заразливства.

— По тях ли се упражняваш?

— Да, налага се. Тук няма кой да ме учи.

— Та нали учителката е в къщата ти.

— Да, но тя е парализирана.

— Но да обяснява поне може.

— И да обяснява не може. И езикът ѝ е парализиран. Танците все някак може да ръководи с лявата си ръка, но от сямисена ушите ѝ заглъхват.

— И ти разбираш всичко сама, тия сложни нотни знаци?

— Всичко разбирам.

— Продавачите на ноти сигурно са много доволни, че в тази глуха провинция не случаен човек, а професионална гейша се занимава с музика, и то така упорито.

— Като бях продавачка в Токио, се занимавах само с танци. Там се учех да танцувам. А да свиря никой не ме е учил. Аз сама — по слух. И ако нещо забравя, няма към кого да се обърна. Затова цялата ми надежда е в нотите. Те ми помагат.

— А пееш ли?

— Не, не пея добре. Пея тия песни, които са за съпровод на танците. Запомням и някои от новите песни, които слушам по радиото или от друго място, но не зная дали ги изпълнявам хубаво или лошо. Сигурно съм много смешна, когато пея. Пред по-възрастни клиенти ме е срам и не мога — гласът ми се губи. Но пред такива, които по-малко разбират от музика, се отпускам.

Комако беше леко развълнувана. Тя се изправи и погледна Шимамура така, сякаш го подканяше да запее или очакваше, че той сам ще направи това.

Изведнъж Шимамура се изплаши. Той бе отраснал в един от търговските квартали на Токио и още от ранно детство беше обикнал театъра Кабуки, японските национални танци, знаеше много нагаута,

но не беше се учил да пее. Като чуеше нагаута, пред очите му асоциативно възникваха сцената и танците, които се изпълняваха в театъра. Асоциации, свързани именно с театъра, но не и с компанията на една гейша!...

— Ти си просто противен! Най-трудният ми клиент! Караш ме да се чувствавам неловко.

Комако прехапа долната си устна, но веднага взе в ръце сямисена и леко и грациозно разтвори нотите пред себе си. Беше „Канджинтъ“^[19].

— Научих я тази есен. Пак по ноти.

Страните на Шимамура сякаш изтръпнаха. Сърцето му замря. Главата му се замая, изпълнена с ясните звуци. Стана му леко. Не, той не беше поразен, той беше просто унищожен. Вълни на разкаяние заливаха душата му. Той изцяло бе подчинен на Комако, на нейната воля и душата му с радост се понесе в потока на мелодията.

Принуден бе да признае в себе си високата класа на изпълнението. Тази млада провинциална гейша свиреше тук, пред него, в обикновена стая, а се държеше като актриса на сцена. Шимамура се опита да си внуши, че всичко това е отново само плод на сантименталната му фантазия, че му действа близостта на планините в този край, но... Комако все повече го завладяваше. Тя ту бързо декламираше текста, ту от време на време пропускаше някои фрази, като мимоходом отбелязваше, че в тези места ритъмът е по-бавен. Постепенно тя се вживяваше все повече и повече, гласът ѝ звучеше все по-ясно и чисто, а звуците на сямисена станаха толкова мелодични, че Шимамура почувствува страх.

Престори се на равнодушен и полегна на една страна, като подпря глава с ръката си.

Когато „Канджинтъ“ свърши, Шимамура въздъхна с облекчение. „Тази жена е влюбена в мен!“ — помисли си той, а това, от друга страна, беше жестоко.

— В такъв ден и звукът е по-особен — тихо промълви Комако, впила поглед в ясното снежно небе.

И наистина. Тук и въздухът беше друг — различен. Нито стени на театри, нито зрители, нито градският прах. И звукът — бистър и ясен, звънлив — свободно отлиташе в чистотата на зимното утро към далечните заснежени върхове на планините.

Силата на нейното изпълнение беше в цялата душа, която Комако влагаше в ударите по струните.

Комако винаги се бе занимавала сама и, без да съзнава, в тази своя самота бе общувала само с величавата природа на планините и долините, които вдъхваха сила на нейния талант. Самотата бе породила в Комако силна воля. Естествено, тя имаше усет към свиренето на сямисен, но да се научи съвсем самостоятелно едно сложно музикално произведение, и то само по ноти, и да се изсвири така свободно и гладко — за това са нужни упорит труд и необикновена воля.

И въпреки всичко на Шимакура това му се струваше напразен труд. Той дори я съжаляваше, но в звуците, които Комако извличаше от струните на сямисена, се проявяваше самостоятелната ценност на нейния живот.

Шимакура вероятно беше най-подходящият слушател за Комако, защото не схващаше най-тънките нюанси, а възприемаше само общото впечатление от музиката.

Когато Комако засвири третата мелодия — „Миякодори“, може би под влиянието на игривата нежност на изпълняваната пиеса, той вече нямаше чувството, че го побиват тръпки, а благоговейно я гледаше, изпълнен с чувството за близост с жената.

Нейното възбудено лице сияеше така вълнуващо, сякаш шепнеше: „Аз съм тук.“

Нейните влажни и изящни устни, извити като пиявица, излъчваха мека светлина и в тях, както и в цялото ѝ тяло, имаше нещо зовящо и съблазняващо. Прекрасните очи, очертани с правилни, почти прави линии, по детски блестяха под ниските дъги на веждите. По лицето ѝ нямаше пудра. Кожата ѝ, добила прозрачността си още там, в увеселителните квартали на Токио, а тук леко оцветена от планинския въздух, изглеждаше свежа и поразяваше с чистия си тен.

Комако седеше, изправила тялото си, с достойнство и повече от всякога приличаше на младо момиченце.

Тя изсвири още една пиеса — „Урашима“, като заяви, че сега я разучава. Щом приключи, мълчаливо прибра сямисена и като смени позата си, се отпусна на татами.

И отново Шимакура почувствува как го заливат вълни на страстен копнеж.

Той не можеше да продума, беше като прикован, но Комако, забравила и него, и целия свят, тръпнеше в наслада от завладялото я вълнение.

— Ти можеш ли да познаеш само по слух коя от гейшите свири на сямисен?

— Разбира се, мога. Те и без това не са чак толкова много, около двадесет. Най-лесно е да се разбере, когато се свири „Додоицу“. В тази пиеса най-ясно се усеща начинът на изпълнението.

Тя отново взе сямисена и го опря на крака си, като изви бедрата си малко вляво, а тялото ѝ се наклони надясно.

— Така свирех, когато бях мъничка...

Комако впи неподвижен поглед в грифа и под акомпанимента на единичните звуци запя, съвсем като дете.

— Ку-ро-ка-а-ми-и-но...

— „Куроками“ ли е първото нещо, което си научила да свириш?

— Аха — кимна с глава Комако.

Точно така навярно беше отговаряла и в детството си.

* * *

Оттогава, когато оставаше да нощува в хотела, Комако вече не бързаше да се връща преди разсъмване.

Понякога се появяваше тригодишната дъщеря на собственика. Щом го чуеше да я вика, с повишен накрая тон, тя взимаше детето на ръце, вмъкваша се двете под одеялото на котацу и весело се боричкаха. Към обяд отиваха с момиченцето в басейна.

Когато решише косичките му след банята, Комако казваше:

— Това момиченце, щом види някоя гейша, започва да вика: „Кома-тян“! И така смешно си извива гласчето накрая! Всички фотографии и картинки, където има жени с японски прически, според него все са „Кома-тян“. Аз много обичам децата и то веднага почувствува това. Кими-тян, хайде да отидем на гости при Кома-тян и да си поиграем, а?

Комако понечи да стане, но размисли и отново седна на плетения стол на верандата.

— Това са те, нетърпеливите столичани! Вече на ски се пързаят.

Стаята на Шимамура беше високо. От нея ясно се виждаше южният склон, по който обикновено се пързалияха.

От своето място до котацу Шимамура също виждаше едва-едва покрития със сняг отсрещен склон, по който се спускаха пет-шест черни фигури на скиори. Те се плъзгаха по градините, разположени терасовидно в подножието на планината. Снегът още не бе затрупал синорите между лехите и беше толкова малко, че скиорите се движеха трудно и непохватно между тях.

— Това са сигурно студенти. Днес е неделя, струва ми се. Нима им доставя удоволствие такава пързалияне?!

— Те обаче са в добра спортна форма — каза, сякаш на себе си Комако. — Клиентите много се учудват, като срещнат по пистата някоя гейша. „О, та това си ти“ — удивени възклициават те, щом тя мине покрай тях и ги поздрави. Сигурно защото гейшите са със загар от слънцето, а вечер слагат пудра и това ги изменя.

— И гейшите ли се пързалият в скиорски костюми?

— Не. Те са в хакама. Често даже клиентите се уговарят да се срещнат с тях на пързалката. Противно! Но що се отнася до мен, то тази година аз сигурно няма да излизам на ски. А сега довиждане! Да тръгваме Кими-тян!... Тази нощ ще вали сняг и вечерта ще е студена.

Шимамура седна на плетения стол, където беше седяла Комако, изпрати с поглед двете отдалечаващи се по пътеката фигури — Комако и дъщеричката на собственика Кимико.

Отнякъде се появиха облаци и сенките им запълзяха по някои от планинските склонове. По други все още имаше слънце. Светлината и сенките се преместваха от едно място на друго и в тази игра имаше нещо печално и унило. Скоро и полето потъна в сянка. Шимамура погледна под прозореца и видя, че бамбуковите пръчки, подпирани хризантемите, бяха покрити със скреж. И все пак от стряхата още падаха капки. Снегът се топеше и капките шумяха приятно.

През нощта не вали сняг. Отначало падна град, а след това — дъжд.

Преди да си замине, Шимамура още веднаж покани Комако. Нощта беше ясна и лунна. Неочаквано тя пожела да се поразходи, въпреки че беше вече единадесет часът. Разтърси настоятелно Шимамура, дръпна го от котацу и го извлече навън: Пътеката бе замръзнала. Селото спеше, сгушило се в мразовитата тишина. Комако

запретна полата на кимоното си. Луната проблясваше като стоманен диск върху фона на синкавия лед.

— Хайде да отидем на гарата.

— Ти си луда. Дотам и обратно е цяло ри^[20].

— Но ти вече си заминаваш. Нека отидем да погледаме гарата.

По време на разходката Шимамура се вкочани от студ. Студът го скова от главата до петите.

Когато се върнаха в хотела, Комако изведнаж се натъжи. Наведе глава, седна до котаци и мушна ръце под одеялото. Не отиде дори да се изкъпе, както обикновено правеше.

Леглото беше оправено само за един човек. Единият край на дюшека опираше в котаци, а част от завивката беше метната върху одеялото, покриващо котаци. От другата страна седеше Комако, сломена и отпусната.

— Какво ти е?

— Ще си ида.

— Не говори глупости!

— Добре. Ти си лягай. Аз искам да поседя.

— Какво пак изведнаж реши да си ходиш?

— Няма да си ходя. Ще седя тук до сутринта.

— Що за глупости! Що за глупости!

— Не са глупости!

— Тогава лягай!

— Не мога сега...

— Така да беше казала — засмя се Шимамура. — Лягай, аз няма да те докосна.

— Не, не!

— Ех, ти. Защо трябваше толкова да ходим в студа?

— Аз тръгвам...

— Никъде няма да вървиш!

— Мъчно ми е, разбираш ли? — изхлипа Комако и зарови лице в постелята. — Ти си заминаваш в къщи, в Токио! Мъчно ми е!

„Да, наистина е тъжно“ — мислеше Шимамура. „Кой знае как изгаря сърцето на тази жена от собствената ѝ безпомощност. Не е леко да се влюбиш в човек, който всеки момент може да замине и вече да не се върне.“ Шимамура се замисли и дълго мълча.

— Заминавайте, по-скоро заминавайте!

— Аз и без това смятам утре да отпътувам.

— Как? Защо си отиваш? — вдигна глава Комако, сякаш пробудена от тежък сън.

— А какво да правя? Колкото и да седя тук, с нищо не бих могъл да ти помогна!

Тя го загледа с неразбираем, объркан поглед и изведнаж рязко промълви.

— Това е лошото!... Ти... Там е бедата!... Тя скочи и отчаяно се хвърли в обятията му. — Това е ужасно! Стани, чуваш ли! Това е ужасно! — в изстъпление се строполи Комако до него в леглото...

После тя отвори очи. Те влажно светеха.

— Всъщност, наистина, замини си утре. Така действително ще е по-добре — каза тя и отметна с глава косите от челото си.

Шимамура реши да замине на следващия ден с влака в три часа. Когато обличаше европейския си костюм, хотелиерският прислужник тихо извика Комако в коридора. Той чу как тя каза да се пресметнат единадесет часа. Очевидно беше решил, че да ѝ заплати за шестнадесет или седемнадесет часа е твърде много.

Когато Шимамура прегледа сметката, видя, че всичко е пресметнато точно — кога Комако беше стояла до пет часа, кога до преди пет часа, кога до дванадесет на следващия ден, кога преди дванадесет.

Като облече палтото си и се наметна с бял шал, Комако тръгна да го изпрати на гарата.

За да убие времето, Шимамура купи някои неща за близките си: солени плодове от лиани, консерви от миди. Но до тръгването на влака оставаха още дванадесет минути и те се заразхождаха по площада. Шимамура забеляза, че всичко тук е като притиснато от планините. Толкова малко изглеждаха свободните пространства. Върху фона на унилите планини, кой знае защо, черните коси на Комако правеха жалко впечатление.

И само на едно място — по склона на планината, в речната низинка светеше слънчево петно.

— Откакто дойдох, се понатрупа доста сняг.

— Като вали без прекъсване два дена, натрупва до шест сяку. А пък ако по-дълго вали... Виждаш ли там електрическият фенер? Целия

го засипва. А аз ще тръгна на разходка някой ден и унесена в мисли по теб, ще се оплета в жиците и...

— Нима наистина имате толкова много сняг?

— Разказват, че в съседното градче като натрупа, гимназистите от общежитието скачат голи от втория етаж направо в преспите и се къпят в тях като във вода... Гледай — снегорин!

— Хубаво би било да дойде човек и да се полюбува на вашите снегове!... Но на Нова година навярно хотелът ви е претъпкан? Не се ли е случвало понякога лавините да затрупват някой влак?

— Личи си, че живеете охолно — каза Комако, като разглеждаше лицето му. — А защо не си пуснете мустаци?

— Мустаци ли? Аха, тъкмо смятам да си пусна. — Шимамура поглади току-що избръснатите си бузи и си спомни, че около устата си има ефектни бръчки, които придават мъжественост на неговото лице с мека и нежна кожа. Може би тези бръчки са и причината Комако да го харесва.

— И твоето лице, като си махнеш пудрата, изглежда сякаш току-що избръснато.

— „Мрачно черен гарван грачи... Къде ли грачи?...“ — издекламира някакви стихове Комако и обви с ръце рамената си, като погледна небето.

— Замръзнах! Да отидем в чакалнята, за да се постоплим.

В този момент те видяха Йоко. Облечена в хакама, тя тичаше с всички сили по улицата към гарата.

— Ой, Кома-тян! Кома-тян! Юкио-сан е много зле — задъхвайки се, тя се хвана за рамото на Комако, както подплашеното дете се вкопчва с надежда в майка си. — По-бързо! Елате, с него става нещо странно! Моля ви се, да вървим! По-бързо!

Комако затвори очи, сякаш само за да издържи болката в рамото си. Лицето ѝ побледня. Но неочаквано, твърдо поклати глава.

— Не мога да дойда сега в къщи. Изпращам клиента си.

Шимамура беше потресен.

— Върви, върви! Какво ти изпращане!

— Не, не мога! Та аз дори не знам — ще дойдеш ли пак или не.

— Ще дойда, ще дойда! Ти върви сега!

Йоко не чуваше нищо. Хълцайки, тя обясняваше несвързано:

— Сега звънях в хотела... Казаха — на гарата си... Дотичах... Ела, Кома-тян, Юкио-сан те вика!

Йоко теглеше Комако за ръка. Но Комако мълчеше и не помръдваше. Изведнаж грубо издърпа ръката си и отсече:

— Махни се!

Направи няколко крачки и се олюля. Гърлото ѝ започна да се гърчи в спазми. Очите ѝ се напълниха със сълзи, а кожата на лицето ѝ настръхна.

Йоко се стъписа и я загледа объркано. Лицето ѝ — сериозно и безизразно, като примитивна маска, не изразяваше нито почуда, нито гняв, нито мъка.

Без да изменя израза на лицето си, тя изведнаж се извърна и се впи в ръката на Шимамура.

— Моля ви се, извинете! Пуснете я, моля ви! Освободете я! — молеше тя отчаяно.

— Разбира се, че ще я освободя. Бягай по-бързо в къщи, глупачке! — извика той.

— Вие какво се бъркате! — рязко отвърна Комако, като се мъчеше да го освободи от Йоко.

Шимамура понечи да посочи колата, която беше спряла до гарата и почувствува, че ръката му, която Йоко досега стискаше, беше изтръпнала. Тогава той каза:

— Аз веднага ще я изпратя с тази кола. А вие тръгвайте обратно. Така не бива! Хората гледат!

Йоко кимна.

— Само че... по-бързо! — Тя се обърна и избяга. Като се загледа след нея, Шимамура се зачуди защо ли тази девойка е винаги толкова сериозна.

В ушите му все още звучеше гласът ѝ, мъчително прекрасен, който, сякаш аха и ще се понесе като ехо някъде в заснежените планини.

— Вие къде? — спря го Комако. — Няма да си ида в къщи, разбирате ли, няма!

Шимамура почувствува към нея чисто физическа ненавист.

— Не зная в какви отношения сте вие тримата, но синът на учителката навярно умира. За това сигурно е искал да те види, за това е изпратил да те повикат. Върви при него, върви с открито сърце!

Помисли си какво ще стане с теб, ако той сега умре, сега, докато ние тук се разправяме? Та нали ще се разкайваш след това, докато си жива! Не се инати, прости му всичко!

— Не, не, не! Вие се заблуждавате!

— Но разбери, той, той единствен те е изпращал тогава на гарата, когато са те продали в Токио. Единствен. Ти пишеш за това на първата страница от дневника си! Как можеш да не се простиш сега с него, когато той се прощава с живота си! Върви, нека и той те запише в последната страница на своя живот!

— Не, не мога да гледам умиращи хора!

Това прозвуча и като хладно безразличие, и като гореща любов. Шимамура се заколеба объркан.

— Сега вече няма да вода дневник! Всичко ще изгоря! — заговори Комако със зачервено лице. — Слушай, ти сигурно си искрен човек. А ако е така, то няма да ми се надсмееш. Ще ти изпратя дневниците си, всичките. Нали си честен човек!...

Шимамура се трогна. Обхвана го странно вълнение и започна да му се струва, че той наистина е най-искреният човек на света. Той повече не настоя Комако да се върне в къщи. Тя също мълчеше.

Появи се някакъв служител от хотела и им съобщи, че вече пускат на перона.

От влака слязоха и се качиха само местни жители — мрачни и облечени зимно.

— Аз няма да идвам до вагона. Довиждане.

Комако остана до прозореца в чакалнята. Прозорците бяха затворени. Като я гледаше от вагона, Шимамура си я представяше като единствен рядък плод, забравен в мръсния стъклен сандък на жалък селски зеленчуков магазин.

Когато влакът потегли, прозорците на чакалнята светнаха.

„Сега лицето на Комако ще грейне на електрическата светлина“ — помисли си Шимамура, но... лицето само за миг пламна както тогава в снежното огледало и изчезна от погледа му.

И отново тази руменина се превърна за Шимамура в границата, зад която изчезва реалността.

Влакът запухтя нагоре по северния склон на планината и влезе в дългия тунел. Мракът като че ли глътна бледите лъчи на следобедното слънце, а влакът изведнаж съблече в тунела своята светла броня.

Тунелът свърши и влакът започна да се спуска надолу между напластените едно върху друго планински възвишения, озарени от залязващото вече слънце. От тази страна на планините още нямаше сняг.

Линията минаваше покрай реката и излизаше в долината. Над нащърбения връх на планината, чиито склонове бяха хармонично очертани, висеше луната. Луната осветяваше планината до самото подножие. Планината беше единствената забележителност в унилия пейзаж. Контурите ѝ, очертани от последното вечерно зарево, релефно изпъкваха върху фона на тъмносиньото небе. Луната вече не бе бяла, а бледожълта, още не беше станала така ясна, както през зимните нощи. По небето не летеше нито една птица. Някаква постройка, вероятно хидроелектростанция, белееше в далечината — там, където широко разперените наляво и надясно склонове се събираха към реката. Само това здание можеше да се различи в зимния здрач.

Стъклата започнаха да се изпотяват от парното отопление. Зад тях плуващата равнина тъмнееше и в стъклата на прозорците все по-ясно се отразяваха полупрозрачните силуети на пътниците. Същата онази призрачна игра на огледалото и нощния пейзаж.

Влакът се различаваше от композициите на Токийската магистрала. Вагоните бяха само три-четири, вехти и от стария образец. Осветлението — мътно.

Шимамура мислено се отдели от всичко, което го заобикаляше. Загуби представа за времето и за пространството. Тялото му блуждаеше безцелно в някаква нереалност и постепенно монотонният звук на колелата се превърна в женски глас.

Жената говореше с кратки и отсечени думи, които свидетелствуваха за пълноценен живот — живот, изпълнен със смисъл. Шимамура слушаше тези думи с натежало сърце. Той все повече се унасяше и гласът звучеше все по-далече — звучеше и се преплиташе със скуката от пътуването.

Може би в този момент Юкио издъхва? Успяла ли е Комако да го свари още жив?... Защо ли тя така упорито не желаше да отиде?

Имаше малко пътници.

Виждаха се само двама — един мъж, прехвърлил петдесетте, и едно момиче с румени бузи. Те седяха един срещу друг и оживено разговаряха. Пълните рамена на момичето бяха заметнати с черен шал.

Правеше впечатление яркият цвят на лицето му. Приведено леко напред, то слушаше съсредоточено събеседника си и оживено му отговаряше. Приличаха на близки хора, тръгнали на дълго пътешествие.

Но когато влакът спря на една от гарите, зад която се извисяваха комините на тъкачна фабрика, мъжът набързо свали от полицата плетена кошница и я спусна на перона през прозореца.

— Е, всичко хубаво! Може пак някога да се видим! — каза той и слезе от влака.

Шимамура едва не се просълзи и сам се учуди на чувствителността си. Той помисли, че мъжът и младата жена са интимни приятели и сега, след като е прекарал свободното си време с нея, мъжът се връща у дома при семейството си. Не му и беше минало през ума, че те може да са случайни спътници. Мъжът навярно беше просто някакъв търговски пътник или нещо подобно.

---

[1] Японска мярка за дължина, равна на 30,3 см. — Б.пр. ↑

[2] Японска мярка за дължина, равна на 3,03 м. — Б.пр. ↑

[3] Специално съоръжение в пода на стаята, пълно с нагорещени въглени и покрито с одеяло. Стайно огнище. — Б.пр. ↑

[4] Вид японско растение. — Б.пр. ↑

[5] Триструнен музикален инструмент, широко разпространен и Япония. — Б.пр. ↑

[6] Широк декоративен пояс, който се намотава върху японското кимоно. — Б.пр. ↑

[7] Вид японска оризова ракия — Б.пр. ↑

[8] Плътна сламена рогозка със стандартни размери, покриваща пода в японския дом. — Б.пр. ↑

[9] Вътрешни подвижни прегради между отделните помещения в японския дом. — Б.пр. ↑

[10] Вечнозелено хвойново дърво със строен, висок ствол и тясна, гъста корона, родина — Япония и Китай. — Б.пр. ↑

[11] Шинто — японска национална религия. — Б.пр. ↑

[12] Дребна парична единица. — Б.пр. ↑

[13] Един от характерните атрибути на японско национално облекло при мъжете — широки шалвари, при жените — горна пола. — Б.пр. ↑

- [14] Хартиена стена в японската къща. — Б.пр. ↑
- [15] Плъзгаща се врата от хартия в японска къща. — Б.пр. ↑
- [16] Стайно огнище. — Б.пр. ↑
- [17] Дълга песен — една от класическите японски поетични форми. — Б.пр. ↑
- [18] 1804–1818 година. — Б.пр. ↑
- [19] Музикално произведение, изпълнявано в нагаута. — Б.пр. ↑
- [20] Ри — мярка за дължина = 3,927 км. — Б.пр. ↑

2

Когато Шимамура тръгваше, жена му го предупреди да следи за дрехите си — да не ги сгъва в кошница, да не ги окачва по стените, защото точно по това време молците снасяха яйцата си. И наистина, в хотелската стая около лампата, която висеше на корниза, се бяха насъбрали пеперуди. В другата стая също летеше някаква жълтеникава пеперуда с издуто коремче. Кацна на плетения абажур.

Мрежите против насекоми, опънати през лятото, още стояха на прозорците. От външната страна на една такава мрежа също беше кацнала пеперуда, с бледозелени, почти прозрачни крилца и тънки като пух пипалца с цвят на кипарисова кора. Планините в далечината бяха залети от вечерното слънце. Есента бе ги обагрила в своите цветове и зеленикавото петънце на пеперудата изглеждаше като мъртво на този фон. Там, където над телцето крилцата се застъпваха, зеленият цвят беше по-тъмен. Подухна есенен ветрец и крилцата затрептяха като тънки листчета хартия.

„Дали е жива?“ Шимамура се надигна и чукна с пръсти по вътрешната страна на мрежата. Пеперудата не помръдна. Тогава той блъсна с юмрук мрежата. Пеперудата падна като отбрулен лист от дърво, но в следващия миг излетя с лекота и затрептя във въздуха.

Като се вгледа внимателно, Шимамура видя как в далечината, на фона на криптомериевата гора, лети огромно ято водни кончета. Те бяха много — като летящ във въздуха пух от глухарчета.

Реката в подножието на планината сякаш извираше направо от клоните на криптомериите. Шимамура бе очарован от сребристия блясък на буйно разцъфтелите храсти по склоновете на невисоката планина.

На излизане от общата баня Шимамура видя до изхода една рускиня — продавачка на дребни стоки. „Гледай ти, дошла чак до това затънтено място!“ — помисли Шимамура и се приближи да погледне стоката. Имаше обикновена японска козметика и украшения за коса.

Жената беше вече над четиридесетте. Лицето ѝ беше покрито с гъста мрежа от ситни бръчки, но кожата на пълната ѝ шия беше ослепително бяла и гладка.

— Откъде сте? — попита Шимамура.

— Аз ли?... — сепна се тя и се замисли, сякаш не знаеше какво да отговори.

Полата ѝ съвсем овехтяла, беше като че ли ушита по европейски. Тя заприбира стоката си и като праметна през рамо съвсем по японски маниер големия вързоп, направен от фурошики^[1], си тръгна. Беше с обувки.

Собственичката на хотела, която заедно с Шимамура гледаше как си отива търговката, го покани в кантората. До огнището седеше някаква жена с гръб към тях. Щом те влязоха, тя стана. Беше с официално черно кимоно, с фамилни гербове.

Шимамура позна гейшата. Той я беше виждал на рекламен афиш в ски базата. На снимката те бяха заедно с Комако — и двете на ски, с хакама и черни вечерни кимона. Жената не беше много млада, но красива и с горда осанка.

Собственикът печеше кръгли кифлички със сладко. Те бяха сложени на железни щипци над хибати.

— Моля, опитайте една, кифличка по случай радостното събитие. Поне една хапка, дори просто така, за развлечение.

— Да не би жената, която току-що беше тук, да е оставила професията си?

— Да.

— Известна гейша.

— Да, но срокът ѝ свърши и сега обикаля по този случай всички познати. Тя се ползуваше с голям успех.

Като подуха малко горещата кифличка, Шимамура отхапа едно парченце и усети в устата си малко кисловатия вкус на немного прясната коричка.

Навън под прозореца, в лъчите на вечерното слънце, ярко аленееха узрели фурми. Те хвърляха червени отражения върху извитата бамбукова пръчка над огнището.

— Какво е това? Толкова дълъг мискант^[2]? — възкликна изумен Шимамура, като погледна към пътя.

По пътя се изкачваше някаква жена, която мъкнеше на гърба си сноп от растения, чиито стъбла бяха два пъти по-дълги от самата нея и завършваха с нещо като метлички накрая.

— Извинете, какво казахте? А, да. Това е мискант.

— Мискант значи?!...

— На изложбата за реклама на топлите извори, организирана от Министерството на железниците, има някакъв павилион, за чай ли, за почивка ли не знам, покривът му бил покрит с тези растения. Казват, че някой си от Токио купил целия този павилион.

— Значи, мискант?... — повтори замислено Шимамура. — Излиза, че тук, в планината, това растение доста вирее. А пък аз помислих в първия момент, че е леспадеза^[3].

Белите цветове на тези храсти по планината му бяха направили впечатление още, щом като беше слязъл от влака. Целият склон, особено в по-високата си част, беше потънал в сребристи цветове. Струваше му се, че те не бяха растения, а искрящи лъчи на щедрото есенно слънце и той беше замрял от възхищение.

Но отблизо мискантът не изглеждаше така пленителен.

Огромните снопове съвсем скриваха от погледа фигурата на жената, която ги носеше. Те от време на време се удряха в каменните огради от двете страни на стръмния път.

Шимамура се прибра в стаята си. Пеперудата с тлъстото коремче пълзеше по черната лакирана купа във втората стая и навярно снасяше яйцата си. Под корниза летяха още няколко и се удряха в декоративния фенер.

Скакалците и щурчетата бяха започнали своя концерт още през деня.

Комако дойде с малко закъснение.

Още от коридора тя се спря на вратата и го погледна втренчено.

— Защо пристигна? Защо пак дойде тук?

— Защо ли? Дойдох, за да се видя с теб.

— Не си искрен. Вие от Токио всички лъжете! Не мога да ви понасям.

Тя седна и гласът ѝ стана по-мек.

— Вече няма да те изпращам. Изпитах някакво ужасно чувство тогава.

— Е, добре, този път ще си замина тайно.

— О, не, какво говориш! Искях да кажа, че на гарата няма да те изпращам.

— А с онзи човек какво става?

— Умря, разбира се.

— Докато ти ме изпращаше ли?

— Това няма никакво отношение към твоето изпращане! Никога не съм си мислила, че е толкова трудно да изпращаш някого!

— Хм.

— А къде беше на четиринадесети февруари? Пак ме излъга, нали? А аз толкова чаках. Не, вече никога няма да ти вярвам.

Четиринадесети февруари — „Торией“ — „Прогонване на птиците от полята“ — е ежегодният детски празник в Снежната страна. Десет дни преди празника всички селски деца се събират и обути в ботуши от оризова слама, отъпкват снега в полето. После изрязват от него буци — широки около два сяку, със същата височина и строят от тях снежен храм. Всяка стена е с ширина около три кена^[4] и с височина повече от едно дзю. На четиринадесети февруари вечерта пред храма се пали огън от събраните по къщите съоме^[5]. В това село празнуват Нова година на първи февруари, така че до четиринадесети февруари украшенията все още се пазят. Децата се качват на покрива на храма, боричкат се и лудуват, като пеят песента „Торией“. След това всички влизат в храма, палят свещи и прекарват там цялата нощ. Рано сутринта на петнадесети февруари изпиват песента още веднаж върху покрива на храма.

По това време в Снежната страна има вече много сняг. Шимамура беше обещал на Комако да дойде за този празник.

— Аз през февруари ходих при родителите си. Прекъснах работа. А на четиринадесети се върнах — мислех си, че ти непременно ще дойдеш. Ако знаех, щях да остана повече, да помогна...

— Да не би някой да се е разболял?

— Да, моята учителка замина за пристанищния град и се разболяла там от възпаление на белите дробове. Получих от нея телеграма, когато бях в къщи и веднага заминах да я погледам...

— Оздравя ли?

— Не...

— Да, наистина, получи се лошо — отвърна Шимамура, сякаш се извиняваше за това, че не беше сдържал обещанието си и

едновременно изразяваше съболезнованията си по повод смъртта на учителката.

— А, остави! — изведнаж съвсем спокойно произнесе Комако и размаха носната си кърпичка над масата, за да прогони налетелите насекоми. — Ужасни гадинки.

Навсякъде по масата и по татами пълзяха дребни крилати буболечки. Около абажура кръжаха пеперуди.

Отвън по мрежата на прозореца също бяха се полепили безброй разни пеперуди. Техните телца ясно се очертаваха при лунната светлина.

— Боли ме корем! Ох, боли ме! — изпъшка Комако, пъхайки ръцете си в пояса и сложи глава върху колената на Шимамура.

Силно напудрената ѝ шия се показва от кимоното и по нея се полепиха дребни мушици.

Шията ѝ беше станала по-закръглена и по-гладка в сравнение с миналата година. „Тя е вече на двадесет и една“ — помисли си Шимамура.

Почувствува как по коленете му пълзеше приятна топлина.

— Започнаха да ми се подиграват. Иди, казват ми, Кома-тян в стаята „Камелия“. Неприятни хора! Веднаж изпращах една гейша с влака. Като се върнах, ми се искаше да си почина хубаво, но тъкмо се прибрах в къщи и ми съобщават, че отгук са ме търсили. Не ми се искаше да идвам, защото се чувствавах преуморена от предната вечер — на изпращането на приятелката ми доста пихме. Не ми се искаше, но дойдох. А тук, в кантората, като започнаха да ми се смеят. Но нали не съм те виждала цяла година! Ти се явяваш само по веднаж в годината.

— А аз вече ядох от кифличките на тази твоя приятелка гейша...

— Така ли?...

Комако се изправи. Лицето ѝ, зачервено там, където го беше притиснала в колената на Шимамура, изведнъж придоби детски израз.

Тя каза, че изпращала тази гейша чак до селището на три спирки с влака отгук.

— Лошо стана тук при нас. По-рано с всяка можеше да се разбереш. А сега всички са станали такива егоистки — всяка гледа само себе си! Много неща се измениха. Новите гейши не си подхождат по характер. Без Кикую, без нея ще ми бъде много тежко. Тя винаги

беше инициаторка на всичко. И клиентите много я обичаха — беше най-популярната гейша. И я канеха най-често от всички и най-много получаваше. А стопаните просто на ръце я носеха.

Шимамура попита какво смята да прави сега Кикую — ще се омъжи ли или ще отвори ресторантче. Той чул, че тя се готвела да замине в родното си място, след като договорът ѝ изтече.

— О, знаеш ли колко е нещастна? Дойде при нас след несполучлив брак — отговори Комако, запъвайки се, сякаш размисляше дали си струва да говори по-нататък. Тя погледна терасираните по планинския склон градини, осветени от луната.

— Виждаш ли оная съвсем новата постройка? По склона...

— Малкото ресторантче „Кикумура“ ли?

— Да, същото. Кикую можеше да го притежава. Но има опак характер, и всичко изпусна. Тя застави своя покровител да ѝ го построи, но когато трябваше да ѝ го прехвърли, се отказа, заради новия си любовник, който беше обещал да се ожени за нея. Но я излъга. А тя съвсем беше хлътнала по него. Свърши се с това, че тоя любовник избяга, а тя не се върна при първия, може и да е искала, но не е могла да го стори. И ресторантчето не взе. Повече не можеше тук да остава — срам я беше. Затова и реши да замине и да започне другаде отначало. Изобщо, тя е нещастна и не ѝ върви. Ние не сме знаели, но тя е имала доста мъже.

— Мъже? Навярно са били цял полк.

— Може би... — Сподавайки смеха си, Комако изведнаж се извърна. — Тя е малко слабохарактерна и мекушава.

— Е, какво ѝ е оставало да прави?

— Как какво? Малко ли мъже могат да се влюбят в жената. Ако с всеки... Не, това не е хубаво, така не трябва. — Комако вдигна глава и почеса косата си с шнолата. — Тъжно ми беше да я изпращам.

— А какво стана с ресторантчето?

— Пристигна съпругата на покровителя, който го построи. И сега тя е стопанката.

— Съпругата? Интересно?

— Разбираш ли, всичко беше вече построено и готово. Какво да го правят. И жена му заедно с децата се настаниха там.

— А с предишната им къща какво стана?

— Оставиха там бабата. Сега тя живее сама. Те са селяни. Но мъжът е с широка душа — обича веселието... Много е забавен.

— Гуляйджия, значи. Навярно вече е на възраст.

— Не, млад е още. На около трийсет и две-три, не повече.

— Кикую по-стара ли е от жена му?

— Връстници са — по на двадесет и седем.

— Но ресторантчето вероятно е наречено „Кикумура“ заради името на Кикую. Как жена му се е съгласила с това име?

— А какво да направи? Няма да сменя вече окачената фирма.

Шимамура се сгуши по-плътно в кимоното си и Комако тутакси стана и затвори прозореца.

— Кикую знаеше всичко за теб. Ето и днес — тя ми съобщи, че си пристигнал.

— Видях я в кантората. Беше дошла да се сбогува.

— Каза ли ти нещо?

— Не, нищо не ми каза.

— А ти разбираш ли какво ми е? — тя издърпа току-що затворените съоджи и седна на перваза.

След кратко мълчание Шимамура проговори:

— Тук звездите сияят по друг начин, отколкото в Токио. И сякаш висят в пустотата.

— Тази нощ блестят не така силно — има луна. А тази година падна страшно много сняг.

— Изглежда, влаковете често са засядали по линиите?

— Да, просто страшно да ти стане. Колите започнаха да се движат по улиците месец по-късно от обикновено — през май. Навярно помниш магазина до ски базата — двуетажната къща. Лавина пробива покрива. Хората на първия етаж отначало нищо не разбрали. Чули шум, но решили, че плъхове са съборили нещо в кухнята. А кога да видят — никакви плъхове — вторият етаж отнесен. Снежното свличане беше само повърхностно — само отделни пластове, но въпреки това по радиото по едно време само за това се приказваше. И туристите — скиори се уплашиха — престанаха да идват. А аз тази година бях решила да не карам ски и ги продадох. Но все пак няколко пъти се пързях. Изменила ли съм се?...

— А с какво се занимаваше, когато умря учителката?

— Не се тревожи за другите. През февруари бях тук, чаках те.

— Защо не ми писа, като замина за пристанищния град?

— А защо да ти пиша. Някакви жалки наивни писъмца, които ти да можеш да показваш дори на жена си? Нима е нужно някому? А аз нямам от какво да се срамувам! И да лъжа не умея.

Комако говореше бързо и думите ѝ действаха на Шимамура като плесници в лицето.

— Да беше загасил лампата, а то виж колко мушици се събраха.

На силната лунна светлина се очертаваха ясно всички линии на профила ѝ, а татами придобиха студено — синкав цвят. Устните на Комако бяха гладки и влажни.

— Недей, пусни ме!... Ще си ходя!

— Все си същата. Не си се изменила никак. — Шимамура се вгледа в нейното лице с едва изпъкнали скули.

— Всички казват, че не съм се изменила, откакто дойдох тук като седемнадесетгодишно момиче. А и как да се изменя, когато вода постоянно еднообразен живот!

По бузите ѝ се беше запазила руменината, свойствена на момичетата от север. Но кожата ѝ беше изтъняла и блестеше като седефена раковина.

— Нали знаеш, че сега аз живея на друго място.

— След смъртта на учителката ли? Значи няма я вече стаята, гдето са развъждали буби? Сега къде си, в истински „Дом за гейши“?

— Какво значи „Дом за гейшите“? Не живея в специално жилище, а в магазинче за евтини сладкиши и цигари. Там съм единствената гейша. Имам си вече договор и съм на обикновена служба... Като се върна по-късно, чета на свещ.

Шимамура се засмя и я прегърна.

— Не мога да хабя електричество! Те имат електромер.

— А, ето каква била работата!

— Но стопаните са добри хора. Отнасят се грижливо и добре с мен. Даже понякога си мисля: „Нима това може да се нарече — да бъдеш слугиня на някого?“... Ако някое дете заплаче, хазайката веднага го изнася, да не ми пречи. Всичко ми е осигурено, живея добре. Само едно нещо малко ми пречи — не застилат леглото хубаво. Като се връщам късно, леглото ми вече е приготвено, но дюшекът^[6] е поставен малко накриво, а и чаршафите също. Да го оправям — не

върви — неудобно е. Все пак са се старали, за да ми доставят удоволствие.

— Тежко ще ти бъде, ако се омъжиш.

— Всички така казват. Но какво да направя, такъв характер имам. Ето, в къщата има четири деца. Страшен безпорядък, разбира се. Само ходя след тях и прибирам, но тъкмо нещо подреда, и те пак всичко обръщат наопаки. Просто напразно се мъча, но все пак се старая да сложа някакъв ред. Искане ми се да има уют, доколкото е възможно да го създавам при моето положение.

— Разбира се.

— А ти разбираш ли ме?

— Разбирам те.

— Щом е така, казвай! Хайде, говори де! — нахвърли се изведнаж върху него Комако. Напрежението в гласа ѝ растеше. — Лъжеш, нищо не ти е ясно. И какво можеш да разбереш ти — ти, който си толкова лекомислен, ти, който живееш в разкош!...

Гласът ѝ секна и тя само тихо добави:

— Тъжно е всичко това... Глупачка съм аз!... А ти още утре си иди!

— Но какво искаш от мен, кажи ми. Нима аз мога да ти обясня всичко ей така изведнъж. Не е така просто всичко, както си го представяш!

— А какво сложно има тук... Работата е там, че ти не можеш сам да разбереш себе си.

Дали от отчаяние, но гласът на Комако отново бе сподавен. Постепенно тя започна да се държи така, сякаш бе уверена, че Шимамура я разбира, макар и посвоему.

— Идвай. Нека да е поне веднаж в годината, но идвай при мен, докато съм тук — заговори му тя с молба в очите.

Обясни му, че договорът ѝ е за още четири години.

— Когато заминах при родителите си и през ум не ми минаваше, че пак ще сключа договор, за да работя като гейша. И ските си продадох, преди да замина. У дома се отказах и от пушенето. Мислех си: „Все пак това е някакъв успех!“

— Да, по-рано ти наистина много пушеше.

— Аха. Когато клиентите ме черпеха с цигари, аз си взимах и тайно ги пусках в ръкава си. Случваше се, като се прибера в къщи и ги

изсипя, да се съберат цяла купчина разни видове.

— Още четири години, казваш. Доста време...

— Ами, бързо ще се изнижат.

— Колко си топла! — Шимамура я привлече на коленете си.

— Такава съм по рождение.

— Струва ми се, че тук, при вас сутрин и вечер става студено.

— Аз живея тук вече пет години. Отначало ми беше много тежко... Нима — мислех си — ще трябва да живея тук... И наистина, докато да прокарат линията тук, у нас беше много глухо и скучно. А ето, вече три години откак ти започна да идваш...

За тези три години Шимамура беше идвал три пъти и му се струваше, че всеки път с Комако ставаха някакви изменения. Щурчетата засвириха своя концерт.

— Ох. Не мога да ги понасям! — възкликна тя и стана от коленете му.

Духна северен вятър и всички мушици, накацали по мрежата на прозореца, се разхвърчаха.

Шимамура вече добре знаеше, че черните мигли правят очите ѝ да изглеждат полузатворени и въпреки това се взря в тях, като лицето му почти докосваше нейното.

— Напълнях, щом престанах да пуша.

Коремът ѝ наистина беше станал по-гладък и мек.

И всичко, забравено от раздялата, възкръсна с нова сила.

Комако леко докосна гърдите си.

— Едната е станала по-голяма...

— Глупости! А, всъщност, при него може това да е навик — само едната...

— Не е вярно! Престани! Какво говориш, та ти си ужасен човек!

Изведнаж Комако рязко се измени и Шимамура отново почувствува тази промяна.

— А ти му кажи... и двете еднакво...

— Да кажа и двете еднакво ли! Така ли да кажа? — Комако бавно приближи лицето си...

Стаята се намираше на втория етаж, но въпреки това ясно и отчетливо се чуваше квакането на жабите. Жабешкият концерт дълго не спираше.

Като се върнаха от басейна в стаята, вече успокоена, сякаш нищо не се бе случило, Комако отново заразказва преживелиците си.

Тя даже му довери, че на първия медицински преглед всички са се смели, защото се съблякла само до кръста, като ученичките — гейши.

— При мен е редовно... всеки месец — два дена по-рано от миналия.

— Навярно това не ти пречи да приемаш покани и да посещаваш клиенти?

— Да, а ти как разбра?

Комако, която всеки ден се къпеше в топлите минерални лековити извори, която ходеше пеша от стария извор до новия на около един ри, която живееше в този затънтен край, където обикновено не си лягаха много късно, имаше здраво, гъвкаво и силно тяло, но с тесни бедра, характерни за гейшите. Беше дребна, но достатъчно пълна. И все пак тя така привличаше Шимамура, че той идваше в тази глуха провинция всяка година. Кой знае защо той я съжаляваше в дълбините на душата си.

— Дали такива като мен могат да имат деца? — със сериозен вид проговори Комако. — Та нали, като общуваш постоянно с един и същ човек, все едно че сте мъж и жена — разсъждаваше тя по-нататък.

След смъртта на първия си покровител, който я откупил от подготвителната школа за гейши, Комако пристигнала от Токио при родителите си в пристанищния град. Там веднага ѝ предложили друг покровител. Той отначало не ѝ харесал. Причина за това навярно били всичките ѝ преживявания, но и досега тя не изпитвала симпатия към този човек — никога не се чувствувала свободна с него.

— Не е хубаво, че отношенията ви продължават вече пет години.

— На два пъти се случва така, че можехме да се разделим с него. Когато дойдох тук като гейша и тогава, когато се преместих да живея от дома на учителката в сегашния си дом. Но аз съм много слаба духом. Нямам никаква воля!

Той живеел в пристанищния град, разказваше по-нататък Комако. Понеже му било неудобно да живеят заедно, я изпратил тук, в дома на учителката. Той бил добър човек и Комако даже съжалявала, че не го е допуснала до себе си нито веднаж. Той бил вече на възраст и рядко идвал тук, при нея.

— Бих скъсала с него съвсем, но не зная как. Понякога си мисля да се отдам на лек живот. Не, наистина съм си мислела.

— Лекият живот не е хубаво нещо.

— Но аз и не мога. Въпрос на характер. Харесвам здравето си тяло. Наистина, ако започна с всекиго да гуляя, мога да приключа четиригодишния си контакт само за две години. Но защо да се насилвам? Аз се грижа за себе си. Разбира се, ако тръгнах по този път, сигурно щях да спечеля и много пари. Сумата, за която са ме наели, е разпределена горе-долу по месеци. Във всяка месечна сума влизат процентите, данъците и разходите по изхранването ми, така че разбираш ли, не ми е нужно да изработвам повече от това. Изобщо, не мога да се оплача: ако някъде не ми хареса атмосферата или компанията, мога бързо да се махна, а и в хотела не са ме викали късно вечер. Освен ако някой познат клиент не ме покани. Изкарвах хляба си, като се занимавах с това, което аз желяех. Ако бях прахосница, парите никога не биха ми стигали, а аз вече погасих повече от половината сума, за която са ме наели, пък няма още и година откак работя. Въпреки това, както и да смятам, по тридесет йени на месец все отиват за разни дреболии.

Комако с увлечение продължаваше да разказва, че за нея е достатъчно да изкарва на месец по сто йени. Миналия месец една от гейшите, която най-малко изработвала, спечелила за месеца шестдесет йени (от триста възможни). Тя разказваше, че нея — Комако — клиентите я канят най-често. Тя получавала най-много покани от посетители — средно около деветдесет на месец. И въпреки че от всяко едно посещение печелела, за хазаина това не било изгодно. Но тя не се изморявала и всяка вечер обикаляла и правела различни посещения. Комако каза също, че тук, в курорта, няма нито една гейша, която да задлъжняе на стопанина си и поради това да ѝ бъде увеличен срокът по договора.

На сутринта, както винаги, тя стана рано.

— Тъкмо сънувах, че заедно с една учителка по икебана^[7] подреждахме тази стая и се събудих...

В огледалото, което тя придърпа към прозореца, се отразяваха планините, облечени в пурпурна премяна. Есенното слънце светеше ярко дори в огледалото. Едно момиченце от магазинчето за сладкиши донесе лека рокля за преобличане.

Не, това не беше Йоко, чийто кристалночист, мъчително прекрасен глас беше извикал тогава иззад фусума: „Кома-тян!“.

— А какво стана с онова момиче? — попита Шимамура. Комако го стрелна с поглед.

— Все ходи на гроба. Ей там, виждаш ли, там вляво, малко пониско от ски базата, до елдовото поле, покрито с бели цветове, там е гробището.

След като Комако си отиде, Шимамура тръгна да се поразходи из селцето.

Момиченце, обуто с новички алени хакама, играеше с гумена топка до една бяла стена. Есента беше дошла.

Наоколо имаше много къщи, построени в стар стил, които изглежда бяха още от онова време, когато по този път са пътували японските феодали. Покривите им бяха с големи стрехи. Прозорците по вторите етажи представляваха здраво опънати в ширина съоджи, не по-високи от един сяку, от чиито корнизи висяха мискантови завеси.

По горната част на оградите бяха засадени сусуки^[8], чиито буйни цветове приличаха на черничевите цветове. Тънките изящни листчета на всяко храстче бяха разпилени на всички страни като фонтанчета.

До пътя едно момиче белеше фасул върху разстланата на земята рогозка. Беше Йоко.

Малките бобчета изхвъркваха от сухите шушулки като слънчеви зайчета.

Йоко беше приклепнала. Обута беше в хакама. Беше забрадена с кърпа и Шимамура не можеше да види лицето ѝ под забрадката. Тя белеше фасула и пееше с кристалночист, прекрасен глас:

*Пеперуди, скакалци и водни кончета
в планините пърхат и цвърчат
и шурчета — шурчета — звънчета...*

Има песни, в които се разказва колко големи изглеждат сред вихъра на нощния вятър гарваните, излетели от клоните на криптомериите. А пред криптомериевата гора, която се виждаше от прозореца, продължаваше да се движи въздушният поток от водни

кончета. С настъпването на нощта вихърът на техния танц изглежда се усилваше.

Преди да тръгне за насам, Шимамура беше си купил от гарата последното издание на пътеводителя по тукашните планини. Прелиствайки го разсеяно, той прочете на едно място, че около върха на една от планините между двете провинции, същите тези планини, които сега се виждаха от стаята му, има едно кътче с живописна планинска пътечка, покрай красиво езеро. И там, в този приказен свят, сред избуялата високопланинска растителност, е царството на червените водни кончета. Водни и доверчиви, те кацали по шапките, по ръцете, дори по очилата на туристите, за разлика от своите наплашени и изтерзани събрата в градовете.

А онези водни кончета там, пред гората, се носеха с всичка сила, като че ли ги гонеше невидим враг. Може би те не бяха уплашени, а просто се стремяха да запазят очертанията си върху фона на потъващата в здрача криптомериева гора?

Когато залязващото слънце обля с последните си лъчи върховете на далечните планини, техните склонове пламнаха с алените багри на есента.

Шимамура си спомни думите на Комако тази сутрин. „Човекът е толкова крехко създание! Падне и си счупва глава, крака, ръце. А ето, една мечка, например — от каквато и височина да падне, няма дори и да се одраска.“ Тя беше посочила с ръка планината. Там, до една скала, пак се беше случило нещастие.

Ако и човекът като мечката имаше здрава и дебела козина, то други биха били и чувствата му... Ние, хората, харесваме тънката и гладка кожа... Като размишляваше така, Шимамура гледаше към залетите от вечерното слънце планини и изведнаж у него се събуди отново страстта към женското тяло.

„Пеперуди, скакалци и водни кончета...“ — се чуваше отнякъде глас на гейша, която свиреше на разстроен сямисен. Идваше време за вечеря.

В пътеводителя имаше кратки данни за различните маршрути, разделени по дни с хотелите и разноските, свързани с пътешествието. Това подтикваше въображението. И Шимамура си спомни как за първи път се срещна с Комако, след като бе ходил и обикалял по планинските пътеки, а след това бе слязъл в курортното село. И сега отново

планинските масиви го мамеха и привличаха. Тогава, рано пролетта, младата зеленина едва бе започнала да пробива през неразтопилата се снежна покривка. А сега беше есенният сезон за алпинистите.

На него, чийто живот беше доста безсъдържателен, му се струваше глупаво да се катери по стръмнини и чукари. Според него то беше излишен труд, но въпреки всичко това го привличаше, именно защото нямаше реална ценност.

Щом Комако си идеше, Шимамура мислеше само за нея. Но той не можеше да разбере, дали нейното присъствие му носи спокойствие или пък го вълнуваше тялото ѝ, станало му съвсем близко. И когато тя си отиваше, той започваше да мечтае за женското тяло и в същото време планината започваше да го привлича със своите красоти. Но тези чувства бяха еднакво мимолетни и смътни, като сън. Може би защото днес, например, Комако беше нощувала при него и още не бе изминало много време откак си беше отишла... Шимамура седеше сам в тишината и не му оставаше нищо друго, освен търпеливо да чака тя пак да дойде, без той да я извика. За да убие времето, Шимамура реши да си легне още по светло. Навън се чуваха веселите звънки гласове на група млади гимназистки, тръгнали на поход по тия места.

Като че ли заваля ситен дъждец.

На сутринта, когато се събуди, Шимамура съзря Комако, която, седнала чинно на масата, четеше някаква книга. Беше облечена с обикновени всекидневни кимоно и хаори^[9].

— Събуди ли се? — тихо попита тя, като извърна глава към него.

— Какво става?

— Събуди ли се?

Сега той вече се разсъни и си помисли, че Комако може би е нощувала при него, а той не беше я усетил. Погледна леглото и посегна към часовника до главата си. Беше още шест и половина часът.

— Толкова е рано още...

— Да, но прислужничката вече донесе горещи въглени за хибати^[10].

От чугунения чайник излизаше пара.

— Ставай — каза Комако, като дойде и седна до възглавницата му.

Тя се държеше като истинска стопанка. Съвсем като омъжена жена. Шимамура се протегна блажено, едновременно хвана ръката на

Комако, която тя беше поставила върху коленете си. Като си играеше с мазолите, които перцето на сямисена беше оставило по пръстите ѝ, тя каза:

— А ти все още не си пуснала мустаци.

— Спи ми се. Още е много рано — едва се е разсъмнало.

— Добре ли спа сам?

— Аха... Ах, да, вярно, нали последния път, като се разделяхме, ти ме посъветва да си оставя мустаци.

— Е, щом си забравил — нищо. Затова пък винаги си идеално избръснат — чак до синьо.

— И на теб лицето ти изглежда като току-що избръснатото, щом си свалиш пудрата.

— Като че ли си понапълнял в бузите, а? А като спиш лицето ти изглежда толкова бяло и кръгло, че просто ми се иска да му лепна едни мустаци.

— А няма не е по-приятно едно лице да е гладко!

— Да, но... Твоето някак си не внушава доверие...

— Значи разглеждала си ме, докато спях? Това не е хубаво.

— Да, разглеждах те — кимна Комако и изведнаж се разтресе в бурен смях, а ръцете ѝ неволно стиснаха пръстите на Шимамура. — Скрих се в гардероба и прислужничката нищо не забеляза.

— В гардероба ли? — И... колко стоя там?

— Само докато прислужничката донесе въглените.

Тя продължаваше да се смее, като си припомняше своята лудория, но след това изведнаж се изчерви чак до ушите и, за да скрие смущението си, започна да дърпа края на одеялото.

— Стани! Хайде, моля ти се!

— Студено ми е! — вкопчи се Шимамура в одеялото. — А в хотела другите станаха ли вече?

— Не зная. Аз дойдох отзад.

— Отзад ли?

— Ами да, от гората, направо тук се покатерих.

— А няма там има път?

— Път няма, но затова пък е близко.

Шимамура я погледна с учудване.

— Никой в хотела не знае, че съм при теб. Може би само в кухнята са ме чули, когато минавах оттам. А главният вход навярно

още е заключен.

— Толкова ли рано ставаш сутрин?

— Днес дълго не можах да заспя.

— През нощта валя дъжд, усети ли?

— Така ли? Ето защо са били толкова мокри листата на камъша.

Хайде, аз ще си вървя сега, а ти спи.

— Не, не, аз ставам вече — скочи Шимамура като още продължаваше да държи ръката на Комако.

Погледна през прозореца надолу — натам, откъдето тя каза, че е дошла. Хълмът с криптомериевата гора до средата на склона беше покрит с гъсти бодливи храсталаци. Точно под прозореца, в градината, растяха зеленчуци — най-обикновени — ряпа, батати и лук. Огрени от утринното слънце, те сякаш се надпреварваха да учудват Шимамура с най-разнообразните оттенъци на листата си. По-рано той не беше ги забелязал.

От коридора към къпалнята един служител от хотела хвърляше храна на шараните в езерцето.

— Започнаха лошо да се хранят — може би, защото застудя — каза той на Шимамура, като се загледа надолу, където разтритите на прах сушени личинки плуваха по повърхността на водата.

Когато той се прибра от къпалнята, Комако седеше в строга поза.

— При такава тишина добре е човек да шие — каза Комако. Стаята беше току-що оправена. Есенното слънце бе напекло малко поизтърканите татами.

— А ти умееш ли да шиеш?

— Как не те е срам да ме питаш за такива неща? В къщи почти всичко беше оставено само на моите ръце. За семейството ми годините, когато аз бях вече достатъчно голяма, за да помагам, по всяка вероятност са били години на тежки изпитания... — замислено като че ли на себе си каза тя и изведнаж се оживи. — Ама да беше видял лицето на слугинята, като ме видя в стаята! Така се учуди! „Че кога — вика — Ко-тян дойде?...“ А аз мълча и не зная какво да кажа. Но не можех пак да се скрия в гардероба нали?... Днес нещо не ми се спеше. Мислех си — ще стана по-рано и ще си измия главата, а като ми изсъхне косата, ще ида да си направя прическа. Поканена съм днес на дневен банкет. Страх ме е дори, че вече закъснявам. Довечера и в този хотел ще има банкет. Канеха ме и вчера, но късно, бях вече приела

другата покана. Така че няма да мога да дойда. Днес е събота — доста съм заета и надали ще мога да открадна малко време за теб.

Комако каза всичко това на един дъх, но изглежда не мислеше да си тръгва.

Съобщи на Шимамура, че няма да си мие косата и го поведе навън към задния двор на хотела. В началото на коридора — там, откъдето Комако беше влязла в хотела, бяха оставени мокрите гети и със сложени отгоре им таби^[11].

Храстите, през които беше се изкачвала Комако, изглеждаха непроходими и той се спусна покрай градините. Долу шумеше реката. Брегът тук свършваше със стръмен сипей. Горе, сред гъстите листа на един кестен, се чуваха детски гласове. На тревата в краката им се търкаляха непочистени бодливи кестени. Комако ги настъпваше, грапавата им черупка се пукаше и кестенчетата изхвърчаваха навън. Те бяха още дребни.

Стръмният склон на планината отсреща беше обрасъл целият с мискант. Растението се полюшваше от вятъра и образуваше бляскави сребърни вълни, чието ослепяващо сияние изглеждаше като нещо ефимерно, като призрачна пустота, изпълваща въздуха.

— Да отидем ей там. Там, струва ми се, е гробът на годеника ти...

Комако се изправи, погледна го право в очите и неочаквано хвърли шепа кестени в лицето му.

— Подиграваш ли ми се?!

Шимамура не успя да се отдръпне и кестените го удариха в лицето. Заболя го.

— На тебе за какво ти е да ходиш на този гроб?

— А ти защо се сърдиш толкова?

— За мен това беше нещо много важно. Аз не съм като теб — всичко да ми е безразлично и да си живея безгрижно.

— Аз съвсем не съм безразличен към всичко и съвсем не живея безгрижно! — не много уверено рече Шимамура.

— Тогава какви ги говориш за годеници? Нима тогава не ти обясних, че този човек никога не ми е бил годеник? Сигурно си забравил.

Не, Шимамура съвсем не беше забравил. Той помнеше как Комако тогава беше му казала:

„Добре, сега ще ти обясня по-ясно. Може би по едно време госпожа учителката имаше намерение да ме жени за сина си, но тя не каза нито дума за това. Ние и двамата само се досещахме за мечтите ѝ. А между нас никога нищо не е имало. Това е всичко.“

Онзи човек беше на смъртно легло, а Комако остана през това време при Шимамура в хотела и каза: „Постъпвам така, както ми харесва и никой, дори умирацията, не може да ме спре!“

Онзи болен човек умираше точно в момента, когато Комако изпращаше Шимамура на гарата. И тогава дотича Йоко и събщи, че на болния му е зле, но Комако не отиде с нея. Навярно не е могла да се прости с болния преди смъртта му.

Комако упорито избягваше разговорите за Юкио. Може и да не ѝ е бил годеник, но щом като заради него тя е станала гейша, за да изкара пари за лечението му, значи отношенията им са били достатъчно сериозни.

За миг Комако го гледаше в пълно недоумение за това, че не се беше разсърдил, а след това се хвърли на шията му:

— Колко си, добър все пак ти! Мъчно ли ти е?

— Децата ни гледат от дървото...

— Не мога да те разбера аз тебе... Вие от Токио сте с едни сложни характери... Живеете заобиколени от суета, затова и пилеете бързо чувствата си.

— Да, наистина. Аз целият съм един разпилян!...

— Внимавай да не си пропилееш живота. Е, какво, ще идем ли да погледнем гроба?

— Ами-и.

— Виждаш ли. На теб съвсем не ти се е искало да видиш този гроб.

— Но ти самата също се колебаеш.

— Е, и какво от това! Аз не съм ходила там нито веднаж досега. Вярно е, нито веднаж. Неудобно и съвестно ми е за учителката. Та нали двамата сега лежат там един до друг. Струва ми се, че ще проявя лицемерие...

— Ти самата имаш сложен характер, още по-сложен и от моя.

— Че защо пък? С живите не можах да се оправя, но затова пък с мъртвите ще мога.

Като минаха през криптомериевата гора, където надвисналата тишина сякаш всеки момент можеше да се посипе на ледени капки, те излязоха в подножието на ски пистата и тръгнаха по железопътните линии. Гробището се намираше в края на една височина, разделяща полята. Тук на тази межда, където имаше само няколко надгробни камъка, се издигаше и статуята на Бодисатва^[12] — покровителя на децата и пътниците. Наоколо беше голо и пусто. Не се виждаше нито едно цветенце.

И изведнаж, зад статуята, в сянката на дърветата, неочаквано изплува фигурката на Йоко. Лицето ѝ беше както винаги неподвижно и сериозно като маска. Но очите ѝ трескаво горяха и погледът, който тя отправи към Комако и Шимамура, ги прониза. Шимамура се поклони неловко и застина на мястото си.

— О, Йоко-сан. Толкова рано! — възкликна Комако. — А аз отивам при фризьорката...

В този миг и тя, и Шимамура потръпнаха, сякаш с бучене ги беше връхлетял някакъв черен ураган.

Съвсем близко покрай тях мина с оглушителен грохот товарен влак.

Изведнаж сред трясъка на вагоните и колелата се чу: „Се-стро-о-о“. От вратата на черен товарен вагон някакво момче махаше с фуражката си.

— Саичиро-о-о! Саичиро-о-о! — завика Йоко.

Нейният глас! Пак същият глас, който призовава началника на станцията в сигналната гара. Този до болка прекрасен глас се разнесе като далечен, нечут зов.

След като влакът отмина, пред погледа им с поразяваща яснота се откриха ширналите се полета, потънали в цвят — море от цветове, полюляващи се на червеникавите стъбла на елдата^[13].

Срещата с Йоко беше толкова неочаквана, че те не бяха и забелязали приближаващия се товарен влак. С преминаването си влакът сякаш беше грабнал и отнесъл със себе си онова, което още малко и щеше да възникне между тях тримата.

Във въздуха се носеше не шумът от колелата, а ехото от гласа на Йоко, което не заглъхваше, а все се връщаше и връщаше отново отнякъде, като отзвук на кристалночистата любов.

Йоко гледаше след влака.

— Може би трябва да изтичам до гарата? Във влака е брат ми...

— Но влакът няма да чака, докато ти идеш на гарата — усмихна се Комако.

— Вярно...

— Ти нали знаеш... аз не ходя на гроба на Юкио-сан.

Йоко кимна и малко объркано коленичи до гроба и скръсти ръце пред гърдите си, като за молитва.

Комако остана права.

Шимамура погледна към статуята на Буда. Божеството имаше три лица и трите бяха някак силно удължени. То също държеше ръцете си скръстени на гърдите. Имаше още един чифт ръце от двете страни на тялото си.

— Отивам на фризьор — подхвърли Комако и тръгна към селото по пътечката върху синорите.

Минаха покрай някакви селяни, които връзваха хате. Така наричаха на местния диалект оризовите снопи. За да се изсушат, те трябва да бъдат окачени на дървени пръти, закрепени между две дървета. Няколко реда от закачените снопи образуват нещо като параван.

Едно момиче, обуто в хакама, хвърляше снопите нагоре. Високо на дървото един мъж ловко ги поемаше, разреждаше ги и ги нахлузваше на пръта. Тези привични, ловки и ритмични движения се повтаряха с автоматична монотонност.

Комако взе в длан провисналите от снопа класове, сякаш претегляше някаква скъпоценност.

— Какъв урожай, а! Приятно е дори само да се докосне човек до такива класове.

Тя беше леко примижала. Вероятно, докосването ѝ до хубавите оризови класове наистина ѝ доставяше голямо удоволствие. Ниско над главата ѝ прехвърчаха десетина врабчета.

На една стена беше закачена обява: „Договор за размера на надниците при саденето на ориза: деветдесет сена дневно и обяд. Жените — работнички получават шестдесет процента от посочената сума“.

В къщата на Йоко, която беше навътре в градината, малко по-настрана от пътя, също бяха закачени оризови снопи. Те висяха на пръти в левия ъгъл на двора, между фурмите, покрай бялата стена на

съседния двор. Между двора и зеленчуковата градина, под прав ъгъл с дърветата, също имаше снопи. Между тях беше направен проход. Всичко това приличаше на дълга колиба, само че не от слама, а от оризовите снопи. В градината, върху фона на прецъфтелите гергини и рози, лежеше разперило могъщите си листа таро^[14]. Хате скриваха от погледа малкото езерце за отглеждане на лотоси, където плаваха червени шарани. Скриваха и прозорчето на онази стаичка, където по-рано се отглеждали буби и в която миналата година живееше Комако.

Йоко се сбогува с тях не особено приветливо и тръгна към къщата през тунела между оризовите снопи.

— Сама ли живее тук! — попита Шимамура, като гледаше след леко приведения гръб на Йоко.

— Може и да не е съвсем сама! — троснато отговори Комако. — Колко неприятно! И къде ли съм тръгнала по фризьори! Само дето ѝ попречихме да си постои на гроба. Но за всичко ти си виновен! Винаги ще предложиш точно това, което не трябва.

— Аз ли? Та нали не аз, а ти беше тази, която не пожела да поседи с нея заедно до гроба, защо аз да съм виновен тогава?

— Ти просто не ме разбираш... Все пак трябва да направя косата си... после, ако намеря време. А при теб ще дойда може би по-късно, но непременно ще дойда.

* * *

Беше три часът през нощта. Стресна го шумът от рязко издърпване на съоджи и в същия миг на гърдите му се стовари Комако.

— Като ти казах, че ще дойда, значи ще дойда... Казах ти, че ще дойда и ето, дойдох!

Дишаше тежко.

— Колко си пиана!

— Като съм казала, че ще дойда, значи ще дойда...

— Виждам, виждам, че си дошла.

— Едва се изкачих дотук. Нищо не мога да разпозная — като че ли за първи път виждам всичко наоколо. Казвам ти, пътя не можах да различа... Ох, колко ми е лошо да знаеш!...

— И как си успяла да се изкачиш до склона?

— Не зная. Вече нищо не зная.

Тя се надигна, но не успя да се задържи и отново се строполи върху гърдите му.

Шимамура също се опита да стане, защото му беше трудно да диша, но може би защото още беше сънен, не успя и се отпусна обратно на постелята. Главата му се опря в нещо топло.

— Глупаво момиче, та ти цялата гориш.

— Така ли? Огнена възглавница. Гледай да не се опариш!

— Да, наистина...

Шимамура притвори очи. Топлината на тялото ѝ замъгли главата му. Изведнаж му се стори, че е изпълнен с истинско щастие. Рязкото дишане на Комако доказваше, че всичко беше действителност. Обливаха го вълни на някакво разкаяние, сякаш не му оставаше нищо друго, освен мирно и тихо да чака мига на отмъщението.

— Казах, че ще дойда и дойдох... — съсредоточено повтаряше Комако. — Дойдох, а сега — да се прибирам вкъщи. Ще си мия косата.

Тя се надигна и шумно пи вода.

— Къде ще ходиш в такова състояние! Няма да можеш да си идеш до вкъщи.

— Ще успея... Не съм сама... Къде са се дянали тоалетните ми принадлежности?

Шимамура стана и запали лампата. Комако закри лице с ръце и се сви на пода.

— Не искам... светлина...

Тя беше в ярко нощно кимоно, гарнирано около врата с черен атлас. Ръкавите бяха в стил „генроку“, а поясът около кръста ѝ — в „датемаки“. Яката на долното кимоно не се виждаше. Краката ѝ бяха боси и дори те също изглеждаха пияни. Свила се на пода, сякаш да се скрие от нещо, тя все пак беше много трогателна.

На рогозката се търкаляха сапун и гребен. Сигурно и останалите бански принадлежности бяха също разпилени наоколо.

— Отрежи, ако обичаш. Нося ножици...

— Да отрежа ли? Какво да отрежа! — не разбра в първия момент Шимамура.

— Ей това — посочи Комако лентата около врата си. — Лентите исках да отрежа, но ръцете ми не ме слушат. Затова и реших да се отбия при теб, да ми помогнеш.

Шимамура започна внимателно да прерязва лентичките. Комако освобождаваше една по една сплетените с тях кичури коса и постепенно ставаше все по-спокойна.

— Колко е сега часът?

— Вече три.

— Боже мой! Кога стана толкова! Внимавай, да не ми отрежеш някой кичур коса.

— Колко са тия ленти на главата ти? Няма ли край?

Той хващаше с ръка всеки кичур коса и усещаше топлия дъх на кожата около всеки косъм.

— Вече е три часът, а? Като се върнах в къщи от банкета, изглежда съм заспала като мъртва. Добре че още от вечерта се бяхме договорили с приятелките ми — да се отбият и да ме вдигнат. Сега сигурно се чудят къде съм изчезнала?

— Те чакат ли те?

— Да. И трите. В обществената къпалия са. За днес получих шест покани, но успях да отида само на четири места. Другата седмица съм страшно заета. Есента съвсем ще обагри листата по всички дървета и храстчета. Ще има много посетители. Благодаря ти, но...!

Тя вдигна глава, разресвайки косите си и се опита да се усмихне.

— Ох, не знам защо, но ми е смешно! Е, тръгвам, че не е удобно пред момичетата. На връщане вече няма да се отбивам при теб.

Тя разсеяно прибра косите си.

— А ще намериш ли пътя сама?

— Ще се оправя.

Но като ставаше, тя застъпи края на кимоното си и залитна.

Издебвайки удобен момент, беше дошла при него два пъти в един и същи ден и съвсем в необичайно време — сутринта в седем и в три посред нощ. Това озадачи Шимамура.

* * *

Вместо с елови клонки и бамбук като за Нова година, сега служителите от хотела украсяваха вратите със златисти есенни листа в

чест на туристите, които пристигаха по тия места, за да се полюбуват на есента и нейните багри.

Един от тях нагло и самоуверено даваше разпорежданията си. Той беше постъпил на работа в хотела временно и беше от тези, които се подсмиваха под мустак и сами наричаха себе си „прелетни птици“. Този род хора работеха при изворите от ранна пролет до късна есен, а през зимата заминаваха да печелят в другите топли курорти Атами, Нагаока или Идзу. Като се върнеха отново тук пролетта, те не постъпваха на работа непременно в един и същи хотел. Обичаха да разказват за своя опит, за отличната организация на големите курорти като Идзу, например, и често злословеха по повод на тукашните порядки и отношението към клиентите. Когато разговаряха с посетителите на хотелите, тези хора се държаха угоднически, мазно се усмихваха и потриваха ръце. И цялото това раболепно държание бе изява на нищожните им души.

— Господине, опитвали ли сте някога плодовете на акеби? Ако пожелаете, аз с най-голямо удоволствие ще ви набера — обърна се онзи към връщания се от разходка Шимамура.

Отсечени очевидно от планината, клонките бяха високи почти до самата стряха, с такива едни големи листа и толкова ярки на цвят, че сякаш обагряха цялата централна врата.

Като опитваше студените плодове акеби, Шимамура случайно погледна към кантората на хотела. Там, край огнището, седеше Йоко.

Съдържателната наблюдаваше едно медно котле, в което се подгрываха бутилчици със саке. Йоко беше седнала насреща и послушно кимваше всеки път, когато нещо говореха. Тя беше облечена в току-що изпрано и изгладено тънко кимоно.

— Това нова слугиня ли е? — сякаш между другото запита Шимамура.

— Да, скоро е взета, може да се каже, благодарение на вас! Голям наплив на клиенти имаме, и затова са я взели.

— Също както и вас — не се сдържа Шимамура.

— Е, да, само че тя е селско момиче... Има разлика, ваша милост.

Йоко не се виждаше по стаите, вероятно работеше в кухнята. Когато в хотела се съберяха много посетители, в кухнята ставаше доста оживено, чуваха се гласовете на слугите, но досега Шимамура не

бе познал сред тях прекрасния глас на Йоко. По думите на дежурната в хотела Йоко често пеела в басейна, където редовно се къпела преди сън. Но Шимамура не беше чул досега и песните ѝ.

И все пак присъствието на това момиче в хотела започна да го смущава. Той даже започна да се колебае дали да кани при себе си Комако или не. Нейната любов към него му се струваше „безполезна“ поради склонността му за безсмислени разсъждения. От друга страна, поради същата тази склонност, той добре разбираше пустотата на този живот, който се стараяше да води Комако. Като съжеляваше нея, той съжеляваше и самия себе си. Йоко беше друга. Тя сякаш притежаваше удивителното свойство да разбира човека само с един пронизващ като лъч поглед. Това момиче също привличаше Шимамура.

* * *

Комако често идваше при него и без покана.

Един ден Шимамура тръгна по планинския път в дерето на реката да се порадва на есенната природа. Като минаваше покрай къщата на Комако, тя веднага изтича навън. Чула шума на колата, тя беше разбрала, че това е Шимамура. Но той дори не се обърна... По-късно тя му се сърдеше за тази случка. Наричаше го дори безсърдечен, но винаги, когато получеше покана от някой в хотела, се отбиваше при Шимамура по пътя за къпалнята. Когато я канеха на банкети, тя идваше с един час по-рано и седеше в стаята му, докато не дойде някоя от прислужниците да я повика. Често дотичваше и по време на вечерите, сядаше пред огледалото и червеше лицето си.

— А сега отивам на работа. Имам работа, разбираш ли? — обясняваше му тя, като ставаше от огледалото. — Вчера, като се прибрах вечерта в къщи, гледам — в чайника ни капка вода. Отидох в кухнята и полях ориза с остатъците от сутрешната супа. Хапнах и умебаши^[15]. Оризът беше студен като лед... Сутринта не ме събудиха и се успах — събудих се в десет, а ми се искаше да стана в седем. Всичките ми планове се провалиха...

Тя споделяше с него в кой хотел отишла отначало, в кой след това, какви са били клиентите и т.н., накратко докладваше всичко до най-малките подробности.

— Пак ще дойда — казваше тя, като си тръгваше, изпивайки няколко глътки вода, и тутакси прибавяше: — А може и да не се отбия. Много сме заети. Само три гейши сме на тридесет души. Човек няма време да се огледа, камо ли да се откъсне дори и за малко.

Не се минаваше много време обаче и тя пак идваше.

— Ужасно е трудно. Само три сме и аз съм най-натоварена, защото едната от другите две е най-старата от тукашните гейши, а другата — най-младата... Сигурна съм, че онези там трийсетимата са любители — туристи. Тая компания трябва да бъде обслужвана най-малко от шест гейши! Като ще ида — ще се напия и ще ги изпоплаша всичките!...

Така минаваше ден след ден. На Комако понякога ѝ се искаше да потъне в земята от срам. Беше ѝ тежко на душата. Мислеше си докъде ли може да се стигне, ако продължава все така. В нейната любов имаше някаква сянка на уединеност, което ѝ придаваше особена прелест.

— Подът в коридора скърца при всяка стъпка. Колкото и да се старая да стъпвам тихо, все се чува. Като мина покрай кухнята започват закачките. „Ти Кома-тян пак май в стая «Камелия» си тръгнала, а?“ Не съм си и представяла, че ще ми бъде така неудобно.

— Е, да, курортът е малък, няма как да се скрие.

— Да, всички моментално научават за всичко.

— Неприятно, нали.

— Така е. Цялата работа е именно в това. Достатъчни са няколко клюки в малкия район и с тебе е свършено — каза Комако, но изведнаж вдигна поглед към Шимамура. — Но нищо, за нас работа навсякъде може да се намери.

Това за Шимамура беше неочакван изблик на абсолютна искреност.

— Че какво пък? Наистина е така. Не е ли все едно къде ще печелиш пари? Няма какво да се отчайва човек.

Тя каза това колкото се може по-безразлично, но Шимамура лесно усети в тези думи женската душа.

— Разбира се — всичко е наред... И изобщо сега вече само жените могат истински да обичат...

Тя се изчерви и наведе глава. Яката на кимоното ѝ се отдели от врата и леко преоткри белите ѝ рамене, които изглеждаха като

разперено ветрило. Силно напудрено, тялото ѝ беше закръглено, но някак печално. Изглеждаше мъхесто и наподобяваше малко с нещо тялото на животно.

— Да, в сегашния свят — измърмори Шимамура и тутакси потръпна от безсмислието и глупостта на собствените си думи.

— Винаги е било така! — рече Комако и като вдигна глава, добави разсеяно: — А ти нима не знаеше?

Като изправи главата си, под яката на връхното се скри прилепналото до тялото ѝ долно кимоно.

* * *

Шимамура се занимаваше с безполезни неща и често се надсмиваше над самия себе си за това. Той превеждаше статии на Валери, Алан и други френски автори за разцвета на руския театър във Франция. Смяташе да издаде преводите като разкошно издание в малък тираж и със собствени средства. От тази негова работа нямаше никаква практическа полза, но това вероятно го задоволяваше, тъй като създаваше неговия малък и жалък свят на ограничените мечти. Накратко казано — той нямаше за къде да бърза, още повече сега, когато се бе отправил в пътешествие...

Шимамура с голямо внимание наблюдаваше как умират малките пеперуди.

Есента вече си отиваше. Застудя и насекомите всеки ден все по-често влитаха в стаите и падаха мъртви на татами. Щурчетата се преобръщаха нагоре с коремчетата си и повече не се помръдваха. Пчеличките падаха настрана, пропълзяваха донякъде с последни сили и замираха. Тяхната смърт беше нещо естествено, също като смяната на годишните времена.

На нас се струва, че насекомите умират безболезнено и тихо, но ако се вгледате внимателно, лесно бихте забелязали тяхната агония. Крилцата, пипалцата и мустачките — всичко трепти и искрицата живот загасва. За смъртта на всяко едно от тези малки същества пространството от осем рогозки беше гигантско.

Понякога, като хващаше с два пръста мъничкото трупче и го хвърляше през прозореца, Шимамура си спомняше за децата в къщи.

По мрежата на прозореца бяха кацнали като залепени много пеперуди. Те дълго не мърдаха от местата си и изведнаж се оказваше, че някои от тях вече са мъртви. Падаха като повехнали листа. Други падаха от стените, където бяха кацнали за последен път в живота си. Като вдигаше мъртвите им телца, Шимамура си мислеше защо природата е направила толкова прекрасни тези същества.

След известно време мрежите от прозорците бяха свалени. Вече не се чуваше жужене на мушици и бръмбарчета.

По планините наоколо червеноръждивите багри на късната есен се сгъстяваха. Далечните склонове проблясваха смътно в лъчите на залеза, сякаш бяха от някакъв студен минерал. А хотелите се пълнеха — идваха туристите — любители на късната есен в планината.

* * *

— Днес сигурно не ще мога да дойда при вас. Нашите местни големци устройват банкет — каза една вечер Комако, отбивайки се за малко в стаята му.

Скоро в залата се разнесоха звуци от барабан и се чу пронизителен женски писък. Изведнаж сред този шум, някъде съвсем близко, прозвуча ясният, прозрачен глас:

— Извинете!... Извинете! Ето... Кома-тян ме помоли да ви предам това.

Както стоеше на вратата, Йоко протегна към Шимамура ръката си, но в същия миг учтиво коленичи на пода до прага и чак тогава му подаде сгънатото няколко пъти листче хартия. Шимамура едва успя да го разгъне и Йоко вече я нямаше. Така и не можа да й каже нищо.

„Развеселих се, разбуйствувах се. Напих се с водка.“ — пишеше с разкривени йероглифи Комако.

Не минаха и десет минути, когато се появи и самата Комако. Тя стъпваше несигурно — краката ѝ се преплитаха.

— Момичето донесе ли ти нещо?

— Да.

— Донесе, значи? — весело му намигна Комако. — Уф, много добре! Казах им на онези, че отивам да поръчвам саке и тихичко се измъкнах. Барманът ме спипа и ме навика. Но да вървят всички по

дяволите — нека ме ругаят, на мен пък ми е хубаво! Нека стъпките ми да ехтят по целия хотел!... Ох, прилоша ми изведнаж. Ето на... дойдох при теб и веднага се почувствувах пияна! А колко работа ме чака!

— Та ти си мъртво пияна!

— Мене още работа ме чака! А какво ти каза момичето? Знаеш ли, тя е ужасно ревнива.

— Кой?

— Внимавай, и да те пречука може!...

— И тя ли прислужва на банкетата?

— Поднася бутилчици с топло саке. Стои в коридора и гледа, наблюдава. А очите ѝ блестят ли, блестят! На теб ти харесват такива очи, нали?

— Сигурно ви гледа и се чуди колко сте жалки.

— Написах бележката, дадох я и помолих да ти я донесе... Пие ми се! Дай ми вода! А коя жена е жалка и коя не, можеш да разбереш само след като я склониш... Каж ми честно, много ли съм пияна?

Тя се огледа в огледалото, политна и едва се задържа да не падне, като се хвана за края му и излезе с горда походка и развяващи се поли на кимоното.

Внезапно настъпи тишина. Отдалече се донасяше само шумът от съдове. Очевидно, банкетът беше вече свършил. Шимамура си мислеше, че гостите са придумали Комако и тя, заедно с тях, е отишла в някой друг хотел, за да продължат веселбата. Но Йоко пак дойде и му подаде сгънатата бележка от Комако: „Отказах се от планинската хижа «Сан-пукан», отивам в стая «Сакура». На връщане ще мина. Лека нощ!“

Малко смутеният Шимамура се усмихна.

— Благодаря ви! Извинете, вие тук помагате да се сервира, нали?

— Да — кимна Йоко, като го стрелна с пронизващия поглед на красивите си очи.

Той съвсем се смути.

Тази девойка, която често беше виждал, от която всеки път толкова се бе възхищавал, сега седеше спокойно пред него.

Обхвана го необяснима тревога. Тя се държеше извънредно сериозно и строго, като че се намираше в центъра на някакво изключително важно събитие.

— Изглеждате много заета.

— Да, въпреки че изобщо аз нищо не умея.

— Срещам ви често. Така се случва. И тогава във влака... Помните ли, вие пътувахте заедно с един болен? Грижехте се за него във вагона. Тогава помолихте началника на една гара, където спря влакът, да се погрижи за малкия ви брат. Помните ли?

— Спомням си.

— Чух, че обичате да пеете в басейна преди сън.

— Как не ги е срам! Какви приказки разправят само! — Гласът ѝ беше поразително прекрасен.

— Струва ми се, че вече много добре ви познавам.

— Така ли? Кома-тян ли ви е разказвала за мен?

— Не, тя нищо не ми е говорила за вас. Даже избягва да го прави.

— Нима? — Йоко извърна глава на другата страна. — Кома-тян е добра, но е много нещастна. Моля ви, не мислете за нея нищо лошо.

Тя изрече това много бързо и гласът ѝ потрепери.

— Но аз с нищо не мога да ѝ помогна!

Йоко изглеждаше така, сякаш всеки момент ще започне да трепери цялата.

Изтръгвайки погледа си от чудното ѝ лице, което го заслепяваше, Шимамура рече:

— Може би за нея ще е по-добре, ако по-скоро замина за Токио, а?

— Аз също мисля да отида в Токио.

— Кога?

— Когато и да е.

— В такъв случай, ако нямате нищо против, можем да пътуваме заедно.

— Да, нека пътуваме заедно!...

Това беше изречено между другото, но с такъв сериозен тон, че Шимамура се стресна.

— С удоволствие. Ако близките ви нямат нищо против...

— Близките!... Какви близки имам аз — един по-малък брат, който работи в железниците. Мога да постъпвам така, както намеря за добре.

— А в Токио имате ли някаква работа предвид?

— Не.

— Тя ли ви посъветва да пътувате?

— Кома-тян ли? Тя никога не ме е съветвала за нищо, а и да беше, аз не бих я послушала. Противна жена!...

Дали защото беше развълнувана, но Йоко каза това, като го погледна с леко овлажнени очи и Шимамура изведнаж почувствува към нея странно влечение. Но това като че ли още повече разпали страстта му към Комако. Стори му се, че това пътуване до Токио с непознатото момиче би било сурово наказание, изкупление за вината му пред Комако.

— А не се ли страхувате да пътувате с мен сама?

— А защо трябва да се боя?

— В Токио нямате при кого да идете. Вие дори и не сте мислила с каква работа ще се заемете...

— Една жена винаги ще се справи сама — изрече Йоко с прекрасния си мелодичен глас и като погледна Шимамура в очите, добави: — А вие не бихте ли ме взели за слугиня у вас?

— Какво говорите, нима желаете да станете слугиня?

— Не особено.

— А какво работехте в Токио?

— Медицинска сестра.

— В болница или в някой институт?

— Не... Просто ми се искаше да бъда медицинска сестра — това е...

Шимамура още веднаж си спомни Йоко във влака и нейния спътник, сина на учителката. Как се грижеше Йоко тогава за него! Това навярно беше реално възплъщение на мечтите ѝ.

— А иска ли ви се да учите за медицинска сестра?

— Не, вече няма да бъда такава.

— Но вие все пак трябва да имате някаква професия! Да имате собствена опора в живота...

— Какво говорите! Каква опора?! — разсмя се Йоко, сякаш отхвърляше от себе си някакво тежко обвинение.

Този смях, ако не звучеше толкова звънливо и прекрасно, би изглеждал глупав. Той не смути Шимамура, а само леко засегна някаква струна в сърцето му.

— Не разбирам какво смешно има?

— Та аз съм се грижила през живота си само за един болен!

— Така ли?...

— Повече не мога!

— А, ето какво било... — промълви тихо Шимамура като зашеметен. — И сега... казват, че всеки ден ходите на гроба му... там на полето...

— Да, ходя.

— И навярно си мислите, че занапред вече за никого друго не бихте могли да се грижите и повече на ничий гроб не бихте ходили така, както сега?

— Мисля, че не бих.

— Тогава как ще изоставите този гроб, за да заминете в Токио?

— О, простете ми. Господи! Не говорете повече за това. Моля ви, вземете ме със себе си в Токио!

— Комако ми е разправяла, че сте ревнива. Нали той... онзи човек не е бил неин годеник?...

— Юкио сан? Не е вярно! Това е лъжа!

— А защо тогава мразите Комако?

— Кома-тян?... — Тя изрече това име сякаш самата Комако беше тук, наблизо. Очите ѝ ослепително заискриха и тя погледна Шимамура: — Моля ви, погрижете се за нея, нека всичко с нея да е наред!...

— Но какво мога да направя аз за нея?

В очите на Йоко блеснаха сълзи. Тя замахна с ръка към един кацнал на татами молец и изхълца.

— Кома-тян казва, че аз не съм на себе си. — Тя скочи и избяга от стаята.

Шимамура почувствува, че го тресе. Той отвори прозореца, за да изхвърли убитото от Йоко насекомо, и съзря Комако, която играеше кен^[16] с един клиент. Тялото ѝ беше леко приведено, като че се готвеше за спринт.

Небето беше мрачно и навъсено. Шимамура отиде в къпалнята. Там, в съседното дамско отделение, бяха вече Йоко и детето на собствениците.

Беше истинско удоволствие да слушаш как Йоко, когато разсъбличаше и къпеше момиченцето, топло и нежно разговаря с него, сякаш му беше майка. А след това с прекрасния си глас запя:

*Зад къщата на двора
дръвчета шест растат
три ябълкови, три бора — погледни:
по долните им клони са сврачите гнезда.
Врабчетата ги правят
по-отгоре — на върха.
А щурчетата в гората
песни пеят на приятеля си,
спящ под купчинката пръст.*

Йоко пееше тази детска песничка така игриво и по детски закачливо, че той се запита дали пък онази девойка, с която малко преди това разговаряше в стаята си, не беше само сън?

Йоко излезе от къпалнята, бърборейки неспирно с детето. Те се отдалечиха, но нейният глас все още трептеше наоколо като звук от флейта. Кой знае защо, но един калъф на сямисен, оставен на лъскавия под, привлече вниманието му. Калъфът беше до главния вход и се очертаваше върху фона на тихата есенна нощ. Шимамура се приближи и се наведе, за да прочете името на притежателя, написано върху капака и в този момент отнякъде, оттам, където се чуваше шум от прибиране на чинии и прибори, изникна фигурата на Комако.

— Какво разглеждаш?

— Тази тук ли е останала да спи?

— Кой? А-а... Мислиш, че е леко всеки ден да влачиш такова тежко нещо? Понякога гейшите оставят своите инструменти тук и по няколко дена. Самите те ноцуват по домовете си...

Комако се разсмя и закри с ръце очите си, като задиша тежко. Олюля се, настъпи края на кимоното си и се облегна на Шимамура.

— Изпрати ме до къщи.

— Нима трябва непременно да се върнеш в къщи?

— Не, не, ще си вървя. След банкета всички отидоха да продължат веселбата в по-тясна компания. Само аз се отказах. Не ми се иска с местните... Добре че имах друга покана за тук — в хотела. Но ако приятелките ми на път за къпалнята минат да ме вземат от къщи и не ме сварят там, ще се получи много неудобно.

Комако беше пияна, но стъпваше твърдо по стръмния склон и внезапно попита:

— А ти как можа да доведеш до сълзи момичето, а?

— Между другото, тя наистина прави впечатление на малко ненормална.

— И на теб ти прави удоволствие да възприемаш всички хора по този начин?

— Но нали ти самата си й казвала, че не била на себе си? Тя сигурно затова и заплака!...

— Е, това е вече друго нещо...

— При това само след десет минути я чух да пее в къпалнята. Хубав глас!...

— Тя си има тоя навик — да пее в басейна.

— И знаеш ли колко сериозно ме молеше да се отнасям добре към теб?!

— Боже, това момиче! Да не приказваме повече за това! Няма какво да изясняваме!

— Че аз да не би да изяснявам нещо? Притрябвало ми е! Прави ми просто впечатление, че само като спомена за това момиче, ти веднага си разваляш настроението и не знам защо започваш да се дразниш!

— Слушай, кажи ми честно — иска ти се да я притежаваш ли?

— Ето на, виж се какво приказваш!

— Аз не се шегувам. Като я наблюдавам, все ми се струва, че доста ще си патя с нея. Не мога да си обясня защо, но имам такова чувство. Ти може би щеше да го разбереш, ако я обичаше и наблюдаваше по-добре.

Комако сложи ръце на раменете му. Тя бе силно развълнувана.

— Може и да не е така! — простена тя, като клатеше глава, сякаш за да се отърси от някаква тежка мисъл. — Това дете може би няма да пропадне, ако попадне на човек като теб например! Може би ти ще ме освободиш от това бреме, а?

— Хайде стига! Престани вече!

— Съвсем сериозно ти казвам. Не ми ли вярваш? Смяташ, че съм пияна и говоря глупости? Ако бих могла да бъда сигурна, че това момиче е до теб и ти го обичаш... Тогава без всякакво угризение на

съвестта бих се впуснала в разгул... и щеше да ми е хубаво... Хубаво, като в мъртва тишина!

— Но слушай...

— Остави!

Комако затича. Както се беше засилила, тя се блъсна в стената на някаква къща. Това беше нейният дом.

— Помислили са си, че вече няма да се прибереш днес.

— Да, неприятна работа — измърмори Комако блъсна с гръб изсъхналата, скърцаща врата, отвори я и прошепна:

— Да влезем.

— По това време!...

— Е, хайде, всички в къщата вече спят.

Шимамура стоеше нерешително.

— Щом като не искаш, ще дойда да те изпратя.

— Да, това вече е добра идея.

— Или, не!... Ти все още не си видял новата ми стая. Да вървим.

Те влязоха през задния вход и първото нещо, което Шимамура видя, бяха налягалите навсякъде обитатели на дома. По дюшеци от същата груба материя, както и планинските хакама, бяха заспали в различна поза — стопанинът, стопанката и техните пет-шест деца. Доколкото можеше да се забележи в полумрака, най-голямата от дъщерите беше около осемнадесетгодишна. От всичко лъхаше бедност, поразяваща със силата на своята нерадост.

Топлото дихание на спящите като че ли блъсна Шимамура в гърдите и той неволно отстъпи, но Комако затвори вратата зад него и като затропа по дъсчения под, без всякакво стеснение закрачи към стаята си. Шимамура тихо тръгна след нея, като се стараше да не настъпи нечия постеля. Сърцето му се сви, като си помисли за предстоящото доста съмнително удоволствие.

— Почакай тук, докато светна горе.

— Не, не, няма нужда, аз мога — смотолевы той и пипнешком се заизкачва по стълбата. Огледа се. В дъното зад стаята се виждаше малкото помещение на магазинчето, където спяха хората.

На втория етаж имаше четири стаи, постлани, както във всеки селски дом, със стари, изтъркани татами.

— Виж колко е широко. Всичко това е само на мое разположение.

Помещенията обаче бяха запълнени с разни вехтории. Старите опушени съоджи, тясната постеля на Комако и закаченото на един пирон вечерно кимоно създаваха впечатлението, че си попаднал в някаква лисича бърлога.

Комако седна на постелята си, като внимаваше да не я измачка и предложи на Шимамура единствения дзабутон^[17].

— Стана ми горещо, зачервила съм се. Нима чак толкова съм била пияна! — завайка се тя, като се огледа в огледалото.

След това порови в чекмеджето на тоалетката и се обърна към Шимамура:

— Това са дневниците ми.

— Толкова много!

Комако извади малка кутийка, облепена с цветна хартия. Тя беше пълна с най-различни цигари — по една от всеки сорт. Опря се на лакът и замислено започна да ги разбърква с ръце.

— Всичките са изпомачкани, защото ги мушкам или в ръкава на кимоното или под колана. Като ме поканят, не е удобно да откажа. Смачкани са, но не са мръсни. Има почти всички видове. А кибрит нямам. Нали се отказах от пушенето и вече не ми е необходим.

— Това е добре. Виждам, почнала си да шиеш нещо?

— Да, но все не ми стига времето. Сега посетителите станаха твърде много. Привлича ги златната ни есен.

Комако набързо прибра това, което бе започнала да шие.

Красивата дървена тоалетка с разкошна резба, останала на Комако още от Токио, и лакираното шкафче, още по-рязко подчертаваха мизерната обстановка наоколо.

От лампата над възглавницата висеше тънък шнур.

— Оттук си гася лампата.

Комако си играеше с него. Защо ли изглеждаше така смутена? Седеше чинно и строго, като омъжена жена.

— Ти си като някаква магьосница, която има намерение да се омъжи.

— Ох, да, вярно! — усмихна се тъжно тя.

— Значи предстои ти да живееш тук още цели четири години?

— Е, половин година мина вече и останалото ще мине някак.

Разговорът никак не вървеше. Отдолу се чуваше тихо похъркване.

Шимамура стана да си върви.
На входа Комако вдигна поглед към небето.
— Облачно е... Да, на златните листа идва краят.

*Живеем в планината
и знаем ний
как златни още са листата,
а вече сняг вали.*

— Е, аз да вървя. Лека нощ.
— Почакай, ще те изпратя. Само до хотела...

Щом стигнаха обаче, тя влезе заедно с него. Пожела му лека нощ и изведнаж изчезна някъде. След няколко минути се втурна в стаята му с две препълнени чаши изстудено саке и грубо нареди:

— Хайде, наздраве! Пий де!
— Откъде намери това? Та всички в хотела вече спят!
— Е, стига де! Знам едно скришно място.

Тя очевидно вече бе успяла да си сръбне, докато беше наливала водката в чашите от онова „скришно място“. Очите ѝ бяха леко премрежени. С тежък поглед тя изучаваше ръба на чашките.

— Неприятно е да пиеш в тъмнина...

Шимамура изсипа в гърлото си чашата, която Комако му беше тикнала направо под носа.

Друг път нищо не би усетил, но сега, вероятно защото беше поизмръзнал, изведнаж го удари в главата. Струваше му се, че чувства как лицето му бледнее. Притвори очи и легна. В първия момент Комако се стресна, но веднага след това се втурна да му помогне да си легне. Скоро, от топлината на женското тяло, душата му се изпълни със спокойствие и облекчение.

А и самата Комако се държеше към него някак си плахо и нежно, сякаш той беше дете, а тя — малко момиченце. Опряла ръка на лакътя си, тя ласкаво го гледаше в очите.

— Добро момиче си ти! — прошепна той.
— Така ли? А защо?
— Хубава жена си!...

— О, това ли било? А пък ти си лош човек! Противен си, като започнеш така да говориш! Ела на себе си! — тя сърдито го раздруса за раменете и рязко се обърна с гръб.

— Нищо хубаво няма в мен! Мъчно ми е! Моля те, махай се по-скоро оттук! Аз вече нямам дори какво да облека пред теб. Иска ми се всеки път да ме виждаш в ново кимоно, а вече нямам нови. Ето, това съм взела на заем от приятелката си — други нямам. А старите ми — всичките си ги виждал вече. Е, сега пак ли ще кажеш, че ме харесваш, а?

Шимамура лежеше безмълвен.

— Ето ме каква съм! Не съм ти никакво „добро момиче“! — зашепна почти тя. — Когато за първи път те срещнах, първото ми впечатление от теб беше лошо. Струваше ми се, че си неприятен човек. Та ти се държеше толкова дръзко! На мен наистина ми беше противно!

Шимамура кимна с глава.

— Искам да разбереш защо досега нито веднаж не съм ти говорила за това. Знаеш, че щом като една жена заговори такива неща, значи, че всичко е свършено!

— Какво говориш! Недей!...

— Недей ли?...

Комако дълго стоя неподвижна, потънала в своите мисли. Нейните вълнения — женските ѝ преживявания и тревоги като топли вълни обливаха и Шимамура.

— Ти си прекрасна жена!

— Какво значи това прекрасна жена?

— Ами, така... истинска жена.

— Колко си смешен — сгуши се тя до рамото му, но отново рязко се подпря на ръката си и отметна с глава косата от лицето си.

— Слушай, обясни ми, какво искаш да кажеш! Какво!

Шимамура я погледна учудено.

— Кажи ми най-сетне защо идваш при мен? Само защото съм ти нужна като жена? Значи, ти все пак през цялото време си се подигравал с мен! Подиграваш ми се!

Тя го гледаше зачервена и настръхнала, сякаш очакваше той да потвърди думите ѝ. След това лицето ѝ побледня, раменете ѝ гневно затрепераха и от очите ѝ бликнаха сълзи.

— Такъв позор! Такъв позор!

Тя се измъкна от постелята и седна с гръб на края на дюшека.

* * *

На сутринта Шимамура се събуди от мелодията на „Утай^[18]“. Той остана да лежи тихо и се заслуша. Комако седеше при тоалетната масичка. Обърна се и му се усмихна.

— Свирят в „Сакура“. И мен ме каниха там вчера след банкетa, но...

— Нещо като сбирка на любителите на „Утай“ ли?

— Да.

— Сняг ли има навън?

— Да. Дойде краят на есенните багри.

Комако стана и издърпа съджи. През открития прозорец в стаята нахлу светлина. От сивия небосвод зад прозореца, като в екран, падаха големи снежни парцали. Тих, спускащ се от висините поток от сняг като някаква спотаена измама!

Шимамура наблюдаваше тази картина разсеяно и уморено. Не беше си доспал. Изпълнителите на „Утай“ забиха с барабана.

Шимамура си спомни как миналата година се беше загледал в утринния сняг и се обърна към огледалото. Плуващите в него студени пухкави парцали изглеждаха още по-големи. Те падаха около образа на Комако, която мажеше с крем разголената си шия.

Кожата на Комако беше чиста и блестяща, сякаш току-що измита. Чудно е защо тази жена беше изтъкувала превратно думите му, казани просто така от него тази нощ. В тях той не бе вложил никакъв лош умисъл, но тя ги изтъкува неправилно и това ѝ достави огромна мъка.

Далечните планини, от които есенният листопад бе започнал да изтрива ярките алено — златисти багри, сега сякаш наново оживяха от целувките на първия сняг.

Дърветата в криптомериевата гора мълчаливо издигаха върхове към небето. Сред рояка от снежинки се очертаваше всяко дърво.

* * *

... Всичко се върши, щом падне сняг. В снега предат, тъкат, изпират платното в снежна вода, избелват го върху снега — цялата работа от първото влакънце прежда до готовото изтъкано платно е все сред снега. И в древните книги е написано: ако има сняг, има и креп. Снегът би трябвало да се нарича бащата на крепата.

Селянките от снежния край усъвършенствуваха своя занаят, като изготвяха крепата през дългите зимни вечери.

Шимакура харесваше този плат. Той често го търсеше из магазинчетата на продавачките на стари дрехи и го купуваше, за да си шие летни кимона. Платът толкова му харесваше, че дори се беше уговорил с търговците на старинни театрални костюми от театъра „НО“ (той имаше връзки с тях още от времето, когато се увличаше по националните танци) да му заделят, ако им попадне хубаво качествено парче от този плат. Той шиеше дори и долното си кимоно от ленен креп. Казват, че в миналото, щом като снегът започнел да се топи и хората да махат бамбуковите капаци от прозорците си, организирали и първите събори на крепата. Имало даже специални хотели за търговците на едро, дошли за тая цел в снежния край от трите далечни столици — Киото, Осака и Токио. На тези събори идвали хора от всички околни села, където работливи девойки цяла есен и зима седели над станове, за да изтъкат крепата за събора. Тези панаири се славели с бурна търговия и веселие. Навсякъде имало пъстри магазинчета, лавки и лодки. Към всеки топ плат били прикачени хартиени етикетчета с името на тъкачката и селото, от което била тя. На панаира се определяло и качеството на тъканта. На тези празненства се избирали и невести. Обикновено, най-хубаво било платното, изтъкано от младите жени, на възраст от петнадесет-шестнадесет до двадесет и пет години. Очевидно, с годините става все по-трудно да се тъче и платното излиза все по-несъвършено. А момичетата навярно се стараеха с всички сили да бъдат първи в конкуренцията за званието „най-добър майстор“ — звание, с което дори в този отдалечен край се славеа малцина. Започваха да предат през октомври, по стария лунен календар, а цялата работа по изтъканото платно се свършваше чак някъде в средата на февруари следващата година. Жените се занимаваха с тази работа като затворнички сред снега, влагайки в труда си цялата си душа и умение, посвещаваха ѝ цялото си време, още повече че през зимата тук не можеше да се върши почти нищо друго.

Сред летните кимона на Шимамура може би имаше и дори такива, които бяха изтъкани от креп още в края на епохата Едо или в началото на Мейджи^[19]. Шимамура също избелваше своите кимона на снега. Наистина, доста грижи изискваше ежегодното изпращане на дрехите по тези места, където някога е било изтъкано платното. Но той с вълнение си представяше усърдието, с което момичетата са работили в снежните вечери и му се струваше, че като изпрати своите кимона (неизвестно кому принадлежали някога) — струваше му се, че по този начин ще подчертае своето уважение към ценния плат. Само като си помислеше как проснатото на снега кимоно попива алените багри на утринната и вечерната зора, как ленената тъкан се очиства от лятната пот и става снежнобяла, на него му се струваше, че самият той се очиства и „избелва“. Той обаче никога не беше виждал как става избелването на дрехите му — с това се занимаваха токийските търговци — и естествено не можеше да знае с увереност дали те правят това по стария традиционен начин.

Тази професия съществуваше отдавна. Самите тъкачки на платното рядко се занимават и с избелване. Те предават или самия плат, или преждата на хората, които се занимават специално с избелването. Процесът на избелване трае някъде от края на януари до към средата на февруари, направо по покритите с дълбок сняг поля и градини. Белият креп се избелва, след като вече е изтъкан, а цветният — още във вид на прежда, която се опъва на специални рамки.

Отначало се затопля във вода и се оставя така една нощ. На сутринта се изплаква няколко пъти, изстискава се и се разстила върху снега. И така — няколко дни подред. Старите хора казват, че с нищо не може да се сравни красивата гледка, когато първите лъчи на слънцето падат върху вече окончателно избеления креп и че си струва тази красота да бъде показана и на жителите от южните провинции. В снежната страна по-рано са считали времето, когато се приключва с избелването на крепа, за празник на първата пролет.

Мястото, където се произвежда крепът, се намира близо до горещите извори — някъде там, в долната част на реката, където дефилето постепенно се разширява и преминава в равнината. И може да се съзре и от стаята на Шимамура. През всички стари градчета, които се славят с производството на креп, тук неотдавна беше

прекарана железопътна линия и сега те бяха станали известни центрове на текстилната промишленост.

Но Шимамура не беше идвал тук нито през лятото, когато докарват крепа, нито в разгара на зимата, когато го тъкат. Нито веднаж още не му се беше случвало да поговори и с Комако за производството на крепа, а никак не му се искаше да ходи специално за това из районите, където се занимаваха с този стар занаят.

Но сега, щом чу песента на Йоко от къпалнята, той си помисли, че ако това момиче беше живяла тогава, то същият този глас хармонично би се сливал с бръмченето на вретеното или с тракането на тъкачния стан.

Не е така лесно да се обработва без естествената снежна влага ленената прежда, която е по-тънка и капризна от вълнената. За това за лена зимният сезон е просто необходимост.

Още в миналото са казвали, че изтъканият в студовите лен държи хладно през лятната жегата и е приятен за носене. Той е израз на мрачния студ и светлата топлина. Този мрак и светлина, студ и топлина сякаш бяха втъкани и в Комако, която притискаше Шимамура в прегръдките си. Нейното тяло едновременно го караше ту да тръпне от студ, ту го обливаше с топлина, която предизвикваше тъга в душата му.

Но едва ли това пламенно влечение на Комако ще трае дълго. Ето че и крепът се износва... Дори да е произведение на едно своеобразно изкуство, дори да е дълговечно (може да се носи пет-десет години, а при повече грижи и по-дълго), но и крепът овехтява постепенно. А за любовта няма такива срокове. Тя не е дълговечна, нейният век е къде-къде по-кратък!... И изведнаж Шимамура си представи една друга Комако — Комако, която е родила син от някакъв друг човек. Шимамура потръпна и се огледа. Да, изморен беше, много изморен.

Шимамура прекара тук вече доста дълго време. Толкова, че като че ли беше забравил за семейството си, а рано или късно трябваше да се връща при него. Разбира се, той би могъл да си тръгне, да се раздели с Комако. Но вече беше свикнал да я очаква!... Очевидно, този навик обясняваше и цялото му поведение. Колкото по-неудържимо и бурно се стремеше Комако към него, толкова повече той не можеше да се справи с вцепенението, което го беше обхванало. Струваше му се, че я наблюдава отстрани с едно жестоко безразличие и хищническа безжалостност. Шимамура не можеше да си обясни, защо Комако го

обича толкова силно, защо се стреми да завладее душата му!... Тя идваше, отдаваше му се изцяло, а той — той не ѝ отвръщаше с нищо, нищо не ѝ даваше от себе си. Не можеше дори да споделя с нея!... Стори му се, че чува глухи звуци, като че ли Комако удряше в отчаяние главата си в дървената стена. Завладя го странното усещане, че е затрупан със сняг и този сняг прониква чак до самото му сърце... Нима жената може вечно да издържа на такъв егоизъм като неговия?!

Не, той почувствува, че щом си замине, вече никога не ще посмее отново да се появи тук, в тези топли извори. Опря се на хибати и се заслуша в свистенето на старинния чугунен чайник, изработен в Киото. Този звук сякаш предвещава настъпването на суровата зима. Собственикът на хотела сам донесе чайника в стаята му. По него има инкрустирани сребърни птици и цветя. Чайникът свиреше като далечен вятър сред боровете, но сред тази мелодия се долавяше и друг звук, като далечен звън на камбанка. Шимамура се наведе и се заслуша в тази преливаща се камбанна мелодия. И неочаквано, там, в далечината, сред нестихващия звън, той съзря малки крачета, които игриво подскачаха в такта на музиката. Те бяха на Комако. Шимамура се сепна и реши, че трябва вече да си замине оттук.

Тогава именно реши, че трябва да обиколи местата, където произвеждаха креп. Тази екскурзия може би щеше да му помогне в решението му да се прости завинаги с курорта при топлите извори.

Но кое от градчетата в долината да избере? Не му се искаше да ходи в най-големия център на текстилната промишленост.

Нарочно слезе на една глуха и безлюдна гара и изведнаж се отзова на типична за старите градчета главна улица.

Покривите на къщите бяха с големи стрехи, които сякаш висяха над улицата. Дебели греди като стълбове ги подпираха в края. Този вид издадени покриви на времето са се наричали танашита, а сега им казват просто стрехи. През снежните месеци под тях се вървеше като по покрита улица. От едната страна на улицата всичките къщи имаха такива стрехи. Те почти се допираха една до друга и изглеждаха като един непрекъснат навес. Когато чистеха покривите, снегът падаше по средата на улицата. След това го сриваха на една страна. Натрупваха се огромни купчини сняг и много често трябваше да се пробиват нещо като тунелчета в тях, за да се мине на другата страна на улицата.

„Гмуркане в преспите“ — така изглежда наричаха тук това преминаване през улиците.

Селцето на Комако също се намиреше в снежната страна, но къщите там нямаха такива общи стрехи. Шимамура за първи път виждаше това тук и то беше за него нещо интересно. Той даже се поразходи по този своеобразен сумрачен тунел. Някои от гредите, които подпиреха покривите, бяха прогнили и изкривени. Стори му се, че надзърта в мрачната печал на тези домове, от векове погребани под снега.

Животът на тъкачките, чиито ръце в снега даваха живот на крепа, не е бил така приятен и светъл като този чудесен плат. Още древният тански поет Изоу Тао-юй е писал за тежкия непосилен труд на тъкачките. В старите книги, в които пише за производството на креп, се казва, че нито един дом не наемал тъкачка отвън, защото било неизгодно — трябвало много време да се изтъче дори едно малко парче креп.

Много неизвестни майсторки са починали отдавна и само прекрасният креп е останал да напомня за майсторството им. И Шимамура, и много други се обличат сега с разкошните кимона от старинен креп, който е така приятен за носене през лятото. И макар че в това нямаше нищо неестествено, Шимамура се развълнува. Защо страданието съпътствува всяко нещо, сторено от човека с любов и саможертва?

Шимамура излезе от сянката на навеса и се оказа на средата на улицата. Тя беше дълга и права като всяка стара пощенска магистрала. Започваше навярно от селото при горещите извори.

Подпорните греди под стрехите хвърляха бледни сенки. Свечеряваше се.

Като се увери, че нямаше повече какво да види тук, Шимамура отново се качи на влака и слезе на другата гара. Градчето по нищо не се отличаваше от предишното. Той се шля из улиците, а после, за да се постопли, поръча супа в една закусвалня на брега край реката. И тази река навярно извираше в района на горещите извори. Напред и назад по моста, по две, по три минаваха някакви монахини. Те бяха обути с варадзи^[20], а по гърбовете на някои се поклащаха широкополи сламени шапки. Сигурно се връщаха от събиране на милостиня.

— Много монахини имате по тези места — обърна се Шимамура към жената, която му сервира супата.

— Да, тук наблизко в планините има манастир. Като падне големият сняг, пътят оттам дотук става труден и опасен.

Зад моста, сред вечерния здрач се издигаше планината, побеляла вече от снега. Веднага след като листата окапят от дърветата, тук, в снежната страна, започват да духат студени ветрове и настъпват мрачни облачни дни — предвестници на снеговете. Планините и близки, и далечни — стават бели. Наричат го „планински прибой“. В крайморските области през пролетта шуми морето, а в планинските — планините. „Планинският прибой“ и неговата песен са двете най-неоспорими доказателства, че скоро ще падне големият сняг. Шимамура си спомни, че беше чел за това в едно от древните писания.

Първият сняг беше паднал онази сутрин, когато го събуди мелодията на „Утай“ в хотела. Интересно дали са отшумели вече морският и планинският прибой тази година?

Може би слухът му беше силно изострен от това, че толкова дълго беше прекарал сам, общувайки единствено с Комако? Само като си помислеше за шума на морето и планината, струваше му се, че слухът му улавя някакви далечни въздишки, далечни стонове.

— Значи, тези монахини отсега ги чака зимно затворничество. А колко са на брой?

— А, много навярно.

— И какво правят през цялото това време на заточение сред снеговете?! Наоколо им няма жива душа — само сняг и те сами в манастира. Защо не се заемат с производство на креп, например. Та нали с тоя занаят и без това се слави от векове целият този край?

Жената само се усмихна.

Шимамура почака на гарата около два часа влака, с които трябваше да се върне при топлите извори.

Денят постепенно угасваше. Въздухът беше свеж, но студен и звездите блестяха на небето като полирани парчета метал. Краката му се вкочаниха.

Шимамура седеше в таксито, което го отнасяше към топлите извори. Измъчваха го тежки мисли. Той не знаеше какво щеше да прави, като пристигне.

Колата мина железопътния прелез и като се изравни с криптомериевата гора, където се намираше храмът, Шимамура съзря една силно осветена самотна постройка. Позна ресторантчето „Кикумура“ и въздъхна облекчено. Около входа стояха и разговаряха няколко гейши.

Тъкмо помисли, че между тях може да е и Комако и я видя.

Колата изведнаж забави ход. Шофьорът, който вероятно беше осведомен за отношенията на Шимамура и Комако, като че ли без да иска, намали скоростта.

Но Шимамура се обърна и се загледа назад — по снега оставаха ясно очертани следи от колела. При светлината на звездите всичко в далечината се виждаше удивително ясно.

Бяха вече съвсем пред Комако, която мигом, с присвити очи, се вцепи в колата, но тя не спря, а продължаваше бавно да пълзи нагоре по склона. Застанала на стъпалото, Комако здраво се държеше за вратата и с цялото си тяло се притискаше в нея, като че беше залепена. Поведението ѝ не му се стори нито неестествено, нито опасно. Почувствува някаква топлина и лека, приятна вълна заля душата му, когато зърна през дебелото стъкло на колата показалия се цветен ръкав на долното ѝ кимоно. Замръзналото му от студа лице сякаш пламна.

— Къде ходи? Кажй, къде беше — викаше Комако, залепила чело в стъклото.

— Внимавай, ще паднеш! Опасно е! — завика ѝ той в отговор, въпреки че сам съзнаваше своята неискреност и че това беше само една забавна игра от негова страна.

Комако успя да отвори вратата, мушна се в колата и почти падна на седалката до него. В този момент колата спря. Бяха пристигнали до самото подножие на планината.

— Хайде, кажи ми сега — къде ходи?

— А, така, поразходих се малко...

— Къде?

— Просто така — без определена цел.

С жест на професионална гейша Комако опъна полата на кимоното си. Това, кой знае защо, учуди Шимамура.

Шофьорът мълчеше. Шимамура се сепна, почувствува, че е неудобно да седят в кола, която вече никъде по-нататък не може да ги закара.

— Да слезем — опря се тя с ръце на колената му. — Колко си измръзнал! А защо не ме взе със себе си?

— Права си, защо ли не го направих?

— Какво каза? Не, ти наистина си странен човек!

Комако крачеше нагоре по каменните издатини на стръмната пътечка и весело се смееше.

— А пък аз те видях, като заминаваше. Да, да, видях те. Беше два или два и нещо.

— Хм.

— Чух шума от колата. Излязох. А ти, струва ми се, дори и не се обърна.

— Така ли?...

— Да. Защо не се обърна — щеше да ме видиш?...

Шимамура се смая.

— Значи, ти не си видял, че те изпращам?

— Не съм знаел!...

— Ето на — моля — виж се какъв си! — тя пак се разсмя весело и се облегна на рамото му.

— Защо не ме взе със себе си, защо? Беше ми така самотно и студено без теб!...

Тревожен камбанен звън разцепи тишината. Комако и Шимамура стреснати се обърнаха и почти едновременно възкликнаха:

— Пожар!

Комако отчаяно завика нещо и го грабна за ръката. Лицето ѝ всеки миг менеше цвета си. То ту посивяваше, ту побеляваше като снега, ту запламтяваше, озарено от огнените езици, които играеха сред черния дим на пожара в селото. Пламъците вече лижеха стрехите на къщите и бързо се разрастваха.

— Къде гори? Да не би да е къщата на учителката, където живееше ти?

— Не.

— А къде ще е тогава?

— Малко по-нагоре, към гарата...

Огнен стълб, пробил покрива на горящата постройка се устреми към небето.

— О, ужас! Та това е постройката, където отглеждат буби — тя гори! Горят бубите! Гори! Гори! — тя притисна отчаяно лице на рамото

му. — Гори домът на бубите! — хлипаше тя в изнемога.

Огънят бушуваше. И макар че от високото, под ясното звездно небе, пламъците му не изглеждаха много големи, пожарът всяваше в душите им необясним страх. Той им приличаше на мираж, но всеки миг сред напрегнатата тишина щеше да се чуе пращането на огнената стихия.

Шимамура прегърна Комако.

— Успокой се! Недей, успокой се!...

— Не, не, не! — заплака тя.

Шимамура държеше лицето ѝ между дланите си. То му са струваше толкова малко — по-малко, отколкото беше в действителност — като пулсиращо сърце. Комако се беше разплакала, като видя пожара, но Шимамура не се заинтересува за причината — той просто я беше прегърнал.

Изведнаж тя престана да плаче и го погледна.

— Днес има кино в Дома на бубите, разбираш ли? Там ще е пълно с хора.

— Да, това действително е голямо нещастие!

— Ох, ще пострадат хората, ще изгорят!...

Отгоре се дочу глъчка и те хукнаха по каменните стълби натам. Бяха махнати всички съоджи от прозорците на хотела и по осветените веранди бяха наизлезли много хора, които също гледаха пожара. В двора сред лехите от повехнали хризантеми също се бяха струпали хора. Силуетите на цветята отчетливо изпъкваха сред сиянието на звездите и електричеството и отразяваха пламъка на пожара. Няколко прислужнички изплуваха от тъмнината пред Комако и Шимамура.

— Домът на бубите ли гори?

— Да, той.

— А хората? Има ли пострадали? — извика тя с неспокоен глас.

— Все още може да се спасят. Сега това и правят... Отначало се запалила филмовата лента, а след това и всичко останало пламнало... Съобщиха ни по телефона... Гледайте, гледайте! — заръкомаха един от служителите в хотела. Казват, че хвърляли деца направо от втория етаж. — Мъжът заслиза надолу по стъпалата.

— Ох, трябва нещо да се направи! — и Комако се спусна надолу по стълбата, като се старееше да догони хотелиерския служител.

Подхваната от потока на хората, които тичаха надолу, Комако се понесе заедно с тях. Шимамура я последва.

От каменната пътека, по която бягаше тълпата, пожарът не можеше да се види изцяло. Съзираха се само издигащите се от време на време пламъци над покривите. Колкото повече се приближаваха до мястото, толкова по-силно се чуваше звънът на камбаните, толкова повече нарастваше и тревогата. Хората тичаха все по-бързо.

— Заледено е! Внимавай да не се подхлъзнеш! — обърна се запъхтяна към него Комако и неочаквано спря. — Слушай, а ти можеш и да не идваш. За мен е по-друго — хората от селото са ми близки и аз се вълнувам за съдбата им.

Думите ѝ го разколебаха. Май наистина беше така. Шимамура се огледа и съзря железопътните релси. Бяха стигнали прелеза.

— Млечният път!... Красиво, нали? — вдигна глава тя към небето, но в същия миг трепна, опомни се и отново се спусна да тича.

„А-а... Млечният път!“ — и Шимамура погледна нагоре. Обзе го усещането, че тялото му се разтваря сред това множество от звезди. Млечният път го привличаше с яркостта и близостта си. Той сякаш изсипваше в далечината своя поток от звезди на земята. Беше тук — над главата му, съвсем близък и безкрайно примамлив, толкова прозрачен, че се чувствуваше трептенето на всяка звезда, виждаше се всяка сребриста прашинка. Дали и Басьо^[21] през време на дългите си странствувания е наблюдавал над бурното море същата тази величава безбрежност?!

Погледът на Шимамура потъна в бездънната дълбочина на Млечния път.

— Е-е-й, почакай! — завика той Комако.

— Наса-а-м! Идва-а-й!

Комако тичаше към чернеещата се под Млечния път планина. Тя бе прихванала с ръце кимоното си и отдолу се виждаха развяващите се в светлината на звездите алени поли на долното кимоно.

Шимамура тичаше с всички сили. Когато я настигна, Комако забави крачка, пусна кимоното си и го хвана под ръка.

— И ти ли реши да дойдеш?

— Да.

— Значи, любопитството ти надделя? — и като отново прибра влачещия се по снега край на кимоното си, тя добави: — По-добре е да

се върнеш. Ще ми се присмиват.

— Добре, само още малко ще повървя с теб — хей дотам.

— Няма ли да е неудобно? Вярно, отиваме при пожара, но все пак... всички от селото ще ни видят заедно.

Шимамура кимна и се спря, но Комако продължи бавно да върви, като го държеше за ръката.

— По-добре ме почакай някъде. Аз веднага ще се върна. Къде ще ти е най-удобно?

— Където и да е.

— Е, добре. Още малко ще повървим и там някъде наоколо ще ме почакаш.

Тя го погледна в очите, поклати глава и поривисто го прегърна.

— Не, не мога повече така, не мога! — завика отчаяно тя.

Шимамура се олюля. Покрай пътя над снега стърчаха стъбълца лук.

— Това е жестоко!... — сподавено стенеше тя. — Ти каза веднаж, че съм хубава жена, помниш ли? Защо трябваше да го казваш ти — човекът, който ще си замине и всичко ще свърши?...

Той си спомни как тя тогава бодеше с иглата рогозката, замислена и тъжна...

— Тогава аз заплаках, помниш ли? И в къщи като се върнах, пак плаках. Страшно ми е да се разделя с теб. И въпреки това, иди си по-скоро... Не мога да забравя как плаках тогава от твоите думи, не мога!

Неговите думи! Той си спомни тези думи, врязали се така дълбоко в душата на тази жена, която отначало ги бе изтълкувала неправилно. Сърцето му се сви. В този миг от мястото на пожара се чува викове. Нови огнени пламъци се издигаха нагоре, съпроводени от бурен фонтан огнени искри.

— Майчице! Отново! Отново се разпалва! Какви ужасни пламъци!

И двамата отново побягнаха стремглаво, сякаш това щеше да помогне...

Комако тичаше бързо. Гетата ѝ едва докосваха втвърдения от студа сняг. Тя като че ли летеше. Ръцете си не размахваше, а само леко ги бе присвила в лактите. Шимамура през цялото време я гледаше и докато тичаше, се възхищаваше на стройната ѝ напрегната фигура. Това му пречеше да тича и той скоро започна да се задъхва. Изведнаж

Комако, също загубила сили, се спря, олюлявайки се, и се облегна на него.

— Очите ми се насълзиха от студа.

Бузите ѝ пламтяха, а очите ѝ пареха от студа. Неговите очи също сълзяха. Премигна и погледна Млечния път. Видя му се мъглив и разлят. Той се постара да не се остави сълзите му да потекат.

— Всяка нощ ли е такъв Млечният път?

— Млечният път ли? А-а, да. Наистина е красив. Не, навярно не е такъв всяка нощ. Небето сега е много ясно, затова...

Струваше им се, че Млечният път сякаш започваше, откъдето те бяха тръгнали и незабелязано протичаше успоредно на пътя им като голяма небесна река. Лицето на Комако сякаш плуваше в тази река — устните ѝ бяха загубили цвета си, а носът ѝ — правилните си очертания. На Шимамура просто не му се вярваше, че наоколо може да бъде толкова тъмно, въпреки яркото сияние, което заливаше небето. Светлината на звездите вероятно е по-бледа от светлината на луната в новолуние, но Млечният път е по-ярък от най-пълната луна и беше странно, че в този момент, когато на земята няма нито една сянка, лицето на Комако се очертаваше в тъмнината загадъчно, като старинна маска, а той — Шимамура чувствуваше до себе си жена.

Погледна Млечния път и пак му се стори, че огромната звездна река се приближава към земята, подобна на огромно северно сияние тече и обгръща тялото му, а той самият стои на края на земята и Млечният път го изпълва с вледеняваща, смразяваща го скръб и в същото време го привлича и мами...

— Щом като си заминеш, ще заживея честно — промълви Комако, като вървешком поправяше с ръце разрошените си коси.

След няколко крачки отново се обърна към него.

— Какво стана?... Ех, ти!...

Шимамура стоеше все така неподвижно.

— Е, почакай ме тук. След това ще отидем двамата в хотела ти, нали?

Тя му махна с ръка и затича. Фигурата ѝ се разтвори в черната сянка на планината. Вълнистите контури на планината изтласкваха разлятата по тях звездна лава на Млечния път и я караха да разнася по цялото небе безбрежното си сияние, планината потъваше в собствения си мрак.

Шимамура закрича, но в този миг зданията край шосето скриха Комако от погледа му.

— Още малко, още малко, давай! — раздадоха се дружни гласове и на пътя се появиха група хора, които влачеха голяма помпа. След тях се виждаха все повече фигури на хора. Шимамура побърза да излезе на шосето. Улицата, по която бяха вървели с Комако, се пресичаше с шосето под формата на буквата Т. Докараха още една помпа. Шимамура изчака да го задминат и затича след тях.

Това беше малка, стара дървена ръчна помпа. Теглеха я с дълго въже няколко човека, а отзад я бутаха цяла тълпа пожарникари.

Комако беше се дръпнала отстрани на пътя, за да им направи път. Като зърна Шимамура, тя побягна заедно с него. Хората, забързали се към местопроизшествието, правеха път на помпата, а след това, като привлечени от магнит, всички вкупом се спуснаха да бягат след тях. Комако и Шимамура вече бяха станали частица от този развълнуван поток.

— Идваш, значи, все пак! Не издържа.

— Аха! Ами тая помпа! Та какво би могла да помогне тя — толкова е стара, навярно още от епохата на Мейджи.

— Вярно! Ей, внимавай да не паднеш!

— Много е хлъзгаво...

— Разбира се, че е хлъзгаво. Ако поне веднаж беше дошъл тук, когато започват бурите! Но ти няма да дойдеш! Зайците и фазаните гледат да са по-близо до хората... — оживено и дори весело говореше Комако. Подействували й бяха навярно общата възбуда, виковете на пожарникарите и тропотът на тълпата. А и Шимамура сега не чувствуваше умора от тичането.

Чу се пращането на пожара. Изведнаж пред тях лумна огромен огнен стълб и се изви към небето. Черните, ниски покриви на къщите около пътя изведнаж засияха, озарени от ослепителна светлина и само след миг отново угаснаха, подобно на дълбока въздишка. Водата от помпата течеше направо под краката им. И двамата спряха, угнетени от гледката. Във въздуха, освен на изгоряло, миришеше и на нещо друго, като на варени пашкули.

Всички наоколо говореха едновременно за това как пожарът започнал от възпламенилата се кинолента, как са спасявали децата, като ги хвърляли направо от втория етаж, радваха се, че никой не бил

сериозно пострадал, а за щастие в сградата нямало нито буби, нито обществен ориз... И макар хората да говореха високо и развълнувано, някаква особена тишина цареше на това поразено от бедствието място — тишина, която обединяваше всички насъбрали се. Сред тази ужасна картина на нещастieto, нарисувана от същата тази тишина, като реалност изглеждаха само огънят и пожарните помпи.

От време на време притичваше някой и отчаяно извикваше името на близък човек и оттук-оттам се раздаваха появили се отнякъде високи гласове. Камбаните бяха престанали да бият.

За да не привлича вниманието, Шимамура незабелязано беше се отдръпнал от Комако и застана зад някаква групичка деца. Те плахо отстъпваха, изблъсквани от горещата вълна на огъня. Снегът постепенно се размекваше, топеше се от водата и от огъня, като се превръщаше в мръсна каша под краката на хората, които тъпчеха на едно място.

Шимамура стоеше в градината пред запалената къща заедно с всички притекли се на пожара селски жители.

Огънят беше унищожил вече стените и покрива на половината сграда и там, където прогнилият покрив и дървените стени бяха пропаднали, се бяха образували дупки и димът беше по-малко. Гредите и подпорите все още не бяха рухнали, но продължаваха да горят. Другата страна на покрива беше облята с вода и на пръв поглед вече не гореше, но от време на време огънят припламваше най-неочаквано тук-там. Трите помпи веднага насочваха водните си струи към тези места и към небето се издигаха черни кълба дим, примесени с фонтан от искри.

Те се разпръскваха сред звездите на Млечния път и гаснеха, а на Шимамура му се струваше, че отново се понася и потопява в небесната река. Щом като димът докоснеше Млечния път, той сякаш потичаше с шум надолу — към земята. Струята вода от маркуча се разпиляваше върху покрива като фантастичен фонтан, който отразяваше сиянието на Млечния път.

Комако, която неусетно се бе приближила до Шимамура, го хвана за ръката. Той извърна глава към нея, но не каза нищо. Тя гледаше сградата. По възбуденото ѝ сериозно лице играеха огнените отблясъци на пламъците. В душата на Шимамура се надигна някаква необяснима мъка. Косите на Комако бяха разчорлени, тя бе изпънала

шия напред. Шимамура изпита силно желание да я докосне. Пръстите му потръпнаха. И неговата ръка беше топла, но ръката на Комако просто гореше. Странно защо, но точно в този миг той почувствува, че часът на раздялата им е съвсем близко.

Огънят обхвана гредата пред входа. Обляха я с вода от маркуча. Гредата запука, задимя... Подпорите и дъските на покрива започнаха да се накланят...

И изведнаж!... Живата стена от насъбрали се хора в ужас затаи дъх! От развалините на втория етаж — неслен и паянтов, който напомняше по-скоро балкон и се използваше за трибуна на масови тържества, се сгромоляса на земята тялото на някаква жена. Всичко стана за миг, но на хората им се стори цяла вечност. Дали защото жената падаше странно вдървено, като кукла, но гледката с поразяваща сила се запечата в съзнанието на всички. Още от пръв поглед стана ясно, че жената е била в безсъзнание. Тялото падна точно между една овъглена и една горяща греда. Не се чу никакъв звук. Наоколо всичко беше потънало във водата. Тялото лежеше в нея.

Шимамура се вцепени, но всичко беше станало така неочаквано, че той не успя дори да почувствува уплаха. Гледката беше така призрачна и нереална. Тялото, някак вдървено и в същото време меко и еластично по време на падането, изглеждаше безжизнено. Като че ли никога не е било живо, а никога нямаше и да бъде мъртво. Завладян от напрежение, Шимамура мислеше само за това, няма ли да се отметне главата ѝ, да се извият краката и да се свият колената!... Но, въпреки че така и би трябвало да се случи — жената падна в същата поза, в която летеше във въздуха — изпъната съвсем хоризонтално.

— А-а-а!... — изкрещя Комако сърцераздирателно и закри лицето си с ръце.

Замръзнал на мястото си, Шимамура гледаше като вцепенен.

Кога, в кой момент Шимамура разбра, че жената, която беше паднала, беше Йоко!

Всичко стана в един миг — и изплашеният възглас на тълпата, и сърцераздирателният вик на Комако, и слабите спазми, преминали по краката на падналата — всичко!

Викът на Комако сякаш преряза тялото на Шимамура. Спазмите в краката на Йоко го удариха като електрически ток и го разтърсиха от

глава до пети. Сърцето му биеше бясно и преливаше от непреодолима болка и мъка.

Спазмите на Йоко бяха едва забележими и само след миг престанаха.

Преди още да ги забележи, Шимамура беше видял лицето и кимоното ѝ с рисунки на червени летящи стрели. Тя падна, кимоното ѝ леко се отметна и разголи едното ѝ коляно. Тялото падна на земята. Йоко остана в безсъзнание, само лека тръпка премина по краката ѝ. Шимамура не почувствува смъртта, а само някакво странно усещане, сякаш животът на Йоко излетя от тялото ѝ и се вля в неговото тяло.

От балкона на втория етаж, откъдето беше паднала Йоко, се наклониха няколко горящи греди и ярко запламтяха над лицето ѝ. Прекрасните ѝ очи бяха затворени. Главата ѝ беше отметната назад и лебедовата ѝ шия изглеждаше някак издължена. Огнена заря, трептейки, премина по бледото ѝ лице.

И изведнаж в съзнанието на Шимамура изплува споменът за първата му среща с Йоко тогава във влака, с който той пътуваше, за да иде при Комако. Тогава, когато върху лицето на Йоко, отразено в стъклото на прозореца, бе запламтяла далечната светлина от някакъв фенер нейде в полето. И този спомен изведнаж изтри всички онези години и месеци, които бе прекарал с Комако. Шимамура отново почувствува силата на мъката в душата си.

Комако се спусна като луда към горящите развалини. Миг след като бе извикала, тя вече се хвърли към пламъците. Препъгна се в дългото си кимоно сред купищата черна от водата пепел, олюля се, вдигна тялото на Йоко, хвана ръцете ѝ и пристъпи напред. Главата на мъртвата безсилно висеше под напрегнатото до болка лице на Комако. В този момент това лице бе лице на светица! Комако я носеше на ръце така, сякаш носеше своята жертва и своето наказание.

Човешката стена потръпна, оживя, избухна във викове и обкръжи Комако.

— Път! Дайте път!...

До Шимамура долетя стонът на Комако.

— Това момиче!... То не е на себе си! То не е на себе си.

Шимамура чу в този стон гласа на безумното отчаяние. Той се спусна като луд към нея, но залитна, изблъскан от група мъже, които се опитваха да вземат Йоко от ръцете на Комако. Едва успял да се

задържи на краката си, Шимамура вдигна очи към небето — Млечният път с грохот връхлиташе право върху него.

- [1] Малка, шарена платнена бохча, в която се носят дрехи. — Б.пр. ↑
- [2] Род дълголетни тревни растения. — Б.пр. ↑
- [3] Дълголетни тревни, храстови или полухрастови растения от семейство бобови. — Б.пр. ↑
- [4] Кен — яп. мярка за дължина = 1,81 м. — Б.пр. ↑
- [5] Ритуални украшения от оризова слама с вплетени в тях разноцветни хартиени лентички, които се окачват на входа на всеки дом на Нова година. — Б.пр. ↑
- [6] Японското легло представлява дебел дюшек, постлан върху рогозчения под в стаята. — Б.пр. ↑
- [7] Японско национално изкуство. Различни начини на подреждане на цветя и растения за декоративни цели. — Б.пр. ↑
- [8] Китайски мискант. — Б.пр. ↑
- [9] Късо връшно кимоно. — Б.пр. ↑
- [10] Компактна камина в японска къща, с овална форма и различни размери. — Б.пр. ↑
- [11] Японски платнени чорапи — Б.пр. ↑
- [12] Будистка скулптура. — Б.пр. ↑
- [13] Вид едногодишни тревни растения. — Б.пр. ↑
- [14] Вид градинско растение. — Б.пр. ↑
- [15] Японско национално ястие от сливи и ориз. — Б.пр. ↑
- [16] Японска игра. — Б.пр. ↑
- [17] Специална възглавница, положена на традиционна рогозка от слама, използвана за медитация. — Б.пр. ↑
- [18] Вокална партия в театър „Но“ — Б.пр. ↑
- [19] Мейджи — 1867–1912 г. — Б.пр. ↑
- [20] Сламени обувки. — Б.пр. ↑
- [21] Басьо (1644–1694) — японски поет. — Б.пр. ↑

ХИЛЯДА ЖЕРАВА

Дори когато се озова на територията на Камакурския храм, Инкакудзи, Кикудзи все още се колебаеше дали да отиде или не на тази чайна церемония. Така или иначе, за началото ѝ той вече бе закъснял.

Тикако Куримото, която често организираше чайни церемонии в павилиона на храмовия парк, най-редовно му изпращаше покани за тях, но след смъртта на баща си Кикудзи не бе присъствувал на нито една. Той смяташе тези покани за обикновена проява на уважение към покойния и затова не им придаваше особено значение.

Но този път към текста на поканата имаше кратък послеслов, в който Тикако му съобщаваше, че иска да му покаже едно младо момиче, нейна ученичка.

Докато четеше поканата, Кикудзи изведнаж си спомни рожденото петно върху тялото на Тикако.

Той беше осем или деветгодишен, когато един път баща му го заведе в дома на тази жена. Тикако беше седнала в столовата с разтворено кимоно и с малки ножички подстригваше косъмчетата, стърчащи от петното. Тъмновиолетовото петно, голямо колкото длан, заемаше долната половина на лявата ѝ гръд и достигаше до под лъжичката. Именно по него растящите косъмчета подстригваше Тикако.

— Господи, вие сте били с момчето!

Целият ѝ вид издаваше смущение. Тя побърза да се прикрие с кимоно, но сигурно си помисли, че ще изпадне в още по-неловко положение и след като се извърна малко настрани, без да бърза, прикри гръдта си, загърна кимоно и го пристегна с оби^[1].

Изглежда, че не мъжът, а момчето бе причината за смущението ѝ. Тикако знаеше за пристигането на бащата на Кикудзи. За него ѝ бе съобщила прислужничката, която ги посрещна на входа.

Бащата не влезе в столовата. Той седна в съседната стая, която бе за гости и където Тикако провеждаше уроците си. Разглеждайки разсеяно стенната ниша, той каза:

— Бих изпил чаша чай.

— Да, сега — отвърна Тикако, но не побърза да стане.

В този момент Кикудзи видя върху вестника, разгърнат на коленете ѝ, къси черни косъмчета, каквито растат по брадичките на мъжете.

Беше хубав ден и горе на тавана се чуваше нахалното шетане на мишките.

Близо до входа на верандата цъфтеше праскова.

Тикако приседна до огнището и вяло се зае с приготвянето на чая.

След около десетина дни Кикудзи чу разговор между баща си и майка си, в който майка му, сякаш разкривайки някаква тайна, събщи на баща му за рожденото петно върху гърдите на Тикако, заради което бедната жена не можела да се омъжи. Майка му мислеше, че баща му не знае нищо за това. В гласа ѝ сякаш нямаше злорадство, лицето ѝ бе тъжно и сигурно тя съжаляваше Тикако.

В началото баща му само мънкаше и се стараше да изглежда учуден, но накрая не издържа и я прекъсна:

— Но нали когато бъдещият ѝ съпруг го види, ще му бъде все едно? Пък дори и да узнае за това петно предварително, надали то ще повлияе на окончателното му решение.

— Същото ѝ казвам и аз. Но нима за една жена е лесно да признае сама недостатъците си и да произнесе нещо подобно на: „Аз имам голямо петно на гърдата си“.

— Глупости, та тя да не е девица...

— Да, но съгласи се, че това не е особено приятно. Ако подобно нещо се случеше с мъж и жена му узнаеше за това дори и след сватбата, сигурно би се посмяла и с това инцидентът би приключил. Но в този случай...

— А ти какво мислиш? Как ще се отнесе към това един мъж, ако тя все пак успее да сключи брак?

— Не знам. Може в началото да му е неприятно... А, от друга страна, една такава тайна винаги крие някакво очарование. Подобен недостатък може да се превърне в положително качество за една жена, да пробуди чувства на умиление и нежност у мъжа. Пък даже и да не стане точно така, недостатъкът не е толкова страшен.

— И аз така я успокоявам. Казвам ѝ, това съвсем не е толкова лошо, а тя си знае — петното не е някъде другаде, а на гърдата ѝ.

— Хммм.

— За нея не е толкова болезнена мисълта за това как ще реагира бъдещият ѝ съпруг, колкото мисълта за детето, което ще трябва да кърми от тази гърд.

— Да не би да няма мляко заради това петно?

— Не е там работата... На нея ѝ е мъчно, че кърмачето ще го види. На мен това и през ума не би ми минало, а тя изглежда само за това мисли. Представя си как отваряйки очите си за света, първото нещо, което детето вижда от него, е това безобразно петно върху гърдата на майка си. Първото впечатление за обкръжаващия го свят, първото впечатление за майката и такова уродливо петно! Това дори може да го травмира за цял живот.

— Хмм... Струва ми се, че това са преувеличени опасения.

— И аз мисля така. Още повече че има изкуствена храна за деца, пък и дойка може да се наеме.

— Когато жената има мляко и е в състояние да кърми, такова петно не е от особено значение.

— Вероятно за нея не е съвсем така. Аз се просълзих, когато слушах всичко това. Даже мислено се съгласих с нея, а в себе си изпитах радост, че нямам такива петна и че нашият Кикудзи никога не е виждал нещо подобно...

— Мммм... да...

Справедливо възмущение изпълни Кикудзи при вида на такава явна преструвка от страна на баща му. Ами че нали те бяха заедно у Тикако, когато видяха същото това петно. На това отгоре баща му открито го пренебрегваше с държанието си.

Сега, близо двадесет години оттогава, Кикудзи виждаше всичко в съвсем друга светлина. Споменът за неловкото положение, в което бе изпаднал баща му, винаги го развеселяваше.

Но тогава той добре запомни този разговор и още дълго, под впечатлението си от него, се безпокоеше, да не би да се появят негови братя или сестри, които да бозаят от гърд с грозно рождено петно. И най-ужасното бе не това, че детето можеше да се роди в чужд дом, а това, че въобще може да живее такова дете, което е бозало от гърд с голямо, обрасло с косми петно. За Кикудзи то би било олицетворение на нещо дяволско и винаги би му внушавало страх.

За щастие Тикако не роди. По всяка вероятност баща му не допусна това, което тя всъщност сама искаше и успя да му внуши чрез тъжния разказ за детето и рожденото петно, накарал майка му да се просълзи. Така че дете не се роди нито докато баща му беше жив, нито пък от някой друг вече след смъртта му.

Вероятно тогава Тикако е искала с откровенията си да изпревари Кикудзи, който беше видял рожденото ѝ петно и можеше да разкаже за това на майка си.

А Тикако така и не се омъжи. Дали рожденото петно не изигра действително съдбоносна роля в нейния живот?

Но споменът за това петно не изчезваше и не се знаеше дали в известна степен нямаше да окаже влияние и върху собствената му съдба.

И когато в поканата за чайна церемонии той прочете записката от Тикако за желанието ѝ да му покаже една нейна ученичка, в паметта му отново изплува споменът за петното и Кикудзи изведнаж си помисли, че щом Тикако ще го запознава с някакво момиче, сигурно то трябва да е с безупречна кожа — без косми и гладка като бархет.

Интересно как се е чувствувал баща му, когато е докосвал петното на гърдта на Тикако. Може би дори леко го е захапвал в изблик на нежност. Кикудзи обичаше често да фантазира на тази тема.

И сега, когато вървеше през гората, ограждаща планинския храм от всички страни, в главата му възникваха същите тези мисли и заглушаваха пеенето на птиците.

Но само две-три години след срещата си с Тикако, когато Кикудзи видя петното ѝ, тя много се промени. Изведнаж загрубя и външно загуби женствеността си, което по-късно я превърна в същество от неопределен пол.

Сигурно и днес, на чайната церемония, тя ще има неподобаващо за една жена дръзко държание. А може би гърдта ѝ с онова петно е започнала да увяхва... При тази мисъл Кикудзи го напуши смях и той може би щеше да му даде воля, но в този момент бе застигнат от две момичета.

Той се спря, давайки им да минат.

— Кажете, моля ви, по тази пътечка ще стигна ли до павилиона, където Куримото-сан провежда чайна церемония?

— Да — в един глас отговориха момичетата.

Дори да не му бяха отговорили, Кикудзи много добре знаеше как да стигне дотам. Пък и облечените в празнични кимона момичета явно отиваха на чайна церемония. Но Кикудзи зададе въпроса нарочно — преди всичко да убеди себе си да отиде на тази церемония.

Едно от момичетата държеше в ръцете си розова фурошики^[2] с хиляда бели жерава. Кикудзи за миг спря погледа си върху него и бе поразен от красотата му.

---

[1] Оби — пояс на кимоното. — Б.пр. ↑

[2] Фурошики — кърпа, в която се увиват и носят тоалетни принадлежности. — Б.пр. ↑

Кикудзи се доближи до чайния павилион в момента, когато двете момичета обуваха таби^[1], преди да влязат вътре. Зад гърбовете им той надникна в стаята. Тя бе твърде просторна, около осем татами^[2], но беше пълна с хора, които седяха плътно, почти докосвайки се един друг с колене. Всички бяха облечени в празнични ярки кимона.

Тикако, която вече го беше забелязала, стана да го посрещне с радостно изражение на лицето.

— Охо, имаме скъп гост! Заповядайте, моля! Добре дошли! Можете да минете оттук — тя му посочи място до стенната ниша. Кикудзи поруменя, чувствувайки върху себе си погледите на всички намиращи се в стаята жени.

— Изглежда тук са събрани само дами? — каза той, за да се отърси от смущението си.

— Да, имаше и мъже, но вече си отидоха, така че вие сте единственото украшение сред нас.

— Какво украшение мога да бъда аз?

— Не, не Кикудзи-сан, вие имате такива прекрасни качества, не отричайте това.

Кикудзи с жест на ръката си показва, че ще мине през главния вход.

Момичето, чиято красота му бе вече направила впечатление, вежливо отстъпи встрани, пропускайки го напред. Погледът му се спря върху нейната фурошики с хилядата жерава, в която тя увиваше своите таби.

Кикудзи премина в съседната стая. Там лежаха в безпорядък кутии от сладкиши, чашки и други домашни предмети, донесени за чайната церемония. Зад стената се чуваше как прислужничката миеше съдовете.

Влезе Тикако и приседна на колене пред Кикудзи.

— Е, какво, момичето е красиво, нали?

— За кое става дума?! За това, чието фурошики е с хилядата жерава?

— Фурошики с жерави ли? Не зная нищо за фурошики. Говоря за момичето, което преди малко стоеше тук. Красиво е, нали? Тя е дъщеря на Инамура-сан.

Кикудзи неопределено кимна с глава.

— Странни неща ви правят впечатление, фурошики... А аз едва не изпаднах в неудобно положение. Помислих, че идвате заедно и дори се учудих на вашата ловкост.

— Какви ги говорите?

— Е, щом сте се срещнали по пътя, значи съдбата го е искала. Пък и баща ви се познаваше с Инамура-сан.

— Така ли?

— В Йокохама той имаше солидно търговско предприятие, което търгуваше с коприна и текстил. Тъй като момичето няма понятие за нашите планове, ако желаете, може да я разгледате спокойно.

Тикако говореше високо и когато Кикудзи сериозно се разтревожи да не би думите ѝ да се чуват зад тънката преграда в другата стая, тя изведнаж доближи лицето си до неговото и понижи глас:

— Има обаче една малка неприятност. Дошла е госпожа Оота с дъщеря си... — Следейки внимателно за израза върху лицето на Кикудзи, Тикако продължи: — Не мислете, че днес съм я канила специално. Знаете, че тук може да влезе всеки, който пожелае. Преди малко дори имаше две групи американски туристи. Моля да бъда извинена. Госпожа Оота чула, че ще има чайна церемония и дошла, какво да се прави. Но за вас, Кикудзи-сан, и защо вие сте дошли, тя нищо не знае.

— А аз днес и не... — Кикудзи искаше да каже: „и не възнамерявам да оглеждам никого“, но не можа да продължи, гърлото му сякаш се беше схванало.

— Всъщност, не вие трябва да изпитвате неудобство, а госпожа Оота, така че си стойте спокойно.

Тези думи и начинът, по който бяха произнесени от Тикако, засегнаха Кикудзи. Връзката между Тикако Куримото и баща му очевидно е била кратка и не съвсем сериозна. До самата смърт на баща му тази жена продължаваше да посещава дома му. Често тя не само устройваше чайни церемонии, но и помагаше в кухнята, когато имаше много гости. След толкова време майка му по-скоро трябваше горчиво

да се усмихва, отколкото да ревнува от загубилата всякаква женственост бивша любовница на съпруга ѝ. В това, че той на времето си твърде подробно се е запознал с прословутото петно, тя отдавна не се съмняваше, но всичко това беше вече минало, а и Тикако се държеше съвсем непринудено и често ѝ помагаше в домакинската работа, когато беше нужно.

Кикудзи постепенно свикна с тази жена, свикна с това, че тя винаги бе готова да изпълни всеки негов каприз и постепенно мъчителното детско отвращение към нея започна да избледнява.

Може би свързвайки се със семейството на Кикудзи, Тикако бе намерила удобен вариант на съществуване, който заедно с отсъствието на женственост, сигурно беше присъщ на нейната натура.

Но благодарение на тяхното семейство Тикако постигна някои незначителни успехи и успя да се утвърди като преподавателка по чайна церемония.

Когато след смъртта на баща си Кикудзи си спомняше за Тикако, той дори мъничко я съжаляваше заради мимолетната ѝ връзка, която кой знае дали не бе станала причина тя да потиска жената в себе си и да остане сама и никому ненужна.

Майка му се отнасяше твърде спокойно, дори равнодушно към Тикако, тъй като напоследък повече я тревожеше госпожа Оота.

След смъртта на приятеля си господин Оота, бащата на Кикудзи се зае с разпродажбата на колекцията му от чашки за чайна церемония и заживя с вдовицата му.

За това първа узна Тикако и веднага извести майка му.

Разбира се, тя застана на нейна страна и едва ли не се превърна в близка приятелка на съпругата на бившия си любовник. Изглежда някъде в нея като събуждащ се вулкан се пробуди дълго таена ревност и тя се зае да преследва баща му, да прави неочаквани визити в дома на госпожа Оота, дори не се стесняваше да ѝ дава наставления и от време на време да я заплашва.

Майката на Кикудзи, която бе тиха и стеснителна по природа, съвсем се обърка от енергичната намеса на Тикако и постоянно живееше със страха за неизбежния скандал.

Тикако не се стесняваше да ругае вдовицата Оота дори пред Кикудзи. Когато един път майка му се опита да я прекъсне, за да не

чува той, тя безцеремонно заяви, че на малкия ще му е полезно да знае всичко това.

— Последния път, когато бях у тях — възмутено разказваше Тикако, — детето ѝ е подслушвало нашия разговор от съседната стая. Аз, естествено, без да подозирам това, говорих с по-остър тон и изведнаж чувам детски плач...

— Момиченце ли е? — майка му присви състрадателно вежди.

— Да, дъщеря ѝ. На около дванадесет години. А госпожа Оота не е съвсем с всичкия си. Какво мислите направи тя? Вместо да ѝ се скара, тя стана и я доведе при нас, прегърна я и поставяйки я на коленете си, заплака заедно с нея.

— Бедното момиченце...

— Да, затова и можем да използваме детето като средство да повлияем върху госпожа Оота. То сигурно знае всичко за майка си, пък е едно такова кръгличко и миловидно... — Тикако спря погледа си върху Кикудзи. — Между другото и Кикудзи-сан може да каже няколко думи на баща си.

— Сдържайте злобата си и не говорете толкова излишни неща — не се стърпя майка му, напразно опитвайки се да я умиротвори.

— А пък вие, госпожо, предпочитате да сдържате яда си, отколкото да го излеете наведнаж и да се успокоите. Погледнете се каква сте станала, докато съперничката ви се е закръглила и изглежда много привлекателна. Тя си мисли, че може да се прави на много опечалена от скръб, да хленчи и рони сълзи, а тихичко да прави гадости. Представете си, в стаята за гости, където тя приема мъжа ви, виси портретът на покойния ѝ съпруг. Главата не може да го побере, как мъжът ви търпи това!

И сега, след смъртта на баща му, тази жена, която Тикако тогава одумваше, ругаеше, бе дошла на тази чайна церемония заедно с дъщеря си.

Сякаш студена вълна обля Кикудзи.

През главата му мина мисълта, че дори ако повярва на думите на Тикако за това, че тя не ги е поканила нарочно, то си остава изненадващият факт, че след смъртта на баща му тя е поддържала отношения с госпожа Оота. Вероятно дори дъщеря ѝ е посещавала уроците на Тикако по чайна церемония.

— Ако ви е неприятно, мога да помоля Оота-сан да си отиде — каза Тикако, старейки се да срещне погледа на Кикудзи.

— На мен ми е безразлично. Ако сама се досети да си отиде — моля, няма да я спирам.

— Ако беше толкова досетлива, надали щяха да страдат така родителите ви.

— Но вие казахте, че тя е тук с дъщеря си?

Кикудзи още не беше виждал дъщерята на вдовицата. И сега той си помисли, че никак не е хубаво това, дете срещна момичето с хилядата жерава в присъствието на госпожа Оота. А още по-лошо беше това, че на тази първа среща присъствува и дъщерята на Оота.

Но противният глас на Тикако продължаваше да действа на нервите му и той се принуди да стане, за да я прекъсне.

— Както и да е, вече всички разбраха, че аз съм тук. Нямам намерение да се крия или да бягам. — Той влезе в стаята и седна на отреденото му почетно място.

След него влезе Тикако и го представи:

— Митани-сан. Син на покойния Митани-сан. — Кикудзи още веднаж се поклони и едва когато повдигна глава, можа да разгледа добре девойките. Изглежда, той беше леко възбуден. Отначало ярките цветове на кимоната го заслепяваха и той не бе в състояние да познае никого от присъстващите. Едва след като се поуспокои и можа да разгледа всички, Кикудзи забеляза, че е седнал точно срещу госпожа Оота.

— Божичко! — възкликна госпожа Оота толкова силно, че всички наоколо чуха нейния възглас, в който прозвучаха едновременно учудване и искрена радост. — Колко време не сме се виждали! Извинете ме, че досега сама не съм ви се обаждала — продължаваше тя и леко дръпна за ръкава седящото до нея момиче, сякаш ѝ казваше — какво чакаш? Поздрави го по-бързо. Момичето изглежда се смути, поруменя от срам и се поклони:

Кикудзи бе потресен. В държанието на госпожа Оота не се забелязваше и най-малкият оттенък на враждебност или недружелюбност. Дори изглеждаше, че тя изпитва някаква радост. Очевидно, неочакваната среща с Кикудзи ѝ достави удоволствие. Изглеждаше, че госпожата забрави за неловкото положение, в което тя самата изпадна в очите на присъстващите.

Дъщеря ѝ седеше мълчаливо с наведена глава. Госпожа Оота забеляза това и по челото ѝ избиха розови петна, но без да дава вид, че се е смутила, тя продължаваше ласкаво да гледа Кикудзи.

— И вас ли ви привлича чайната церемония?

— Не, за разлика от баща си, нямам такова увлечение.

— Странно... А аз мислех, че тия неща се предават в кръвта.

Изглежда, в този момент в паметта на госпожа Оота изплуваха някои спомени, защото очите ѝ потъмняха и се навлажниха.

Кикудзи не беше виждал вдовицата Оота от деня, в които погребваха баща му.

За тези четири години тя почти не бе се изменила.

И бялата ѝ стройна шия, не съвсем хармонираща с кръглите ѝ пълни рамене, и цялата ѝ не според възрастта млада фигура, бяха същите както преди. По-рано му се струваше, че в сравнение с очите, носът и устата ѝ са прекалено малки. Сега, след като разгледа добре лицето ѝ, той забеляза, че когато тя се усмихва, то става много миловидно, а когато госпожата говори, дясната ѝ устна се издава леко напред. Това увеличаваше миловидността на изражението ѝ.

Дъщерята бе наследила от майка си дългата шия и закръглените рамене. Устните ѝ бяха по-големи от тези на майката и сега бяха плътно затворени.

На Кикудзи му се стори забавно, че устните на майката са по-изящни от тия на дъщерята. В големите черни очи на момичето той видя неизмерима печал.

Тикако погледна към тлеещия огън в огнището и каза:

— Инамура-сан, няма ли да предложите на Митани-сан чашка чай. Днес още не сме имали удоволствието да се полюбуваме на вашето умение.

При тези думи момичето, което държеше в ръцете си фуурошики с хилядата жерава, стана.

Кикудзи забеляза, че през цялото време това момиче е седяло до госпожа Оота. Но след като видя госпожа Оота и дъщеря ѝ, той избягваше да гледа към нея.

Предлагайки на момичето да приготви чай, Тикако вероятно искаше да даде възможност на Кикудзи добре да го разгледа.

Момичето се наведе над котлето и леко извърщайки глава, запита Тикако:

— А в коя чашка?

— Да, в коя наистина. Може би в тази — поде Тикако, — тя ми е подарена от покойния ви баща. В тази чашка съм му наливала винаги.

Кикудзи отлично помнеше чашката, която стоеше пред дъщерята на Инамура. Баща му пиеше чай винаги само от нея, но тя му бе подарена от вдовицата Оота. Как ли се чувствуваше в този момент госпожа Оота? Любимата чашка на покойния си съпруг тя бе подарила на бащата на Кикудзи, а той взел, че я дал на Тикако.

Липсата на такт у Тикако учуди и подразни Кикудзи.

Но в същия момент той си помисли, че ако става дума за нетактичност и безчувствие, то и госпожа Оота не ѝ отстъпва в това отношение.

От огнището струеше лек дим, който се разстиляше над главите на присъстващите и сякаш сплиташе в едно цяло миналото на тези две немлади вече жени. А пред тях младата дъщеря на Инамура безукорно и изящно изпълняваше чайния обред. Кикудзи изведнаж почувствува завладяващата красота на момичето.

---

[1] Таби — чорапи с един пръст. Според японските обичаи, преди да се влезе в дом или храм, обувките се събуват и оставят отвън. — Б.пр. ↑

[2] Татами — в Япония е прието жилищната площ да се измерва с татами. Една татами е равна на 1,5 кв. м. — Б.пр. ↑

Инамура-сан дори не подозираше, че Тикако иска да я покаже на Кикудзи. Съвсем спокойно тя му приготви чая и без всякакво смущение подаде чашката на Кикудзи. След като отпи от нея, той започна да ѝ се любува. Това беше черна чашка. От едната ѝ страна имаше ивица бяла глазура, върху която с черно бе нарисувано стръкче от папрат.

— Би трябвало да я помните — каза Тикако.

— Да, да — замислено отговори Кикудзи и отпусна ръката, в която държеше чашката.

— Това стръкче папрат създава усещането за планинска местност. Чашката е подходяща за чайна церемония в началото на пролетта и баща ви обичаше да пие от нея през същия сезон. Въпреки че вече е малко късно за нея, предлагам ви я, защото си помислих, че ще ви бъде приятно да я подържите в ръце.

— Баща ми твърде кратко време е притежавал тази чашка. Тя си има своя история и ако не се лъжа, тя е преминала дълъг път — от майстора Рикю, епоха Момояма^[1], за да стигне до нас. В продължение на няколко столетия тя е била съхранявана от много ценители на чайната церемония и е била предавана следващите поколения. Така че тук баща ми стои по-настрана — каза Кикудзи, стараяйки се да забрави съдбите, които се преплитаха около тази чашка.

От господин Оота чашката е станала собственост на вдовицата му, след това е била подарена на бащата на Кикудзи, който от своя страна я подарил на Тикако. И сега от четиримата, двамата мъже са починали, а двете жени присъствуват тук на чайната церемония. Само по себе си това вече е достатъчно съдбата на тази чашка да бъде считана за необикновена. А тук на чайната церемония колко много други момински ръце и устни са се докосвали до тъмната ѝ повърхност.

— Аз също с удоволствие бих пила от тази чашка. По-рано пиех от друга — неочаквано за всички каза госпожа Оота.

Кикудзи остана отново поразен. Тази жена беше или много глупава, или нямаше срам. На Кикудзи му бе жал да погледне към дъщеря ѝ, която не се осмеляваше да повдигне глава.

Инамура приготви чай и за госпожа Оота. Всички погледи сега бяха отправени към момичето, но то вероятно не подозираше какви страсти се бяха разбушували около черната чашка и продължаваше спокойно изпълнението на обряда. В движенията ѝ нямаше нищо неестествено, те бяха прости и плавни. В цялата ѝ фигура и движенията на горната част от тялото ѝ личеше някаква особена грациозност и благородство. Върху подвижната преграда зад гърба на момичето падаше сянка от младата зеленина и нейното ярко кимоно, меко преливайки тоновете си, светеше под влияние на отразената светлина. Косите ѝ също сякаш излъчваха светлина.

За място, където се провеждат чайни церемонии, стаята бе прекалено светла, но светлината придаваше допълнителен чар на момичето.

Нейната алена фукуса^[2] не изглеждаше крещяща за обряда и дори подсилваше чувството за пролетна свежест. Сякаш алено цвете цъфтеше в ръцете на момичето. Още малко и като че ли около нея ще закръжат хиляди малки бели жерави.

— Зелен чай в черна чашка... Нали може да бъде сравнен с покарващата пролетна зеленина... — каза Оота, поемайки чашката в ръка. Добре че не каза на кого е принадлежала по-рано тази чашка.

След това започна разглеждането на чайния сервиз. Момичетата не бяха особено заинтересовани, но се стараеха внимателно да слушат обясненията на Тикако.

И мидзусами^[3] — и часяку^[4] по-рано принадлежаха на бащата на Кикудзи, но нито Тикако, нито пък Кикудзи споменаха тази подробност.

След като всичко завърши и момичетата си отидоха, към Кикудзи, който все още оставаше на мястото си, се приближи госпожа Оота.

— Преди всичко, моля да бъда извинена! Може би с присъствието си ви дразня, но още щом ви видях, в паметта ми изплуваха толкова скъпи спомени.

— Да...

— Какъв красавец сте станали! — очите ѝ бяха пълни със сълзи и на Кикудзи му се стори, че те всеки момент могат да рукнат. — Пък и майка ви... Искрах да дойда на погребението, но не посмях.

Върху лицето на Кикудзи се изписа гримаса на недоволство, но тя продължаваше да говори:

— Майка ви, и тя последва баща ви... Сигурно се чувствувате много самотен...

— Да...

— Вие ще тръгвате ли скоро?

— Да, след малко.

— Бих искала да поговоря с вас...

— Кикудзи-сан — извика от съседната стая Тикако. Госпожа Оота се надигна с видимо съжаление. Дъщеря ѝ бе вече излязла в градината и я чакаше. Двете се поклониха за сбогом на Кикудзи и си отидоха.

Тикако, заедно със своите ученички и прислужничката, разтребваха в съседната стая.

— Какво ви каза госпожа Оота?

— А, нищо особено...

— Пазете се от нея. Тя през цялото време играе, лицето ѝ винаги изобразява невинност, а какво мисли — никой не знае.

— Но у вас тя е чест гост, нали? И откога, интересно, трае това? — не се сдържа и с известна доза ирония запита Кикудзи. Като излезе навън, той пое с пълни гърди въздуха, сякаш искаше да прочисти дробовете си от отровни изпарения. Тикако отново се приближи.

— Какво ще кажете за Инамура-сан? Нали е очарователна?

— Да, много е мила. Но сигурно тя би ми направила значително по-силно впечатление, ако я бях срещнал някъде другаде, където ви няма вас и госпожа Оота и където духът на баща ми не витае така, както тук.

— Не си струва да се дразните от такива дреболии. Още повече че госпожа Оота няма никакви отношения с това момиче.

— Да, но аз почувствувах неудобство пред него.

— Защо трябва да се чувствувате така? Ако присъствието на госпожа Оота ви бе неприятно, то моля да бъда извинена, но аз дори не съм я канила. Така че не си мислете, че нейното идване има нещо общо с предварителното ми намерение да ви покажа дъщерята на Инамура.

— Позволете ми да се сбогувам с вас — прекъсна я Кикудзи. Той разбра, че ако продължава да върви с Тикако, ще му бъде трудно да се отърве от нея.

След като остана сам, Кикудзи се огледа и видя пред себе си на планинския склон дива цъфтяща азалия. Той дълбоко въздъхна.

Защо му трябваше да остава на тази чайна церемония? За да изпитва след това угризение, че се е поддал на обещанията в писмото на Тикако? Но момичето с розовото фуруошики с хилядата жерава наистина му направи силно впечатление с непосредствеността си и свежестта, която излъчваше около себе си.

Може би тя бе причината срещата му с двете бивши любовници на баща му да остави такова неприятно чувство у него. Но когато си помисли, че тези две жени продължават да живеят и да безпокоят паметта на баща му, а майка му преждевременно почина, в гърдите на Кикудзи закипя гняв. В същия момент във въображението му изплува грозното петно върху гърдата на Тикако. Кикудзи свали шапката си и бавно тръгна срещу лекия полъх на вечерния вятър, донасящ свежестта на младите листа и пролетния аромат.

Съвсем неочаквано за себе си той забеляза в далечината около вратите на храма фигурата на госпожа Оота. Кикудзи се огледа с явното намерение да се отклони от пътя, който го водеше към нея. Сигурно, ако се изкачеше по един от хълмовете, без значение дали отляво или отдясно, щеше да излезе от територията на храма, без да е необходимо да минава през вратите. Но той продължи направо. Лицето му прие непроницаемо изражение.

Вдовицата забеляза Кикудзи и тръгна към него. Лицето ѝ пламтеше.

— Чаках ви. Искях да ви видя още веднаж. Може да си помислите, че съм прекалено дръзка, но не можах просто така да си отида... Не се знае кога пак ще се видим.

— А къде е дъщеря ви?

— Фумико ще се върне в къщи без мен. Тръгна напред с една своя приятелка.

— И дъщеря ви знае, че майка ѝ... т.е. вие ме чакате? — запита Кикудзи.

— Да — отговори госпожа Оота, като го гледаше право в очите.

— Сигурно това ѝ е неприятно. Струва ми се, че срещата ни на чайната церемония причини болка на дъщеря ви. Дори я съжалих...

Кикудзи се стараеше да подбира думите си така, че те да прозвучат едновременно и уклончиво, и грубо. Но госпожа Оота отговори твърде откровенно.

— Вие сте прав. За нея наистина срещата с вас беше мъчителна.

— Предполагам, че тя достатъчно е изстрадала заради баща ми.

Искаше да добави, както и аз заради вас, но се сдържа.

— Не е вярно — припряно заговори госпожа Оота. — Баща ви винаги беше добър и внимателен с Фумико. Исках да ви разкажа за това някой друг път, когато можете да ме изслушате спокойно... Наистина в началото Фумико не искаше да свикне с баща ви, колкото и той да се стараеше да бъде ласкав с нея. Но към края на войната, когато бомбардировките се усилиха, нещо се промени във Фумико. Не зная как точно стана, но тя изведнаж започна да полага трогателни грижи за него. Случваше се сама да се отпрати за някое далечно село за продукти и да се завърне с риба или пиле, което баща ви обичаше. Тогава едно такова пътуване беше придружено с много опасности. Постоянно бомбардираха, а тя — сама под бомбите... Представете ли си какво е търпяла и преживявала по пътя? Баща ви също не можеше да си обясни тази нейна привързаност. Пък и аз, като следях промяната в нея, трудно я разбирах. Тежко ми беше тогава... Във всяко нейно действие виждах мълчалив укор.

Кикудзи едва сега разбра откъде през ония тежки години в дома им се появяваха различни лакомства. Баща му им казваше, че това са подаръци, а се оказа, че са били покупките на дъщерята на Оота.

— И досега не ми е напълно ясна причината за промяната, която настъпи в нея — продължаваше госпожа Оота. — Може би го е правила от жалост към мен. Почувствувала е какво страшно време е настъпило — нали смъртта ходеше всеки ден по улиците. Сигурно много ме е съжелявала и е правила за баща ви всичко, което е било по силите ѝ.

Да, вероятно момичето е преживяло твърде много, когато е разбрало кое дава сили за живот на майка му. А за майката — любовта към бащата на Кикудзи е била смисъла на живота ѝ. И момичето се е помъчило да се отърси от миналото — опитало се е да забрави

покойния си баща и да подчини себе си на живота на майка си, посветило се е на нейната неспокойна любов.

— Забелязахте ли пръстена на ръката на Фумико?

— Не.

— Той е подарък от баща ви. По време на въздушна тревога той винаги се връщаше в дома си. И Фумико винаги отиваше да го изпрати, като никакви увещания не можеха да я отклонят. Твърдеше, че по пътя с човек всичко може да се случи, а не мислеше, че тя също може да загине от бомба. И веднаж, когато отиде да изпрати баща ви и не се завърна, аз много се разтревожих, но вътрешно се надявах, че може би е останала да ноцува у вас. Когато рано сутринта тя дойде, оказа се, че цялата нощ е прекарала в някакво противовъздушно скривалище. При следващото си посещение у нас баща ви каза: „Много ти благодаря, Фуми-тян, за вниманието и добротата“ и ѝ подари пръстена... Сигурно по време на чайната церемония тя се е срамувала и е изпитвала неудобство от ръката си, да не би да забележите подаръка на баща ви...

Кикудзи слушаше госпожа Оота и в душата му се пораждаше неприязън. Нима тази жена с разказите си се надяваше да предизвика съчувствието му?!

Странно, но към нея той не изпитваше омраза или враждебност. Имаше някаква топлина в тази жена, която го обезоръжаваше.

Вероятно дъщеря ѝ не е могла да бъде равнодушна към чувствата и страданията на майка си и затова е полагала толкова грижи за баща му.

На Кикудзи се стори, че като разказваше за дъщеря си, госпожа Оота всъщност говореше за своята любов.

Навярно на нея ѝ се искаше да излее душата си пред него и като му говореше, тя се вживяваше, сякаш забравяше, че пред нея стои не покойният ѝ любим, а неговият син. Тази мисъл беше ужасна, но Кикудзи имаше чувството, че тя се изповядваше пред баща му, а не пред него.

Неприязънта, която по-рано те изпитваха с майка си към вдовицата Оота, почти изчезна. И когато не мислеше за нея, можеше за момент да си въобрази, че тази жена е обичала именно него. Нали той и баща му са едно цяло... Обхвана го изкушението да повярва в отдавнашната си близост с тази жена.

Едва сега Кикудзи започна да разбира защо баща му почти веднага е изоставил Тикако, а с госпожа Оота е останал близък до смъртта си. Разбра и нещо друго — Тикако мразеше госпожа Оота и продължаваше да ѝ се надсмива и унижава до ден-днешен. В него изведнаж се породило жестокото желание да унижи госпожа Оота. Вече не бе в състояние да го овладее, и каза:

— Вие, изглежда, често присъствувате на чайните церемонии, устройвани от Куримото-сан. А пък аз си мислех, че имате достатъчно основание да ви са неприятни срещите с нея — нали на времето тя ви причини доста страдания...

— Да... Но когато почина баща ви получих от нея писмо... И се почувствувах така самотна, че... — госпожа Оота сведе виновно глава.

— Дъщеря ви винаги ли ви придружава, когато идвате тук?

— Фумико?... Не, невинаги. Само от време на време, и то без особено желание. Прави го заради мен.

Те пресякоха железопътната линия при спирката Северна Камакура и тръгнаха към планината, извисяваща се срещу храма Енкакудзи.

---

[1] Втората половина на XVI в. — Б.пр. ↑

[2] Фукуса — салфетка за чайна церемония, традиционният цвят е бял. — Б.пр. ↑

[3] Мидзусами — съд, от който доливат вода в котлето, висящо над огъня. — Б.пр. ↑

[4] Часяку — малък черпак, често от бамбук, с който загребват вряща вода от котлето. — Б.пр. ↑

Госпожа Оота беше на около 45 години и беше с двадесет години по-възрастна от Кикудзи, но той имаше чувството, че държи в обятията си съвсем млада жена, по-млада от самия него.

На него му беше хубаво с нея, чувствуваше се напълно свободно и не изпитваше обичайната скованост, присъща на самотните мъже в началото на всяка интимна връзка.

На Кикудзи му се струваше, че за пръв път е разбрал какво е това жена, а и какво значи да си мъж. В него се бе събудил мъжът и това го вълнуваше. Досега той и не подозираше каква може да бъде истинската жена — нежна, отдаваща се, отдаваща се до главозамайване, всеотдайна в топлотата на своите ласки. Тя го увличаше, и в същото време покорно го следваше, той сякаш се разтваряше в нея. За пръв път Кикудзи не изпита отвращение от близостта си с жена. В момента, когато то трябваше да настъпи, обхвана го някакво странно спокойствие.

По-рано винаги се стремеше по-бързо да се отдръпне от жената, а този път не само че не желаше това, но му се искаше дълго да се наслаждава на близостта и топлината на притисналото се до него тяло. Сладостни тръпки го обземаха при всяко нейно раздвижване и той дори не подозираше, че те могат да бъдат така продължителни и приятни. В полусън у него се пораждаше и го изпълваше някакво смъртно чувство за превъзходство, сякаш той е господарят, а тя робинята, готова да изпълни всякакъв негов каприз.

И в същото време в обятията ѝ се чувствуваше топла майчинска ласка.

Той вдигна глава над рамото ѝ, и я запита:

— Знаеш ли, че ето тук Куримото има голямо петно?

Кикудзи веднага разбра, че е казал нещо неприятно, но всичко в него дремеше и той се беше предал на сладката леност, разливаща се по цялото му тяло и затова чувството за вина пред Тикако не се появи.

— Точно на това място — добави той, протягайки ръка към гърдата на вдовицата. Много му се искаше да каже нещо още от този

род. Дали защото изведнаж му се прииска да нарани госпожа Оота или това бе своеобразна защитна реакция срещу необичайното му вътрешно състояние, но Кикудзи изпитваше неудобство да гледа гърдата ѝ и може би с грубостта си се стремеше да скрие смущението си.

— Не трябва, не искам — вдовицата внимателно загърна кимоното си. Изглежда думите на Кикудзи не ѝ направиха особено впечатление. — За пръв път чувам за такова петно, нали не се вижда под кимоното? — каза тя спокойно.

— Защо да не се вижда?

— Ами как?

— Ако то е на това място, няма ли да го видим?

— Да не сте решили да проверите дали аз нямам подобно петно?

— Не, но интересно как ли се чувства една жена, ако има такова петно?

— Тук ли? — запита вдовицата, поглеждайки към гърдата си. — Какво ви дойде на ум така изведнаж? Мисля, че това няма никакво значение.

Заядливото подмятане на Кикудзи така и не успя да причини на госпожа Оота никаква болка. Затова пък той чувствуваше как някакво озлобление против нея и против всичко го изпълваше и търсеше изход.

— Няма ли? Не бих казал, че няма. Един-единствен път видях това петно, когато бях на осем-девет години, но то и досега стои пред очите ми.

— Но защо?

— Не знам, но мисля, че и в твоя живот това петно е изиграло определена роля. Нали и Куримото почти всеки ден ти е устройвала сцени в къщи под предлог, че майка ми и аз я подстрекаваме за това...

Вдовицата кимна в потвърждение и леко се отдръпна от Кикудзи. Той силно се притисна към нея.

— Тогава тя сигурно нито за минута не е забравяла за петното върху гърдата си и от това злобата ѝ не е затихвала.

— Какви ужасни неща говорите!

— А сигурно е искала малко или много да отмъсти на баща ми.

— Да отмъсти ли? За какво?

— Тя свързваше всичките си житейски неуспехи с петното. Струва ми се, че то е причината баща ми да се е отнасял

пренебрежително към нея, а след време съвсем да я изостави.

— Моля да не говорите повече за това. Разваляте ми настроението с подобни приказки.

Но госпожа Оота не беше развълнувана, нито ядосана. Тя запазваше пълно спокойствие и по всяка вероятност петното беше за нея чиста абстракция.

— Мисля, че това са вече минали страдания. Сега Куримото-сан си живее спокойно и дори не си спомня за своето рождено петно.

— А нима страданията не оставят след себе си белези от душевни рани?

— Може би... Но страданията отминават и се забравят, а миналото с цялата изживяна мъка ни става скъпо...

Госпожа Оота говореше тихо, сякаш все още се намираше в полусън.

И в този момент от Кикудзи се изтръгнаха думите, които беше решил в никакъв случай да не произнася:

— Помниш ли момичето, което седеше до теб на чайната церемония?

— Да, Юкико-сан. Дъщерята на Инамура.

— Куримото специално ме беше поканила, за да ми покаже това момиче.

— Господи!

Големите очи на госпожа Оота се разшириха и се впиха в лицето на Кикудзи.

— Вие сте гледали на нея като на бъдеща съпруга?

— Каква ти съпруга...

— Но как така... И след това вие... аз...

Раменете на вдовицата потрепериха в безмълвен плач и от широко разтворените ѝ очи върху възглавницата покапаха сълзи.

— Това е долно и мерзко! Защо по-рано не ми казахте? — Тя притисна лице към възглавницата и захлипа по-силно.

— Кое е толкова мерзко? Това, че след като съм я видял... по пътя за в къщи ние... Въобще каква връзка има между тези неща?

Той каза това, напълно убеден в правотата си.

Но изведнаж пред очите му изникна грациозната фигура на момичето, видя розовата ѝ фуруошики с хилядата жерава и в този

момент изпита отвращение към потреперващото от ридание до него тяло на вдовицата.

— Това е ужасно!... И как можах... Това е престъпление от моя страна... Аз... — кръглите ѝ рамене потрепераха.

Кикудзи не се разкайваше, защото ако трябваше да изпита някакво разкаяние, то можеше да бъде само поради факта, че тази жена някога е била любовница на баща му.

Но до този момент той нито се разкайваше, нито пък изпитваше някакво отвращение.

Не му беше съвсем ясно как стана всичко това между него и госпожа Оота, стана някак от само себе си, просто и естествено. Според нейните думи тя не може да си прости, че се е намесила в неговия живот, че го е съблазнила... Но нима е така? Те еднакво силно изпитваха желанието да са заедно. Нямаше го вътрешното съпротивление и вероятно в този момент не се съобразяваха със законите на нравствеността.

Те се изкачиха на противоположния на храма Енкакудзи хълм и влязоха в малкия хотел, където вечеряха. Наистина друго нямаше какво да правят. Кикудзи слушаше разказите на вдовицата за баща му и не можеше да я прекъсне. Сигурно изглеждаше смешно, че той бе седнал да я слуша, но тя не чувствуваше това и продължаваше да разказва за отминалото си щастие, за чувствата си към покойния Митани-сан, за погребаните си надежди. В разказите ѝ имаше много топлота и нежност, които постепенно се предадоха и на Кикудзи и той започна да изпитва симпатия към госпожа Оота.

И още почувствува, че баща му е бил наистина щастлив с нея.

На тази нейна всеобхватна нежност не можеше да се устои. Тя стана главната причина за всичко. Кикудзи не използва момента, когато все още можеше да се освободи от влиянието ѝ, а след това се отпусна в приятната омая на любовното опиянение и вече нямаше желание да се противи на случая, който ги беше събрал.

И все пак в дъното на душата му оставяше някаква горчилка. И сигурно тя бе причината той да заговори за Тикако и дъщерята на Инамура.

Но ефектът от думите му надмина всички негови очаквания. Самият той се погнуси от постъпката си. И все пак не трябваше да се

разкайва, разкаянието само ще усили озлоблението му и тогава може да наговори куп глупости.

— Дайте да забравим всичко. Все едно че нищо не е било.

— Правилно. Все едно че само сте си спомнили за баща ми.

— Боже мой!

Тя надигна глава и изумено го погледна. От плача и от възглавницата, притискана до лицето, клепачите ѝ бяха почервенели. Дори очите ѝ бяха помътнени, но в тях Кикудзи забеляза сянката на неотдавнашната удовлетвореност.

— Не съм дори в състояние да възразя... Толкова съм жалка...

— Лъжеш! — прекъсна я Кикудзи, грубо разтваряйки кимоното ѝ и оголвайки гърдата ѝ. — Не забравяй, че нямаш рождено петно. Ако имаше, сигурно щеше да го мислиш постоянно. Такива неща се помнят.

Кикудзи сам се учуди на думите си.

— Не трябва — не ме гледайте така! Не съм вече млада.

Той впи устни в гърдата ѝ. И отново го обхванаха сладостни тръпки.

След това спокойно заспа.

В съня си той чу пеенето на птички. Стори му се, че за пръв път в живота му го събуждат птици.

Навярно сутрешната роса беше окъпала зелените дървета и заедно с това беше промила мозъка му. Нито една мисъл не се задържаше в главата му. Жената лежеше с гръб към Кикудзи. Кога ли беше успяла да се обърне на другата страна... Кикудзи учудено се надигна, повдигайки се на лакътя си, с някакво странно смущение надникна в лицето на спящата.

Мина около месец след чайната церемония и един ден дъщерята на госпожа Оота посети Кикудзи. Това посещение беше за него неочаквано и от изненада той се засуети. Покани момичето в хола, сам отиде в кухнята, отвори бюфета, сложи в чинийки сладкиши и с тях се върна при Фумико. Но все още не можеше да се успокои. Безпокоеше го мисълта дали момичето е само или с майка си. Може би госпожа Оота не се е решила да влезе у дома му и чака на улицата? Когато с тези свои мисли Кикудзи влезе отново в хола, момичето стана от фотьойла. Устните ѝ бяха плътно стиснати и долната, едва издадена напред, изглеждаше по-тънка, отколкото бе в действителност.

— Прощавайте, че ви накарах да чакате.

Кикудзи мина зад гърба на момичето и разтвори стъклената врата, водеща към двора. В същия момент той усети едва уловимия аромат, идващ от поставените във ваза бели хризантеми.

Фумико се беше свила, сякаш се боеше да изправи заоблените си рамене.

— Моля седнете — каза Кикудзи и пръв се отпусна във фотьойла. Обзе го някакво странно спокойствие — може би главно заради това, че Фумико много приличаше на майка си.

— Извинете за неочакваната визита. Не трябваше да идвам така при вас... — произнесе тя, без да вдигне очи.

— Не се безпокойте, радвам се, че сте открили бързо дома ми и не сте се лутали дълго.

— Да...

Едновременно с отговора ѝ той си спомни — нали тя е изпращала баща му до вкъщи по време на бомбардировките! За това вече му беше разказвала майка ѝ.

Кикудзи едва не се изпусна да ѝ го каже, но се сдържа. Само погледна към нея и се учуди колко много тя приличаше на майка си.

И изведнаж от спомена за госпожа Оота го обхванаха сладостните тръпки и той се пренесе във времето, прекарано с нея —

колко нежност, всеотдайност и топлина излъчваше тя... И какво спокойствие...

Поради това спокойствие сега му беше леко и приятно с Фумико. Между тях вече не съществуваха първоначалното напрежение, но той все още не се решаваше да я погледне в очите.

— Аз... — започна тя, но замълча и повдигна глава... — имам към вас една молба... Дойдох заради мама... — Кикудзи затаи дъх. — Моля ви, простете на майка ми!

— Какво?... Да ѝ прощавам? Но за какво? — В гласа на Кикудзи прозвуча неподправено учудване. Но след секунда той вече се беше досетил, че госпожа Оота е била откровена с дъщеря си. — Ако някой трябва да иска прошка, то това съм аз — добави той.

— Не, простете ѝ и за баща ви...

— Ако става дума за баща ми, то пак аз трябва да искам прошка. А така на кого да се прощава? Нали майка ми отдавна не е между живите.

— Да, но... Аз мислех, че моята майка е виновна за това, че така рано починаха... баща ви и майка ви... Дори ѝ го казах.

— Тук сте прекалили. Да бяхте се смилили над майка си.

— Ако майка ми беше умряла по-рано, сигурно за всички би било по-добре...

Изглежда, в този момент момичето изпитваше мъчителен срам. Кикудзи се досети — ами че тя говореше за него! Колко ли оскърбена и унижена се чувствуваше!

— Моля ви, простете ѝ, простете ѝ! — повтаряше Фумико и в гласа ѝ звучеше безкрайно отчаяние.

— За каква прошка може да става дума! Аз съм благодарен на майка ви — ясно и твърдо каза Кикудзи.

— Тя е за всичко виновна! Майка ми е ужасна жена! Оставете я моля ви! Не ѝ обръщайте внимание!... — Гласът на момичето трепереше.

Кикудзи добре разбра какво влагаше Фумико в молбата си — не само да не обвинява, но и да забрави, да не безпокои.

— И още нещо... моля ви не ѝ се обаждайте повече по телефона!

Лицето ѝ се покори с руменина и сякаш опитвайки се да превъзмогне срама и отчаянието, тя повдигна глава и открито погледна

Кикудзи. В очите ѝ имаше сълзи. Широко разтворените ѝ зеници не изразяваха неприязън, а само няма молба.

— Разбирам — каза Кикудзи. — Простете ми.

— Умолявам ви!...

Лицето на момичето пламтеше. Руменината беше избила по грациозната ѝ шия и контрастираше със снежнобялата якичка на дрехата, подчертавайки красотата на тази шия.

— По телефона майка ми ви обеща, че ще дойде, но аз не ѝ позволих... Тя искаше на всяка цена да излезе, но аз я прегърнах и я задържах.

Момичето вече се беше поуспокоило. Гласът му звучеше по-равномерно...

На третия ден след онази нощ Кикудзи позвъни на госпожа Оота. По гласа ѝ той разбра, че това я зарадва много, но на условената среща в кафенето тя не дойде. След този телефонен разговор той вече не я потърси.

— След това ми стана жал за нея. Но в него момент за нищо друго не мислех, освен как да я задържа. Тя много плака. Казваше ми — щом не ме пускаш, позвъни ти и кажи, че няма да отида... Аз исках да набера номера ви, вдигнах слушалката, а не можах да произнеса и дума. А тя гледаше телефона и плачеше. Сигурно вие сте ѝ напомнили Митани-сан. Такава си е майка ми.

И двамата замълчаха. След малко Кикудзи запита:

— Вие знаехте, че след чайната церемония майка ви остана... заради мен... Защо тогава си отидохте?

— Мислех, че заради Митани-сан имате лошо мнение за нея. Исках да поговорите и да разберете, че тя не е толкова лош човек.

— Не е толкова лош човек ли! Напротив тя е много добра!

Момичето сведе очи. Имаше красиво очертан нос, леко набъбнали устни и нежен овал на лицето, кръгло като на майка ѝ.

— Преди много мислех за вас. Знаех, че госпожа Оота има дъщеря и си представях как ли с това момиченце ще си говорим за баща ми.

Фумико кимна.

— Понякога и аз мислех за това.

Този спомен натъжи Кикудзи. Ако между него и вдовицата не се беше случило нищо, той можеше без всякакво стеснение да разговаря с

момичето за баща си. Но именно заради това, че нещо се беше случило, той прости на госпожа Оота, прости ѝ от цялото си сърце и вече не съдеше баща си за връзките му с нея. Може би това изглеждаше ужасно?

Момичето вероятно почувствува, че се заседа по-дълго, отколкото трябва, и бързо се надигна от креслото. Кикудзи стана и я изпрати.

— Колко хубаво би било, ако някога с вас имаме възможност спокойно да поговорим за благородния характер на майка ви, пък и за баща ми... нали? — каза той и сам се учуди на думите си. Мисълта му прозвуча малко странно, но той действително чувствуваше това.

— Да... не би било лошо... Но вие скоро ще се жените.

— Ще се женя ли?

— Ами, да. Майка ми каза. Нали затова сте били на чайната церемония — да се запознаете с Юкико Инамура — бъдещата ви съпруга.

— Но това не е вярно...

От вратата пътят се изкачваше нагоре. Някъде на средата на хълма правеше няколко чупки и оттам дома на Кикудзи вече не се виждаше — само короните на растящите в градината дървета се зеленееха на светлосиния фон на небосвода.

Думите на момичето накараха Кикудзи да си спомни за девойката с хилядата жерави. Изведнаж в паметта му изплува нейната стройна и грациозна фигура.

Фумико спря и си взе довиждане.

Кикудзи бавно тръгна обратно по хълма.

ЗАЛЕЗ В ГОРАТА

1

Тикако позвъни в работата на Кикудзи. Когато той вдигна слушалката и чу гласа ѝ, лицето му се изкриви в досадна гримаса.

— Вие от работа направо в къщи ли се връщате?

— Още не знам...

— Моля ви днес веднага след работа се върнете в къщи. Заради паметта на баща ви. В този ден той винаги устройваше чайна церемония. Откакто се сетих за това, не мога да си намеря място...

Кикудзи мълчеше.

— Докато в чайния павилион... Ало, ало! Чувате ли ме? Докато разтребвах чайния павилион, искаше ми се да приготвя нещо набързо...

— Всъщност, къде се намирате в момента?

— У вас, у вас в къщи, извинете, че веднага не ви казах.

Кикудзи се удиви.

— Спомних си за този ден и място не можах да си намеря. Няма да се успокоя, мисля си, докато не отида у вас и не разтребя чайния павилион. С ваше разрешение, разбира се. Трябваше по-рано да ви позвъня и да ви предупредя, но... страхувах се, че ще ми откажете...

След смъртта на баща му чайният павилион запустя. Докато беше жива майка му, все още го поддържаха. Тя обичаше да ходи там и дълго седеше съвсем сама. Но никога не разпалваше огнището, а вземаше със себе си чайника с гореща вода. Вероятно това място ѝ служеше за отдых и размисъл. Тогава Кикудзи изгаряше от любопитство да види какво прави там майка му, но нищо интересно не виждаше — само самотната ѝ фигура, която го караше да изпитва някаква смътна тъга.

Докато баща му беше жив, в чайния павилион се разпореждаше Тикако и майка му не ходеше там. А след смъртта ѝ павилионът винаги беше затворен. Само старата прислужничка, която отдавна живееше в дома им, го проветряваше няколко пъти в годината.

— Кажете откога там не е влизал никой? Колкото и да ги чистят, тия татами миришат на плесен. Как сте могли да го изоставите.

Тонът на Тикако стана нагъл.

— Докато почиствах, искаше ми се да приготвя нещо. Разбира се, всичко е много набързо, пък и не мога да проявя повечко фантазия, тъй като почти нямате продукти. Но все пак успях да приготвя някои неща. Затова, моля ви, веднага си елате в къщи.

— Хм... вие ме учудвате...

— Кикудзи-сан, сам ще ви бъде скучно. Можете да поканите трима-четирима свои колеги...

— Тук няма любители на чайни церемонии.

— Още по добре, че не разбират много-много. Всичко ще бъде набързо и твърде скромно. Нека дойдат просто така.

— Не, излишно е да говорим повече за това — рязко я прекъсна Кикудзи.

— Жалко? Какво да направим тогава? Може би няма да е лошо, ако поканим някои от старите приятели на баща ви?... Не, не е много удобно. Да, знаете ли какво измислих? Искате ли да позвъня на дъщерята на Инамура-сан?

— Престанете с вашите предложения. Нищо не искам.

— Защо? Ще бъде много хубаво! Трябва да ви кажа, че тяхното семейство е в течение на вашите намерения. Помислете си колко добре се нарежда всичко — тя ще дойде. Вие още веднаж ще можете да я огледате, да поговорите насаме... Няма да имате нищо против, ако сега ѝ позвъня, нали?

— Не, имам! И прекратете всичко това! — Кикудзи се задъха от възмущение. — А в къщи няма да се върна.

— Добре, добре... Този разговор не е за телефона. Ще поговорим след това... И така договорихме се, че след работа си идвате направо в къщи...

— Какво означава „договорихме се“!? Мисля, че достатъчно ясно ви казах...

— Да, разбира се, казахте... Считайте, че съм ви направила малък сюрприз.

Гласът на Тикако като отрова проникваше в душата на Кикудзи. И той отново си спомни огромното петно на лявата ѝ гърд.

Изведнаж в главата му нещо зашумя както в празния чаен павилион, който Тикако почистваше. Той чуваше звука на метлата и шляпането на мокрия парцал.

И отново в него се надигна старото отвращение към тази жена. Мисълта, че тя тайно се е промъкнала в дома му и сега се разпорежда в кухнята, още повече усилваше неговата неприязън.

Ако тя беше само почистила чайния павилион и поставила там цветя, той би се смирил заради паметта на баща си.

И сред насъбралия се гняв, като светъл лъч изплува образът на Юкико Инамура.

След смъртта на баща си Кикудзи не поддържаше никакви връзки с Тикако. Може би сега, използвайки младата Юкико като примамка, тя отново искаше да възвърне предишното си положение — да стане приятелка на дома им.

В телефонния разговор с Тикако имаше нещо смешно, предизвикващо пренебрежителна усмивка, и в същото време подобна натрапчивост го караше да бъде нащрек.

Той се чувствуваше уязвим. Ако не беше това чувство, той надали би отреагирал така на телефонния разговор и наглостта, проявена от Тикако — сигурно би я срязал в самото начало. Но сега той не можеше дори истински да се ядоса, собствената му уязвимост го правеше безпомощен. Ами ако Тикако е разбрала за неговата слабост към вдовицата?

След работа Кикудзи се разходи по Гинза^[1] и влезе в малък тесен бар. Не му се връщаше веднага в къщи, но в края на краищата Тикако беше права — рано или късно трябваше да го стори. Той отлагаше този момент, измъчван от собствената си уязвимост.

Но откъде тя можеше да знае за нощта, прекарана с госпожа Оота в хотела, след чайната церемония в павилиона на храма Енкакудзи?

Или тя вече беше успяла да се срещне с госпожа Оота?

Нейният трябващ и нагъл тон по телефона го накараха да подозира, че зад всичко това се крие нещо повече от обикновена натрапчивост.

Или може би това бе прелюдия в стила на Тикако, за да получат някакъв първоначален тласък отношенията му с дъщерята на Инамура?

Кикудзи не можеше повече да стои в бара. Излезе и тръгна към спирката на трамвая. Теглеше го към къщи.

Седна до прозореца на вагона и започна да наблюдава широкия, залесен с дървета, булевард, свързващ станция Юракучо с Токийската гара. Булевардът се простираше от изток на запад и образуваше почти прав ъгъл с железобетонния надлез. Слънцето залязваше и асфалтът блестеше ослепително като ивица полиран метал. Дърветата Кикудзи виждаше срещу слънцето и зеленината им изглеждаше тъмна, а сянката прохладна. Покритите с гъста зеленина корони бяха разпрострели нашироко клоните си. От двете страни на булеварда се извисяваха сгради от европейски тип — солидни и здрави.

По булеварда цареше странна пустота. Не се виждаше жива душа. Голямата лента на асфалта в далечината опираше до рова и стените на императорския дворец.

Натъпканият вагон на трамвая обаче беше ужасяващо реален и нямаше нищо общо с приятната вечер. Само булевардът изглеждаше неземан в този час.

Кикудзи изведнаж си представи как от дълбочината на алеята идва Юкико, а в ръцете си държи нежнорозовата фурошики с хилядата бели жерава.

Особено ярък в паметта му беше не толкова споменът за Юкико, колкото за нейната фурошики с хилядата жерава.

Настроението му се повиши.

При мисълта, че момичето в този момент го чака в къщи, Кикудзи почувствува как сърцето му заби по-бързо.

Но защо Тикако искаше той да покани колегите си, а едва след като ѝ отказа, предложи да покани Юкико? Кикудзи нищо не разбираше.

Когато той си стигна в къщи, Тикако излезе в преддверието да го посрещне.

— Сам ли сте?

Кикудзи кимна.

— И много хубаво, че сте сам! Заповядайте, вече ви чакат. — Тикако пое шапката и чантата му. — Къде сте се отбивали по пътя?

Помисли, че лицето му го издава, че е пил.

— Къде сте били? Аз още веднаж звъних на работата ви — продължаваше Тикако. — Казаха ми, че сте си тръгнали. Засякох времето, изчислих колко ви е необходимо, за да си дойдете...

— Вие действително ме учудвате!

Времето засича, а да му се извини, че без негово позволение се разпорежда в дома му, дори и не мисли.

Тикако го последва в стаята и имаше намерение да му подаде кимоното, предвидливо оставено от прислужничката, да се преоблече.

— Оставете! — Спря я рязко Кикудзи. — Кимоното мога да облека сам, а вие не оставяйте гостенката сама.

Той съблече самото си и като да бягаше от Тикако, се отправи към килера да се преоблече. Оттам излезе вече в кимоно. Тикако така си и седеше в стаята му, както я беше оставил.

— Ех, вие самотни мъже! Не ви ли омръзна ергенският живот? — каза тя и насмешливо погледна към Кикудзи.

Беше препасала кухненската престилка, която някога принадлежеше на майка му. Ръкавите ѝ бяха високо запретнати и заголените ѝ ръце, изглеждаха сякаш съставени от различни части: изсушените силни китки, приятно закръглените лакти, а горната част от ръцете, особено вътрешната страна — пълни, отпуснати и на гънки. Кикудзи се изненада, той мислеше, че ръцете ѝ са силни и мускулести.

— Сигурно най-добре ще се чувствувате в чайния павилион. А засега поканих момичето в хола — каза Тикако. Тонът ѝ беше станал сух и официален.

— Не знам само дали там електричеството е в ред — никога не съм виждал в павилиона да свети.

— Ще запалим свещи. Това дори е по-оригинално.

— Не, само не свещи. Неприятно е...

Тикако трепна, сякаш се сети за нещо и каза:

— Да, когато позвъних на Юкико, тя ме попита с майка си ли да дойде. Разбира се, аз ѝ казах, че така дори ще бъде по-добре... Но госпожа Инамура имала някаква работа и решихме момичето да дойде само.

— Решихме ли? Това вие сте решили! Интересно какво ли са си помислили хората? Естествено, вътрешно са се възмутили от такава наглост — звънят и едва ли не им заповядват да отидат на гости!

— Може и така да е, но момичето е вече тук. А щом е дошло, то не може да става и дума за проявена неучтивост от наша страна.

— Защо?

— Много просто! Момичето дойде след първото позвъняване, значи ѝ е приятна вашата покана, значи вие сте ѝ интересен. А това, че

погледнато отстрани, всичко изглежда малко необичайно, няма никакво значение. След това вие заедно ще ми благодарите, заедно ще се посмеете дори над моите сегашни усилия. Когато хората се разберат помежду си, не е важно как са стигнали до това. От собствен опит го зная...

Тикако говореше твърде самоуверено, сякаш можеше да чете и предугажда мислите и чувствата на Кикудзи.

— Ама вие... да не би да сте говорили за това?

— Да.

Като че Тикако сама изгаряше от нетърпение и сякаш подканяше Кикудзи — е, хайде, решавай се!

Кикудзи излезе на верандата и се отправи към стаята за гости. Пътьом той се опита да промени израза на лицето си. Не беше удобно да се появява с кисела физиономия пред момичето. Гъстата сянка на наровото дърво, покрай което мина, напомняше с очертанията си формата на петното върху гърдата на Тикако. Кикудзи тръсна глава, старайки се да пропъди тези свои мисли. Около входа на стаята за гости и по каменните плочи на пътеката в градината се виждаха последните отблясъци на залязващото слънце.

Вратите на стаята бяха разтворени и Юкико Инамура седеше почти на самата веранда. На Кикудзи се стори, че от момичето се излъчва слабо сияние, което осветяваше до дъното просторната стая.

В стенната ниша в плоска ваза имаше червени петунии. Същите цветя бяха и върху пояса на Юкико. Дали беше случайност?...

Едва ли — нали тези цветя са широко разпространен символ на пролетния ден.

Цветята в нишата бяха розови, а не червени, с много високи стебла. Личеше, че бяха току-що отрязани. Сигурно Тикако ги беше поставила неотдавна.

---

[1] Гинза — централна улица в Токио. — Б.пр. ↑

През следващия ден, неделя, валя дъжд.

Следобеда Кикудзи отиде в чайния павилион. Трябваше да разтреби след вчерашната чайна церемония. При мисълта за Юкико го обзе смътна тъга. В павилиона сякаш все още се усещаше едва уловимият аромат, оставен от нея.

Той поиска от прислужничката да му подаде чадъра, слезе от верандата и тръгна по каменната пътечка, водеща навътре в градината.

Почти веднага забеляза, че водосточната тръба се беше спукала и водата шумно се изливаше на земята.

— Трябва да се поправи — каза Кикудзи на прислужничката.

— Да, трябва.

Кикудзи си спомни, че в дъждовните нощи шумът от падащата през тази дупка вода отдавна му пречеше да спи.

— Защо ли пък да се поправя? Започнеш ли ремонта на едно, тутакси излиза и нещо друго. Прави ремонти, ако си нямаш работа. Май ще е по-добре да продам къщата, докато съвсем не се е разрушила.

— В наши дни всички собственици на големи къщи са на това мнение — отговори прислужничката — и госпожицата вчера постоянно се учудваше какъв просторен дом имате. Сигурно тя се надява да живее в него.

Прислужничката сякаш искаше да го посъветва да не продава къщата.

— Да не би Куримото-сенсей да е наговорила вчера нещо?

— Да. Когато госпожицата пристигна, Куримото-сан я разведе из вашия дом и всичко ѝ показа.

— Дявол знае какво става!

Вчера Юкико не му спомена нищо за това.

Кикудзи мислеше, че тя го е чакала в хола, а по-късно с него е била само в чайния павилион. Може би заради това у него се появи желанието да отиде днес там.

Вчера той дълго не можеше да заспи. Все му се струваше, че в павилиона все още се чувствува ароматът на нейния парфюм и той беше готов сред нощ да скочи и да отиде там.

За да се успокои и за да може да заспи, Кикудзи стотина пъти си повтори: „Юкико е недостижима за мен.“

А днес изведнаж узнава, че „недостижимата“ Юкико вчера спокойно се е разхождала из дома му заедно с Тикако и е успяла да разгледа всичко. Това за него беше неочаквано и дори малко странно.

Той каза на прислужничката да донесе жарава за огнището и закрачи по каменните плочки, водещи към павилиона.

Основно почистване не беше нужно да се прави — само трябваше да се подредят чашките, събрани в един от ъглите, но въпреки това Кикудзи не знаеше как да възстанови предишния ред.

„Куримото най-добре знае къде се слага всичко това“ — произнесе той на глас и в същия момент погледът му спря върху картината, висяща в стенната ниша. Това беше неголяма илюстрация към стихове, миниатюра от Мунеюки — едва загатнат с туш фон и върху него, също с туш — бледи разлети линии.

Вчера Юкико го пита чия е тази картина, но Кикудзи не можа да й отговори.

— Не мога да ви кажа... Стихове няма, а без тях не съм в състояние да я определя. А пък стиховете, с които се илюстрират подобни картини, са всички в един стил.

— Това е Мунеюки — намеси се Тикако. — Картината е създадена като илюстрация към стиховете:

*Отново зеленее вековната ела,
и даже вечната хвойна
изменя своя цвят през пролетта.*

Сега тази картина не подхожда за сезона, но баща Ви, Кикудзи-сан, често я окачваше на този ден.

— По стила е трудно да се досетиш дали това е Минеюки или Цураюки — възрази Кикудзи.

Сега той разглеждаше картината и се убеждаваше, че действително е трудно да се определи нейният автор. В тази

миниатюра нямаше характерните черти, присъщи на някой определен живописец, но затова пък в малкото разлети щрихи се таеше щедрост за всички, щедростта на пролетта. Картината сякаш излъчваше присъщите за сезона аромат и свежест.

Всичко тук напомняше за Юкико и миниатюрата, и стиховете, и цветята в плоската ваза.

— Извинете, че се забавих, чаках да кипне водата. Помислих, че ще е по добре да ви я донеса вряла, отколкото тепърва да я чакате да заври — каза прислужничката, застанала на прага с жаравата за огнището и чайник в ръце.

Кикудзи нямаше намерение да пие чай тук. В павилиона беше влажно и той искаше да запали огън.

Но в съзнанието на прислужничката по всяка вероятност, накладеният огън и котлето с вода над него са две неделими понятия и тя с цялото си усърдие бе изпълнила заповедта на господаря си.

Кикудзи небрежно хвърли жарта в огнището и окачи над него чайника.

В детството си той често придружаваше баща си и отрано свикна с всички обреди на чайната церемония, но така и не се увлече от тях. Пък и баща му не настояваше той да проявява особено усърдие в изучаването ѝ.

И сега, след като водата закипя, Кикудзи едва отмести капака на чайника и продължи разсеяно да седи. Рогозките бяха влажни и слабата миризма на плесен не изчезваше.

Стените в светли тонове, така добре хармонизиращи с изящната фигура на Юкико, днес изграждаха мрачни.

Вчера той имаше усещането, че гостенката му е възпитана в европейско семейство и само е преоблечена в кимоно. Тогава той каза на Юкико:

— Сигурно Куримото ви е причинила много неудобства с не съвсем вежливата си покана. Идеята да организираме прием в чайния павилион беше нейна.

— Госпожа учителката каза, че днешната дата е паметна за вашия дом, в този ден баща ви винаги е устройвал чайна церемония.

— Да, тази сутрин Куримото ми напомни за това. Откровено казано никога не съм мислил за тези неща и за днешния ден съвсем бях забравил.

— Виждате ли, а пък мен ме поканиха... Да не би госпожа учителката да е решила да се пошегува с мен? Още повече че не знам всички чайни обреди... Напоследък пропуснах толкова много уроци... — тя вдигна очи към Кикудзи и в погледа ѝ той прочете укор.

— Какво говорите! Куримото сама едва днес се е сетила и е дошла да разтреби. Тук е влажно и мирише на мухъл, нали се чувствува? — Кикудзи за секунда се запъна. — Но ако ни е било писано да се запознаем, би било по-добре това да беше станало по друг начин. Без помощта на Куримото. Чувствувам се много виновен пред вас, Инамура-сан.

— Защо? Нали ако не беше госпожа учителката, ние с вас нямаше да се срещнем.

Това беше самата истина и той нямаше какво да възрази. Без Тикако те наистина не биха се срещнали. Но думите на момичето прозвучаха едва ли не като съгласие с поканата му да се омъжи за него. Така поне му се стори и от това той изпита силно разочарование.

В този момент срещна погледа ѝ, изразяващ недоумение и обърканост. Или пък само така му се бе сторило?

Интересно как Юкико възприема неговото пренебрежително „Куримото“, без вежливата прибавка „сан“. Дали тя знае, че Тикако на времето е била любовница на баща му?

— Знаете ли, там е работата, че... с Куримото ме свързват не особено приятни спомени — каза Кикудзи и се изплаши, че гласът му ще затрепери. — Не бих искал тази жена да се намесва в живота ми... И все пак аз съм ѝ задължен за нашето запознаване... Добре би било да забравя неприятното...

В този момент влезе Тикако с малка масичка-поднос и разговорът се прекъсна.

— С ваше разрешение ще поседя тук!

С тези думи Тикако, пъхтейки, седна върху татами, раменете ѝ се отпуснаха, сякаш някаква тежест се бе свалила от тях. След като демонстративно пое няколко пъти дълбоко въздух и се успокои, тя погледна към Юкико.

— Днес имате само една гостенка Кикудзи-сан, но баща ви, ако беше жив, щеше много да ѝ се зарадва.

Юкико простодушнo сведе глава.

— Какво говорите! Аз не съм достойна да бъда постоянна посетителка в чайния павилион на Митани-сан.

Тикако сякаш не чу тези думи и започна да разказва спомените си от времето, когато бащата на Кикудзи е бил жив и когато тук често са се събирали гости.

По всичко личеше, че Тикако смяташе възможен евентуален брак между Кикудзи и Юкико.

Вече по-късно, в антрето, когато двете жени си тръгнаха. Тикако каза:

— Кикудзи-сан, не би било лошо да отидете на гости у Инамура-сан... Само трябва предварително да уговорите, за да не се получи както днес.

Юкико кимна в съгласие. Личеше, че искаше да каже нещо, но премълча. Вероятно това я смути, защото целият ѝ вид изразяваше обърканост и срам.

Кикудзи не очакваше такава промяна. Това момиче го привличаше с нещо. Той сякаш усещаше топлината на тялото ѝ, но същевременно изпитваше и срам. Срамът беше друг — нещо гнусно сковаваше цялото му тяло.

И днес това усещане за гнусота не го оставяше. За съжаление, той изпитваше отвращение не само от Тикако, която ги запозна, но се отвращаваше от самия себе си.

Изведнаж в съзнанието му изплува лицето на баща му, изкривено в странна гримаса, с оголени жълтеникави зъби, захващащи петното върху гърдата на Тикако и той с ужас почувствува, че изпитва подобно желание.

Тикако се държеше с Юкико съвсем свободно, а той, Кикудзи, беше скован от непонятна срам. Този срам в известна степен му пречеше да бъде решителен и последователен в отношенията си с момичето.

Без да скрива пред Юкико неприязненото си отношение към Тикако, той сякаш с това признаваше, че ще се ожени за Юкико не по своя воля, а под влиянието и натиска на Тикако. Тази жена беше удобна от всяка гледна точка — тя можеше да бъде използвана за всичко, можеше да служи като оправдание от всичко. Затова Кикудзи се чувствуваше като ударен с бич през лицето. Той не се съмняваше, че

Юкико вижда и разбира неговата слабост и от това вътрешното му самоунижение се усилваше.

След като се навечеряха и Тикако излезе да приготви чай, той се опита поне малко да се оправдае:

— По всичко личи, че няма къде да се скрием от Куримото, тя е като съдбата... Но, изглежда, ние различно гледаме на тази съдба...

Кикудзи си спомни, че след смъртта на баща му, майка му често се затваряше в чайния павилион. Това винаги го натъжаваше. А преди и баща му се усамотяваше за по-дълго в него. И сега той също беше дошъл тук и седеше сам. Сигурно такава е мястото — предразполага към размисъл и самоанализ.

Дъждът продължаваше да ромоли по листата.

Към този шум изведнаж се прибави друг — ударите на дъждовните капки върху чадър. Прислужничката бързаше по пътеката към павилиона.

— Митани-сан, дошла е госпожа Оота...

— Госпожа Оота и дъщеря й?...

— Не, самата госпожа Оота. Изглежда ужасно. Сигурно е много болна.

Кикудзи скочи на крака, но не се помръдна от мястото си.

— Къде ще заповядате да я поканя?

— Може и тук.

— Да, веднага.

Госпожа Оота се появи без чадър, сигурно го бе оставила в антрето. Лицето ѝ беше съвсем мокро. Отпърво Кикудзи помисли, че е от дъжда, но след като се вгледа разбра, че това са сълзи. Те продължаваха да се стичат по бузите ѝ.

Кикудзи отначало мислеше, че е само мокра от дъжда и не реагира на нейното появяване, но като разбра, че са сълзи, се спусна към нея.

— Какво се е случило?

В гласа му звучеше неподправено безпокойство.

Госпожа Оота, едва престъпвайки прага, безсилно се отпусна на пода. Тя не седна, а по скоро падна и бавно се наклони към Кикудзи.

Подът около нея бързо се намокри. А сълзите ѝ продължаваха да се стичат по бузите ѝ и като гледаше мокрото ѝ лице, той за момент си помисли, дали това не беше все пак дъжд.

Госпожа Оота не сваляше от него погледа си и сякаш това беше единствената ѝ опора, която не ѝ даваше съвсем да падне. От този поглед Кикудзи се почувствува зле. Какво ще стане с нея, ако той сега се извърне.

Тя беше много отслабнала, клепачите ѝ бяха болезнено зачервени, под очите ѝ се бяха очертали тъмни сенки, от които те изглеждаха дълбоко хлътнали. В погледа ѝ се четеше неописуема болка, но тя не беше в състояние да затъмни очарователното сияние на тези очи. Цялото ѝ лице изразяваше безпределна нежност.

— Простете ми, моля ви!... Виждам ви отново и това... това е толкова хубаво... не можах да издържа, извинете...

В гласа ѝ звучаха ласкави нотки и не само от лицето ѝ, но и от цялата ѝ фигура се излъчваше нежност.

Ако не беше тази нежност, Кикудзи сигурно щеше сам да се разплаче — толкова измъчен вид имаше госпожа Оота.

Сърцето му се сви от болка, но почти веднага болката започна да утихва. Той много добре разбираше заради кого се измъчваше госпожа Оота. Той беше и нейн мъчител, и нейна радост, сега тя предаваше мъката си на него и същевременно я заглушаваше с нежност и ласка.

— Влез по-бързо в стаята! Цялата си мокра!

Кикудзи я обгърна отзад провря ръцете си под мишниците ѝ и като притисна силно гърдите ѝ, вмъкна госпожа Оота в стаята. В порива му имаше нещо жестоко.

Тя се опита да се изправи на крака.

— Пуснете ме! Много съм лека нали?

— Да, много.

— Много отслабнах... напоследък...

Като я пусна, Кикудзи се учуди: Как можа да я вдигне и понесе?

— Дъщеря ти няма ли да се безпокои?

— Фумико?

По интонацията ѝ той реши, че Фумико е тук някъде наблизо.

— Заедно ли дойдохте?

— Какво говорите! Аз скришом от нея... — Гласът на госпожа Оота затрепери. — Тя ме пази, не ме изпуска от погледа си. Дори през нощта, само да се раздвижа, и тя се събужда... Бедничката, заради мен толкова преживява... Страхувам се от нея понякога... Все ме пита:

„Мамо, защо не роди второ дете? Все едно от кого, дори от господин Митани...“

Госпожа Оота малко се поуспокои и се зае да оправи външния си вид.

Но тази нейна прибързана изповед развълнува Кикудзи. Думите ѝ го накараха да вникне в дълбочината на страданието на Фумико. Той разбра, че страданията на дъщерята бяха породени от неизживяната мъка на майката.

И това, което тя бе казала за детето — „дори от господин Митани“, — беше ужасно... Той отново почувствува тежест в гърдите си — сякаш камък беше заседнал там.

Госпожа Оота не сваляше погледа от него.

— Не знам, може би тя ще дотича да ме прибере... Днес излезе някъде, сигурно си е помислила, че в такъв дъжд няма да се реша да изляза... А аз заключих и избягах...

— Мислила е, че дъждът ще те спре?

— Да, да! Тя мисли съвсем лошо за мен — че няма да рискувам в дъжда.

Кикудзи объркано кимна.

— Тия дни е идвала у вас...

— Да, беше тук. Все ме молеше да ти простя, а аз не знаех какво да ѝ отговоря.

— Разбирам... всичко разбирам... Затова и дойдох... Страхувам се...

— Защо, аз съм ти толкова благодарен!

— Настина ли? Колко е хубаво!... Вие казахте това и сега аз съм спокойна... А то постоянно се измъчвах от мисълта, че съм се натрапила... Простете ми!

— Но ти си напълно независим човек и нищо не те обвързва... Или сянката на баща ми все още не ти дава покой?

Нищо не трепна по лицето на вдовицата. Сякаш думите на Кикудзи минаха покрай нея.

— Нека да забравим всичко — каза тя. — Срамувам се, че така реагирах на телефонния си разговор с Тикако.

— Куримото ти е звънила в къщи?

— Да, тази сутрин. Каза ми, че вие и Юкико Инамура... Защо тя ми разказва тези неща? — Очите на госпожа Оота отново бяха пълни

със сълзи, но съвсем неочаквано тя се усмихна. Усмивката ѝ не беше измъчена, а истинска — простодушна и ведра.

— Нищо не е решено още! — възрази Кикудзи — Наистина, защо ти е звънила? Може би е надушила нещо... Виждали ли сте се оттогава?

— Не, но тя е страшен човек. Винаги всичко знае. Сигурно нещо ѝ се е сторило подозрително тази сутрин по време на разговора ни. Сама съм си виновна... Едва не припаднах, когато тя ми каза за вас и Юкико. Дори извиках... или застанах... Разбира се, разговорът беше по телефона, но тя вероятно е почувствувала нещо... Затова и последните ѝ думи бяха: „Оота-сан, моля ви, не пречете.“

Кикудзи се намръщи. Не знаеше какво да каже, а нужните думи сякаш бяха изчезнали някъде.

— Да не би аз... Нима аз бих попречила. Чувствувам се толкова виновна пред Юкико... Но този ужасен разговор! От сутринта не мога да си намеря място. Така се страхувам, от нея... Тя е ужасна жена и сега няма да имам покой от нея... Затова и избягах от къщи.

При тези думи раменете на госпожа Оота се разтрепериха, устните ѝ се изкривиха в гримаса, сякаш пред начало на припадък. И изведнаж пролича, че тя вече не е млада.

Кикудзи се надигна, протегна ръка и я докосна по рамото.

Тя се хвана за тази ръка като за единствено спасение.

— Страхувам се!... — Госпожа Оота боязливо се оглеждаше. След това изведнаж се отпусна, успокои се. — Това чайният павилион ли е?

— Да.

— Какъв хубав павилион...

Кого си спомня тя сега. Съпруга си, който често е бил тук, или бащата на Кикудзи?

— За пръв път ли си тук? — запита Кикудзи.

— Да.

— Къде се загледа?

— Не, аз просто така...

— Това е картина на Муненюки към стиховете...

Госпожа Оота кимна и безсилно отпусна глава.

— Нима не си идвала по-рано у нас?

— Нито един път.

— Така ли?

— Впрочем, бях един път. Когато се прощавахме с баща ви... — Гласът на госпожа Оота заглъхна.

— Водата кипна, искаш ли чай? Умората веднага ще мине. И аз ще изпия една чаша.

— Добре. Ще ми позволите ли аз да го приготвя? — Залитайки, госпожа Оота се надигна.

Кикудзи извади чашките от кутиите, които бяха в ъгъла на стаята. Бяха същите чашки, от които той и Юкико вчера пиха. Но въпреки това извади именно тях.

Когато госпожа Оота поиска да свали похлупака на чайника, ръката ѝ затрепери и от съприкосновението му с чайника се разнесе лек звън.

Тя наведе ниско глава и се зае с разливането на водата. От очите ѝ отново започнаха да се стичат сълзи, които падаха върху издутата част на чайника.

— Този чайник... Аз го подарих на баща ви...

— Не знаех това — каза Кикудзи.

Значи, някога този чайник е бил собственост на покойния господин Оота. Какво от това... Той не се разстрои. И съвсем не се обиди, че тя говори така откровено за това.

След като чаят беше готов, госпожа Оота каза:

— Извинете, но нямам сили да стана и да ви го подам, елате по близо, ако обичате.

Кикудзи седна по-близо до огнището и изпи чая там.

Госпожа Оота падна на коленете му, сякаш губейки съзнание.

Той я прегърна през раменете. Тя почти не дишаше — само по едва забележимо потрепващия ѝ гръб се чувствуваше пулса на живота.

Кикудзи държеше в обятията си лекото ѝ тяло, наподобяващо тялото на изгубило сетни сили дете.

3

— Хей, Оку-сан!

Той грубо разтърси госпожа Оота. Ръцете му обхванаха шията ѝ, сякаш се канеше да я удуши. Кикудзи забеляза, че ключиците на вдовицата стърчат повече от преди.

— Каж ми, има ли за теб някаква разлика между мен и баща ми?

— Колко сте жесток! Не трябва...

Гласът на госпожа Оота звучеше слабо и приглушено. Очите ѝ бяха затворени.

Тя сякаш не искаше да приема реалността и предпочиташе да остане в своя измислен свят.

Впрочем, Кикудзи дори не питаше нея, а себе си, своето безпокойство, затаено някъде в дъното на душата му.

Вдовицата го увлича със себе си в един друг свят. Той не се съпротивяваше на изкушението, дори с радост му се поддаде. А в този друг свят — иначе не можеше да бъде назован — изчезваше разликата между него и баща му. И всичко там беше странно и малко страшно.

И госпожа Оота не беше обикновена земна жена.

Тя съществуваше извън човешкия род и сякаш се беше появила на земята преди или след всички други жени. Сигурно на моменти тя не усещаше разликата между Кикудзи и неговия баща.

— През цялото време ли си спомняш баща ми? Или по-точно, достатъчно е да си спомниш за него и той вече се слива с мен, и ти виждаш вече само един човек.

— Млъкнете, смилете се над мен! Това... Толкова е страшно! Каква отвратителна жена съм!

От ъгълчетата на очите ѝ потекоха сълзи.

— Ако можех да умра!... Искам да умра!... Ако това се случи сега, бих била толкова щастлива... Кикудзи-сан преди малко вие едва ли не ме удушихте. Защо не го направихте?

— Не се шегувай така! Начинът, по който ми го казваш, ме кара да мисля, че действително съм те душил.

— Наистина ли? — госпожа Оота отметна глава и откри изящната си дълга шия. — Мога да бъда леко удушена. Виждате ли колко много съм отслабнала?...

— Но ти не трябва да умираш, имаш дъщеря.

— Дъщеря... Да, жалко... Но все едно, аз скоро ще умра. От умора. А Фумико... Ще ви помоля да се погрижите за нея, Кикудзи-сан.

— Ако тя беше като теб...

Вдовицата повдигна глава.

Кикудзи се стресна от думите си. Те изскочиха съвсем неочаквано и за самия него. Какво ли си е помислила?

— Чуйте сърцето ми. Бие така неравномерно. Не ми е останало много... — Тя взе ръката му и я притисна до гърдите си.

Може би е получила сърцебиене заради последните му думи!

— На колко сте години, Кикудзи-сан?

Той не отговори.

— Вие още нямате тридесет... Виновна съм пред вас... Да, да, аз съм много, много лоша жена. Впрочем, надали ще можете да ме разберете.

Госпожа Оота се приповдигна, опирайки се на ръка, и подви колене.

Кикудзи седна.

— Не съм дошла тук, за да осквернявам вашия брак с Юкико, Кикудзи-сан. Но сега... сега вече край, всичко лошо е сторено.

— Щом сама заговори за това, въпреки че още не съм сигурен дали въобще ще се женя, нека да смятаме, че си спомогнала да се очисти миналото ми.

— Как така?

— Нали Куримото, която иска да ме сватоса, някога е била любовница на баща ми. И сега това минало трови моето настояще. А ти... ти си била последната жена в живота на баща ми и аз вярвам, че той е бил щастлив с теб.

— Женете се по-скоро. За Юкико...

— Това е вече само моя работа.

Госпожа Оота погледна замислено Кикудзи. Но изведнаж пребледня и притисна длан към челото си.

— Причерня ми нещо... Вие ми се свят...

Тя решително отказа да остане. Кикудзи извика такси и я изпрати до дома ѝ.

Не влезе. Когато тя слезе от колата, студените ѝ пръсти сякаш съвсем се бяха вкочанили в дланта на Кикудзи.

А в два часа през нощта го събуди телефонен звън. Звънеше Фумико.

— Господин Митани!... Мама неотдавна... — Гласът секна, но след това ясно произнесе: — почина.

— Какво? Майка ви? Какво се е случило с нея?

— Тя почина. От инфаркт. Напоследък злоупотребяваше със сънотворното и...

— Митани-сан, имам молба към вас...

— Да, разбира се! Слушам!

— Ако имате добре познат лекар, моля ви доведете го у нас.

— Лекар ли? Как така! Лекар...

Кикудзи беше поразен — нима Фумико не е извикала лекар? Но в този момент една догадка като мълния премина през съзнанието му. Госпожа Оота се беше самоубила. Фумико иска да скрие това и го моли да доведе познат лекар.

— Добре — каза той.

— Моля ви!

Фумико вероятно е позвънила на Кикудзи, след като предварително бе обмислила всичко. И повече не даде никакви обяснения, само кратко съобщи за случилото се.

Кикудзи се отпусна на пода до телефона и затвори очи.

А паметта продължаваше да живее. Той виждаше сега не госпожа Оота, а залеза, който видя от прозореца на вагона, вече на път за в къщи, след нощта в камакурския хотел. Зад стъклото изплува очарователното очертание на храма Хоммон-дзи в Икегами. Слънцето — червено и кръгло като топка, бавно се спускаше от клон на клон. Короните бяха съвсем черни и релефно се очертаваха на фона на заревото. Провиращите се между клоните лъчи на залязващото слънце заслепяваха очите на Кикудзи и той ги затвори. И тогава у него се появи усещането, че хилядата бели жерави, изпърхали от розовата фурашики на Юкико и прелетели през багровочервения залез, влетяха под неговите плътно затворени клепащи.

РИСУНКА ВЪРХУ ШИНО^[1]

Завърши панахидната седмица и на следващия ден Кикудзи отиде в дома на госпожа Оота.

Той имаше намерение да излезе по-рано от работа — струваше му се, че след работа вече ще бъде късно за посещение — така и не излезе, а стоя до края на работното време, неспокойно се въртя на стола, вълнуваше се и през цялото време сам се убеждаваше, че ето сега ще стане и ще отиде.

Фумико го посрещна в антрето.

Тя направи поклон и застина в тази поза. Пръстите на ръцете ѝ докоснаха пода и изглеждаше, че само така, опряла ръцете си, тя може да овладее треперенето на раменете си. Поглеждайки към Кикудзи, каза:

— Благодаря ви за цветята, които изпратихте вчера.

— Няма нужда да ми благодарите за това.

— Вие изпратихте цветя и аз реших, че няма да дойдете.

— Защо? Нали понякога хората първо изпращат цветята, а след това идват.

— За това не помислих...

— Вчера бях съвсем наблизил, в магазина за цветя, но...

Фумико кимна с разбиране.

— В цветята нямаше визитна картичка със съболезнования, но аз веднага се сетих от кого са.

Кикудзи си спомни вчерашния ден. Той влезе в магазина за цветя, потъна сред тях и се замисли за госпожа Оота.

Смъртта ѝ лежеше като огромна тежест на сърцето му. Но ароматът от цветята беше толкова ефирен и нежен, че собственият му грях в този момент не му се видя толкова тежък.

А и Фумико сега го посрещна някак задушевно.

Тя беше с бяла басмена рокля. Лицето ѝ не беше напудрено и само върху леко напуканите ѝ устни имаше едва забележим слой червило.

— Вчера бях недалеч оттук — повтори Кикудзи, — но помислих, че ще е по-добре да не бързам с посещението.

Фумико се поотмести и покани Кикудзи да влезе. Сигурно тя с усилие сдържаше сълзите си и затова разговаряше, без да мърда, застинала в дълбок поклон. Тя изведнаж почувствува, че ако секунда повече остане в тази поза, наведена почти до пода, няма да се сдържи и ще заплаче.

— Вашите цветя много ме задаваха — каза Фумико, като влезе в стаята след Кикудзи. — Но вие можехте да дойдете и вчера.

— Ако бях дошъл вчера, би било неприятно на роднините ви. Защо трябва да ви разстройвам?

Фумико поклати глава.

— Какво говорите! Отдавна съм престанала да обръщам внимание на подобни неща.

В хола, пред урната с праха, стоеше снимката на госпожа Оота.

А цветята бяха малко... Само тези, които вчера беше изпратил Кикудзи.

Странно... Нима Фумико е оставила само неговите цветя, а другите е изхвърлила или скрила?

Или пък тази седмица е била за нея изпълнена със самота и тъга... Възможно е никой да не е идвал да почете паметта на починалата.

— Това, ако не се лъжа, е интересно шино!

Фумико разбра, че Кикудзи говори за съда, в който бяха поставени цветята.

— Да. Смятам, че подхожда на тези цветя.

— Хубаво шино.

Този съд с изящна цилиндрична форма не беше голям, но цветята — букет от бели рози и карамфили — изглеждаха ефектно в него.

— Мама също понякога слагаше в него цветя, затова и не го продаде. Остави го за себе си.

Кикудзи седна пред урната, запали благовонна пръчица, събра молитвено длани и затвори очи.

Той се каеше за греха си. Но този грях беше сладък и към разкаянието се прибавяше чувството на благодарност към госпожа Оота. Тази благодарност ласкаеше и успокояваше сърцето му.

Защо се беше самоубила? Кое я бе довело до тази задънена улица — съзнанието за вина или любовта? Цяла седмица тези мисли не му даваха покой, но така и не можа да разбере какво я беше подтикнало да го направи.

Сега, наведен над урната с прах и с притворени очи, Кикудзи не виждаше госпожа Оота, но изведнаж осезателно почувствува топлината на тялото ѝ. Тя сякаш се излъчваше от аромата на цветята — сладък и опияняващ. В това, разбира се, имаше нещо странно.

За Кикудзи мъртвата жена вече губеше очертанията си, ликът избледняваше в паметта му, но тя все още беше в него с топлината си и с едва доловима музика.

След като тя почина, Кикудзи не можеше да спи добре. Дори сънотворното, което слагаше в чашката саке^[2], не му помагаше. Постоянно сънуваше и често се събуждаше среднощ. Кошмари не го измъчваха. Напротив, сънищата бяха сладки и чаровни. Той се събуждаше с възторжено усещане и за известно време изпитваше приятна омая и слабост.

За него беше неочаквано и странно това, че мъртвата се явяваше в сънищата му жива и той продължаваше с такава сила да усеща нейните ласки.

Госпожа Оота два пъти се нарече „лоша жена“ и „престъпница“ — в камакурския хотел, където те прекараха нощта и в чайния павилион у дома му. И двата пъти тези думи предизвикаха у самата нея странна реакция — тя плака и трептя от възторг. Сега, седнал пред урната с праха ѝ, Кикудзи мислеше за нея и за себе си: ако причината за смъртта ѝ беше той, значи престъпник е той, а не тя... До него отново долетя гласът на госпожа Оота, която първа заговори за престъпление.

Кикудзи отвори очи.

Зад гърба си чу хлипането на Фумико. Сигурно тя през цялото време се е старала да заглуши риданията си, а сега не бе издържала и им бе дала воля, но почти веднага замлъкна Кикудзи сякаш се беше вкаменил. Без да помръдне, той запита:

— Кога е направена тази снимка?

— Преди пет-шест години. Но беше голяма и се наложи да я увеличат.

— Така ли? Изглежда, че е била направена по време на чайна церемония?

— Ой, как се досетихте!?

На увеличената снимка се виждаха само лицето, шията и горната част от гърдите — до закритата част на кимоното.

— Как се досетихте — повтори Фумико, — че майка ми е снимана по време на чайната церемония?

— Не знам, може би почувствувах...

Очите полупритворени, лицето съсредоточено — веднага се вижда, че е заета с нещо. И въпреки че раменете не се виждат, чувствува се една напрегнатост.

— Мама тук гледа някъде настрани... Сигурно не би трябвало да поставим тази снимка, но мама я обичаше много...

— На мен също ми харесва... Лицето ѝ тук е хубаво, спокойно.

— Да... и все пак тя гледа настрани... Неприятно е. Пред нея се извършва обред, а тя дори и не поглежда към този, който го изпълнява.

— Хм. Може и да сте права.

— Разбира се! Тук тя сякаш се извъръща, дори леко е навела глава.

— М-да.

Кикудзи си спомни скромната чайна церемония в навечерието на нейната смърт.

Тогава госпожа Оота наля гореща вода и изведнаж от очите ѝ потекоха сълзи. Те се стичаха по бузите ѝ и падаха върху изпъкналите стени на чайника. Наложил се той сам да се приближи и да си вземе чашката. Сълзите ѝ върху стените на чайника изсъхнаха бързо, преди той да допие чая си. След като той остави чашката си, тя почти падна върху коленете му.

— Знаете ли, че на последните си снимки мама е съвсем слаба и много прилича на мен... — каза Фумико и се запъна. — Срамувах се да поставя най-последната ѝ снимка... Затова ѝ поставих тази, тук тя е по-пълна.

Кикудзи се извърна рязко.

Фумико бързо сведе поглед. Изглежда, през цялото време го бе гледала в гърба.

Крайно време беше Кикудзи да се отдели от урната с праха и да седне с лице към Фумико.

Лесно е да се каже с лице — да се обърне с лице. А как да намери нужните думи, за да може тя да му прости?

Съдът, в който бяха сложени цветята, се оказа спасително островче. Кикудзи леко се извърна и опрял се с една ръка на татами, се зае внимателно да го разглежда. Защо пък да не го разгледа както трябва. Това шино е прекрасна керамична изработка, един от предметите на чайната церемония.

Под бялата глазура се виждаше едва доловима лека розовина. Кикудзи протегна ръка и докосна блестящата повърхност. Тя беше хладна и същевременно от скритата розовина сякаш се излъчваше топлина.

— Хубаво шино, или пък поне на мен така ми се струва. В него има някаква нежност... като... в съня...

Той искаше да каже — „като в спяща жена“, но каза просто „като в съня“.

— Ако това шино ви харесва, позволете ми да ви го подаря като спомен от майка ми.

— Не, не, в никакъв случай!... — Кикудзи смутено погледна към Фумико.

— Моля ви, вземете го. Керамиката наистина е хубава. И на мама би й било приятно.

— Керамиката е хубава, но...

— И мама казваше, че е хубава. Затова й поставих там вашите цветя.

Неочаквано очите на Кикудзи се насълзиха.

— Благодаря ви! Сега не бих могъл да откажа.

— Мама би се радвала...

— Само че аз сигурно няма да го използвам за чайни церемонии, а като ваза.

— Много добре! Мама също поставяше в него цветя.

— Искам да слагам там цветя без повод, а не само за чайни церемонии. Все пак малко е тъжно, когато предметите не се използват по предназначението си.

— Може би... Но аз също не се увличам по чайни обреди. Няма да се занимавам повече с това.

Сега, след като разговорът бе започнат, за Кикудзи беше вече по-лесно да се отдалечи от урната с праха. Той стана, взе един

„дзабутон^[3]“, който беше около нишата и седна на него до изхода, водещ към верандата.

Фумико отново остана зад гърба му, сякаш го съпровождаше във всичките му придвижвания из стаята.

Но сега тя се оказа далеч от мястото, където беше седнал, и на него отново му стана неудобно.

Тя седеше върху голям под. Ръцете ѝ лежах на върху коленете. Изведнаж полусвитите ѝ пръсти се свиха в спазъм. Сигурно искаше да успокои тръпките си.

— Митани-сан, простете на майка ми! — каза Фумико и ниско наведе глава.

Кикудзи се изплаши. Стори му се, че момичето всеки момент може да падне.

— Какво говорите?! Аз трябва да ви моля за прошка, но не мога. Не смея да сторя това, защото за мен няма прошка. Изпитвам такова неудобство и срам, че не знам как се осмелих да дойда у вас. Аз се срамувам! — Върху лицето ѝ се изписа болка. — Толкова ме е срам, че ми идва да потъна в земята.

Лицето ѝ — бледо и без грим, се заля с червенина от, челото до тънката ѝ шия. И Кикудзи видя колко много се беше измъчила тя от всички преживявания и вълнения. А и здравето ѝ не беше особено добро — руменината заливаше бузите ѝ, не беше ярка, а слабо розова, както у малокръвните.

Сърцето му се сви от жалост.

— Фумико, мразите ли ме?

— Да ви мразя? Как можете да помислите такова нещо! Нима мама ви е мразила?

— Не, но тя прие смъртта... и то заради мен, заради мен!

— Не, тя умря, защото искаше да умре. Самата тя го искаше. Така мисля. Цяла седмица тези мисли не ми даваха покой. Седях само и мислих.

— Оттогава съвсем сама ли сте?

— Да, но свикнах. Нали живеехме само двете с мама и аз често оставах сама.

— И... майка ви, единственият ви най-близък човек, умря заради мен.

— Вие нямате нищо общо с това. Тя искаше, да умре, разбирате ли, искаше! Защо вие на всяка цена искате да се смятат виновен за нейната смърт? Ако има някой виновен, то аз съм виновна повече от вас. И ако трябва да ненавиждам някого, то това чувство мога да изпитвам само към себе си... Но, струва ми се, че така не трябва да се мисли... Не трябва някой да бъде набеден за смъртта ѝ. Това хвърля сянка върху мама. Петни паметта ѝ. Късното разкаяние, чувството за отговорност, преценката на своите постъпки — всичко е безсмислено. В дадения случай не води до нищо. Тя умря, а ние сме тези, които живеем. Защо да струпваме такъв товар на душата на покойната?

— Може би в това сте права. Но... ако не се бях срещнал с нея... — Кикудзи не можа да продължи.

— Струва ми се, че на мъртвите им е нужно само едно — да им простят. Кой знае, може би тя е умряла само за да получи прошка. Вие ще ѝ простите ли?

Фумико рязко стана и излезе от стаята.

А Кикудзи се замисли върху значението на това, което тя каза и изведнаж видя всичко в нова светлина. „Умряла, за да бъде простена“... Значи, ние, живите, сме длъжни да облекчим страданията на тези, които вече са починали?...

Умрял е човек. Останалите живи или осъждат мъртвите, или страдат и се разкайват. И в единия, и в другия случай има нещо изкуствено, нещо лицемерно. А на мъртвите им е все едно. Тях не ги интересува нашият морал. Погледът му отново се спря върху снимката на госпожа Оота.

---

[1] Шино — старинно художествено изделие от керамика, фаянс или порцелан. — Б.пр. ↑

[2] Саке — оризова ракия. — Б.пр. ↑

[3] Дзабутон — възглавница за сядане. — Б.пр. ↑

Влезе Фумико с чаен поднос.

Върху него имаше две цилиндрични чашки — едната — покрита с червена глазура, а другата — с черна. Фумико постави пред Кикудзи черната чашка. Чаят беше зелен, обикновен, а не на прах, като за чайна церемония.

Кикудзи вдигна високо чашката и гледайки дъното ѝ отдолу, рязко запита:

— Кой е майсторил?

— Мисля, че Ръоню.

— И червената ли е от него?

— Да.

Двойни чашки... Той погледна към червената чашка, тя стоеше пред Фумико. Момичето я беше поставила за себе си, но повече не се беше докосвала до нея.

Хубави чашки, с удобна форма, но на Кикудзи изведнаж му стана неприятно.

Двойка чашки, чашки „съпрузи“... Може би след смъртта на съпруга си госпожа Оота е пила чай от тях с бащата на Кикудзи. Те са седели един до друг, баща му и майката на Фумико, и са пиели чай. Майката на Фумико е пила от червената чашка, а на баща му са поднасяли черната.

Ако тези чашки са от Ръоню, сигурно не са ги ценили особено и са ги вземали със себе си, когато са пътували...

От тях са пили баща му и госпожа Оота... Знае ли за това Фумико?... Ако знае, то това прилича на зловна подигравка.

Но Кикудзи не забеляза нито издевателство, нито зъл умисъл, а само обикновена сантименталност от страна на момичето.

Нещо повече: той сам изпита известна сантименталност.

И Фумико, и Кикудзи бяха потиснати от смъртта на госпожа Оота. Те нямаха сили да се съпротивляват, на каквото и да е, в това число и на сантименталността. И като че ли двойката чашки ги сближи и усили общата им скръб.

Фумико знаеше всичко: и отношенията между майка си и бащата на Кикудзи, и връзката ѝ със самия Кикудзи и това, как умря майка ѝ.

Фумико и Кикудзи бяха нещо като съучастници, само те знаеха за самоубийството на госпожа Оота и скриха това.

Докато е приготвяла чая, Фумико сигурно е плакала. Очите ѝ се бяха позачервили.

— Струва ми се, че постъпих правилно, като дойдох днес у вас — каза Кикудзи. — Вие говорихте за прошка, Фумико-сан. Вашите думи могат да бъдат различно тълкувани. Може би вие искахте да кажете, че мъртвият и живият не са вече в състояние да си простят един на друг? Аз все пак ще се опитам да си внуша, че майка ви ми е простила.

Фумико кимна.

— Да. Иначе и вие не бихте могли да ѝ простите. Впрочем, вероятно тя сама на себе си не е могла да прости.

— А пък аз седя тук с вас... Може би постъпвам лошо.

— Не защо?! — Фумико погледна Кикудзи в очите. — Нима мама е виновна, че не е могла повече да живее? Може би наемквате за това?... Когато умря, на мен също ми беше обидно и страшно. Дори ако тя не е била разбираана от никого и е била постоянно хулена, смъртта все едно не е оправдание. Но... смъртта отхвърля всякакви разсъждения и тълкувания. И ние нямаме правото да раздаваме или да не даваме прошка на когото и да било заради това, че е умрял.

Кикудзи мълчеше и мислеше: „Ето и Фумико се сблъска с тайната, наречена смърт“...

„Смъртта отхвърля всякакви разсъждения и тълкувания“ — каза преди малко Фумико и Кикудзи се учуди — не очакваше такива думи от нея.

Сега те седят един до друг и мислят за мъртвата. И вероятно по съвсем различен начин: той — за госпожа Оота, а тя — за своята майка.

Нали Фумико не е могла да я чувствава като жена, не е могла да я познава като жена.

Кикудзи мислеше за прошката — да прости и да бъде простен. Мислеше и се потапяше в мечтателен сън и в този сън беше само госпожа Оота... нейната топлина... сладостните тръпки...

Като че ли тръпките се предаваха от тези чашки — червената и черната.

Нима Фумико можеше да разбере всичко това?

Момичето, плът от плътта на своята майка, не познаваше плътта ѝ. А и не искаше да я усети, да се вслуша в нея и деликатно се пазеше от това. Но майчината плът незабележимо и също така деликатно се въплъщаваше в дъщерята.

В същия момент, когато Кикудзи видя Фумико в антрето той усети познатата нежност, защото видя Фумико в облика на майка ѝ.

Сигурно госпожа Оота е извършила непоправима грешка, като е възприела Кикудзи като живо въплъщение на баща му. И ако това беше грешка, то отношението на Кикудзи към Фумико би могло да бъде истинско проклятие — нали той вижда в нея госпожа Оота. И все пак Фумико го привличаше и той не се противеше.

Гледаше изпръхналите ѝ пълни устни и чувствуваше как нещо мъчително го влече към това момиче.

Фумико е нежна... Само нещо ужасно може да я принуди да окаже съпротива.

Като се страхуваше да не наговори глупости, Кикудзи прибързано наруши мълчанието.

— Майка ви беше толкова чувствителна и нежна, че не можа да издържи. А както сега ми се струва, аз съм бил често жесток с нея. Също имах угризения на съвестта и ѝ говорех за преживяванията си, но сигурно прекалено открито и грубо. Аз съм малодушен човек, дори страхливец...

— Не, причината си е в нея. Тя сама се измъчваше. Преди, с баща ви и сега с вас... Тежко ѝ беше. Тя не е такава... не е в природата ѝ...

Фумико се запъна и се изчерви. По всичко личеше, че се стеснява да развие тази тема. Сега руменината, която заливаше бузите ѝ, беше по-ярка.

— Но когато мама умря — продължаваше тя, — буквално на същия ден я видях в съвсем друга светлина. И започнах да мисля за нея като за истински, прекрасен човек... Тя наистина ставаше все по-благородна в спомените ми.

— Винаги е така, когато става дума за умрял.

— Все си мисля... Дали мама не умря, защото не можа да понесе тежестта на собствените си постъпки, или...

— Не, това не е вярно!

— Дали заради това, че не е могла да се овладее. Тя просто беше полудяла от...

Очите на Фумико се напълниха със сълзи. Сигурно искаше да каже: „От любов към вас“.

— Мъртвите са такива, какъвто е споменът за тях в сърцата ни. Трябва да бъдем внимателни към паметта им — каза Кикудзи. — И все пак колко рано починаха всички!

Фумико изглежда разбра, че Кикудзи има предвид майка ѝ и своите родители.

— И вие, и аз останахме сами — добави Кикудзи и през ума му мина мисълта, че ако госпожа Оота нямаше дъщеря, сега всичко би изглеждало много по-мрачно — нали в отношенията му с вдовицата имаше нещо неестествено.

— Фумико-сан, разбрах, че вие сте не само добра към мене. Вие и към баща ми сте проявявали голямо великодушие и грижовност. Знам за това от майка ви...

Най-после Кикудзи каза това, което отдавна пареше на езика му. Гласът му прозвуча спокойно и без фалшиви нотки. Сигурно вече бе настъпило времето, когато той можеше да говори за такива неща. Можеше откровено да каже за връзката между баща му и майката на Фумико.

Но Фумико изведнаж низко се поклони и докосна с длани татами.

— Моля да ме извините! Беше ми толкова жал за мама. Тя и тогава беше на границата на отчаянието...

Фумико изговори това бързо и застина в поклон. После за плака, раменете ѝ безсилно се отпуснаха.

Кикудзи беше дошъл неочаквано. Фумико беше без чорапи и през цялото време седеше в неудобна поза, прекалено силно подвила крака, сякаш искаше да скрие босите си стъпала. Тя буквално се беше свила в кълбо и от това изглеждала съвсем нещастна.

Сега, когато тя му се беше поклонила и беше застнала в тази поза, косите ѝ леко докосваха татами и на фона им ярко се открояваше червената цилиндрична чашка.

Най-после Фумико се изправи и закривайки с длани мокрото си от сълзи лице, излезе от стаята.

Дълго не се връщаше.

Кикудзи каза високо:

— Фумико-сан, разрешете ми да се сбогувам с вас.

Когато той излезе в антрето, Фумико се появи с някакъв пакет.

— Ето, вземете, моля ви. Само не знам дали ще ви бъде удобно да го носите.

— Какво е това?

— Шино.

Кикудзи не можа да скрие учудването си: кога тя успя да извади цветята, да излее водата, да изсуши съда, да го положи в кутия и да я завие във фурошики!

— Някак неудобно е. В него бяха цветята. Може би ще е по-добре да мина за него друг път?

— Не, моля ви, вземете го днес.

Кикудзи помисли, че на нея сигурно ѝ бе станало тежко от присъствието му, затова и така бързо беше опаковала шино.

— Добре, ще го взема. Благодаря ви.

— Бях длъжна сама да отнеса това шино у дома ви, но не мога да вляза там.

— Защо?

Фумико не отговори.

— Е, довиждане — каза Кикудзи вече на прага.

— Благодаря ви, че ме навестихте. И... женете се по-скоро, не мислете за майка ми...

— Но защо говорите за това!

След като излезе навън, Кикудзи се обърна, но Фумико не повдигна склонената си в поклон глава.

3

В получения от Фумико подарък, шино, Кикудзи постави цветя — бели рози и бледорозови карамфили.

В него се появи чувството, че бе обикнал госпожа Оота едва сега, след смъртта ѝ.

И му се стори още, че ако не беше дъщеря ѝ Фумико, то надали той би се досетил за това свое чувство. В неделя Кикудзи позвъни на Фумико.

— Сама ли сте както преди?

— Да. Наистина сега вече започва да става малко тъжно.

— За вас не е хубаво през цялото време да сте сама...

— Да, разбира се...

— Сигурно у вас е много тихо... Дори по телефона чувам каква тишина цари във вашия дом.

Фумико тихо се засмя.

— Защо не помолите някоя своя приятелка да поживее у вас?

— Това би било добре, но ми се струва, че ако тук се появи чужд човек, всичко ще стане известно за мама.

Кикудзи не намери какво да отговори.

— Поне на улицата излизате ли? Или не можете да оставите къщата?

— Защо да не мога? Заклучвам и излизам.

— В такъв случай, наминете някой ден при мен.

— Благодаря ви, ще мина.

— Как сте със здравето?

— Добре, само малко отслабнах.

— А как спите?

— Лошо, дори може да се каже, че почти не спя.

— Това вече не е никак хубаво!

— Не знам, може би скоро ще оправя всички неща около къщата и ще изляза под наем у една приятелка...

— Какво значи „ще оправя“?

— Продавам къщата...

— Вашата?

— Да.

— Решили сте да я продавате?

— Да... А вие смятате, че е по-добре да не го правя?

— Как да ви кажа... понякога и аз се замислям дали да не продам моята?

Фумико мълчеше.

— Впрочем, какъв смисъл има тия неща да бъдат обсъждани по телефона. Защо не дойдете при мен... Аз съм в къщи, нали днес е неделя.

— Да. Неделя...

— Знаете ли, в съда, който ми подарихте, вече стоят градински цветя, в европейски стил. Но ако дойдете, ще го използвам по предназначението...

— Ще устроите ли чайна церемония?

— Е, не истинска... Просто жалко е да не се използва такова шино поне един път както трябва. Нали истинската красота на съдовете за чайна церемония се проявява само когато са в комплект.

— Днес няма да мога да дойда. Изглеждам много лошо, по-лошо, отколкото миналия път, когато идвахте у дома.

— Всичко това са глупости! Няма да има никакви гости...

— Все едно...

— Значи, няма да дойдете?

— Не... Довиждане!

— Всичко най-хубаво. Охо, май че някои идва... Дочуване!

Дойде Тикако Куримото.

Кикудзи се сви целият — нима Тикако е чула разговора?

— Какво прекрасно време! Излязох на разходка и реших да мина край вас... А то от тия дъждове сили не ми останаха...

Тикако седна и почти веднага забеляза шино.

— Ще ми разрешите ли, Кикудзи-сан, да поседя в чайния павилион. Сега имам свободно време, нали е лято и уроците ми са малко, затова и дойдох...

Тикако помести към Кикудзи подарък — кутия бисквити и ветрило.

— Сигурно в чайния павилион пак мирише на мухъл.

— Може би...

— Виждам, че сте се сдобили с шино от Оота-сан. Позволете ми да му се полюбувам — произнесе Тикако равнодушно и без да става от мястото си се наклони към него. Ръцете ѝ бяха опрени на татами. Раменете ѝ кокалести и по мъжки широки леко се приповдигнаха, главата ѝ се отпусна и на Кикудзи му се стори, че тя всеки момент ще пръсне отрова върху цветята.

— Купихте ли го?

— Не, получих го като подарък.

— Такава вещ?! Направили са ви разкошен подарък, няма що. Всичко е ясно — за спомен, значи.

Тикако се изправи и се обърна към Кикудзи.

— Да, това е много ценна вещ. По-добре щеше да бъде, ако бяхте купили това шино. А то дори е малко страшно от такъв подарък. Нали дъщеря ѝ ви го е подарила...

— Да го купя ли? Ще помисля.

— Помислете. У вас има много от чайните съдове на господин Оота. Но баща ви е купил всичко това, дал е за тях пари. Разбира се, след като се сближи с госпожа Оота... Тогава излиза, че...

— Престанете да говорите такива неща!

— Добре, добре. Мълча!

Тикако изведнаж бързо и необичайно леко се надигна и излезе от стаята.

Скоро се чуха гласове — нейният и на прислужничката. Когато отново се появи, тя беше с кухненска престилка.

— А пък Оота-сан се самоуби! — каза тя.

Думите ѝ се стовариха като внезапен удар върху Кикудзи.

— Какви са тези глупости! Нищо подобно!

— Така ли мислите? Грешите! Аз веднага разбрах. От нея винаги се носеше нещо злоещо — Тикако погледна към Кикудзи. — И баща ви говореше, че тя е загадъчна жена. Разбира се, ние жените гледаме една на друга с други очи, не така както на нас гледат мъжете, но... Странен човек беше тя — нито наивна, нито невинна... Не знам, но такива не ми харесват... А това, че беше нахална и досадна е самата истина.

— Бих ви помолил да не говорите грубо за покойната!

— Извинете, Кикудзи-сан! Вие сте свършено прав, не е хубаво да се говори така... Но тази покойница и сега ви пречи — пречи на

вашия брак... Пък и баща ви какво претегли с нея...

„Не баща ми — помисли си Кикудзи, — а ти самата си претеглила.“

Връзката между баща му и Тикако сигурно е била случайна и много кратка. И той я беше изоставил не заради госпожа Оота, а значително по-рано. Но Тикако силно намрази госпожа Оота заради това, че тя беше близка на баща му до неговата смърт.

— Да, сложен човек беше тази Оота-сан — не спираше Тикако. — Вие, Кикудзи-сан, сте млад, без опит, трудно можете да я разберете. Едно ще ви кажа: имате късмет, че тя се досети навреме да умре, ваше щастие е. А то сигурно щяхте да се затриете. Истината ви казвам!

Кикудзи се извърна от Тикако, но тя сякаш не забеляза това.

— Нима мислите, че бих позволила на някой да попречи на брака ви?! Кой знае, може би тя се е чувствувала виновна, но нищо не е могла да направи със себе си. Затова и решила да умре... Или може би се е надявала след смъртта си да се срещне с баща ви. Такава си беше...

От тези думи по гърба на Кикудзи полазиха тръпки. Тикако излезе в градината.

— Ще ида да поседя в чайния павилион. Може това да ме успокои — каза тя.

Известно време Кикудзи седя неподвижно и съзерцаваше цветята.

Бели и бледорозови цветя... Бяло с розов оттенък шино... Рози, карамфили и керамика се разтваряха едни в други, преливаха се и се поглъщаха... Докато той седеше, на фона на шино се очерта едва доловим силует — Фумико, самотна и печална, свила се върху татами в опустелия дом.

ЧЕРВИЛОТО НА ГОСПОЖА ООТА

1

Кикудзи изми зъбите си и се върна в спалнята. Прислужничката поставяше цветя във висящата на стената вазичка — декоративна тиквичка с дръжка.

Лягайки отново в леглото си, Кикудзи каза:

— Днес ще поспя до по-късно.

Той легна по гръб, отметна глава върху възглавницата и се загледа във вазичката, висяща в ъгъла на стенната ниша. Като влизаше в съседната стая, прислужничката запитва:

— Ще ходите ли днес на работа?

— Няма да ида. Ще си почина един ден... Но няма дълго да се излеждавам.

Кикудзи беше настинал — имаше силно главоболие и вече пет дни не беше ходил на работа.

— Слушай, къде успя да намериш това цвете? — посочи той към вазичката.

— До оградата... Само едно беше разцъфнало — дива *Cuscuta Europaea*^[1]. Само е израсло. Тънко стебълце, малки листенца и едно-единствено цветче — обикновено, скромно, тъмновиолетово.

Но от малките листенца и от тъмновиолетовото цветче, висящи от покритата сякаш с потъмнял от времето червен лак тиквичка, лъхаше пролетна прохлада.

Старата прислужничка, която живееше в дома им още по времето, когато баща му беше жив, често беше изобретателна.

На висящата вазичка още се беше съхранил обеленият лакиран печат с името на майстора, а и на старата извехтяла кутийка, в която се е съхранявала, беше написано, че това е изделие от Сотан. Ако надписът не лъже, значи, че тази тиквичка беше на повече от триста години.

Кикудзи не се ориентираше добре в изкуството да подбира цветя за чайни церемонии, пък и прислужничката надали разбираше нещо от това, но на него му се стори, че това цвете е подходящо за утринна чайна церемония.

Кикудзи гледаше цветчето и си мислеше: едно нежно цветче, което няма да проживее и ден в тристагодишната вазичка...

Може би едно такова съчетание също има своята хармония? Може би така е значително по-изящно, отколкото да се поставят градински цветя в шино, имащо също около тристагодишна история...

Той изведнъж се разтревожи: колко ли часа живее това цветче?

На закуска Кикудзи каза на прислужничката, когато тя му сервираше:

— Мислех, че това цвете почти веднага ще увехне, а то още е свежо.

— Да, наистина.

Кикудзи се сети, че искаше да постави божури в подареното му от Фумико шино. Божури — в чест на спомена за госпожа Оота. Когато Фумико му подари шино, божурите бяха преминали, но някъде все още можеха да се намерят отделни цветове. А сега вече е късно.

— Бях съвсем забравил за тази тиквичка. Как успя да я намериш!

— Сетих се за нея.

— Не знаеш ли дали баща ми е слагал такова цвете в тази вазичка?

— Не знам, но струва ми се, че не е. Аз просто как сама го поставих. Нали е виещо се растение, а и тиквичката също... Помислих си, че...

— Какво? Виещи се растения ли?

Обезкуражен, Кикудзи се усмихна.

След закуската се опита да почете вестник, но главата отново го заболя и той се изтегна направо върху татами в столовата.

Прислужничката влезе, като бършеше мокрите си ръце.

— Ти оправи ли ми леглото?

— Не, но почакайте малко да разтребя и ще можете да си полегнете.

Когато се върна в спалнята, цветето от нишата и вазичката ги нямаше.

Кикудзи изхъмка. Махнала ги е. Сигурно за да не вижда той тъжното увяхване на цветчето.

Стана му смешно, когато прислужничката каза, че и цветето, и тиквата са виещи се растения. Сигурно тази стара жена по такъв начин е възприемала естетическите схващания на бившия си стопанин.

Подареният от Фумико съд стоеше празен в нишата.

Ако тя изведнаж дойде, ще ѝ бъде неприятно от такова небрежно отношение към подаръка ѝ.

Когато го донесе в къщи, Кикудзи същия ден постави в него бели рози и бледорозови карамфили.

Нали такива цветя стояха пред урната с праха на госпожа Оота — цветя, изпратени от Кикудзи на седмия ден след смъртта ѝ.

На връщане от Фумико с шино в ръце, той влезе в същия цветарски магазин и купи от същите цветя, от които беше вземал предния ден — рози и карамфили.

Но след това не поставяше там никакви цветя. Струваше му се, че само като се докосва до това шино, изпитва такова вълнение, че нищо след това не е в състояние да го успокои.

Често, вървейки по улицата, той спираше изведнаж погледи си върху някоя жена на средна възраст и инстинктивно вървеше след нея. След като се опомняше, ставаше мрачен и си мърмореше под носа:

— Тегли ме, като престъпник...

И тогава виждаше, че жената съвсем не прилича на госпожа Оота. Само линията на бедрата ѝ напомняха с нещо фигурата на вдовицата.

Все едно в такъв момент го овладяваше нетърпимо желание. Дъхът му секваше, но след секунда желанието му се сменяше от изумление, всичко това се преплиташе, наслояваше едно върху друго и той изведнаж идваше на себе си, като човек, току-що възпrial се от извършване на престъпление.

Престъпно желание... Откъде се взе то, питаше той сам себе си, опитвайки се да заглуши надигащата се в него страст. Но отговор нямаше, а тъгата по госпожа Оота растеше.

Стана му страшно — с такава сила усещаше живото тяло на мъртвата. Какво ще стане с него, ако това чувство го следва постоянно?...

Може би го терзае съвестта му, чувствата не му дават покой?...

След като положи шино в кутията му, Кикудзи си легне. Погледът му разсеяно се зарея в градината. Прогърмя.

Бурята, далечна, но страшна, се приближаваше с всяка измината минута.

Светкавица проблесна между дърветата в градината. Но дъждът изпревари бурята. Гръмотевиците започнаха да се отдалечават.

Дъждът беше силен. Струите му вдигаха фонтани от пясък, по пътеките.

Кикудзи стана и набра по телефона номера на Фумико.

— Оота-сан се премести — му отговориха.

— Как!... — Кикудзи се стъписа — Извинете за безпокойството, но не бихте ли могли да...

Той разбра, че Фумико е продала къщата.

— Не знаете ли къде се е преместила Оота-сан?

— Извинете... една минута...

С него изглежда разговаряше някой от прислугата. След малко тя отново взема слушалката и назова адрес и телефон, сигурно ги четеше от листче. Кикудзи записа — дома на господин Тодзаки и номера на телефона. Позвъни там.

— Да, на телефона е Фумико... Извинете, че ви накарах да чакате...

Гласът на Фумико прозвуча неочаквано весело.

— Фумико-сан, познахте ли ме? Аз съм, Митани... А пък аз ви търсих у вас...

— Да?... Ох, не се получи много добре... Извинете ме, моля ви!...

Гласът ѝ секваше и замираще като на майка ѝ.

— Кога успяхте да се преместите? Съвсем неотдавна... И дори не ме предупредихте...

— Продадох къщата... От известно време живея у приятелката си, ползвам се от гостоприемството ѝ...

— Значи, продадохте я?

— Да. Колебах се дали да ви съобщя. Отначало реших, че не е нужно. А след това се почувствувах неудобно.

— Защо сте се колебали?

— Не е ли трябвало?... Наистина ли така мислите?

Кикудзи изведнаж почувствува леката ѝ свежест, сякаш се беше наплискал със студена вода. И сам се учуди, че може да изпита такова усещане от един телефонен разговор.

— Знаете ли, все гледам вашия подарък шино... Достатъчно е да го погледна и в мен възниква желанието да ви видя.

— Да?... А аз имам друго изделие — малка цилиндрична чашка. Миналия път исках нея да ви подаря вместо шино, но... Това е мамината чашка, от която тя пиеше постоянно и на ръба ѝ е останало следа от червило... Аз...

— Какво?... Следа от червило?

— Мама така казваше...

— Как така? Следа от червило да остане върху керамика?

— Не! Не е това... Тази чашка има червеникав оттенък. А мама казваше, че червилото ѝ е оставило следа. Сега вече, когато я няма, внимателно разгледах чашката. На ръба наистина има мътно петно, където червенията е значително сгъстена...

Нима Фумико говори съвсем равнодушно за всичко това? Кикудзи дори не беше в състояние да слуша, а камо ли да продължава разговора на тази тема.

Той прибързано каза:

— Тук дъждът е ужасно силен. А при вас как е?

— В момента, когато позвънихте, така тресна, че се свих от страх.

— След дъжда сигурно ще бъде по-свежо, а то от тази задуха... Днес съм си в къщи. Вече няколко дни не ходя на работа. Вие свободна ли сте? Можете ли да дойдете?

— Благодаря! Мислех да намина у вас, но преди това исках да си намеря работа. Тогава и щях да дойда, ако все пак бях решила да идвам.

Преди Кикудзи да успее да отговори, Фумико каза:

— Но така се зарадвах, че се обадохте, че веднага ще дойда... Въпреки че... сигурно не си струва повече да се срещаме...

Кикудзи изчака, докато дъждът престане, облече се и поръча на прислужничката да оправи леглото му.

Той уж нямаше намерение днес да кани Фумико, а ето че я покани. Дори сам се учуди.

Но още повече го учудваше усещането за лекота, което настъпи у него след телефонния разговор. След разговора с Фумико, тежестта на вината пред госпожа Оота се свали от раменете му.

Може би заради гласа на Фумико? Гласът на дъщерята възпроизвеждаше всички интонации на майката, сякаш с него говореше оживялата госпожа Оота.

Докато се бръснеше, Кикудзи се забавляваше: тръскаше от четката сапунена пяна върху листата на храстите, а след това мокреше четката под струите на дъжда, стичащи се от покрива.

Следобед някой дойде. Кикудзи изскочи в антрето, мислейки, че това е Фумико. Но пред него стоеше Тикако Куримото.

— А, това сте вие...

— Отдавна не съм била у вас и затова реших да ви се обадя. Как се чувствувате в такава горещина?

— Не много добре.

— Ай, ай, ай? И цветът на лицето ви е нездрав. — Тикако с намръщено чело разглеждаше Кикудзи.

Фумико сигурно ще бъде обута в европейски обувки, помисли той, а пък аз чувайки тропането на гета^[2] по плочките, реших, че това е тя...

— А вие, — погледна Кикудзи на свой ред към Тикако, — сте си сложили зъби... Много сте се подмладили.

— Да, имах малко свободно време... Само дето са прекалено бели! Но нищо, скоро ще потъмнеят.

Минавайки в стаята, където малко преди това лежеше Кикудзи, Тикако погледна към стенната ниша.

— Нищо няма, чисто и празно — каза Кикудзи.

— Да, празно. Какво да се прави, нали постоянно валеше. Но цветята биха могли... — Тикако се обърна към него. — А какво решихте да правите с това шино?

Кикудзи мълчеше.

— Не мислите ли, че е по-добре да го върнете?

— Това си е моя работа.

— Не е съвсем така.

— Във всеки случай, не сте вие тази, която ще ми казва какво да правя с него.

— Не е така... — Тикако блесна ослепително с изкуствените си зъби. — Аз за това съм дошла, да ви дам съвет. — Тя изведнаж протегна ръце и направи жест, сякаш гонеше някого. — От този дом трябва да бъдат изгонени магьосническите заклинания...

— Не ме плашете, моля ви!

— Но аз искам да предявя определени искания. Като сватя...

— Ако имате предвид дъщерята на Инамура-сан, то аз съм в и много благодарен, но се отказвам.

— Какво говорите, какво говорите! Да се отказвате от брака си с девойка, която ви е по душа, само заради това, че сватята не ви харесва! Това е глупаво! Сватята е всичко на всичко едно мостче. Така че, минете по това мостче. Баща ви винаги се ползваше от услугите ми безцеремонно.

Върху лицето на Кикудзи се изрази явно недоволство. Но Тикако вече се беше увлякла. Раменете ѝ бяха приповдигнати, както винаги, когато говореше с апломб.

— А как иначе? С мен е значително по-леко, не е както с госпожа Оота... Въобще добре би било да ви разкажа за отношенията между мен и баща ви. Но, за съжаление, няма много за разказване. За баща ви аз бях празно пространство. А минутното увлечение избухна и почти веднага изгасна. Дори не успях да ахна... — Тикако наведе глава. — Никога не съм му се сърдила за това. Винаги се радвах, когато можех да му бъда полезна. А той винаги се ползваше от услугите ми, винаги когато имаше нужда... Мъжете обичат това — да се ползува от услугите на жените, с които са имали някакви отношения. Впрочем, аз не съм в загуба. Благодарение на баща ви в мен се разви здрава житейска мъдрост.

— Хм...

— Така че всичката моя насъбрана мъдрост е на ваше разположение.

Може би тя за себе си е права, помисли Кикудзи. От Тикако изведнаж повя безгрижие и сигурност.

— Кикудзи-сан, разберете, човек не може да бъде благоразумен и мъдър, ако в него е силно мъжкото или женското начало.

— Така ли? Значи, мъдростта е привилегия на средния пол?

— Презирате ли ме? Но само когато се превърнеш в същество от среден пол, започваш да разбираш и мъжете, и жените. Не ви ли учудва това как госпожа Оота се е решила да умре, оставяйки дъщеря си съвсем самичка? Нали младата Оота-сан никога не е имала друг близък човек на този свят, освен майка си. Мисля, че майка ѝ се е надявала на някого. На вас, например, вие да се погрижите след смъртта ѝ за момичето...

— Как смеете!

— Аз много мислих върху това. И у мен се появи подозрение... Нали госпожа Оота със своята смърт попречи на вашия брак. Досещате ли се? Всичко не е така просто. Имаше тя причина да умре.

— Имате чудовищна фантазия — каза Кикудзи, но сам беше поразен от думите на Тикако. Сякаш мълния го бе заслепила.

— Кикудзи-сан, нали казахте на Оота-сан за сватосването ви с дъщерята на Инамура-сан?

Кикудзи отлично помнеше, че го е казал, но направи учудена физиономия.

— Аз ли? Доколкото си спомням, вие съобщихте на господ Оота по телефона за евентуалния брак!

— Да, съобщих ѝ и я помолих да не пречи. Същата нощ тя и умря.

Настъпи мълчание.

— Интересно, откъде знаете, че аз съм ѝ звънила — отново заговори Тикако. — Тя идва ли у вас?

Кикудзи се смути и се обърна.

— Ясно, идвала е! Помня как тогава тя извика в слушалката.

— Прекрасно! Излиза, че вие сте я убили!

— Можете да смятате, че съм аз. Така ще ви бъде по-леко. Свикнала съм да играя ролята на злодейка. Затова и баща ви ме ценеше, че при необходимост винаги отлично се справях с тази роля. Ето и днес се явих в същата роля пред вас. Не заради баща ви, а така — по собствена инициатива.

На Кикудзи се стори, че тази жена не може да си намери място от злоба и хроническа ревност. Но Тикако продължаваше съвсем спокойно да говори, сякаш разглеждаше собствената си длан.

— А вие не трябва да се интересувате какво става около вас, Кикудзи-сан. Ако ви е много неприятно, махнете с ръка — нахална жена, все се бърка не в своите работи. През това време ще разруша магията и добрият брак ще се състои.

— Ще ви помоля повече да не споменавате за този добър брак.

— Добре, добре, на мен самата не ми се ще да забърквам в такова свято дело госпожа Оота... — Тикако изведнаж смени тона и гласът ѝ стана по-мек. — Междувпрочем, Оота сан не беше толкова лош човек... Тя сигурно се е молил, пред смъртта си вие да се ожените за дъщеря ѝ. А на вас и дума не е промълвила за това...

— Пак с вашите глупости!

— Но така е било! Нима не мислите, че на нея никога не е минавало през ума да ожени дъщеря си за вас? Ако мислите така, значи витеаете из облаците. Тя най-вече и на сън мечтаеше само за едно — за вашия баща. Това дори може да бъде квалифицирано като цялостност на натурата ѝ. Тя и дъщеря си забърка, живееше като в кошмар. И в края на краищата се самоуби... Гледайки я отстрани, човек може да си помисли, че някакво проклятие тегне над нея... И защо трябваше да разстила мрежите си...

Кикудзи срещна погледа на Тикако. Като в състояние пред екстаз тя показваше бялото на малките си очички и в същото време гледаше право в него. Той не издържа и се извърна.

Кикудзи ѝ позволи да се разприказва, не я спря. И не толкова заради собствената си уязвимост, колкото заради вцепенението, обхванало го след чудовищното предположение на Тикако.

Нима госпожа Оота действително е искала да го ожени за дъщеря си?... Подобна мисъл не беше минавала през ума му. Пък и не вярваше на тия неща.

По-вероятно бе това да са зловни и необосновани мисли на Тикако. Ревността ѝ беше така безобразна и незаличима, както петното на гърдата ѝ...

И все пак думите ѝ го поразиха като ударите на мълния.

На Кикудзи му стана страшно.

А може би той сам е мечтал за това някъде дълбоко в душата си.

Нали има на тоя свят случаи, когато влечението на един мъж към майката след известно време се прехвърля към дъщеря ѝ... Но Кикудзи все още беше опиянен от обятията на госпожа Оота, как можеше да се увлече от дъщеря ѝ? И все пак нещо го теглеше към това момиче, привличаше го с цялото му тяло, без той сам да забелязва това. Нима наистина под влиянието на магьосническия ѝ чар?

Сега му се струваше, че след близостта си с госпожа Оота той е станал съвършено различен човек. Нещо в него умря, нещо онемя.

Влезе прислужничката.

— Госпожица Оота е тук. Каза, че ако имате гости, ще дойде друг път...

— Какво?... Да не си е отишла?

Кикудзи бързо изскочи в антрето.

---

[1] На японски език *Cuscuta Europaea* — асагао, което означава „утринен лик“. — Б.пр. ↑

[2] Гета — японски дървени обувки. — Б.пр. ↑

2.

— Извинете, аз...

Фумико повдигна глава и погледна Кикудзи в очите. В този момент добре се виждаше шията ѝ — бяла и тънка.

В ямичката, където завършваше шията, имаше едва забележима сянка.

Или осветлението е такова, или тя бе отслабнала?... Тази бледна сянка натъжи малко Кикудзи, но същевременно той се почувствува облекчен, сякаш камък се бе свалил от душата му.

— При мен е Куримото...

Той произнесе това спокойно, без ни най-малко усилие. Напрежението, което само преди секунда пулсираше в слепоочията му, при вида на Фумико беше вече изчезнало.

Тя кимна.

— Досетих се, ето там е чадърът ѝ.

— А-а, този ли?...

В ъгъла имаше сив чадър с дълга дръжка.

— Може би ви е неприятно? Ако искате, починете си малко в чайния павилион, а пък аз сега ще изпратя Куримото.

Кикудзи се учуди сам на себе си: нали знаеше, че Фумико ще дойде, защо веднага не се постара да се отърве от Тикако?...

— Все ми е едно — каза Фумико.

— Да? Много добре! Тогава, моля ви, влезте.

Влизайки, Фумико вежливо поздрави Тикако, сякаш не подозираше за враждебното ѝ отношение.

Последваха традиционните съболезнования и традиционните благодарности за изказаните съболезнования...

Тикако седеше наклонена леко назад с повдигнато ляво рамо, както на урок, когато следеше действията на ученичките си.

— Да, много тъжно... В днешния свят слабите, раними души не издържат... Ето и майка ви почина, увехна последното нежно цвете.

— Тя не беше чак толкова слаба...

— Колко тежко ѝ е било да ви остави сама на този свят.

Фумико не вдигаше очи. Пухкавите ѝ устни бяха плътно стиснати.

— Мисля, че вие наистина сте много самотна — продължаваше Тикако. — Струва ми се, че е време да подновите занятията си по чайна церемония.

— Знаете ли, аз вече...

— Разберете, това ще ви отвлече!

— Да, но сега съм в друго положение. Вече не са ми нужни чайни церемонии.

— О, защо говорите така?! Не трябва да се принизявате! — Тикако артистично разтвори ръце, които до този момент лежаха спокойно върху коленете ѝ. — Сезонът на дъждовете премина и аз дойдох в този дом. И знаете ли за какво? Откровено казано, исках да видя в какво състояние е чайният павилион. — Тя бегло погледна към Кикудзи. — Ще ме придружите ли до там, Фумико-сан?

— Не знам...

— С ваше разрешение ще вземем за церемонията шино — в чест на вашата майка.

Най-после Фумико вдигна очи и погледна Тикако.

— Ще поговорим, ще побеседваме, ще си спомним за майка ви.

— Не трябва. А то още там ще се разплача.

— А защо да не поплачете? Ще поплачем заедно. Нали скоро Кикудзи-сан ще има млада жена и кой знае, може да ми бъде забранен входът към чайния павилион. А толкова мои спомени са свързани с него... — Тикако се усмихна и с неочаквано строг тон добави: — Разбира се, ако договореността остане в сила и сватбата на Кикудзи-сан с Юкико Инамура се състои.

Фумико кимна. Лицето ѝ не беше се променило. Само безкрайна умора можеше да се прочете върху това лице, което толкова много приличаше на лицето на майка ѝ.

Кикудзи каза:

— Защо говорите така? Не е хубаво заради Инамура-сан, нали още нищо не е решено.

— Аз така и казах — ако всичко остане в сила — възрази Тикако. — „Доброто дело среща много пречки“ — това е правилна поговорка, така обикновено се случва. Засега нищо конкретно няма и докато се изясни, вие, Фумико, считайте, че нищо не сте чули.

— Добре! — Фумико отново кимна.

Тикако извика прислужничката и отиде да разтреби чайния павилион.

— Внимавайте, тук в сянката листата са още мокри — долетя гласът ѝ от градината.

3

— Когато тази сутрин ви позвъних, сигурно сте чули в слушалката какъв дъжд валеше тук — каза Кикудзи.

— Нима може да се чуе по телефона, че вали? Не знам, не обърнах внимание... Чуват ли се в слушалката такива неща — шумът от падащи капки във вашата градина?

Фумико погледна към Кикудзи, а след това погледът ѝ се премести на градината.

Зад храстите и дърветата се чуваше шумоленето на метли. Тикако подмиташе чайния павилион.

Кикудзи също погледна нататък.

— Аз също не чух как валеше при вас. Но дъждът беше толкова силен, че след това започна да ми се струва, че чувам.

— Да, истински порой! Гръмотевиците също бяха страшни!

— По телефона ми казахте, че е прогърмяло силно.

— Колко странно... Оказва се, че децата дори в дреболиите приличат на родителите си. Спомням си, че когато бях малка, по време на буря мама при всяка гръмотевица прикриваше главата ми с ръкава на кимоното си.

Фумико малко се смути и сви засрамено рамене.

— Донесох ви чашката шино — каза тя и излезе в антрето. Върна се и постави чашката пред Кикудзи, но не я разви. И след като видя, че Кикудзи не се решаваше да се докосне до пакетчето, придвижи го към себе си, разгърна опаковката и извади чашката от кутията ѝ.

— Изглежда, майка ви е обичала онези две чашки, изработени от Ръоню... И е пила всеки ден чай от тях — каза Кикудзи.

— Да, но най-често използваше тази. Тя казваше, че в черната и червената чашка се губи зеленият цвят на чая.

— Това е вярно! На черен и червен фон зеленият цвят губи своята прелест.

Кикудзи все още не се решаваше да вземе в ръце извадената чашка и Фумико каза:

— Може би не ви харесва.

— Не, напротив.

Но той все още не се решаваше да я вземе.

Върху бялата глазура, както беше казала сутринта по телефона Фумико, имаше едва забележимо розово петънце. Червеникавият оттенък сякаш избиваше някъде изпод повърхността.

На горния край се виждаше леко кафяво очертание. На едно място бледокафявият цвят едва-едва се сгъстяваше.

Сигурно на това място са се докосвали устните и от постоянното съприкосновение глазурата малко се е напукала и се е оцветила от чая.

Кикудзи гледаше това петънце и постепенно то започна да му изглежда червеникаво.

Нима това наистина е следа от червило, както каза Фумико?

И от вътрешната страна на чашката на същото място се забелязваше бледо червено-кафяво петънце.

... Цвят на полуизтрито червило... Цвят на увехнала алена роза... И... цвят на кръв, отдавна засъхнала върху белоснежна повърхност... Кикудзи чуваше зачестилите удари на сърцето си.

Същевременно отново го обхвана предишното болезнено остро желание. Какъв ужас, помисли си той, каква гадост!...

Върху чашката бяха нарисувани в черно-син цвят широките листа на някакво растение. На места рисунката беше потъмняла.

Простият ѝ реализъм заглушаваше нездравата чувственост у Кикудзи. Същото въздействие имаше и строгата форма на чашката.

— Прекрасно! — каза той и най-после взе чашката в ръце.

— Не знам, не всичко разбирам... Но мама много я обичаше и постоянно пиеше чай от нея.

— Да, за жена, няма съмнение, чашката е добра.

За жена... Кикудзи каза това и почувствува: майката на Фумико беше жена, и за него, и въобще...

Защо Фумико му е донесла тази чашка? Със следи от червилото на майка ѝ на това отгоре.

Какво е това — наивност или дебелоочие?

Кикудзи държеше чашката върху дланта си, но се стараше да не докосва мястото, където се виждаше странната следа.

— Фумико, моля ви, приберете я! Ако Куримото започне да я разглежда, ще ни дотегне с коментарите си.

— Добре.

Фумико положи обратно чашата в кутията ѝ, опакова я и излезе в антрето.

Разбира се, тя искаше да му подари тази чашка! За това я беше донесла. Но пропусна подходящия момент или помисли, че тя не му харесва.

Влезе Тикако.

— Кикудзи-сан, ще ни дадете ли подаръка от госпожица Оота?

— А може би ще използваме нашия съд? Още повече че Фумико-сан ни е на гости.

— Странно. Точно заради това, че Фумико-сан е тук, искам да взема този съд. Нали искахме да си поговорим, да си спомним за майка ѝ. Това шино е подарък, нали... като спомен за покойната.

— Но вие мразите госпожа Оота! — внезапно каза Кикудзи.

— Мразя? Но това не е вярно! Просто не ни съвпадаха характерите. А и как е възможно да се мрази покойник?... Вярно е, че не си симпатизирахме. Отново поради несходство на характерите. И нали добре я виждах каква е...

— Да виждате добре какви са тия около вас е ваша специалност.

— Ако се страхувате, крийте душите си от мен. Това е всичко!

Върна се Фумико и седна недалеч от прага. Тикако взе съда и отиде в чайния павилион.

— Знаете ли, когато тази сутрин ви позвъних и разбрах, че сте се преместили, се изплаших. Как сте успели сама да се справите с продажбата и всичко останало.

— Справих се. Но ми провървя. Къщата я купи един наш познат. Той живееше в малка къща в Ооисо. Искаше да се разменим, но аз предпочетох да я продам. Да живея сама дори в малък дом е някак неуютно. Да живееш под наем е значително по-добре, особено когато ходиш на работа. А засега намерих подслон у приятелката си.

— Вие сте започнали работа?

— Още не. Когато стана въпрос за работа, оказа се, че аз нищо не умея. — Фумико се усмихна. — Нали смятах да ви се обадя, след като вече започна някъде. А то е тъжно да ходиш на гости, когато си бездомна и безработна. Когато човек нищо не прави, безцелното разтакаване започва да го дразни.

Кикудзи искаше да каже, че точно в такъв период е нужно да се ходи на гости. Той си представи Фумико в непозната стая: седнала

сама, с тъжно лице. Но момичето не изглеждаше тъжно.

— Аз също имам намерение да продам моята. Все се каня и не мога да се реша. А докато умувам, всичко се разваля — покривът протече, татами станаха на дупки. Но ме ми се иска да се занимавам с ремонти.

— Защо ще я продавате? Вие сигурно ще се ожените и ще доведете жена си тук — високо каза Фумико.

Кикудзи погледна учудено към нея.

— Повтаряте думите на Куримото... Нима мислите, че сега съм в състояние да се оженя?

— Заради мама ли? Вие страдахте, нали? Но сега всичко вече е минало... Знайте — всичко е вече минало.

Тикако бързо разтреби чайния павилион — навикът си каза думата.

— Добре съм избрала чашите, в хармония са с шино нали? — попита тя.

Кикудзи не отговори, той много-много не разбираше от тия неща.

Съдът, който служеше за ваза пред урната с праха на госпожа Оота, сега се използваше по предназначението му.

Какви ли не ръце са се докосвали до този съд... Ръцете на госпожа Оота, ръцете на Фумико, а Фумико го предаде на Кикудзи... Пък сега до него се допират грубите ръце на Тикако.

Съд със странна и почти съдбоносна участ. Междувпрочем, всяка вещь има своя съдба, но тази на съдовете за чайна церемония е особена.

Минали са триста или четиристотин години от времето, когато е бил направен този съд. Кой го е ползвал до госпожа Оота, кой го е притежавал, чии съдби са оставили върху него невидими следи?...

— Шино изглежда още по-красив, когато е до огнището, редом с чугунения чайник. Не забелязахте ли? — каза Кикудзи, като гледаше Фумико. — И каква благородна форма! Чайникът още по-добре я подчертава.

Светлата глазура на шино създаваше около него особен ореол.

Кикудзи беше казал на Фумико по телефона, че си струва само да погледне това шино и у него възниква желанието да я види.

Може би тялото на майката също излъчваше вътрешна светлина — светлината на жена?...

Беше горещо и Кикудзи не беше затворил вратите в павилиона. Зад гърба на Фумико се зеленееше клен. Сянката от гъстата зеленина падаше върху косите ѝ. На фона на светлия зелен цвят се очертаваха изящната шия и глава на Фумико. Ръцете, оголени над лакътя — по всичко личеше, че за пръв път тази година облича рокля с къси ръкави

— изглеждаха синкави. Фумико беше слабичка, но и раменете, и ръцете ѝ изглеждаха закръглени. Тикако също се любуваше на съда.

— Каквото и да ми говорите, но такъв съд оживява със своята истинска прелест само по време на чайна церемония. Грехота е да бъде използван като ваза за цветя.

— Но и мама понякога слагаше в него цветя — каза Фумико.

— Чудно нещо! Споменът от вашата майка в този павилион!... Госпожа Оота сигурно би се зарадвала.

Тикако може би искаше да уязви Фумико, но тя ѝ отговори спокойно:

— Мама често използваше този съд като ваза за цветя. А що се отнася до мен, нямам намерение повече да се занимавам с чайни церемонии, така че...

— Не говорете така. — Тикако се огледа. — Чайната церемония е свещенодействие. А и този павилион... Никъде не мога да постигна такова душевно равновесие, като тук, когато ми разрешават да престъпя този праг. Видяла съм не малко чайни павилиони, но като този не съм срещала... — Тя премести погледа си върху Кикудзи. — Догодина ще станат пет години от смъртта на баща ви... Кикудзи-сан, устройте в този ден тържествена чайна церемония!

— Ще бъде забавно, ако на гостите бъде поднесен чай в сервиз, нямащ никаква художествена стойност.

— Как можете дори да помислите такова нещо!? Сред колекцията на покойния ви баща нямаше нито една фалшива вещ.

— Така ли? Но все пак би изглеждало забавно! Чайна церемония и фалшификация! — Той се обърна към Фумико: — Не мога да се отърва от усещането, че в павилиона мирише лошо — на мухъл или на някакви зловонни изпарения. Затова и ми дойде на ум да донеса тук обикновени съдове на тържествения ден: отровните пари няма да издържат, ще изчезнат. Това ще бъде вместо панихида за баща ми... А след това съвсем ще приключа с чайните церемонии. Междувпрочем, изобщо не съм се занимавал с тях.

— Искате веднъж завинаги да се отървете от нахалницата — мотае се навсякъде, пъха се навсякъде. Значи, за да има чист въздух, духът ѝ не трябва да бъде тук... — Тикако с лека усмивка старателно разбъркваше чая с бамбукова пръчица.

— Точно така.

— Не се надявайте дори. Нищо няма да излезе! А виж, когато, създадете около себе си нови родствени връзки, тогава, моля, късайте старите.

Посочвайки с поглед, че всичко е готово, Тикако постави пред Кикудзи чашката.

— Фумико-сан, след като се наслушахте на шегите, отправени от нашия гостоприемнен домакин, може да си помислите, че тази паметна вещ от майка ви е попаднала в лоши ръце. А пък аз, като гледам това шино, сякаш виждам върху глазура на лицето на госпожа Оота.

Кикудзи остави празната чаша върху подноса и също по гледна към шино.

Какво можеше да види там Тикако?! На черния лакиран похлупак се отразяваше собствената ѝ не особено привлекателна физиономия.

Но Фумико беше разсеяна.

Кикудзи не можеше да разбере дали тя се преструваше или действително не забелязваше остротите на Тикако.

И въобще е странно, че Фумико не прояви никаква раздражителност и седи тук до Тикако.

И думите на Тикако за предполагаемия брак на Кикудзи изглежда също не я развълнуваха.

Тикако, която ненавиждаше госпожа Оота, а заедно с нея и дъщеря ѝ, влагаше в думите си оскърбителен за Фумико смисъл, но момичето не изразяваше никакъв протест, дори вътрешен.

Нима Фумико е толкова покрусена от скръб, че всичко минава покрай нея, без да я интересува?... Или, потресена от смъртта на майка си, е съумяла да се извиси над житейската суета?... А може би тя е наследила характера на майка си и не умее да се съпротивява нито на себе си, нито на другите, тъй като чистотата ѝ е над всичко в този свят...

Междувпрочем и той, Кикудзи, не се опита да ограда Фумико от нападите на Тикако. Значи, той също е, меко казано, странен.

И все пак най-странно от всичко тук бе присъствието на Тикако. Тя си седеше в неговия чаен павилион и спокойно си отпиваше от чая, който сама беше приготвила.

— Часовничето ми е много малко и е много неудобно за късогледите ми очи — каза Тикако. — Кикудзи-сан, защо не ми

подарите джобния часовник на баща ви?

— Той нямаше джобен часовник — рязко се сепна Кикудзи.

— Какво значи това — нямаше?! Баща ви винаги го носеше. Фумико-сан, спомняте ли си джобния часовник на покойния господин Митани? Нали той винаги го носеше със себе си, когато идваше у вас?

Тикако цялата изразяваше учудване. Фумико сведе очи.

— Май е два и десет. Стрелките ги виждам двойни и сякаш при мъгла...

Тикако смени интонацията, заговори оживено и деловито.

— Инамура-сан е организираща група за мен. Днес в три имаме урок. Преди да отида у тях, бих искала да зная отговора ви, Кикудзи-сан. Нали затова и минах оттук.

— Предайте на Инамура-сан, че решително се отказвам.

Тикако се постара да обърне отговора му в шега.

— Добре, добре, така и ще предам — решително, съвсем решително! — Тя се засмя. — Дано по-скоро се нареди всичко, че тогава, с ваше разрешение, да провеждаме уроци в този павилион.

— А вие посъветвайте Инамура-сан да купи моя дом! Така или иначе, каня се да го продавам скоро...

Без да обръща повече внимание на Кикудзи, Тикако се обърна към Фумико:

— Фумико-сан, нямате ли желание да тръгвате към къщи? Може да излезем заедно и малко да се поразходим. Какво ще кажете?

— Добре.

— Аз бързо ще разтребя!

— Позволете ми да ви помогна.

— Както желаете...

Но Тикако не изчака Фумико и отиде в съседната стая. Оттам се чу плискането на вода.

— Фумико-сан, останете! Не си отивайте с нея — тихо каза Кикудзи.

Фумико поклати глава.

— Страхувам се.

— Не трябва да се страхувате.

— А аз се страхувам...

— Е, тогава излезте заедно с нея, повървете малко заедно, излъжете я нещо и се върнете.

Фумико отново поклати глава и стана, подръпвайки тънката си лятна рокля.

Кикудзи не успя да се надигне. Стори му се, че Фумико залитна и отдолу протегна към нея ръце. Тя се изчерви.

Когато Тикако я попита за джобния часовник, по челото ѝ избиха розови петна, а сега лицето ѝ стана аленочервено — срамът, отначало незабележим като едва напъпило листенце, сега беше в пълен разцвет.

Фумико взе шино и отиде при Тикако.

— Аха, решили сте сама да го измиете? — долетя оттам прегракналият ѝ глас.

ДВОЙНАТА ЗВЕЗДА

„И Фумико, и дъщерята на Инамура са се омъжили“ — заяви един ден Тикако при посещението си при Кикудзи...

Лете в девет и половина все още е светло. След вечерята Кикудзи се беше изтегнал на верандата и гледаше светулките в мрежичка, които прислужничката беше купила. Незабележимо бледата им светлинка придоби жълтеникав цвят — здрачи се. Но Кикудзи не запали лампата.

Той едва днес се върна в къщи — беше на гости у един свой приятел, на вилата му около езерото Нодзирико. Там той прекара своя летен отпуск.

Приятелят му беше женен и имаха малко бебе. Кикудзи, който нямаше понятие от гледане на деца, не можеше, да определи колко дни то беше проживяло на този свят и не беше в състояние да каже дали за своята възраст то беше едро или не.

Но все пак трябваше да прояви някакъв интерес към детето и той каза:

— Охо, какво здравеняче, и добре е развито!...

— Какво говорите, съвсем не е толкова здрав — отговори жената на приятеля му. — Сега, наистина, изглежда по-добре, приближава се до нормалното тегло, но когато се роди, беше толкова дребен и хилав, че ми се искаше да плача.

Кикудзи лекичко размаха ръка пред лицето на момченцето.

— А защо не мига?

— Те по-късно започват да мигат... За виждане, вижда, но да мига е още рано.

Кикудзи мислеше, че то е на около шест месеца, а се оказа, че е на три. Затова и младата майка изглеждаше толкова зле: прическата ѝ беше небрежна, лицето ѝ бледо, изпито. Още не се беше съвзела след раждането.

Съпрузите бяха погълнати от грижи по детето си, не сваляха очи от него и Кикудзи се чувствуваше у тях самотен. Но след като седна във влака, пред очите му изплува образът на младата слаба жена с измъчено, но умиротворено лице, със светеща в очите тиха радост.

Приятелят му живееше с родителите си и едва сега, след раждането на детето, младата майка най-сетне беше сама с мъжа си. Вилата, в която те живееха, ѝ се струваше рай и през цялото време тя беше в особено блажено състояние. Кикудзи пътуваше обратно с нейния умиротворен и светъл образ в сърцето си.

Днес, в къщи, легнал на полутъмната веранда, Кикудзи отново си спомни жената на приятеля си. Спомни си я с нежно и малко тъжно чувство.

И в този момент се появи Тикано. Както винаги, без предупреждение.

Тя влезе енергично и високо, дори прекалено високо каза:

— Какво правите тук?! В тази тъмнина... — и седна до краката на Кикудзи. — Ех, тези ергени! Няма кой да им запали осветлението, така се и търкалят.

Кикудзи издърпа краката си, сви ги в колената, полежа още малко в тази поза и след това се надигна без желание.

— Лежете, почивайте си, моля ви! — Тикако протегна дясната си ръка, сякаш удържаше Кикудзи, и едва след това го поздрави по всички правила.

Тя разказа, че е била в Киото, а обратно е минала през Хаконе. В Киото, в дома на ръководителя на школата, към която тя принадлежи, се е срещнала със стария си познат Ооидзуми, търговец на съдове за чайна церемония.

— С него отдавна не се бяхме виждали — каза Тикако, — а ето че се видяхме и, разбира се, поговорихме за баща ви... Той предложи да ми покаже хотела, в който е обичал да отсяда Митани-сан. Беше мъничък скромнен дом на Киямати. Сигурно баща ви е ходил там с госпожа Оота, не е искал да привлече чуждото внимание. А Ооидзуми ми предложи аз да отседна в същия хотел. Разбирате ли — на мен! Какъв глупак!... Бих умряла от страх там. Стига да се събудя посред нощ и да си спомня, че тук са нощували Митани-сан и госпожа Оота. Нали и двамата са вече покойници.

Ти си глупачка, щом си способна да говориш такива неща, помисли Кикудзи.

— Кикудзи-сан, нали и вие ходихте някъде? Бяхте ли на Нодзирико? — попита Тикако с тон на човек, който знае всичко.

Тя беше в стихията си, беше научила всичко от прислужничката и внезапно се беше появила, за да засвидетелствува интереса си към неговия начин на живот.

— Едва днес се върнах — изръмжа в отговор Кикудзи.

— А аз съм вече от три-четири дни тук — каза Тикако и повдигна лявото си рамо. — След като си дойдох, ми се струпаха толкова много неприятности. Бях поразена като от гръм. Дори сега не зная с какви очи да ви гледам, Кикудзи-сан... Допуснах грешка. Посрамах се...

И тя му съобщи, че Юкико Инамура се е омъжила.

На верандата беше тъмно и Кикудзи можеше да не крие учудването, което се изписа върху лицето му. Но гласът му прозвуча напълно спокойно.

— Така ли?... Кога е станало това?

— Питате толкова спокойно, сякаш това не ви засяга — каза Тикако.

— Аз вече ви бях казал, и то не един път, че се отказвам от брака с Юкико.

— Оставете тези празни думи! Вие от мен искахте да се отървете, а не от Юкико! Какво ли ѝ влиза в работата на тази нахалница дали ми е харесало някое момиче или не е, защо трябва да си пъха носа в чужди работи! Може това наистина да е неприятно. И все пак за вас тя беше добра партия.

— Стига глупости! — Кикудзи се изсмя с рязък и зъл смях.

— Но момичето ви харесваше, нали?

— Момичето беше хубаво...

— Нали това ви казвам, веднага разбрах, че ви харесва.

— Ако някое момиче ти харесва, това не значи, че трябва да се ожениш за него.

Но известието за женитбата на Юкико учуди Кикудзи. Той се опита да си спомни лицето ѝ, но нищо не се получи!

Беше виждал Юкико всичко на всичко два пъти.

Първия път — на чайната церемония в храма Енкакудзи. Тогава Тикако нарочно предложи на момичето да изпълни чайните обреди, за да успее Кикудзи добре да я разгледа. И сега пред очите му изтълкува грациозната ѝ фигура, плавните ѝ движения, сянката на листата от дърветата в градината зад гърба ѝ, нейното пищно кимоно, отразяващо

меката светлина. Всичко това той си представяше достатъчно ясно, но лицето ѝ се губеше. Беше запомнил и червената салфетка в ръцете ѝ, и розовата фурушики с хилядата бели жерава, когато тя отиваше през парка в павилиона на храма... Почти всичко си спомняше, освен лицето ѝ.

Когато Юкико му беше дошла на гости — това беше един-единствен път, — Тикако също устрои чайна церемония. И отново момичето очарова Кикудзи. На другия ден му се струваше, че в павилиона все още се е запазил ароматът на нейния парфюм... Сега той виждаше оби с червена перуника и други дреболии от тоалета на Юкико, но не можеше да си спомни лицето ѝ.

Кикудзи трудно си спомняше дори лицата на родителите си, които бяха починали не толкова отдавна. Едва след като погледнеше тяхна снимка, си спомняше как те изглеждаха в действителност... Може би колкото ти е по-близък и по-скъп един човек, толкова по-трудно е да възстановиш в паметта си неговия образ?... Може би нашата памет е така устроена, че може да възпроизведе само нещо съвсем грозно и уродливо?...

И наистина, вместо лицето на Юкико, Кикудзи виждаше светло петно, нещо като загатната щриха, а тъмното петно върху лявата гръд на Тикако стоеше пред очите му и му напомняше жаба.

Сега сигурно Тикако носеше по-дълго долно кимоно и, разбира се, от по-плътна коприна. На верандата беше тъмно и петното не можеше да се види през разтвора на кимоното. Наистина, и при ярка светлина коприната го скриваше, но Кикудзи винаги виждаше това петно. На тъмно го виждаше още по-добре.

— Странен човек сте вие, Кикудзи-сан! Да срещнете красиво, мило момиче и да го изпуснете. Юкико Инамура е единствена и втора като нея няма. След това ще има да търсите по целия свят такава като нея и няма да намерите... Чудя се как вие, Кикудзи-сан, досега не сте разбрали такива прости неща.

Тикако говореше с поучителен тон, но с подчертана вежливост.

— Вие имате малък жизнен опит, а не цените съветите на поопитните от вас, разрешавате си такъв разкош. Заради една грешна стъпка веднага се измени съдбата на двама души — и вашата, и на Юкико. Кой знае как сега ще се нареди животът ѝ! Ами ако тя бъде нещастна в брака си?... Тогава вие носите отговорност и част от

вината ще падне върху вас. Да, да! Тя беше добре разположена към вас, Кикудзи-сан.

Кикудзи мълчеше.

— Тя много добре се отнасяше към вас — продължаваше Тикако. — Нима няма да ви заболи сърцето, ако след няколко години Юкико си спомни за вас и съжали, че не сте се оженили за нея?

Сега гласът на Тикако стана заядлив.

И защо тя толкова се вживява, нали момичето вече отдавна се е омъжило...

— О, светулки! Откъде сте ги взели? — Тикако протегна шия. — Ами да, идва времето на есенните насекоми. Колко са неприятни — сякаш блуждаещи огънчета, като призраци!

— Прислужничката ги купи — каза Кикудзи.

— Ясно, какво може да се иска от една прислужничка! Да бяхте се занимавали с чайни церемонии, нямаше да правите такива пропуски. Ние си имаме наши японски годишни времена.

След тази забележка на Кикудзи се стори, че светулките наистина светят неприятно, с някаква неземна светлина. Действително, как се бяха запазили досега? Докато той живееше у приятеля си около Нодзирико, там имаше най-различни насекоми, но светулки нито един път не видя.

— Да, Кикудзи-сан, ако имахте жена, тя нямаше да позволи един такъв закъснял и тъжен символ на сезона... — със задушевен тон каза Тикако. — А пък аз исках да изпълня своя дълг пред покойния ви баща — да ви сватосам с дъщерята на Инамура-сан!

— Вашият дълг ли?

— Да, мой дълг... Вие не можете да разберете това... А докато сте се излежавали тук в тъмнината, и сте се любували на светулките, Фумико вече е успяла да се омъжи.

— Фумико?! Кога?

Този път Кикудзи беше потресен. При първото съобщение той само се учуди, но можа лесно да го прикрие. Ала трудно можеше да скрие реакцията си от новия удар. Той беше нанесен неочаквано. Сигурно Тикако е почувствувала по интонацията му, че в гласа му зазвучаха нотки на тревога и съмнение.

— Учудва ви, нали? Аз самата още не мога да дойда на себе си от удивление. Двете, една след друга... — В гласа на Тикако се долови

съчувствие. — Ако говорим истината, бракът на Фумико ме зарадва — сега вече никой няма да пречи на Кикудзи-сан, си помислих тогава. Но се оказва, че Юкико също се е омъжила. Не бях на себе си няколко дни. Ходех като оплута. И всичко заради вашата нерешителност.

Но Кикудзи все още не можеше да повярва в брака на Фумико.

— Отначало госпожа Оота ви пречеше да се ожените. Дори със смъртта си... — продължаваше Тикако. — Но сега, след като дъщеря ѝ се омъжи, магиите, които тегнеха над този дом, би трябвало да изчезнат. — Тикако премести поглед към градината. — Сега вие сте чист, всичко е останало в миналото. Заемете се с домакинството си, оправете дърветата в градината си. Дори в тъмното се вижда колко са израсли. Клоните им стърчат във всички страни. Наоколо е душно и мрачно.

След смъртта на баща си, цели четири години, Кикудзи не се беше занимавал с градината. Нито един път не покани градинар. И дърветата наистина бяха много израсли. Под гъстата зеленина беше душно дори вечер, сякаш тя продължаваше да съхранява дневната горещина.

— Прислужничката ви сигурно не полива градината. Такава дреболия бихте могли да ѝ поръчате.

— Оставете ме на мира!

Кикудзи вътрешно въставаше срещу всяка дума на Тикако и едновременно с това ѝ разрешаваше да бърбори колкото си иска. И така беше винаги.

Досаждайки му с неприятни неща, Тикако преследваше определена цел — опитваше се да предизвика неговата откровеност и да разбере какво става в душата му. Кикудзи открито се бунтуваше срещу това и тайно се страхуваше да не проговори нещо излишно. Тикако отлично разбираше всичко, но се преструваше, че нищо не забелязва и само понякога му даваше да разбере, че вижда всичките му мисли като през стъкло.

Тя почти никога не казваше нещо, което беше за него неочаквано. Всичко гадно и отровно, което се съдържаше в думите ѝ не му беше чуждо. Това беше закътано някъде дълбоко в мозъка му и когато от време на време той мислеше за тия неща, изпитваше отвращение от самия себе си.

И тази вечер, след като съобщи на Кикудзи за омъжването на Юкико и Фумико, Тикако продължаваше да го наблюдава. Защо?... Той не знаеше, но все едно беше нащрек. Ако по-рано в желанието си да го ожени за Юкико Тикако се стaeshe да отдалечи и очерни Фумико, то какъв смисъл имаше от нейните хитрувания сега? Нали и двете момичета се бяха омъжили... А тя продължаваше да дебне мислите на Кикудзи. Трябва да стана и да включа осветлението на верандата и в стаята, помисли Кикудзи. Не е кой знае какво, но все пак е неприятно да разговаря с Тикако на тъмно — не са чак толкова близки. Тя навсякъде се пъха със своите забележки за градината... Нека! Този ѝ маниер му е отдавна известен. Но за близост не можеше и дума да става. Кикудзи го мързеше да се помръдне — е добре, може и на тъмно...

Тикако също не се помръдна от мястото си, въпреки че изрази недоволство от тъмнината още при влизането си. Обикновено тя с готовност изпълняваше всякакви дреболии — това беше в характера ѝ и беше нещо като доброволна повинност в дома на Кикудзи. Сега тя обаче не се стремеше да му услужи. Дали вече възрастта си казваше думата или се беше възгордяла — популярността ѝ като майстор на чайната церемония все повече растеше.

— Ооидзуми ме помоли в Киото да ви предам — мен това не ме засяга, само изпълнявам неговата молба, — помоли ме да ви кажа, че ако решите да разпродадете колекцията чайни сервизи, то той с радост би се заел с тази работа — каза Тикако много спокойно. — Междувпрочем, сега, след като вече сте загубили Юкико, сигурно не ви е до чайните сервизи. А на мен ми е тъжно... Със смъртта на баща ви умря и чайната церемония в този дом. И аз се лиших от любимото занятие... Нали павилионът така си стои затворен и се проветрява само когато аз идвам тук...

Аха, Тикако имала далечен прицел, помисли Кикудзи. Не ѝ се удаде да го ожени за Юкико, не успя да получи съгласието му да провежда чайни церемонии в дома му и е решила да измъкне от него поне чайните сервизи. С търговеца тя, разбира се, отдавна всичко е уговорила, всичко предварително е решила.

Но Кикудзи не се ядоса, дори почувствува облекчение.

— Смятам скоро да продам къщата, така че няма да мине време и ще ми потрябва помощта му.

— Правилно — кимна Тикако. — По-добре е да имате работа с човек, който вече е изпълнявал поръчения на баща ви.

Тикако всичко беше предвидила: Кикудзи нищо не разбираше от чайни сервиси и нямаше представа какво всъщност има. С разпродажбата щеше да се заеме тя.

Кикудзи погледна към чайния павилион. Пред него растеше огромен олеандър, целият покрит с бели цветове. Те смътно се очертаваха в мрака като светли петна.

Нощта беше толкова тъмна, че беше трудно да се различи къде свършваха върховете на дърветата и къде започваше небето.

В края на работния ден, когато Кикудзи вече напускаше работа, го повикаха по телефона.

— Аз съм, Фумико — чу той в слушалката тих глас.

— Да.

— Фумико ви се обажда...

— Да, разбрах.

— Извинете, че ви безпокоя на работата ви, но иначе нямаше да успея да ви се извиня...

— Какво се е случило?

— Днес ви написах писмо и съм го пустила без марка.

— Така ли? Още не съм имал удоволствието да го получа...

— Купих на пощата десет марки, пузнах писмото, а когато се върнах, гледам — всичките марки в мен. Такава разсеяност! Затова и реших да ви позвъня, исках да ви се извиня, преди да получите писмото.

— Не е трябвало да се тревожите за такава дреболия — отговори Кикудзи и помисли, че в писмото тя сигурно съобщава за брака си. — Писмото за нещо радостно ли е?

— Да... Може би заради това бях толкова разсеяна и постоянно се колебаех дали да ви пиша или не. Никога не съм ви писала... Мислих, колебаех се, а за марката забравих.

— Извинявайте, а откъде се обаждате?

— От автомат, близо до Токийската гара. Тук за телефона има опашка.

— От автомат ли?... — Кикудзи малко се учуди, но неочаквано каза: — Поздравявам ви!

— Благодаря... Наистина можете да ме поздравите. Но... как разбрахте?

— Куримото ми каза.

— Куримото-сан?! Откъде е могла да научи? Ужасна жена!

— Е, вече сигурно няма да ви се налага да се срещате с нея... — Той направи пауза. — Спомняте ли си, когато говорихме последния

път по телефона, се чуваше шум от дъжда?...

— Да, вие казахте тогава... Бях се преместила у приятелката си и също се колебаех дали да ви съобщя. Като сега... Но сега все пак реших да ви се обадя.

— Приятно ми е, когато сама ми съобщавате всичко. Тази новина научих от Куримото и също се колебаех да ви поздравя ли или не.

— Тъжно е да ви смятат за безследно изчезнал... — Гласът ѝ, слаб и заглъхващ, много приличаше на гласа на майка ѝ.

От него сърцето на Кикудзи заби по-силно.

— Въпреки че може би трябваше да изчезна някъде... — Фумико замълча и след кратка пауза добави: — Сега живея в малка неудобна стаичка. Намерих я заедно с работата.

— Така ли?

— Започнах работа в най-голямата горещина и така се изморявам...

— Разбира се, още повече след сватбата...

— Какво? След сватбата ли казахте?...

— Ами да!... Още веднаж приемоте поздравленията ми.

— Как не ви е срам!... Що за глупави шеги!

— Но нали се омъжихте?...

— Аз?! Омъжена?...

— Защо, не е ли така?

— Какво говорите?! Нима бих могла да се омъжа сега, в такова състояние?... Наскоро почина майка ми, а аз...

— Да, но...

— Куримото-сан ли ви каза това?

— Да.

— Но защо?... Не разбирам... А вие повярвахте ли, Митани-сан? Фумико сякаш питаше себе си. На Кикудзи изведнаж му стана леко и весело.

— Фумико-сан, вместо да се измъчваме по телефона, няма ли да е по-хубаво да се срещнем?

— Добре!

— Аз веднага тръгвам за Токийската гара, а вие ме почакайте там!

— Но...

— Ако желаете, може да се срещнем и на друго място.

— Не бих искала да чакам на улицата. Може ли да дойда у вас?

— Разбира се, но дайте да се срещнем някъде и да идем заедно.

— Но все пак ще трябва да ви чакам някъде сама.

— Добре. Аз излизам веднага. Ако пристигнете по-рано от мен, влизайте и се разполагайте!

Фумико ще седне в трамвая от Токийската гара и, разбира се, ще пристигне по-рано от него. Но на Кикудзи се струваше, че те могат да се окажат в един вагон и след като слезе на спирката си, започна да я търси с очи в тълпата.

Фумико беше пристигнала първа.

След като разбра от прислужничката, че тя е в градината, Кикудзи направо от антрето се отправи натам, без да влиза в стаята.

Момичето беше седнало в сянката на олеандъра.

След последното посещение на Тикако прислужничката всяка вечер преди връщането на Кикудзи поливаше градината. Старата водна помпа все още беше в изправност.

Камъкът, върху който седеше Фумико, в подножието си беше още влажен.

Бял олеандър и червен олеандър... В гъстата и тъмна зеленина алените цветове горяха като обедни слънца, а белите излъчваха прохлада.

Леко разлюляващите се цветя очертаваха фигурата на Фумико. Тя също беше бяла — в бяла рокля с тънка синя ивица по края на яката и джобовете.

Лъчите на залязващото слънце се процеждаха през листата зад гърба на Фумико и падаха в краката на Кикудзи.

— Добре дошли!

Кикудзи наистина беше радостен и дори походката му излъчваше това.

Фумико сякаш искаше да го поздрави първа, но не успя и каза:

— Извинете ме, че ви обезпокоих, че ви звъних на работата.

Тя стана, раменете ѝ се свиха, сякаш искаше да се скрие.

Може би ѝ се стори, че Кикудзи ще я хване за ръката, ако остане на мястото си.

— Вие говорихте такива ужасни неща по телефона... И ето че дойдох... да опровергая...

— За омъжването ли става дума? Искрено казано, аз самият много се учудих.

— Кое?

— И едното, и другото. Отначало, че вие сте се омъжили, след това — че не сте имали и намерението... И двата пъти бях учуден.

— Двата пъти?

— Разбира се. Как да не се учудвам...

Кикудзи закрочи по каменните плочки на пътеката, водеща към къщата.

— Елате да влезем в стаята оттук. — Той приседна в края на верандата. — Защо не влязохте без мен?... Преди няколко дни, когато си почивах вечерта тук (току-що се бях върнал от пътешествие), дойде Куримото.

От стаите се дочу гласът на прислужничката. Тя викаше Кикудзи. Сигурно искаше да го пита за вечерята. Той влезе в къщи и скоро се върна, преоблечен в бяло памучно кимоно.

Докато го нямаше, Фумико беше успяла да поосвежи лицето си. Изчаквайки го да седне, тя попита:

— Какво ви каза Куримото-сан?

— Просто каза, че вие, Фумико-сан, сте се омъжили.

— И вие, Митани-сан, повярвахте ли?

— Как няма да повярвам? Кой може да помисли, че това е лъжа?

— И дори не се усъмнихте? — Големите и лъчезарни очи на Фумико се наляха със сълзи. — Нима сега съм в състояние да се омъжа?! Вие смятате, че съм способна на такова нещо? Колко много се измъчихме и изстрадахме с мама... И тези страдания още не са свършили... Много от тези, които ни заобикаляха, се отнасяха добре с нас двете, но не всички. Ние винаги се надявахме, че хората ще ни разберат. Или това е илюзия? Отражението на собствената ви душа в огледалото?

Изглеждаше, че Фумико всеки момент ще се разплаче.

След кратко мълчание Кикудзи каза:

— Фумико-сан, спомняте ли си, че аз ви питах: смятате ли смятате ли, че съм способен да се оженя... В същия ден, когато вала дъждът, спомняте ли си?

— Когато гърмеше?

— Да. А ето днес вие ми задавате аналогичен въпрос.

— Но това не е едно и също.

— Вие тогава няколко пъти повторихте, че аз ще се женя.

— Но това... Между мен и вас, Митани-сан, има огромна разлика — Фумико не сваляше пълните си със сълзи очи от Кикудзи.
— Да, да, разликата е огромна.

— В какво толкова се състои?

— Първо, в общественото положение...

— В общественото положение ли?...

— Разбира се. И не само в него. Добре, няма да говорим за общественото положение. Главното е, че имаме съвсем различни съдби. При мен всичко е толкова мрачно и трагично...

— Вие намеквате за тежестта на греха? Ако е така, то първо трябва да говорим за мен.

— Не! — Фумико решително поклати глава и в очите ѝ се появиха сълзи. Те бавно се стекоха по бузите ѝ и капнаха на гърдите ѝ.
— Мама пое целия грях върху себе си и умря. Аз не смятам, че това беше грях. Това беше нейната мъка. Така поне ми се струва... Нали грехът винаги остава в човека, а мъката отминава...

Кикудзи наведе очи.

— Защо тогава наричате съдбата си мрачна? Нали с това хвърляте сянка върху смъртта на майка си?

— Сигурно неточно съм се изразила — не че съдбата ми е мрачна, а дълбочината на мъката...

— Но мъката...

Кикудзи искаше да каже, че тя е като в любовта, но не каза нищо.

— Така че разликата между нас е голяма... Нали вие, Митани-сан, имате момиче, за което ще се жените — каза Фумико. — Доколкото разбирам, Юкико-сан е съгласна да се омъжи за вас. Куримото-сан изглежда е смятала, че мама е била пречка за брака ви. И мен е смятала за препятствие за това и е излъгала, че съм се омъжила. Другояче не може да се обясни.

— Но тя каза, че Инамура-сан се е омъжила.

Върху лицето на Фумико се изписа крайно учудване. Но това бе само за миг.

— Не може да бъде... Не вярвам... Не, не, това е лъжа! — Тя рязко поклати глава. — Кога е станало?

— Сватбата на Инамура-сан ли?... Сигурно неотдавна.

— И това е лъжа!

— Тя каза, че и Юкико, и вие — двете сте се омъжили и за това повярвах във вашия брак — каза Кикудзи. — Но що се касае до Юкико, Куримото може да е казала истината. Както и да е — продължи той, — но докато не се убедим дали Куримото е казала истината за Юкико, не ще можем нито да си обясним, нито да разберем шегата ѝ.

— Шегата ли?...

— Дайте да се отнесем към това като към шегата.

— Но ако не бях ви позвънила днес, щяхте да си мислите, че съм омъжена. Странна шегата...

Прислужничката отново повика Кикудзи. Той се върна в ръката с плик.

— Ето го и вашето писмо, Фумико-сан! Това, без марката...!

Усмивайки се, Кикудзи се зае да распечатва плика.

— Не, не го четете!

— Защо?

— Не искам. Върнете ми го, моля ви! — без да става, Фумико се наведе към Кикудзи и се протегна за писмото. — Дайте ми го!

Кикудзи бързо скри писмото зад гърба си.

Като се опитваше да го хване с дясната си ръка, Фумико инстинктивно потърси опора с лявата върху коленете на Кикудзи. Ръцете ѝ бяха протегнати в различни посоки и от това равновесието ѝ се наруши. Но почти веднага те започнаха да действуват съгласувано: дясната все още се протягаше за писмото, а лявата удържаше тялото да не падне. Усилията им изглеждаха напразни и изглеждаше, че тя всеки момент ще загуби равновесие. Главата ѝ почти докосваше гърдите на Кикудзи, тялото ѝ грациозно се изпъна. Но момичето не падна. Задържа се с необикновена лекота и ловкост. Лявата ѝ ръка, която се опираше на коленете му, вече не се опираше, а просто лежеше върху тях.

Каква ловкост! Каква грациозност! Кикудзи очакваше, че ще почувствува тежестта на цялото ѝ тяло, а тя почти не се докосна до него. Силна тръпка мина през него — толкова силно почувствува той жената госпожа Оота.

Как успя Фумико да се задържи?... Кога отслаби натиска?... Това беше удивителна ловкост, тайна проява на женската предвидливост.

Кикудзи мислеше, че ще изпита тежестта на нейното тяло, а усети топлината и аромата на жена.

Омайващ аромат. В него се чувствуваше и дългият ден, и летният зной, и самият живот. Подобен аромат излъчваха ласките на госпожа Оота...

— Дайте ми го! Моля ви...

Кикудзи повече не се съпротивяваше, даде ѝ го.

— Ще го скъсам.

Фумико се извърна и разкъса писмото на малки парченца. Шията и голите ѝ ръце бяха влажни.

Когато тя едва не падна и се удържа, отначало силно побледня, а след това се заля с руменина. Сигурно ѝ бе станало горещо.

Стандартната вечеря, донесена от близкия ресторант, беше безвкусна.

До приборите на Кикудзи стоеше цилиндрична чашка. Прислужничката я беше поставила там както винаги.

Кикудзи изведнаж съсредоточи цялото си внимание върху чашката. Фумико също не остана равнодушна към нея.

— От тази чашка ли пиете?

— Да.

— Получи се не много хубаво... — каза Фумико, но в гласа ѝ имаше по-малко смут, отколкото в този момент изпитваше Кикудзи. — Подарих ви я, а след това съжалявах. В писмото написах за това.

— За кое?

— Ами за чашката... Извинявах се, че ви правя толкова нищожен подарък.

— Нищожен? Какво говорите! Чашката е прекрасна.

— Не, не е толкова хубава. Иначе мама не би я ползувала всеки ден.

— Наистина, аз не разбирам много, но ми се струва, че чашата е хубава. — Кикудзи я взе и повъртя в ръцете си.

— Но има колкото искате по-хубави от тази. Нали когато вземете да пиете от нея, ще си спомняте за другите, по-хубавите...

— Друга такава в къщи нямам.

— Дори и да нямате, можете да видите някъде. И ще помислите, че те, другите, са по-хубави. А от това на мен и на майка ми ще бъде много, много мъчно.

Гърлото на Кикудзи сякаш се беше свило на топка.

— Къде бих могъл да видя други такива чашки? Аз не ходя на чайни церемонии. Съвсем ги заряхах.

— Всичко се случва. Можете случайно да ги видите. А и по-рано сигурно сте виждали по-добри.

— От вашите думи излиза, че може да се подарява само най-хубавото.

— Точно така! — Фумико вдигна глава и погледна Кикудзи право в очите. — Това е, което мисля. В писмото си ви молах да счупите чашката и да изхвърлите парчетата...

— Да счупя такава чашка!... Това старинно изделие... Тя е сигурно на около триста години, а може и на четиристотин. Кой знае, може би някога са я ползували за друго и дори не са мислили да пият от нея чай. Годините са минавали, хората са я съхранявали и внимателно са я предавали от ръка на ръка. Тя е била предавана от поколение на поколение. И сигурно е имало някой, който да я е вземал със себе си на път и тя е пътешествувала в удобна кутия... Не, няма да счупя чашката заради вашия каприз!

Но нали на ръба ѝ се беше запазила следа от устните на госпожа Оота...

Фумико беше казала, че според майка ѝ червилото попива в керамиката и не се изтрива, колкото и да се мие. И наистина, Кикудзи много пъти беше търкал и мил това място на чашката, но тъмната следа не изчезваше. Цветът му беше бледокафяв, а не червен, но все пак имаше едва забележим червеникав оттенък. При желание винаги можеше да бъде приет за цвета на избеляло червило.

Самата чаша също можеше да има този леко червеникав оттенък. И въобще това можеше съвсем да не е следа от устните на госпожа Оота, нали много са били тези, които са пили до преди нея от тази чашка. Следата може да е била оставена от предишните собственици? Обикновено когато пият от чашка чай, устните се допират до едно определено място. И все пак госпожа Оота сигурно по-често от другите притежатели е поднасяла чашката към устните си — нали тя бе пила от нея всеки ден!...

Дали госпожа Оота сама беше избрала да пие всеки ден от тази чашка или баща му ѝ го беше подсказал, изведнаж си помисли Кикудзи.

А освен това нали неговият баща и майката на Фумико често държаха в ръцете си други две цилиндрични чашки, изработени от Рьоню, червена и черна. Двойка чаши. Чашки — съпрузи. А баща му и майката на Фумико са пили от тях всеки ден.

Може би понякога баща му е молил госпожа Оота да постави в шино рози или карамфили или ѝ е подавал чашката и се е любувал на красивата жена със старинна чашка в ръце.

След смъртта на двамата и съдът, и чашката се озоваха у Кикудзи. А сега на гости му е Фумико — дъщерята на госпожа Оота.

— Това не е каприз. Говоря напълно сериозно, чашката трябва да бъде счупена — каза Фумико. — Когато ви подарих шино и вие се зарадвахте, аз си помислих, че имам още една вещ, която също ще подаря на вас. Искаше ми се всеки ден да пиете чай от нея... А сега се срамувам от този нищожен подарък.

— Не бива да говорите така! Чашката е великолепна и ако има нещо срамно и дори грешно, това е тя да бъде ползвана всеки ден!

— И все пак тя не е хубава! Има колкото искате други по-красиви. Неприятно ми е да мисля, че вие ще я държите в ръцете си и някой път ще започнете да сравнявате.

— Но защо мислите, че трябва да се подарява само най-хубавото?

— Зависи на кого и при какви обстоятелства.

Думите на Фумико проникнаха в сърцето на Кикудзи. Значи, тя смята, че подаръкът, получен от него за спомен от госпожа Оота, трябва да е шедьовър?... Така би било по-добре и за самия него. Спомняйки си вдовицата и Фумико, той трябва да се докосва с пръстите си до прекрасното...

Сигурно това е най-заветното ѝ желание. И доказателството за това бе подареният съд шино.

Хладният и в същото време изпълнен с вътрешен жар блясък на шино напомняше на Кикудзи тялото на госпожа Оота. И нямаше в този спомен нито капка мъка, огорчение или срам, тъй като прекрасното е над всичко това. А госпожа Оота беше съвършено произведение на природата. Природата е искала да създаде жена и е създала госпожа Оота. А шедьовърът не може да бъде съден — той няма недостатъци... Тези мисли винаги се връщаха към Кикудзи, когато той съзерцаваше шино.

Гледайки го, той винаги си спомняше и Фумико. За това дори не каза по телефона в оня ден, когато вали дъждът. Осмели се да ѝ го каже по телефона и благодарение на това тя си спомни за чашката, която му донесе след това.

Но в едно тя беше може би права: чашката отстъпваше по красотата на шино.

— Струва ми се, че баща ми имаше кутия за път, в която може да има и чаша — значително по-лоша от тази — каза Кикудзи.

— А каква е тя?

— Откъде да знам, не съм я виждал.

— Много бих искала да я погледна. Уверена съм, че чашата на баща ви е много по-хубава от тази. Ако се окаже, че това е така, ще счупя тази, съгласен ли сте?

— Опасно е да ви я покажа...

Ловко изчиствайки от семките подаденото за десерт парче диня, Фумико отново поиска да ѝ се покаже чашката.

Кикудзи нареди на прислужничката да отвори чайния павилион. Мислеше, че трябва първо да я потърси там. Той излезе в градината. Фумико го последва.

— Не знам къде се намира тази кутия, Куримото веднага би казала, тя тук всичко знае.

Кикудзи се обърна. Върху Фумико падаше сянката на белия олеандър. Краката ѝ, обути в чорапи и гета^[1], докосваха излезлите на повърхността корени на дървото.

Кутията беше в умивалнята, върху един от страничните рафтове.

Кикудзи я донесе в павилиона и я постави пред Фумико. Момичето, чинно изправено, чакаше той да свали обвивката ѝ. След това сама протегна ръка.

— Ще ми позволите ли?

— Да, моля, само че е много прашна.

Кикудзи излезе в градината и отърси праха от обвивката.

— Знаете ли, че върху рафта имаше умряло насекомо, дори червеите са го прояли...

— А тук в павилиона е чисто.

— Куримото е разтребила... Неотдавна. В деня, когато ми съобщи, че вие и Юкико сте се омъжили. Почистваше вечерта, беше тъмно и сигурно не го е забелязала.

Фумико отвори кутията и извади оттам пакетче — очевидно чашката. Наведе се и се зае да развързва възела на копринения шнур, с който то беше завързано. Пръстите ѝ едва забележимо трепереха.

Закръглените рамене на Фумико се отпуснаха и Кикудзи, гледайки профила ѝ, отново обърна внимание на изящната висока шия на момичето.

Устните ѝ бяха решително свити, но долната се издаваше малко напред. И тази устна, и меката част на ухото ѝ придаваха особена миловидност.

— Карацу^[2] — каза Фумико, като погледна към Кикудзи.

Той седна по-близо.

Тя постави чашката върху татами.

Малката чашка карацу имаше същата цилиндрична форма и беше за всекидневно ползуване, а не за чайна церемония.

— Какви строги линии! Значително по-хубава е от шино.

— Как можете да сравнявате карацу и шино? Това са съвсем различни видове керамика.

— А защо да не ги сравнявам? Достатъчно е да се поставят двете чашки една до друга и веднага всичко става ясно.

Кикудзи, също заплепен от строгата форма и чистота на карацу, взема чашката в ръце.

— Да донеса ли другата чашка? — попита той.

— Сама ще я донеса — Фумико се надигна и излезе. Когато двете чашки бяха поставени една до друга, Фумико и Кикудзи се спогледаха едновременно.

След това и двамата, сякаш се бяха уговорили, погледнаха към чашките.

Кикудзи леко се смути и каза:

— Това са мъжка и женска чашки. Когато са една до друга, веднага личи.

Фумико кимна. Изглеждаше, че не бе в състояние да говори. Кикудзи беше объркан. Собствените му думи му прозвучаха странно.

Чашката карацу беше гладка, без инкрустации. Под синята ѝ глазура се виждаха багрови петна с лек кайсиев оттенък. Твърди и мъжествени линии.

— Сигурно това е била любимата пътна чашка на баща ви. Тя е в неговия вкус...

Фумико, изглежда, не забелязваше опасността, която се криеше в думите ѝ.

Кикудзи не се реши да признае, че чашката шино му напомня госпожа Оота. Все едно, тези чашки стояха сега една до друга — като сърцата на майката на Фумико и баща му.

Странни чашки. Те са били изработени преди около триста, четиристотин години. В строгите им линии нямаше нищо прекалено. Но в тази строгост имаше някаква особена чувственост и сила...

Двете чашки една до друга. Две прекрасни души. Кикудзи виждаше баща си и майката на Фумико.

Чашки... Реални неща. Реални и непорочно прекрасни. Те двете стоят между него и Фумико. И те двамата ги гледат. И в тях, живите, също няма нищо порочно. Всичко е чисто. Позволено им е да седят така — един до друг...

Нима строгите линии и блестящите глазури на чашите унищожиха чувството за вина у Кикудзи? Нали преди известно време, почти веднага след траурната седмица, Кикудзи беше казал на Фумико: „А ето сега седя с вас... Може би правя нещо много лошо?..."

— Каква красота... — сякаш на себе си произнесе Кикудзи. — Кой знае, може би баща ми често е съзерцавал тези чашки, разглеждал ги е внимателно, въпреки че това е било странно занятие за такъв човек като баща ми. И чувството за вина е заспивало у него, всички грехове са се опростявали.

— Грехове ли?... О, господи!...

— Наистина... Гледаш тази чашка и си мислиш — нейният собственик не е могъл да има никакви грехове, нищо лошо не би могло да се е случвало... А животът на баща ми е няколко пъти по-кратък от живота на тази чашка...

— Смъртта е по петите ни. Страшно е... — прошепна Фумико. — Все се старая да не мисля за нея... за мама... Не трябва да се мисли за смъртта, когато е зад гърбовете ни.

— Да... права сте... Не трябва дълго да помниш мъртвите. В такива случаи започва да ти се струва, че и ти си мъртъв.

Прислужничката донесе чайника. Сигурно е решила, че ще им бъде нужна вряла вода за чайна церемония — Кикудзи и Фумико дълго време седяха в павилиона.

— Може би ще се възползуваме от чашките и ще устроим малка чайна церемония? Все едно че двамата сме на път... — Предложи Кикудзи.

Фумико кимна с готовност.

— Искате ли мамината чаша да ви послужи за последен път? Преди да я счупим... — каза Фумико, извади от чайната кутия

бамбукова четчица и излезе, за да я измие.

Лятното слънце още не беше залязло...

— Сякаш сме на път... — проговори Фумико, разбърквайки с малката четчица чая си.

— На път... В хотел, нали?

— Защо в хотел... Може би на брега на реката или в планината. Трябваше да вземем не вряла вода, а студена, сякаш от планинска рекичка.

Като вадеше четчицата, Фумико повдигна черните си очи към Кикудзи, но почти веднага ги наведе отново. Погледът ѝ се премести върху чашката. Постава я в дланите на Кикудзи. И чашката, и погледът на Фумико застинаха някъде върху коленете му.

След това тя постави пред себе си чашката на майка си и отново се зае с разбъркването на чая. Бамбуковата четчица зачука по стените на чашата. Фумико спря да движи ръката си.

— Колко е трудно!

— Да, чашката е малка и трудно се разбърква в нея — каза Кикудзи.

Но работата не беше в чашката, а просто ръцете на Фумико трепереха и сега тя нямаше сили отново да вземе четчицата. Сведе ниско глава. Сега тя сякаш гледаше пръстите си.

— Мама не ми дава да го приготвя...

— Какво, какво казахте?...

Кикудзи се изправи, сграбчи за рамената Фумико, сякаш искаше да ѝ помогне да се откъсне от мястото, където седеше като омагьосана. Тя не се съпротивляваше...

---

[1] Гета — японска дървена обувка. — Б.пр. ↑

[2] Карацу — един от видовете керамика. — Б.пр. ↑

Тази нощ Кикудзи не можа да заспи. Едва първите проблясъци на деня започнаха да проникват през процепите на вратите откъм верандата, когато той стана и отиде в чайния павилион.

В градината, върху каменната плоча пред каменното корито за миене на съдове, бяха разпръснати парчета от чаша. От вчерашния ден. Кикудзи съедини четири големи парчета и от тях се получи чашка. Но едно малко крайче не достигаше.

Той прошари с поглед между камъните, надявайки се да го открие, но след малко се отказа и повече не го потърси.

Вдигна нагоре глава. На изток, между черните клони на дърветата, сияеше голяма самотна звезда.

Колко години не съм виждал утринната звезда и не съм гледал небето при разсъмване, помисли си Кикудзи.

Над него плуваха облаци. Звездата блестеше сред тях и от това изглеждаше още по-голяма. Около нея имаше блед, проблясващ ореол.

Жалко е да събираш парчета от счупени чаши, когато над главата ти сияе такава прекрасна и ярка звезда! Кикудзи хвърли парчетата на земята.

Вчера Фумико хвърли чашката в каменното корито и тя се пръсна. Той не успя да я спре.

Фумико изскочи от чайния павилион така, сякаш искаше да избяга и Кикудзи не се досети за намерението ѝ, не забеляза как бе взела чашката.

Успя само да възкликне от изненада.

Тогава не се зае да търси парчетата между камъните. Той е хвърли към Фумико и я задържа за раменете — само да не падне!

Тя седна до каменното корито и започна да се накланя все по-надолу и по-надолу, сякаш самата бе прекършена.

— Нали има по-хубави шино... — промълви тя.

Сигурно ѝ е било мъчно, че Кикудзи може да сравни чашката с други, по-хубави... А през нощта той не можа да заспи.

Думите на Фумико, излизащи от душата ѝ, изпълнени с чистота и мъка, се вкореняваха все по-дълбоко в душата му.

След като дочака разсъмването, Кикудзи излезе в градината да види счупената чашка. А след това видя звездата и се отказа да събира парчетата...

Той отново вдигна глава и възкликна.

Звездата вече я нямаше. В един миг — докато гледаше парчетата — тя се беше скрила зад облаците.

Той продължаваше да гледа на изток. Търсеше звездата като нещо много скъпо.

Облаците не бяха гъсти, защо тя не се вижда? Облаците свършваха над хоризонта, там, където над покривите светеше тясна бледорозова ивица.

— Няма да ги оставям в градината... — промърмори Кикудзи. Той отново събра парчетата, положи ги в пазвата под нощното си кимоно.

Прекалено тъжно е да се остави строшената чаша сред камъните. Пък и Тикако можеше да я види, когато дойде.

Отначало той мислеше да закопае парчетата в градината, около коритото. Да ги предаде на земята, нали Фумико с такава отчаяна решителност потроши чашката. Вместо това обаче той зави парчетата в хартия и ги скри във вградения в стената шкаф.

И отново си легна.

Защо Фумико се боеше от сравнението? С какво и къде би могъл той да сравни тази чаша? Изпълваше го недоумение. Защо, защо е помислила тя така?...

Той не искаше никакви сравнения. След вчерашното изживяване Фумико стана за него с никого и с нищо несравнима. За него тя стана всичко. Част от самия него.

До съвсем наскоро той не забравяше за миг, че Фумико е дъщеря на госпожа Оота. Сега беше забравил.

По-рано го очароваше приликата между майка и дъщеря. В нея той винаги виждаше госпожа Оота. Но сега Фумико беше само Фумико.

Кикудзи изведнаж излезе от потискащия го мрак, който толкова дълго време го обгръщаше.

Може би спасението се криеше в неопетнената чистота на Фумико?...

Фумико не се съпротивляваше, съпротивляваше се само нейната чистота.

По-рано над Кикудзи сякаш тегнеше проклятие, което го сковаваше и притискаше. Изглеждаше, че сега още по-страшното проклятие би трябвало да го блъсне в дъното на пропастта, но той изведнаж се почувствува свободен от угризения. Това беше като чудо: вземаш максимално количество отрова и чакаш смъртта си, а вместо нея настъпва пълно изцеление.

С идването си в службата Кикудзи позвъни в магазина, където работеше Фумико. Тя беше казала, че е намерила работа в магазин за продажба на вълнени тъкани в района Канда.

Фумико я нямаше, още не беше дошла. Кикудзи беше дошъл на работа след безсънната нощ. Той помисли, че тя също може да не е спала през нощта и едва на разсъмване е потънала в дълбок сън. Или може би някакъв срам я е задържал в къщи и тя да е решила целия ден да прекара сама.

Кикудзи позвъни още веднаж следобед, но Фумико не беше дошла на работа и той запита управителя за адреса ѝ.

Навярно на вчерашното писмо е имало обратен адрес, но Фумико го разкъса заедно с плика и го скри в джоба си. По време на вечерята разговорът се завъртя около новата ѝ работа и Кикудзи запомни названието на магазина. Но за адреса ѝ той тогава така и не попита. Защо му е адрес, ако тя завинаги беше влязла в сърцето му?

След работа Кикудзи не се върна веднага в къщи. Отначало той намери къщата около парка Уено, където Фумико държеше стая под наем. Но вкъщи също я нямаше.

В антрето се показва момиченце на дванадесет-тринадесет години, облечено в блуза с моряшка яка, изглежда не беше успяло да се преоблече след училище.

Изслуша Кикудзи, върна се в стаята, след което отново излезе и каза:

— Оота-сан не е в къщи, излязла е рано сутринта и е казала, че заминава на пътешествие със своя приятелка.

— На пътешествие ли?... — запита повторно Кикудзи. — Заминала? Рано сутринта? А в колко часа? Каза ли къде отива?

Момиченцето се скри и се появи отново. Застана малко подалече от Кикудзи, сякаш се боеше от него.

— Не мога да ви кажа точно. Мама също я няма.

Момичето имаше смешни редки вежди.

На изхода Кикудзи се обърна и погледна към къщата, но не можа да определи къде е стаята на Фумико. Домът беше на два етажа, приличен на вид и с тясна градинка отпред.

Изведнаж ледени тръпки полазиха Кикудзи. Той си спомни думите на Фумико — смъртта е по петите ни...

Кикудзи извади носната си кърпичка и изтри внезапно покрилото се с капчици пот лице. Изведнаж пребледня, сякаш кърпичката беше изтрила цвета на кожата му. Той продължи да изтрива лицето си, докато кърпичката не потъмня, изцапа се. Но сега гърбът му се покри със студена пот.

— Не е възможно тя да умре! — произнесе Кикудзи на глас. Нали Фумико го беше възкресила, беше го върнала към живота, тя нямаше правото да умира...

Но вчерашната ѝ откровеност и прямота... Не беше ли това откровеност преди смъртта?...

Или тя като майка си се е изплашила от собствената си прямота, от прямотата на греха?...

— И те оставиха Куримото да живее... — отново произнесе на глас Кикудзи. Каза го в лицето на невидимия враг, изливайки всичкия натрупал се в душата му гняв. И тръгна към сенките на дърветата в парка Уено.

БЕКАСИ ВЪРХУ ВЪЛНИТЕ

С колата, която ги посрещна на гарата, те заобиколиха планината Идзу, спуснаха се към морето и описвайки кръг, влязоха в двора на хотела.

Портиерът, който ги очакваше на двора, разтвори вратите на колата и попита:

— Митани-сан, ако не се лъжа?...

— Да — тихо отговори Юкико.

Тя седеше откъм вратата, която отвори портиерът. Едва днес беше сключила брак с Кикудзи и сигурно за нея беше неловко да отговаря на фамилията Митани.

След кратко колебание тя първа излезе от колата и полуобърната, изпълнена с нерешителност, се спря, сякаш чакаше Кикудзи.

Когато влязоха във фоайето и Кикудзи се канеше да събуе обувките си, портиерът каза:

— За вас е приготвен „Чайният павилион“, както нареди по телефона Куримото-сенсей.

— Така ли?...

Кикудзи изведнаж седна на пода във фоайето. Прислужничката забърза към него с дзабутон.

Пред очите на Кикудзи отново изплува отвратителното петно, заемащо половината от лявата гръд на Куримото, едва ли не следа от дяволска ръка върху тялото ѝ. Струваше му се, че ако откъсне очи от обувките си, ще види тази черна ръка.

Кикудзи не беше виждал Тикако от миналата година, от деня, когато той продаде дома и колекцията от съдове за чайна церемония. Отношенията му с тази жена се прекъснаха от само себе си, поне така му се струваше на него. Нима Тикако все пак беше изиграла някаква роля в женитбата му с Юкико? Очевидно да, щом е знаела за сватбеното им пътешествие и даже за стаята в хотела се е погрижила. За Кикудзи това беше изненада.

Той погледна към жена си, но Юкико вероятно не беше обърнала внимание на думите на портиера.

Поведоха ги по дълъг като тунел коридор, който постепенно се спускаше към морето. Те вървяха дълго, край на коридора не се виждаше. От време на време коридорът се разклоняваше — по няколко стъпала се стигаше до стаите. Стаята, която наричаха „Чайният павилион“, се намираше в края на коридора.

Влязоха в доста просторна стая, около осем татами. Кикудзи се съблече. Юкико веднага пое палтото му. Той бързо се извърна към нея. Тя вече бе встъпила в ролята на съпруга.

До масата лежеше квадратно татами, което закриваше огнището.

— Главното помещение за чайни церемонии е оттатък — каза портиерът, докато внасяше куфарите в стаята. — Аз окачих котлето над огнището... Котлето, наистина, не е кой знае какво, но...

— Как така — отново се учуди Кикудзи, — и съседната стая ли е обзаведена като чаен павилион?

— Да, вашият апартамент се състои от четири стаи с тази, най-голямата, и всички те са пригодени за чайни церемонии. Нали ние копирахме плана от „Санкей-сан“, в Йотокама.

— Така ли? — прояви привидна заинтересованост Кикудзи, въпреки че не бе разбрал нищо.

— Оку-сан^[1] — портиерът се поклони на Юкико, — в съседната стая е приготвено всичко, така че щом пожелаете...

— Добре — отговори Юкико, като сгъваше палтото си, — покъсно ще надникна там... Колко е красиво морето! — Тя се надигна и погледна. — Корабите светят...

— Това са американски военни кораби.

— Как така? В Атами има ли американски военни кораби? — Кикудзи също стана. — Колко малки изглеждат...

— Но са много, пет-шест...

На палубите на корабите, някъде в средата, бяха запалени червени светлини.

А светлините на града не се виждаха отгук, закриваше ги неголям нос. Само районът на бухтата Нашике-ура лежеше като на длан.

Влезе камериерката и донесе обикновен чай. След това двамата — и камериерката, и портиерът, се сбогуваха и пожелаха всичко хубаво на младоженците.

Като се полюбуваха на нощното море, Кикудзи и Юкико седнаха около огнището.

Юкико разтвори чантата си и извади оттам смачкана роза.

— Бедното цвете... Колко жалко...

Само тази роза беше останала от букета. На Токийската гара Юкико предаде цветята на един от изпращачите, беше ѝ неудобно да пътува във влака с голям букет.

Тя остави цветето върху масата и забеляза торбичката за ценни вещи, която трябваше да дадат за съхранение.

— Какво си сложила в него?

— Тук трябва да се съхраняват ценните неща.

Кикудзи взе розата. Юкико го погледна учудено и попита:

— Розата ли?

— Не... Моята скъпоценност е прекалено голяма за тази торбичка. Пък и не мога да я давам на съхранение...

— Защо?... — попита Юкико, но веднага разбра за какво намеква той. — Впрочем аз също не мога да давам моята на съхранение.

— А къде е тя?

Юкико изглежда се смути и не се реши да посочи към него, сведе очи и каза:

— Тук...

От съседната стая се чу бълбукането на кипящата в котлето вода.

— Да разгледаме ли чайния павилион?

Юкико кимна.

— Общо взето, особено желание да го разглеждам нямам — добави Кикудзи.

— Но как така... Нали специално за нас са го подготвили.

Те минаха през малко коридорче, водещо към чайния павилион. Юкико по всички правила разгледа токонома^[2]. Кикудзи не влезе вътре, а остана да стои около входа. Той произнесе ядосано:

— Казвате, че специално за нас са го приготвили. А не ви ли се струва, че и тук се е разпоредила Куримото?

Юкико нищо не отговори, само погледна към мъжа си. След това седна около огнището, сякаш се канеше да приготви чая, но остана неподвижна, очаквайки какво още ще каже Кикудзи.

Той също седна около огнището.

— Не ми се искаше да почвам този разговор, но така се получи... Стана ми неприятно, когато още от входа чух нейното име. Тази жена ме преследва като зла съдба. Всичко е свързано с нея — и моята вина, и моето разкаяние...

Юкико едва забележимо кимна...

— Куримото и досега ли е честа гостенка у вас? — запита Кикудзи.

— Дълго време не идваше. След като миналото лято баща ми ѝ се разсърди.

— Миналото лято? Ами тогава Куримото ми съобщи, че вие, Юкико-сан, сте се омъжили.

— Боже! — възкликна Юкико и широко отвори очи, сякаш се беше досетила нещо. — Сигурно е станало по едно и също време. Госпожа Куримото дойде у нас и ми направи предложение — не от ваше име, — от друг човек... Тогава и баща ми се разсърди. Той каза, че една и съща сватя не може да сватосва дъщеря му за различни хора. Каза, че това прилича на издевателство — на едно място е ударила на камък и хайде на друго. Бях благодарна на баща си, той сякаш ми помогна да се омъжа за вас.

Кикудзи мълчеше.

— А госпожа Куримото не се предаде лесно — продължаваше Юкико. — Тя каза: „Митани-сан е омагьосан“ — и разказа за госпожа Оота. Изпитвах такова неприятно чувство! Цялата се разтреперих и не можех да се успокоя. Не зная защо, може би ми беше противно. Но сигурно все още съм мечтала да се омъжа за вас, затова и съм треперила. Баща ми разбра състоянието ми, видя нещастния израз върху лицето ми и здравата нахока госпожа Куримото. Той ѝ каза: „Приятни са или студените, или горещите напитки, а хладките нямат никакъв вкус. Дъщеря ми се е срещнала с Митани-сан, вие самата сте ги запознали, и сигурно тя има собствено мнение за него и сама ще се ориентира.“ И Куримото беше принудена да се оттегли...

Чу се шум на падаща в басейна вода — вероятно беше дошъл някой от прислугата да подготви банята.

— Тогава ми беше много мъчно, но след това сама взех решение. Куримото тук няма нищо общо. Така че не се вълнувайте, моля ви. А чайната церемония... мога да я изпълня тук съвсем спокойно.

Юкико повдигна очи. В тях се отразяваше електрическата светлина. Лицето ѝ, порозовяло от вълнение, сияеше, устните ѝ като че също светеха. Кикудзи ѝ беше благодарен за чистотата и светлината, излъчващи се от нея. Почувствува я близка и у него се появи усещането, че от тази ослепителна светлина по цялото му тяло се разлива топлина.

— Да, това беше миналата година... През май, ако не се лъжа. Помните ли, когато посетихте моя чаен павилион, вие бяхте с оби с петунии. И тогава си помислих: „Това момиче е недостижимо за мен...“

— А всичко заради това, че тогава много страдахте и в същото време си придавахте важност... — Юкико се усмихна. — Запомнили сте пояса с петуниите? Аз го опаковах заедно с другите вещи и може би той вече е тук.

Юкико каза „страдахте“. Когато разказваше за себе си, употреби същата дума. А какво е изпитвал Кикудзи, когато Юкико е страдала? Той упорито търсеше изчезналата Фумико. А след това, когато получи от нея писмо — съвсем неочаквано от градчето Такеда на острова Кюсю, — той се устреми нататък, отново я търси, но пак не успя да я открие. Оттогава мина около година и половина, а той и досега не знае къде е Фумико.

Очевидно с писмото, в което Фумико страстно го молеше да забрави нея и майка ѝ и да се ожени за Юкико, тя се сбогуваше с него. И тогава те — Юкико и Фумико — сякаш размениха местата си: „недостижимата“ стана Фумико.

Кикудзи си помисли, че не трябва да си представя, който и да е човек като „абсолютно недостижим“, такива хора няма. А ако наистина няма, не е нужно да употребява такива високопарни думи.

---

[1] Оку-сан — вежливо обръщение — госпожо към омъжена жена. — Б.пр. ↑

[2] Токонома — стенна ниша. — Б.пр. ↑

След като се върнаха в голямата стая, те видяха върху масата албум. Кикудзи го разтвори.

— А-а, снимките на този павилион, а аз се изплаших, помислих, че тук са снимките на всички новобрачни, отсядащи в хотела, в тези стаи.

Той придвижи албума към Юкико.

В началото беше залепен лист с описание историята на павилиона. Чайният павилион „Килия Кангецу“, някога принадлежащ на Кавамура Усо, едоски самурай, беше изцяло пренесен в Йокохама, в парка „Санкей-ен“, където по време на войната беше силно разрушен от пряко попадение на бомба. Покривът рухнал, стените се напукали и се наклонили, подовете пропаднали, с две думи останали само развалини. Разрушеното здание старееше и се съсипваше с всеки изминат ден, но накрая го преместиха цялото в градината на този хотел. При възстановяването му напълно са съхранили предишната му планировка и са използвали същия строителен материал. Нововъведение беше само басейнът — нали хотелът се намираще около горещи извори. Върху някои стълбове се виждаха следи от брадви. Сигурно поради недостига на топливо в края на войната жителите на Йокохама са се опитвали да използват дървените части на разрушеното здание за дърва.

— Написано е, че в тази стая е бил Оиши Кураносукэ^[1] — каза Юкико, прелиствайки албума.

Всичко беше така, нали Кавамура Усо е бил свой човек в клана Акао. От Кавамура Усо се е запазила още една реликва — т.н. „Кавамура-соба“ — купичка за хранене, наречена от собственика ѝ „Дзангецу“. Бледосинята ѝ глазура на едно място преминаваше в бледожълта. Създаваше се впечатлението за лунен пейзаж на границата между нощта и деня. Затова купичката носеше името „Дзангецу“ — „Луна пред разсъмване“.

В албума имаше няколко снимки на павилиона в парка „Санкей-ен“ до бомбардировката и след нея, по-нататък следваха снимки на

подготвителните и възстановителните работи и накрая снимка на тържествената чайна церемония по случаи откриването на павилиона.

Ако „Кангецу“ е бил посещаван от Оиши Кураносуке, значи е бил построен не по-късно от периода Генроку.

— Дървеният стълб, който поддържа стенната ниша в съседната стая, изглежда много стар, запазил се е от ония времена...

Албумът се появи в голямата стая, когато Юкико и Кикудзи са били в малката. Сигурно го бе донесла прислужничката, която затваряше прозорците.

— Няма ли да се преоблечете? — попита Юкико, като започна да прелиства албума отначало.

— А вие?

— Аз съм в кимоно. Докато се къпете, ще разопаковам багажа, ще извадя подаръците и малко бисквити и бонбони.

А банята миришеше на дърво. Басейнът, умивалникът, стените и таванът бяха облицовани с дъски, които бяха съхранили рисунъка на дървесината и меко блестяха с естествения си жълтеникав цвят.

Отдалече долитаха гласовете на прислужничките, които вървяха по дългия коридор.

Когато Кикудзи се върна в стаята, Юкико не беше там.

Масата сега стоеше до стената, ложето беше приготвено. Сигурно Юкико беше излязла в съседната стая, докато прислужничката е подреждала всичко. Гласът ѝ се чу оттам:

— Дали ще може да оставим огъня да гори през нощта?

— Мисля, че може — отговори Кикудзи.

В същия момент влезе Юкико, гледайки само него, сякаш нищо друго не бе в състояние да отвлече вниманието ѝ.

— Удобно ли е?

— Кимоното ли?... — Кикудзи огледа застегнатото си домашно кимоно. — Изкъпете се, водата е много приятна.

— Добре...

Юкико отиде в съседната стая, отвори куфара и започна да изважда някакви вещи. След това разтвори подвижната преграда, която отделяше двете стаи, появи се отново и като постави зад себе си тоалетен несесер, седна и се приведе в поклон, едва докосвайки с пръсти татами. Бузите ѝ пламнаха. Тя стана, свали пръстените от ръцете си, сложи ги върху тоалетката и излезе.

Поклонът беше толкова неочакван, че Кикудзи отначало едва не извика от учудване, а след това изпита умиление, от което без малко не се просълзи.

Той стана и започна да разглежда пръстените на Юкико. Не се докосна до венчалната халка, а взе другия — с мексиканския опал. Седна отново край огнището. От ярката светлина пръстенът върху дланта му заигра с червени, жълти и зелени отблясъци. Блестящите малки точки изглеждаха като излъчващи светлина и изпълнени с радост живи същества. Кикудзи гледаше очарован и за миг забрави всичко около себе си.

На връщане от банята Юкико отново мина в малката стая, намираща се вдясно от главната. От лявата страна имаше още две стаи, обзаведени за чайни церемонии. В стаята отдясно прислужничката беше оставила куфарите им.

Юкико вероятно се бе заела с багажа. След известно време тя каза:

— Може ли да разтворя съвсем преградата, че е някак страшно...

Тя разтвори преградата между малката и голямата стая, където беше Кикудзи. Той си помисли, че на нея наистина може да ѝ е страшно, нали бяха само двама в тези четири стаи, далече от главното здание.

Като погледна през образувания проход, Кикудзи попита:

— Там също ли е чаен павилион?

— Да, кръгло чугунено огнище с дървена рамка... Кръглото огнище...

Прозвуча гласът на Юкико и той забеляза кимоно, което тя сгъваше в съседната стая.

— Бекаси...

— Да... Бекасите са зимни птици, затова ми се искаше такова кимоно...

— С бекаси върху вълните...

— Върху вълните ли?... Само на фона на вълните.

— Струва ми се, че този рисунък се нарича „Бекаси върху вълните вечер“. Спомняте ли си стиховете. „Крилатите бекаси върху вечерните вълни“...

— „Бекаси върху вълните вечер“?... Така ли се казва рисунката?
— замислено проговори Юкико.

Кимоното се мярна още веднаж и изчезна.

---

[1] Оиши Кураносуке — управител на клана Акао през епохата Генроку (1688 до 1704 г.). — Б.пр. ↑

3

Кикудзи се събуди среднощ. Може би го беше разбудил влакът, прогърмял по релсите някъде над хотела?

Той разбра, че е още дълбока нощ, тъй като всички звукове бяха удивително близки и ясни, съвсем различни от тия надвечер или сутрин — колелата прогърмяха над самата му глава и свирката сякаш рязна ухото му.

Кикудзи се събуди, въпреки че в действителност шумът не беше толкова силен. Но все пак той се събуди. Странно. А най-странното е, че той въобще е спал. Как можа да заспи преди Юкико?

Но Юкико също беше заспала и сега дишаше равномерно до него. От това Кикудзи изпита облекчение. Сигурно Юкико беше много изморена от грижите около сватбата и сватбеното пътешествие. А той съвсем се беше измъчил през последните дни. Вече няколко нощи подред не можеше да спи спокойно — все мислеше, колебаеше се и се разкайваше. И Юкико се измъчваше от нещо.

Кикудзи не знаеше какъв парфюм използваше тя, но неговият аромат, нейното равно дишане, нейните пръстени и дори бекасите, нарисувани на полите на нощното ѝ кимоно — всичко това му беше учудващо близко и родно, всичко му принадлежеше. Това чувство не го напускаше и сега, когато внезапно се беше събудил среднощ. По-рано не беше изпитвал нищо подобно.

В него се появи желанието да погледне спящата Юкико, но не се реши да запали светлината. Протегна ръка за часовника. Беше около пет...

Да, с Юкико всичко беше по-иначе. Това, което изглеждаше съвсем естествено с госпожа Оота и Фумико, по отношение на Юкико беше съвсем немислимо. Защо? Нали с тях двете той не изпитваше никакво вътрешно съпротивление. Може би сега се съпротивяваше съвестта му, нашепваща, че е недостоеен за Юкико?... Или госпожа Оота и Фумико все още го държаха в плен?...

Много неща му изглеждаха зловещи. Особено апартаментът, поръчан от Тикако Куримото, в който той прекарваше тази нощ.

Впрочем Тикако не беше вещица. Според думите ѝ вещица беше госпожа Оота. Дори в облеклото на Юкико Кикудзи забеляза влиянието на Тикако. Обикновено Юкико носеше рокли по европейска мода, а в сватбеното си пътешествие се беше отправила облечена в кимоно. Преди да си легнат, той сякаш между другото попита:

— Защо за път не облякохте обикновена рокля?...

— Не облякох само днес... Реших този ден да бъда в кимоно... Нали казват, че роклите придават прекалено официален вид. А и когато се срещнахме за пръв път с вас в чайния павилион, бях в кимоно...

Кикудзи се зае да уточнява кой я бе съветвал така. В края на краищата беше му приятно да вярва, че кимоното с бекасите Юкико беше избрала сама.

Той прехвърли разговора на друга тема.

— Много ми харесват стиховете „Бекаси върху вечерните вълни“. Вече говорих за това...

— Стиховете ли?... Аз ги знам...

Кикудзи бързо издекламира стиховете на Хитомаро. Нежно се докосна до гърба на Юкико и неволно възкликна:

— Колко съм щастлив!

Това изглежда учуди Юкико.

Но той можеше да бъде само нежен с нея и нищо повече. И когато днес се събуди толкова рано, той се вслушваше, поемаше излъчващия се от нея аромат и в разтревоженото му сърце живееше само едно чувство — щастие, блаженство, изпратено от провидението. И в това чувство имаше такава чистота, сякаш всичките му грехове бяха опростени. Само една жена — същество от друг пол — беше в състояние да предизвика у него поетически възторг, само жената бе способна да подари и на най-закоравелия грешник благого на всеопрощението, временно, но с нищо несравнимо благо.

Кой знае, може би му беше съдено да се раздели с Юкико. Може би, когато настъпи утрото, тя ще изчезне. Но все едно, той ще ѝ бъде благодарен за цял живот.

Постепенно тревогата в душата на Кикудзи утихна и на него му стана тъжно. Юкико сигурно се е вълнувала, чакала е, страхувала се е, а той... И сега не би рискувал да я събуди и да я вземе в обятията си...

Някъде съвсем наблизо се чуваше шумът на вълните. Той се вслушваше в него и мислеше, че вече не би могъл да заспи. И

неочаквано за самия себе си отново потъна в дълбок сън. Когато се събуди, вече беше съвсем светло и върху подвижната преграда играеха ярките лъчи на слънцето. Но къде е Юкико?

Сърцето му се сви в лошо предчувствие — да не би да си е избягала къщи?... Беше около десет часът.

Кикудзи разтвори подвижната преграда и видя Юкико. Обгърнала коленете си, тя седеше на тревата и гледаше към морето.

— Как съм се успал... Вие рано ли станяхте?

— Към седем. Дойде прислужникът да напълни басейна с вода и аз се събудих.

Юкико се обърна към него и се изчерви. Днес тя беше облечена в рокля, а на гърдите си носеше вчерашната червена роза. Кикудзи изпита огромно облекчение.

— Розата не е увехнала!

— Вчера я бях поставила в чаша с пода над умивалника. Вчера, когато се къпех. Не сте ли я забелязали?

— Не. А сега вече успяхте ли да се изкъпете?

— Да. Събудих се рано, нямаше какво да правя и къде да ходя. Тихичко излязох в градината. Тъкмо американските военни кораби отплуваха. Казват, че идват вечерно време да се забавляват, а рано сутрин отпътуват.

— Американските военни кораби идват да се забавляват? Звучи странно!

— Така го каза тукашният градинар.

Кикудзи съобщи в администрацията, че вече са станали, изкъпа се и също излезе в градината. Времето беше много топло и трудно можеше да се повярва, че вече е средата на декември.

След закуската те с Юкико седнаха на огрятата от слънцето веранда.

Морето беше със сребърни отблясъци. Кикудзи забеляза, че сребърното сияние се отместваше заедно със слънцето. Крайбрежието от Идзусан до Атами беше силно нарязано. Малките носове, заливани от вълните, също блестяха един след друг, сякаш ловяха лъчите на минаващото над тях слънце.

— Вижте как всичко блести. Ето там точно пред нас — каза Юкико, посочвайки надолу. — Сякаш първите звезди са излезли от морето. Звездичките в звездния сапфир...

Наистина, от водата слънчевите лъчи се отразяваха в снопове ослепителни искри, наподобяващи звезди. Те се появяваха на едно място и изчезваха, за да се запалят почти веднага на друго. Всяка вълна се разсипваше на хиляди малки искри, които се сливаха в общо сияние. То създаваше огромното сребристо огледало, простиращо се зад хоризонта, поразително гладко и в същото време леко къдрещо се от вятъра.

Пред чайния павилион имаше тясна ивица трева. Над нея беше надвиснало клонче на китайския лимон с голям жълт плод. Градината леко се спускаше към морето. На брега до самата вода растяха няколко смърча.

— Вчера разгледах пръстена ти. Има много красив камък!...

— Да. Това е светец опал. А сега блясъкът на морето прилича на блясък на сапфир или рубин... Не, на брилянт! Само брилянтът има такова сияние.

Юкико погледна пръстена на ръката си и премести поглед към морето.

Играта на вълните, преливащите се светлини — всичко това напомняше за скъпоценните камъни. И пейзажът, и времето — приближаваше обед — събуждаха подобни асоциации. Но изведнъж Кикудзи се почувствува неудобно, сякаш нещо му пречеше напълно да повярва на щастieto си...

Той продаде къщата. След сватбеното пътешествие ще заведе младата си съпруга в жилище, взето под наем. Това не беше толкова страшно. Но как да говори с нея за бъдещия им съвместен живот? Кикудзи още не беше влязъл в ролята на съпруг.

Да си спомня миналото... Ще бъде невъзможно да не си спомня и за госпожа Оота, Фумико и Тикако. Тогава всичко ще бъде лъжа. Значи, излиза, че е невъзможно да се докосва до миналото, а още по-малко до бъдещето. А разговорът за настоящето, за това, което е сега, изведнаж се прекъсна. Той не знаеше как да продължи и замълча.

Интересно за какво мислеше Юкико. На сияещото ѝ, огрято от слънцето лице не се забелязваше сянка на недоволство. Може би тя го щадеше?... Или си мислеше, че той я е пощадил в първата им брачна нощ?

Кикудзи нервничеше. Не му се седеше на едно място.

В хотела те се регистрираха за две денонощия. Беше дошло време за обед и отидоха в хотел „Атами“.

Прозорците на ресторанта гледаха към парка. Под един от прозорците растеше бананово дърво с широки, сякаш накъсани по краищата листа. Срещу него се извисяваха няколко палми.

— Познах ги — каза Юкико, като ги посочи и обхвана с поглед спускащия се към морето парк. — Те са останали същите, каквито бяха преди много години. Била съм тук като малка, заедно с родителите си. Посрещнахме Нова година.

— Спомням си, че баща ми често е отсядал тук. Колко жалко, че той нито веднаж не ме бе взел със себе си! Може би щях да срещна малката Юкико-сан.

— Сигурно не!

— Защо? Би било много хубаво, ако се познавахме като деца.

— А може би ако се бяхме запознали тогава, сега нямаше да се оженим.

— Защо?

— Защото бях ужасно умно момиченце!

Кикудзи се замисли.

— Това е самата истина! Баща ми често се оплаква, че като дете съм била умничка, а сега оглупявам с всяка измината година.

Юкико не разказваше много за баща си, но и от това, което казваше, Кикудзи успя да разбере колко много я обичат в семейството ѝ. Изглеждаше баща ѝ бе по-привързан към нея, отколкото към всичките си останали деца — те бяха четири — и възлагаше на нея особени надежди. Юкико... у нея и сега имаше нещо от малкото момиченце — очарователна, със сияещо лице и лъчисти очи...

Когато се върнаха от ресторанта в хотела, Юкико позвъни на майка си.

— Мама се безпокои от нещо, пита дали всичко е наред. Не искате ли да поговорите с нея?

— Не... Предай й поздрави от мен...

Не му се искаше да разговаря с майка й.

— Мама също ви поздравява и ви желае всичко най-хубаво.

Телефонът беше в стаята. Юкико позвъни оттам. Значи, тя нямаше намерението тайно да се оплаква на майка си. Впрочем Кикудзи и не мислеше за това.

И все пак госпожа Инамура е почувствувала със своята женска интуиция, че с дъщеря й не всичко е наред.

Кикудзи нямаше понятие как се държат щастливите съпруги на втория ден от сватбеното пътешествие. Звънят ли на майките си или не звънят? Може би едно такова позвъняване да е дотолкова необичайно, че майката неволно да се е обезпокоила. Да, по-вероятно е момиче, което току-що е станало жена, да не звъни на родителите си от чувството за срам.

Към пет часа се появиха три малки американски военни кораба. Редките облаци в далечината над района Адзиро се разсеяха, морето застина във вечерния здрач, стана лениво и сънно като в пролетна вечер. Корабите тихо се плъзгаха по водата. Какво носеха те в трюмовете си? Може би някакво яростно възделение?... Може би. Но изглеждаха мирни, съвсем като играчки.

— Гледай, истина е било, че военните кораби идват тук да се забавляват.

— Нали ви казах. Тази сутрин, когато станах, отплуваха вчерашните — каза Юкико. — Дълго гледах след тях от нямане какво да правя...

— Чакала си почти два часа, докато се събудя ли?

— Сигурно е било повече. Във всеки случай стори ми се, че повече. Толкова странно и толкова хубаво беше всичко. Аз — изведнаж

тук с вас! Чаках да се събудите да говорим, да говорим...

— За какво?

— Така, за нищо конкретно.

Корабите се движеха със запалени светлини, въпреки че все още беше достатъчно светло.

— Знаете ли — каза Юкико, — интересно ми е какво всъщност мислите за мен. Например как смятате, за какво се омъжих за вас... Бих искала и за това да поговорим.

— „Как смятате“... Много странен начин да се говори за това.

— Разбира се, че е странен! И все пак е интересно. Интересно какво си мисли един мъж за момичето, което по-късно става негова жена. Приятно ми е да мисля за това. Само не разбирам защо ме смятате за недостижима?...

— Ти употребяваш същия парфюм, какъвто използваше и миналата година, когато ми дойде на гости.

— Да.

— В същия този ден мислех за теб като за недостижима!

— Така ли?... Сигурно е заради парфюма. Не ви ли харесва?

— Напротив! Тогава... на другия ден отидох в чайния павилион. Струваше ми се, че там все още се чувствуваше неговият аромат...

Юкико учудено го погледна.

— Разбираш ли — продължаваше Кикудзи, — пристигнах тук и неочаквано помислих, че трябва да се откажа от теб... И изведнаж ти стана абсолютно недостижима за мен.

— Не говорете така, това ми причинява болка. Всъщност можете да говорите, но не на мен... Нека тези думи бъдат за другите, за тези, на които ще разказвате за мен... Аз всичко разбирам, но... Днес ми се иска да слушам думи, предназначени само за мен.

— Как да го кажа другояче... Ти олицетворяваше една моя мечта...

— Мечта?...

— Да! Нали мечтата е само мечта. Тя е недостижима. И аз се примирих с това — с недостижимостта.

— Мечта... Тази дума ме порази... А всичко е точно така. Аз също трябваше да се примиря с действителността... тогава... Навярно също съм мечтала за вас... Но именно тези думи — мечта, примирение — дори не ми идваха на ум.

— Ето, виждаш ли, подобни думи са типични за лексикона на грешниците, а ти...

— Престанете! Вие пак говорите сякаш на други!

— Не, не е вярно.

— Моля ви, не трябва! Впрочем аз самата си мислех, че бих могла да обикна дори женен мъж — каза Юкико, и очите ѝ блеснаха. — Истината ви говоря! Но това, за което може само да се мечтае, е страшно. Няма да приказваме повече за тия неща, съгласен ли сте?

— Добре. А тази нощ изпитах необикновено чувство. Мислех, че не само Юкико, но и ароматът на парфюма ѝ ми принадлежи.

— О?

— И все пак — ти си моята мечта. Вечната...

— А ако скоро се разочаровате?

— Никога и за нищо на света!

Кикудзи каза това с пълна увереност, защото изпитваше дълбока благодарност към Юкико.

Юкико изглежда се поизплаши, но тутакси произнесе с необикновено твърда нотка в гласа:

— Кълна се!

— И аз никога и за нищо на света не ще се разочаровам!

Но колко време оставаше до поредното разочарование на Юкико? Пет или шест часа, не повече. И ако тя не се разочарова, а само бъде изпълнена със съмнение, няма ли да настъпи разочарование за него? Дълбокото ледено разочарование в самия себе си...

Кикудзи се страхуваше и всячески отлагаше момента, когато трябваше да си ляга. Но това не беше само страх. Харесваше му да беседва с Юкико. Тя се държеше доста по-свободно от вчера. Заседяха се до късно. В гласа и в движенията ѝ не се чувствуваше никаква скованост. Весело и непринудено тя приготви и поднесе чая.

Когато след банята и бръсненето Кикудзи си слагаше крем на лицето, Юкико опита крема му с пръст.

— Аз винаги купувах крем за татко, но друг...

— Да го сменя ли? С такъв, какъвто употребява баща ти.

— Не, нека да бъде друг.

И днес, както вчера, Юкико държеше в ръцете си хавлия и така, както вчера, се поклони, преди да влезе в банята. А след като се върна, тя каза:

— Спете спокойно, лека нощ!

Произнасяйки тези думи, тя се поклони, леко докосна татами с върховете на пръстите си и легна в своята половина. Нейната чистота и невинност го развълнуваха.

Настъпи нощта и мрак обви всичко. Клепачите на Кикудзи трептяха. Той ги стискаше и се мъчеше да извика от спомените си образа на Фумико. Да, тогава тя не се съпротивляваше. Съпротивляваше се само нейната невинност. Бореше се с низостта, подлостта и разврата. И той въпреки всичко потъпка тази невинност. И след всичко това да оскверни Юкико, също така невинна и чиста като дъщерята на госпожа Оота?... Тези мисли тровеха душата му и не му даваха покой. Какво да прави? Чиста и неопетнена Юкико възкресяваше в паметта му образа на Фумико. Може би това е отчаяние?...

Паметта на плътта — това е страшно нещо. Той си спомни Фумико и в спомена за нея почувствува отново сладостните тръпки от допира на госпожа Оота? Какво беше това — дяволско проклятие или същност човешка?... Нали госпожа Оота почина, Фумико изчезна. И ако те не са изпитвали ненавист към него, защо той сега се страхува?...

На времето той горчиво се каеше, победен от тялото на госпожа Оота и равнодушен към всичко останало. А сега му беше страшно — може би той вече не беше способен за нищо? Може всичко в него да е умряло и да не възкръсне повече никога?...

Изведнаж Юкико се размърда.

— Разкажете нещо — помоли тя. Кикудзи се изплаши.

Дяволът протягаше ръце... За какво? За да обгърне тази света невинност?... Той почувствува как горещи сълзи се стичаха по бузите му.

Юкико нежно положи глава на гърдите му и тихичко захлипа.

Едва сдържайки трептенето на гласа си. Кикудзи прошепна:

— Какво има?... Тъжно ли ти е?

— Не. — Тя поклати глава. — Но толкова обичах Митани-сан, че трудно се справях със себе си, а от вчера го обикнах още повече... Затова и заплаках.

Кикудзи повдигна брадичката на Юкико и впи устни в нейните. Той вече не криеше сълзите си. Спомените за госпожа Оота и Фумико изчезнаха.

Защо да не прекара няколко невинни дни с една невинна жена?...

И на третия ден времето по крайбрежието се задържаше горещо. И отново Юкико се събуди първа и облечена очакваше Кикудзи.

Тя му съобщи сутрешните новини — според думите на камериерката вчера в хотела пристигнали шест двойки младоженци. Но чайният павилион се намираще почти до морския бряг, далече от главното здание и шумът оттам не достигаше до тях.

Днес морето изглеждаше различно от друг път: сияещите звездици не се появяваха върху вълните нито сутринта, нито следобед. Сигурно лъчите не падаха така, както вчера. Звездици нямаше, но затова пък се появи малка флотилия рибарски лодки. Те отплуваха в далечината, наредени една след друга. Първата, най-голямата, теглеше останалите на буксир. Веригата завършваше най-малката.

— Погледни, истинско семейство — усмихна се Кикудзи.

Администрацията им поднесе сувенир — „съпружески хаши“^[1], опаковани в оризова хартия, с нарисувани жерави. Кикудзи си спомни нейната фурошики и попита:

— Ти взема ли онази фурошики с хилядата жерава?

— Не. Всичко у мен е ново. Дори малко се страхувам от това — тя се изчерви и дори безупречно очертаните ѝ клепачи порозовяха. — И прическата ми е друга... Но сред подаръците има предмети, върху които са нарисувани жерави.

Около три часа следобед те отпътуваха. Колата трябваше да ги откара до Кавана. Пристанището Адзиро гъмжеше от рибарски лодки. Сред тях имаше и празнично украсени, боядисани в бяло.

Юкико дълго гледаше към Атами.

— Какво море... — каза тя. — С лек розов оттенък, също като моите перли. Да, същия цвят.

— Розови перли?

— Да, огърлица и обици. Да ги извадя ли!

— Когато пристигнем в хотела.

Склоновете на планината Атами постепенно потъмняваха. В падините между тях надвечер изглеждаха особено дълбоки.

По пътя си срещнаха мъж и жена. Мъжът тикаше пред себе си велосипедна количка, натоварена със съчки.

— Колко е хубаво! — възкликна Юкико. — Ако можехме и ние така да живеем...

Кикудзи помисли, че сега тя беше готова да живее с него дори в колиба. От тази мисъл се почувствува малко неловко, но му беше приятно.

Над смърчовата алея, до самия морски бряг, летеше ято някакви малки птички. Те летяха с учудваща скорост и почти не изоставаха от колата.

След това Юкико видя същата тази рибарска флотилия, която около обед отплава в морето. Сега седем лодки в същия ред — отпред голямата, отзад най-малката — плуваха успоредно на брега.

— Колко е красиво! — отново възкликна Юкико. — Те идват на среща с нас!

Тя се радваше като дете на всичко, даже на тези лодки, станали частица от нейния празник. Възторжеността ѝ умиляваше Кикудзи и той помисли, че ще си спомня за този ден като за най-щастливия ден през живота си.

Миналата година есента, когато Кикудзи, измъчен от търсенето на Фумико, продължило цяло лято, изпаднаше в някакво странно мъчително състояние, при него дойде Юкико. Тя дойде сама. Тиха, но ослепителна като дългоочаквано слънце в мирен ден. Той беше поразен и даже искаше да притвори очи, изплашен от нетърпимо яркото сияние. Държа се с нея сухо. Но Юкико дойде още веднъж и още веднъж.

А скоро Кикудзи получи писмо от баща ѝ. „Изглежда, дъщеря ми има удоволствието да прекарва времето си у вас — пишеше господин Инамура. — Интересува ме дали все още имате намерението да се ожените за нея? Нали преди предложението ви беше направено чрез Тикако Куримото. Ние, родителите на Юкико, бихме желали дъщеря ни да намери щастието си в брака с човек, когото първи е обикнала...“

Това писмо можеше да бъде сметнато за полуофициално предложение от страна, обезпокоена от сближаването на дъщеря му с него. Всичко обаче беше значително по-просто: бащата беше дошъл на

помощ на дъщеря си, която не се осмеляваше да каже заветното си желание и в писмото си беше изразил нейните мисли.

Оттогава мина една година. Година, която беше изключително тежка за Кикудзи. Той все не можеше да разбере себе си, кое от двете желаше по-силно — да намери Фумико или да завладее Юкико... Търсенето продължаваше, тъгата, болката и разкаянието все още живееха в душата му. А някъде в дъното все още блуждаеше образът на госпожа Оота. Цялото му същество се стремеше към изчезналата Фумико, но в най-тежките и горчиви минути в смръщеното небе изведнаж се появяваха хиляда белоснежни жерава. И те напомняха за Юкико. Юкико се премести по-близо до Кикудзи, за да разгледа по-добре плуващите във верига лодки, и така си остана.

В хотела „Кавана“ ги настаниха в ъглова стая на третия етаж. Две от стените бяха стъклени за по-добър обзор.

— А морето е кръгло! — весело извика Юкико. Наистина хоризонтът описваше едва забележима дъга.

Под прозореца на едната страна имаше зелена полянка и басейн. По поляната се разхождаха момичета, които прислужваха при играта на голф. Тънки и стройни, облечени в небесносини униформи, с чанти през рамо. От чантите стърчаха стикове.

От другия прозорец, който имаше западно изложение, се виждаше Фудзияма.

Кикудзи и Юкико слязоха долу и отидоха на поляната.

— Какъв вятър, ужас! — каза той, обръщайки гръб на вятъра.

— Голяма работа, това вятър ли е! Елате! — тя го дръпна силно за ръката.

След като се върнаха в стаята си, Кикудзи се изкъпа, докато Юкико се преоблече и поправи прическата си, за да отидат в ресторант.

— Да ги сложа ли? — попита тя, като му показва обиците и огърлицата от розови перли.

След вечерята те поседяха в солариума. Денят беше ветровит и в солариума, огромна полукръгла остъклена зала, от която се излизаше в парка, нямаше никаква душа. Стъкло и завеси. Камелии в саксии. Тишина.

След това преминаха в хола. Седнаха на дивана пред камината. В камината горяха дебели цепеници. Над нея бяха наредени саксии с цъфнали африкански лилии. Зад дивана в голяма ваза плавно се

извиваше клонка на рано цъфтяща червена слива. Дървената инкрустация на високия таван в английски стил беше лека и изящна.

Всичко наоколо действуваше успокояващо.

Кикудзи се беше изтегнал на кожения диван и гледаше към огъня. Юкико също седеше неподвижно. Бузите ѝ бяха поруменели от топлината.

Когато се върнаха в стаята, стъклените стени бяха плътно завесени.

Стаята беше просторна, но без преграда и Юкико се преоблече в банята.

Кикудзи седеше на стола по халат. Юкико, облечена в нощно кимоно, се приближи до него и застана неподвижно.

Кимоното ѝ беше особено: от моден материал, годен и за рокля — рижаво-ален фон с разсипани по него малки гербове, къси ръкави в стил „Генроку“^[2], със свободна кройка, с леки и свежи линии. Кимоното бе прихванато с тесен мек зелен пояс.

В това кимоно Юкико приличаше на кукла в японски стил, подобна на тия, които се продават в Европа. Под аления му край се подаваше част от бялото долно кимоно.

— Какво мило кимоно. Сама ли измисли модела?... А ръкавите в стила „Генроку“?

— Не, това просто е едно мое хрумване.

Те си легнаха в полумрак, без да изключат лампата върху нощното шкафче. Посред нощ силен шум разбуди Кикудзи. Зад прозорците бушуваше вятър. Паркът завършваше над самия морски бряг и Кикудзи помисли, че това е шум на разбиващи се в скалите вълни.

Мястото на Юкико беше празно. Тя стоеше до прозореца.

— Какво се е случило? — попита Кикудзи, като се приближи към нея.

— Ами ето... през цялото време гърми... Толкова е неприятно! Ужасен шум! А над морето — ето вижте, вижте! — появява се и изчезва розово зарево...

— Сигурно е фар.

— Събудих се и вече не мога да заспя. Страшно е. Отдавна стоя тук и гледам.

— От какво се страхуваш? Шумът е от вълните. — Кикудзи постави ръка на раменете ѝ. — Глупавичкото ми, защо не ме събуди?

Вниманието на Юкико изглеждаше изцяло погълнато от морето.

— Ето, вижте там, розови отблясъци...

— Да, това е светлината на фара.

— Може би, но освен фара има още нещо, много по-ярко. Това е истинско сияние.

— Нищо особено — фар и бушуващи вълни.

— Не!

Наистина, грохотът, който събуди Кикудзи, не беше от бушуващото море. То беше слабо осветено от хладната нацърбена луна и изглеждаше загадъчно.

Известно време Кикудзи се вслушваше и се вглеждаше в черната пустош. Розовите отблясъци, озаряващи мрака, не приличаха на светлината на фара. Интервалите между тях не бяха еднакви.

— Това са оръдия. Помислих, че се води морско сражение...

— Да — страшно... и неприятно.

Раменете на Юкико се отпуснаха. Кикудзи я прегърна. Над черната морска повърхност, осветена от лунния полумесец, шумеше вятър, избухваше и гаснеше розово зарево — отражение на далечните изстрели. Кикудзи също изпита някакво вътрешно безпокойство.

— Не трябва да стоиш така цялата нощ и да гледаш.

Той я взе на ръце. Юкико плахо го обгърна през шията.

Остра, пронизваща скръб го завладя изведнаж и той рязко произнесе:

— Не, не... Не съм импотент, не съм импотент... Но миналото ми... Изпълнено е с разврат и гадости. Те не ми позволяват да се докосвам до теб...

Юкико изведнаж омекна и натежа в ръцете му, сякаш загуби съзнание.

---

[1] Хаши — пръчици за хранене. — Б.пр. ↑

[2] Характерен за епоха Генроку (1688-IX-1704-III). — Б.пр. ↑

НА ПЪТ, В РАЗДЯЛА

1

След като се върнаха в къщи от сватбеното пътешествие, Кикудзи още веднаж препрочете миналогодишното писмо на Фумико, преди да го изгори.

*На борда на „Когане-мару“,
пътуващ към Бену,
19 септември.*

Търсите ли ме все още? Моля ви, простете внезапното ми бягство.

Реших повече никога да не се срещам с вас. Затова и надали ще отправя това писмо. А ако все пак реша да го изпратя, това няма да стане днес или утре, а сама не зная кога. Пътувам към родното място на баща ми, в градчето Такеда, но когато получите това писмо, вече няма да съм там.

Баща ми е излязъл оттам преди двадесет години и аз никога не съм била в този град.

Зная за него само от стиховете на Хироши и Акико Йосай в сборника „Песни от планините Кудзю“ и от разказите на баща ми.

*Четири страни — четирите посоки на света,
обградени с верига от диви планини
и положен в средата,
притихнал е градът Такеда
и нестихващият шум на пролетни води.*

*Такеда — непристъпен като дъвен замък
е врязан във скалата
и само тунелът пронизал планината,
е врата на каменния замък,
други пътища към него няма.*

*От двете страни на тунела
като сребриста бяла вълна
от век на век и ден след ден
пази входа на Такеда
високата разлюшкана трева.*

Завръщам се в родните места на баща ми, които не съм виждала и не познавам. Тегли ме натам. Привличат ме и стиховете на местните поети, които баща ми е знаел от детството си.

Като тези например:

*Шуми, шуми водата жива,
поела от високи планини,
а те сякаш сърцето си откриват
и нежност затаена в дълбините
върху гранита сив разливат.*

*Два цвята — на небето и земята
се сливат в тънък цвят един,
от детството ми те във мен са двата
и оттогава със мелодия неуловима
и двата цвята в мен звучат.*

*Нима съм само аз
тоз, които страда и тъгува?...
Гледам как облаците тежко се събират
с бремето печално на сивотата
и лягат върху планините стари...*

*А сърцето, някога непокорно,
забравило е вече всичко, бие тихо и немее
и повече не се бунтува
и само за едно небето моли —
да прати на любимия покой!*

И ето следващите стихове на Йосай ме привличат в планините Кудзю:

*Нежността сърцето ми изпълва
с блаженство светло,
когато виждам планината Кудзю —
сякаш прекрасните учители
ме въвеждат в своите покои.*

*Бедният познава бедността,
но ако той не я забравя,
сърцето му ще се обърне към планината
и тя с мъдростта си
ще го изпълни, ще го утеши.*

*Преплуваха във планината ниско
лилави облачни ята
и скриха планината Кудзю
и ето тя почти се губи
като пътник, безследно изчезнал.*

Написах ви стихове за непокорното сърце. Но моето сърце никога не се е бунтувало срещу вас, а ако се е противяло някому, то само на себе си. Впрочем това даже не е било бунт, а нещо значително по-печално.

Оттогава минаха три месеца. И аз моля само за покой за вас. Действително, не трябва да ви пиша такова писмо. Сигурно ви пиша това, което, искам да кажа на самата себе си. Може би няма да го допиша или след като го завърша, ще го изхвърля в морето.

Пиша в хола. Наблизо мина юнга и спусна щорите. Освен мен в хола има само две съпругески двойки — чужденци.

Взех каюта първа класа, защото не мога да понасям многото хора. Неприятно ми е. Каютата от първа класа е двуместна. Моята съседка е собственичка на хотелите от горещите извори Канкайдзи в Бепу. Тя се връща от Осака, където омъжената ѝ дъщеря съвсем неотдавна е родила. Тя ми каза, че много се е измъчила там, тичала,

уреждала и помагала, без да знае сън и затова решила да пътува с параход, за да си отспи. И наистина следобед тя веднага си легна.

Когато нашият „Ногане-мару“ излизаше От Кобе, там влизаше иракски параход „Звездата на Суец“. Параходът беше необикновен, подобен по-рано не бях виждала.

Моята спътничка ми обясни, че той е товаро-пътнически.

А аз се замислих за времето, в което живеем, даже иракски параходи идват в Япония.

Нашият параход се отдалечава все повече от брега — от Кобе, и планините, оставащи зад нас, постепенно придобиват неясни очертания. Сега е есен, дните са кратки, вечерният здрач се спуска рано. По уредбата предадоха съобщение на спасителната служба (за хазартните игри — на борда на кораба те никога не водят до нещо добро. Към отговорност се привличат дори пострадалите).

Сигурно са очаквали голяма игра — в трета класа пътуват професионални играчи.

Съседката ми заспа и аз се преместих в хола. Тук са две съпружески двойки, чужденци, впрочем една от жените е японка. Мъжът ѝ не е американец, а струва ми се, европеец.

И изведнаж ми мина през ума, че би било хубаво, ако се омъжа за чужденец и замина далече в чужбина.

Помислих за това и сама се учудих на себе си. Какви абсурдни мисли! Сигурно са били породени от пътешествието ми на парахода, но все пак мисълта за брак е твърде неочаквана за мен.

Тази японка, по всичко личи, че е от добро семейство и се държи с достойнство, но лошото е, че влага много старание да подражава във всичко на европейците. Признавам, че това ѝ се удава, но все едно изглежда малко пресилено. Поне на мен така ми се струва. Може би тя се гордее с това, че е омъжена за европеец и затова се държи така?...

Впрочем на човек е трудно да вниква в собствените си душевни пориви. Аз самата се затруднявам да определя какво ме е ръководело през последните три месеца. Ужасно се срамувам заради чашката. Защо я разбих тогава в градината ви?!

„Нали има по-хубави?“ — казах тогава. И в този момент бях напълно искрена. Считах, че съм права.

Вие се зарадвахте на шино, което ви подарих като спомен за майка ми. Реших да ви подаря и чашката. Необмислена постъпка от

моя страна. След това ми мина през ум, че има по-хубави от нея и от този момент започнаха терзанията ми. Място не можах да си намеря. А вие — спомняте ли си — казахте: „Според вас излиза, че могат да се подаряват само шедьоври“. Да, тогава мислех така — ако подарявам нещо на вас, Кидзи-сан, това трябва да са само шедьоври. А считах, че трябва да е така, защото ми се искаше да създам идеален образ на майка си, да я направя прекрасна... За вас тя трябваше да стане най-прекрасното същество. В това беше единственото спасение и за нея, изоставила ни преждевременно, и за мен, изоставената. Затова и страдах, и горях от това единствено желание, а сърцето ми се изпълваше с болка заради тази чашка, която съвсем не беше шедьовър, и когато я счупих, изведнаж настъпи пробуждане като от сън, кошмарен или вълшебен — сама не знам. Но мама и аз се сбогувахме с вас. Завинаги. Въпреки че се срамувам от това, че счупих чашката, но все пак ми се струва, че съм права и че трябваше да го направя.

Тогава ви казах, че върху чашката е останала следа от маминото червило. Сега не съм уверена в това. Сигурно не съм била аз тази, която е произнесла тези думи, направила го е моята сдържаност. Това ми напомни един случай, отвратителен според мен. Баща ми беше още жив, а аз бях още малка. Веднаж у нас дойде Куримото и той ѝ показа чашка, покрита с черна глазура, струва ми се работа на Гъодзиро, не помня вече точно.

— Божичко, ами че тя е цялата в плесен!... Как сте я съхранявали?! Нима сте пили чай и не сте я измили както трябва?

Куримото направи презрителна гримаса.

Наистина, цялата чашка беше покрита с бели петънца. Тя я изплакна с гореща вода и като я постави върху коленете си, впери неподвижен поглед в нея.

— Странно — каза Куримото, — петната не се измиват дори с вряла вода.

Тогава тя изведнаж почеса енергично главата си и с омазнените си пръсти потърка чашката. Петната изчезнаха.

— Ето, виждате ли! — тържествуващо възкликна тя.

Баща ми дори не се докосна до чашката.

— Колко противно и нечистоплътно! Чак ми се повдига...

— Глупости! Нищо особено, сега ще я измия.

— Все едно, неприятно е. Няма да мога повече да пия чай от тази чашка. Ако искате, вземете я за себе си...

Аз, малко момиченце, седях до баща си и гледах с широко разтворени очи. На мен също ми стана неприятно.

Казват, че Куримото продава тази чаша.

И ето, мисля си за чашката, която счупих. Следа от червило — може би това е също така неприятно?

Моля ви, постарайте се да забравите мама. Моля ви, постарайте се да забравите и мен. Оженете се, моля ви, оженете се за Юкико Инамура.

*При горещите минерални извори в Бепу,
20 октомври.*

Най-близкият и най-пряк път за Такеда от Бепу е с влак през Оита. Но така не е интересно.

Искам да разгледам добре планините Кудзю и избирам околния път: ще пресека подножието на планината Юфугатаке зад Бепу, от Юфуина с влак ще достигна до Бунго-Накамура, оттам ще се изкача на платото Ханда, ще го пресека в южно направление и през градчето Кудзю ще пристигна в Такеда.

Въпреки че Такеда е родно място на баща ми, този град ми е съвсем непознат. Не знам как ще ме посрещнат, а и не знам дали някой ще го стори сега, когато нито баща ми, нито майка ми са между живите.

Баща ми говореше, че в този град те обхваща чувството, сякаш се намиращ в място, предназначено за душата ти... Може би, защото градчето от четирите страни е обкръжено с непристъпни скалисти планини и до него може да се стигне само през тунел. Ето и съпрузите Йосай пишат за това в стиховете си.

Мама можеше да ми разкаже нещо за Такеда. Тя е била там заедно с баща ми само един път наистина, още преди да се родя.

Струва ми се, че прощавайки и признавайки отношенията на майка ми с баща ви, аз измених на собствения си баща. Защо ме тегли насам, към неговите родни места, чужди и непознати за мен? Или в сегашното мое състояние е необходимо да посетя някое подобно място, което да е за мен и родно, и чуждо? Или може би тук, в планините, видели раждането на моя баща, в душата ми ще бликне живителният извор и целебната вода ще изчисти всичките грехове — и моите, и на майка ми?...

В сборника „Песни от планините Кудзю“ има прелестни стихове:

Ще се върна в къщи отдалече —

*коленичил на земята, пред баща ми,
ще погледна във лицето вечно
на любимата ми планина.*

Кой знае, може би тогава, когато признах и простих отношенията между майка ми и баща ми, на бял свят се появиха първите кълнове, по-късно прераснали в непоправима грешка за мама и мен. Може би тези кълнове са пуснали корени и във вашата душа и са ви заставили да страдате, като проклятие, тегнещо над вас? Но всяко проклятие губи силата си с течение на времето. Мисля дори, че нашето е загубило силата си в същия ден, когато счупих чашата.

Обичах двама — мама и вас, Кикудзи-сан. Вероятно това закъсняло признание ви учудва. Аз самата досега се учудвам на своето чувство, но не искам да го скривам от вас, още повече че признанието ще бъде този покой, който моля за вас. Аз не ви обвинявам и не ви проклинам сега, Кикудзи-сан, както не съм ви обвинявала и проклинала по-рано. Моята любов получи най-висша награда и най-висше наказание. Може би такава е моята съдба? Майка ми се заплати със смъртта си, а аз — с бягство, понасяйки със себе си тежък товар.

— О, искам да умра! — казваше често мама.

А когато не я пуснах да се срещне с вас, тя каза:

— Ти желаеш ли смъртта ми?

В същия онзи ден, когато счупих чашката, в мен се роди прозрение. Разбрах какво става с майка ми. Като ви е видяла на чайната церемония в храма Енкакудзи, тя е изпаднала в състояние, което може да бъде определено като „на границата на самоубийството“. Срещата ѝ с вас, Кикудзи-сан, е събудила у нея желанието да извърши самоубийство и в същото време вие сте били единствената ѝ връзка с живота, защото тя е живяла с една-единствена мисъл — да бъде с вас. Аз ѝ пречех и тя умря. В онзи ден, когато счупих чашата, и аз също изпаднах в такова състояние „на границата на самоубийството“. Какво ме възпираше от подобна крачка? Само нейната смърт. Живея, защото мама почина.

Когато счупих чашката, започнах да губя съзнание и едва не паднах на пътеката. Вие ме подхванахте и аз тогава извиках: „Мама“! Чухте ли ме? Не, сигурно. Вероятно съм извикала в мисълта си.

Вие казахте, че не трябва да си отивам в къщи. Искахте да ме изпратите. А аз само поклащах глава.

Казах ви тогава, че повече няма да се виждаме и си отидох, избягах. И бягах през цялото време. Цялата станах вир-вода и наистина реших да умра. Не, аз не се чувствувах обидена от вас, но почувствувах, че се приближавам към своя край. Към финала, зад който вече няма нищо. Нима моята смърт нямаше да бъде естествен завършек на смъртта на майка ми? Тя не понесе своя позор и умря. А аз — нима моето поведение не беше също позорно? Но от непоносимия пламък на разкаянието, което не ми даваше покой, израснаха приказно красиви цветя — нали аз ви обичах! И каквото и да бяхте направили с мен, то не можеше да бъде позорно. Пламъкът ме привличаше. Мама умря, не понасяйки собственото си падение. А аз считам, че тя е прекрасна. Нима в този стремеж има нещо позорно за мен?

И все пак между нас, между мама и мен, имаше съществена разлика. На нея ѝ беше достатъчна една среща с вас, за да живее с мечтата за нова среща. За мен една-единствена среща също беше достатъчна, но моите мечти се разсеяха и аз, потресена, се събудих. Отворих очи и разбрах, че началото на моята любов е и неин край. Не, аз не се спрях на половината на пътя, не се стремях да сдържам своите чувства, а ги изтръгнах и хвърлих в бездната.

Не трябва, в никакъв случай не трябва, помислих тогава аз. Мама умря, аз се изчерпах. Какво по-нататък? Нека той се ожени за Юкико-сан. Това е моето спасение.

Разбира се, можех просто да ви кажа: „Не ме търсете и не ме преследвайте, в противен случай ще посегна на живота си!“ Но не го казах, би било твърде егоистично от моя страна. Все още съм под влияние на идеята да създам идеалния образ на мама и затова ми остава един-единствен изход: да изчезна, без да оставям никакви следи, да изтръгна всички спомени за себе си и майка ми от всичко, свързано с вас.

Госпожа Куримото казваше, че ние, мама и аз, сме пречка за вашия брак и че вие съвсем сте се променили след запознанството си с мама. След като прогледнах, отлично я разбрах.

В онази вечер, когато счупих чашата, се чувствувах отвратително. Цялата нощ плаках, а рано сутринта отидох при

приятелката си и я помолих да тръгне с мен.

Тя се разтревожи.

— Какво се е случило с теб? — попита тя. — Очите ти са зачервени, даже клепачите ти са подпухнали. Мисля, че ти не си плакала така даже когато почина майка ти.

Й приятелката ми замина с мен в Хаконе.

Разбира се, смъртта на мама беше за мен огромно и непоправимо нещастие. Но в детството ми се случи да преживея още по-горчиви и страшни минути. Това се случи в същия ден, когато у нас дойде госпожа Куримото и започна да обижда мама, крещейки й да се раздели с баща ви. Аз бях в съседната стая, чувах всичко и не можех да съдържа сълзите си. Тогава влезе мама, прегърна ме и ме заведе в същата стая, където седеше госпожа Куримото. Аз исках да се изскубна от прегръдката й и да избягам, но мама ме накара да седна на коленете й.

— Не си отивай, постой при мен. Моля те! Аз ще те прегърна. Майка ти я обиждат. А на мен сърцето ми се къса, когато плачеш зад гърба ми. Не си отивай!

Притиснах главата си в гърдите на мама и дори не погледнах към госпожа учителката.

Но тя нямаше намерение да ме остави на мира. И какви язвителни нотки имаше гласът й!

— Какво е това — игра, изпълняваща детска роля? Ти, моето момиченце, си умно и много добре трябва да ти е известно защо ходи при вас Митани-сан.

— Не, не, не! Не знам, не знам! — заплаках аз още по-силно.

— Знаеш, много добре знаеш! А този чичко междувпрочем има законна жена. И дете има, момченце, малко по-голямо от теб. И това момче ще намрази твоята майка, да, да! А ако за това узнаят в училище? Учителят и приятелките ти. Ой, ой, ой, как ли ще се срамуваш заради майка си!

Мама се намеси:

— Защо говорите така? Детето не е виновно!

Но госпожа учителката не спираше:

— Не е виновно ли? Правилно, не е! А вие искате да го възпитавате в грях. Не било виновно, хм-м... А плаче като наистина.

Тогава бях на около единадесет — дванадесет години.

— Накратко казано — завърши Куримото, — ще осакатите душата на дъщеря си — И не чакайте от нея нищо хубаво. Бедното момиченце. Само я мъчите...

Струва ми се, че болката, която изпитах тогава, беше по-силна от болката, породена от смъртта на майка ми и раздялата ми с вас.

Рано сутринта параходът ни премина през пролива Ионада. Морето беше съвсем спокойно, слънчевите лъчи, които влизаха в каютата през стъклото на илюминатора, грееха така силно, че аз свалих жилетката си. И все пак беше много горещо дори само по блузка. А след това, около обяд влязохме в пристанището Бенту. Какво удивително зрелище! Пристанището е обградено отвсякъде с планини, те се простират надясно и наляво и създават впечатлението, че прегръщат морето.

В средата лежеше гладката водна шир, а планините приличаха на огромни застинали вълни. Подобни пейзажи съм виждала само на декоративни пана.

Приех любезното предложение на моята спътница и отседнах в хотела при горещите извори на Канкайдзи. Изворите Канкайдзи са разположени високо в планините и от прозорците на къпалнята се откриваше великолепната панорама на пристанището и града. Всичко тук е прекрасно. Не съм подозирала, че има такива горещи извори, сякаш носещи се из въздуха над удивително светлия земен простор.

С автобус пътувах из покрайнините, из т.нар. „ад“. Билетът струва сто йени, разглеждането на забележителностите — още сто. В „ада“ има частни имения, около петнадесет или шестнадесет и даже съществува „адски кооператив“, който ги обединява.

В „ада“ има две езера — „Кървавото езеро“ и езерото „Морски ад.“ Каква е водата в тези езера! Тя има някакъв особен, очарователен и както на мене ми се струва, мистичен блясък. А за цвета ѝ да не говоря! Водата в „Кървавото езеро“ наистина има червеникав цвят: на дъното — тъмноален, сякаш из дълбините струи кръв, а по-близо до повърхността — по-блед, сякаш кръвта се е разтворила във водата. Над езерото се издигат розови изпарения. А „Морски ад“ е също своеобразно чудо. Това езеро го нарекли така, защото водата му по цвета си наподобява морето. Но истинската морска вода никога не е толкова кристално прозрачна и с такъв удивително чист синьо-зелен оттенък. Спомних си за тези езера късно през нощта, в хотела, далече

от града. Езерата на горещия „ад“. Те изглеждат неземни, тези езера. В тях сякаш се вливат извори от царството на мечтите. А ние с мама блуждаехме из ада на любовта... Дали в него има такива прекрасни извори? Цветът на горещите води в „ада“ ме очарова и ме довежда до възторг.

Простете ми, моля ви.

*При горещите извори Судзю на платото Ханда,
21 октомври.*

Намирам се в хотел, построен край горещите извори на планинското плато. През нощта тук е много студено — чувствавам тръпки дори когато съм облякла кимоно върху пуловера си. Седя, свила съм се над огнището. Хотелът е претърпял пожар и е бил набързо ремонтиран. Шьодзи^[1] не се затварят плътно. Разбира се, още в Токио предвидих, че ще бъде високо в планините и взех със себе си топли дрехи. Горещите извори Судзю се намират на височина хиляда метра над морското равнище. А утре ми предстои да се изкача още по-нависоко — да премина през превала, който е на хиляда и петстотин метра над морското равнище и да отида на другите извори, чиято надморска височина е хиляда и триста метра. Всичко е ясно, но колко поразителна е промяната след горещината в Бенту, откъдето излязох едва сутринта.

Утре — планините Кудзю, а вдругиден — най-сетне Такеда. Сигурно и в хотела, и в градчето Такеда ще продължа да пиша това дълго писмо. Какво исках да ви кажа... защо пиша? Разбира се, не заради това да споделям впечатленията си от пътуването. Какви думи, предназначени за вас, ще ми подскажат планините Кудзю, родните места на баща ми?

Може би ще поискам да ви кажа няколко прощални думи, въпреки че прекрасно разбирам, че ще е най-добре да се сбогувам с вас безмълвно. Изглежда, че ние с вас малко сме говорили, но все пак сме успели да си кажем много неща! Моля ви, простете на мама! При всяка среща с вас повтарях тази фраза. Когато за пръв път дойдох при вас с тази молба, вие знаехте отдавна за съществуването ми и казахте: „Ето че все си представях как ще разговаряме с това момиченце за баща ми.“

И още:

Ако някога бихме могли да разговаряме с вас спокойно за благородството на майка ви и за баща ми също, би било много хубаво, нали?

Това време настана. И то е загубено безвъзвратно. Ако ние с вас някога се срещнем и заговорим за вашия баща и моята майка, аз не бих могла и думичка да промълвя от разкаяние и позор. Нашите родители са забранена тема за нас. Нима такива деца като нас имат право да се обичат? Пиша ви тези редове и очите ми се изпълват със сълзи.

Оттогава, след като госпожа Куримото ме подложи на позорно мъчение, дълбоко в душата ми останаха думите ѝ — „а чичо Митани си има момченце“. Но аз никога не питах „чичо Митани“ за неговото момче. Струваше ми се, че за това не трябва да говоря. Тогава много исках да зная на колко години е момчето, взели ли са го в армията, но не се осмелих нито веднаж да питам за това.

Баща ви често идваше у нас, даже в най-страшните дни, когато се усилиха въздушните нападения. Аз го изпращах до вкъщи. Много се страхувах да не би нещо да се случи с него и неговото момченце да остане без баща както мен. Ако се замислите, сигурно звучи малко смешно: аз бях вече голяма, а момчето беше по-голямо от мен, можеха да го вземат в армията, но аз все едно си го представях като малко момченце. Защо? Сигурно първото впечатление — съобщението на Куримото за съществуването на малкото момче — беше много силно и дълбоко се беше врязало в паметта ми.

Мама беше човек, който не умее да се приспособява, и на мене ми се налагаше да търся продукти из селата. Спомням си, веднаж видях в тълпата, щурмуваща влака, много красива жена и буквално се залепих за нея. Разговаряхме кой къде пътува и какви продукти търси. След това тя ми разказа за себе си.

— А аз съм държанка.

Красавицата беше откровена със случайната си спътница-гимназистка. А и аз бях откровена в отговор на нейното благоразположение към мен.

— А пък аз съм... дъщеря на държанка.

Жената много се учуди:

— Какво говорите?! Колко хубаво е, че вече сте голяма.

Тя, изглежда, неправилно разбра смисъла на моите думи „дъщеря на държанка“, неправилно по отношение на баща ми. Но аз не

казах нищо, а само силно се изчервих.

Тя много ме съжаляваше. По-късно с нея често се срещахме, като се договаряхме заедно да пътуваме за продукти и понякога пътувахме много надалече. Един път взехме ориз от родното й село, в префектура Ниигата. Не мога да я забравя.

„Вече сте голяма.“ А сега вече съм съвсем голяма. И какво? Нищо хубаво. Сега е невъзможно да поговорим дори за баща ви и майка ми.

Чува се шумът от водопада на горещите извори. Къпещите се застават под падащите горещи струи и това помага да се лекува изтръпването на мускулите и болката в мишниците. Затова и изворите са наречени „Судзию“ — „мускулни“.

В тукашния хотел няма къпалия и всички ползват обществената къпалия в дъното на долината, между планините Ватаяма и Куроивасан.

Надвечер от планините се спуска свеж въздух. А днес видях леките, обагрени оттенъци на есенните листа. Такъв жив цвят, с нищо не прилича на фантастичните цветове от езерата в царството на мечтите в Бенгу. Планините Юфугатаке, които се виждаха от високото плато Дзьошима бяха много красиви, но не можеха да бъдат сравнявани дори с удивителния пейзаж, който се откриваше пред мен на платото Ханда, по пътя от гара Накамура. След като преодоляхме всичките тринадесет завоя и се изкачихме на платото, аз се обърнах назад и видях потъналата в златист цвят клисура Кусуй. Иззад планинските върхове струяха слънчеви лъчи, не много ярки и смекчени от синкавото сияние в гънките на планината. Окъпани от меките слънчеви лъчи, златистите листа изглеждаха матови, а червеникавите — особено ярки. Залязващото слънце, което надничаше зад планинското било, предаваше на есенните листа истински чар.

Мисля, че утре на платото и в планината, където отивам, времето ще бъде хубаво. Желая ви лека нощ от далечния, разположен в планинската клисура хотел. Ето, пътувам вече трети ден и не сънувам нищо.

През последните три месеца, изминали от деня, в който счупих чашката, живях у приятелката си и ужасно се измъчвах от безсъница. Безсънните ми нощи измъчиха и приятелката ми, тя сигурно беше

много изморена от мен, от грижите, които ѝ създадох. Тя ходи за нещата ми в онази квартира до парка Уено.

Тя ми разказа, че вие — разбира се, това сте били само вие, кой друг! — сте идвали на следващия ден и сте разпитвали за мен. Но въпреки това не можах да ѝ кажа защо бягам и се крия от вас.

— Нямам право да обичам този човек.

Повече нищо не ѝ казах.

— Но той ви обича! Познато ми е това — „нямam право да обичам“. Когато една жена произнася тези думи, тя често или лъже, или кокетничи... Добре де, да приемем, че ти не лъжеш.

Сигурно моята приятелка е искала да каже, че всеки човек има право да обича друг. Може това и да е така. Да, това е така, ако се решиш да умреш като мама...

Но вие знаете до каква крайност достигнах самата аз. Знаете колко исках да извия майка ми след смъртта ѝ. Досега не мога да си обясня защо постъпвах така, а не иначе. Какво е това — случайност? И въобще какво е това случайност? Трудно е да съдиш за собствените си постъпки и сигурно още по-трудно е да съдиш за постъпките си към друг, който наблюдава всичко от страни. Може би тази дума „случайност“ възниква при неразбиране? Или за случайност говорят тогава, когато бог и съдбата даряват на човек прошка?

Не е хубаво да се говори за това, но моята приятелка вече беше преживяла това, което стана между нас, доста преди мен. Вероятно и затова се обърнах към нея за помощ. И тя веднага разбра всичко, т.е. разбра истинската причина за моето състояние. Но моето състояние, водовъртежът на разкаянието, въртящ ме като сламка — всичко това беше извън обсега на разбиранията ѝ.

А по-късно започнах да идвам на себе си, дори станах малко повесела. Не знам, може би приличам на майка си, може би безгрижието и лекомислието са в кръвта ми... Така или иначе, но започнах да оздравявам и приятелката ми ме пушна сама да пътешествувам.

В сравнение с живота, който водех досега с мама и сама, след смъртта ѝ, пътешествието, престоят в различни хотели ми изглеждат едва ли не върхът на успокоението и безгрижието. Но все пак през нощите е много тъмно и пусто, затова и започнах да пиша това писмо. Оттогава изминаха три месеца и аз изведнаж се запитах: Защо?

[1] Шьодзи — подвижни врати. — Б.пр. ↑

*При горещите извори Хокеин,
22 октомври*

Днес преминах през превала Сугамори на височина хиляди петстотин и четиридесет метра и сега се намирам в хотела при горещите извори Хокеин, надморската им височина е хиляда триста и три метра. Преодоляла съм повече от половината път. Утре ще се спусна в градчето Кудзю, а оттам — направо в Такеда.

Надвечер се почувствувах малко изморена. Причина за това състояние може би беше продължителното пребиваване под лъчите на високопланинското слънце и пренаситения със серни изпарения въздух. Тукашният извор е богат на сяра, а освен това казват, че планината около превала Сугамори сярата буквално се „диша“ и ако вятърът духа в лицето, парите проникват в дробовете. Казват, че сребърните часовници почерняват тук за един ден.

Вчера сутринта температурата беше около пет градуса, а днес — четири. В хотела ми казаха, че днес през нощта ще бъде още по-хладно. Не знам кога измерват температурата, но възможно е преди разсъмване живачният стълб да пада до нулата.

За щастие, на мен ми дадоха хубава уютна стая на втория етаж. Тя има двойни рамки на прозорците, предпазваща сигурно от студа. Кимоното, което ми дадоха тук, е от плътна вата, а в тибати е пълно с жарава. Много по-весело е, отколкото вчера в Судзию.

Хотелът Хокеин е разположен откъснато в планината. Дотук не достигат нито писма, нито вестници. До най-близкото село има три ри^[1], до най-близката къща — една и половина. Децата на местните жители, които ходят на училище, живеят в селото по време на учебната година, защото до началното училище е далече, също около три ри.

Собствениците на хотела имат две деца — момченце на около шест години и четиригодишно момиченце. Баба им дойде в стаята ми да поговори с мен, вероятно защото бях жена и пристигнах сама. Децата дойдоха с нея и през цялото време се биеха кое да седне върху

коленете на баба си. Отначало там седна момиченцето и обхвана с ръчички шията на старицата. Брат ѝ се опита да я избута, но тя се хвърли върху него и настана ужасна бъркотия. Децата пицяха и се гонеха едно друго. Много приятни дечица, момчето имаше прекрасни очи, но у момиченцето те бяха още по-хубави — огромни и дръзки, а лицето — волево. Не, наистина великолепни очи имаше момиченце! И толкова дързост имаше в тях! А яркостта им трудно може да бъде описана! Може би планинското слънце е вляло своя блясък в детските очи?

— Значи, нямате наблизо съседи? — попитах аз. — Децата няма с кого да поиграят.

— Да, нямаме. Съседите имат деца, но те са далече, живеят на около три ри оттук.

Тя разказа, че когато момиченцето се родило, момчето казало: „По-рано аз спях с мама, а сега дойде това момиче и ми я отне.“ А до раждането ѝ говорил: „Ще ни се роди детенце с него ще спим заедно.“

Но след раждането на момичето трябвало да спи с баба си. Така и растат тези деца с големи светли очи в самотния дом ред планините. Впрочем не знам, може би през зимата стопаните затварят хотела и се преселват долу, в селото. Но децата са много хубави, кръглолики. И изведнаж помислих за себе си — аз бях само дете. В детството си не забелязвах това, растях сама от самото и раждане. Тоест не че не забелязвах, а вероятно свикнах. А по-късно, в гимназията, често у мен се появяваше сантименталното желание да имам по-голям брат или по-малка сестра, но то бързо премина. Когато почина мама, аз ви позвъних и ви направих съучастник, заедно преправихме истинската причина за смъртта ѝ. Получи се не много хубаво, все едно че вие бяхте виновен за това, че тя е умряла. Едва сега помислих за това. Ако имах по-възрастен брат, нямаше да ви позвъня, а може би и мама нямаше да умре. Във всеки случай не бих изпитала такава мъка и такава угризение от извършения грях. Не мога да дойда на себе си — така ме поразя внезапно появилата се мисъл. Аз бях само дете в семейството ни. Цял живот мечтаех за другар, за приятел и затова протегнах ръце към вас.

Към човека, до който нямаш право да се докосвам! Сега седя сама в самотния планински хотел и жадувам, жадувам да видя по-големия си брат. Да повикам него, несъществуващия, никога несъществуващия

брат! Нека да не е по-голям, нека е по-малък брат или по-голяма сестра. Но да сме близки. Смешно е сигурно, че ми се иска да призова неродените си на този свят братя и сестри.

Единствено дете... впрочем вие също сте единствен син. Порано не мислех за това. Когато баща ви идваше у нас, той, разбира се, не казваше, че има един син — вашето семейство беше забранена тема за нас, но един път той каза:

— Скучно ти е на теб сама. Хубаво би било да имаш малко братче или сестриче.

Станах бяла като платно и едва сдържах трепета си. А мама:

— Наистина! И Ата, когато умираше, много я съжаляваше. Страдаше... Казваше, че ще ѝ бъде тежко сама, нали момиче.

О, простодушна моя мамо! Но и нейното дишане спря, когато забеляза състоянието ми.

В този момент изпитвах омраза и страх едновременно. Бях вече на петнадесет години и всичко отлично разбирах. Стори ми се, че баща ви говори за бъдещото дете, за моя брат или сестра от него! Аз цялата се свих — детето ще има друг баща, а не моя!...

Сега, оглеждайки се назад, мисля, че нищо подобно не се е очаквало, просто у мен е заговорила излишната подозрителност. Когато баща ви е произнасял тези думи, вероятно е мислел за вас — за единствения си син. Или ни е съжалил нас с майка ми — сами, нямащи никого на този свят. Но тогава бях в ужасно състояние. Реших, че ако се роди дете, ще го убия. Нито дотогава, нито по-късно не ми е минавало през ум да убия човек. Но тогава сигурно бих могла да убия детето. Не знам какво беше това — ревност, ярост, омраза. Или вопъл на детската душа, все още чиста и непоковарена. Мама навярно нещо почувствува.

— Гледаха ми на ръка и ми казаха, че ще имам само едно дете — каза тя. Пък и за какво ми е второ? Тя е толкова добричка и хубава, че и десет деца не биха могли да я заменят.

— Да, вярно е. Но когато детето расте самичко, обикновено се затваря в себе си, расте самотно и след това цял живот се стреми към самота. Трудно ще ѝ бъде да общува с хората.

Възможно е баща ви да е казал това, защото аз мълчах намръщена. Въобще стараех се да го избягвам, да не го гледам и да не разговарям с него. А не бях такава — бях жизнерадостна, по характер

приличах на майка си. Но колкото и весела да бях, колкото и да се шегувах, при появата на баща ви мигновено се затварях в себе си. Навярно мама страдаше от моя мълчалив детски протест. А баща ви съвсем не искаше да ме обиди този път, просто е помислил за вас, за единствения си син.

Но какво би станало, ако тогава майка ми родеше дете, същото, което исках да убия? Ами че това би бил мой и ваш по-малък брат. Или сестра.

Какъв ужас!

Защо ме преследват тези болезнени мисли? Нали пътешествувам и природата ме пречиства.

Днес вървах по платото и минах през превала. Времето беше много хубаво.

— Великолепно време, нали?...

— О, да!

Днес сутринта, след като излязох от Судзию, чух тези думи. Те бяха разменени между двама местни селяни като сутрешен поздрав. И те не казаха „хубаво“, а великолепно време. Този своеобразен поздрав изведнаж ме успокои.

Времето наистина беше прекрасно. Покрай пътя растеше трева. Под лъчите на утринното слънце стръкчетата ѝ имаха сребрист цвят. Отляво, в подножието на планината се извисяваха големи дървета, а между стволите им чернееха дебели сенки. На един синор, до оризовото поле беше разстлана рогозка и върху нея седеше малко детенце в червено кимоно. Зад него бяха разхвърляни играчки и се белееше бяло пакетче с храна. Майката жънеше ориз. Тук често отрано падат слани и хората се стараят да посадят ориза по-отрано. Понякога разправят, че палят огньове, когато го садят. Но тази сутрин природата излъчваше топлина и светлина. Детенцето го бяха оставили да се погрее на слънцето. А аз свалих топлите обувки и обух други, леки, от брезент, с гумени подметки. И ми се стори, че винаги ще бъде все така топло и винаги ще мога да ходя все така леко обута.

Сигурно от Судзию до превала може да се стигне по алпийски пътища и планински пътеки, но аз реших да изляза към Ханда, където има поща и училище и оттам да тръгна по платото, за да се любувам на планините Кудзю. Този път е по-лек, а и краката ми няма да се изморят

много. Нали не трябва да се изкачват планините, а трябва да стигна до прехода Сугамори, да мина през него и да се спусна в Хокеин.

Кудзю е общото название на планинската верига, обединяваща цяла поредица върхове. Те следват от изток на запад: Курогатаке, Тайсендзан, Кудзюсан, Миматаяма, Куроивасан, Хошодзан, Рьошигатаке, Ватаяма, Итимокусан, Сенсуйсан. На север от тях се простира високопланинската равнина Ханда.

На север от тях... Да, цялата равнина Ханда се намира на север от тези планини. Но планината Ватаяма на запад и планината Куехира на изток, заедно с други планини, сякаш поддържат равнината и я повдигат високо-високо, и тя сякаш плува, пори въздуха, като че ли наистина е изплувала тук от дъното на приказно красива страна. Планините са в златиста премяна, поклащащите се от вятъра стръкчета трева изглеждат сребристокбели, по равнината сякаш пробягват бледолилави вълни. Надморската височина на равнината е хиляда метра, по диагонал е дълга осем километра и от юг на север, и от изток на запад.

Прекоших равнината от юг на север. Някъде около средата на пътя, когато наоколо се разпростря необхватен простор, недалече, между планините Миматаяма и Хосьодзан, се изви струйка лек дим. Тя се издигаше над планината Ивосан. Небето беше чисто, само под връх Ватаяма плуваше бяло облаче. Бях щастлива — нали още от Токио мечтаех за „прекрасното време“ на платото Ханда.

Пейзажът тук е учудващо мек, лирически. Въздухът е прозрачен, цветовете са чисти и ярки. Който е бил вече по тези места, нарича равнината Хонда „романтична“. Така си е и в действителност, въпреки че почти няма с какво да сравнявам, досега съм виждала само алпийските поляни Синано. Но тук е толкова спокойно и красиво. Нежност, светлина, простор. Равнината общува с пътника, обгръща го от всички страни. Силуетът на извисяващите се на юг планини е мек и благороден. Бях заслепена от кръглите, приличащи на застинали вълни планини, обхващащи пристанището Бепу. Но и тук планините са особени. Ако веригата Кудзю се гледа от равнината Ханда, върховете очароват с някаква поразителна за височината им особена хармоничност и задушеvnост. Нали височината на Кудзюсан е хиляда седемстотин осемдесет и шест метра, това е най-високата планина на острова Кюсю. Втора по височина е Тайсендзан. Тези планини още се

крият в далечината, но и Миматаяма, и Хосьодзан също са много величествени, двете са над хиляда и седемстотин метра. Тук планините с такава височина са около десетина. Но тукашните планини не потискат със своята суровост: всички те са високи, между тях няма рязък контраст, а и гледаш към тях от плато, високо около хиляда метра. И тук е много светло — нали страната е южна, а и морето не е много далеч.

Примерно на средата на пътя направих почивка. След като достигнах Тьодзябара, седнах под смърчовете и дълго почивах. Смърчовете растяха на отделни групички по поляната. Открих семейството смърчове, обкръжено с висока трева. След това повървах още малко и отново починах, изядох обяда си — беше вече около два часа. Наоколо тревата шумеше и се люлееше от вятъра. Беше златиста, но все още с различни оттенъци. Под преките слънчеви лъчи цветът ѝ беше един, но ако се сменеше ъгълът на гледането, цветът ѝ под насрещните слънчеви лъчи неуловимо се менеше. Всяка планина също имаше свой особен оттенък. У мен възникна чувството, сякаш седя в лазурния дом на природата и гледам огромния свят през цветни очила — проблясващи с червеникави и златисти отражения на планината.

— Боже мой, колко е хубаво!

Това произнесох на глас. Очите ми се напълниха със сълзи и сребристите вълни на степната трева се замъглиха. Сълзите не оскверняваха моята тъга, те я измиваха. Аз дойдох тук, в родните места на баща ми, за да се разделя с вас, обичайки вас. Нека сълзите измиват моето минало — греха и разкаянието, иначе не бих могла да се разделя с вас. Тук, на високопланинската равнина, отдалечена отвсякъде, какво ли не преживях. Не мога да започна нов живот. Все едно, мисля за вас. Простете ми! Мисля за вас, за да се разделим. Разрешете ми да мисля за вас. Да се разхождам по равнината, да се любувам на планините и да мисля, да мисля за вас.

Седя под сенките на смърчовете и мислите ми се устремяват към вас. Замръзнах на място, не искам да трепна дори. Ако можех да възляза на небето в този светъл миг! Нали съм в небесния дом. И в екстаз започнах да се моля за вашето щастие. Оженете се за Юкико-сан!

Да, това го казах аз! И се простих с вас! Въпреки че не бих могла да ви забравя. Но какъвто и да бъде споменът за вас — горчив, безнадеждно нараняващ сърцето ми, — винаги ще считам, че тук на високопланинската равнина, аз се простих с вас. Устремих се към вас — и се простих. От днешния ден ние — аз и мама — завинаги се разделихме с вас. За последен път ви моля за прошка.

Моля ви, простете на мама!

От равнината Хонда до превала Сугамори обикновено се изкачват по пътя, започващ от подножието на Миматаяма, но аз избрах друг път — този, по който извозват сярата — йод-зан — Сярната планина — става по-страшно, колкото повече се приближаваш към нея. Даже отдалеч тя прилича на вулкан — заради серния дим, постоянно димящ над върха ѝ. Йодзан е съвсем гола, по склоновете ѝ не се вижда никаква растителност. Планинската природа е разядена от сярата и камъкът изглежда като болна, покрита с язви плът. Мрачните сиви и кафяви тонове предизвикват асоциация за разрушение и пепелища. Отляво на Йодзан, на съседната невисока планина, добиват природна сярра. Минах по неустойчивите камъни, недалеч от мястото, където я добиват, и едва не задушавайки се от дима, с усилие се изкачих на превала.

Когато преминах превала и се спуснах към Кита — Сенлигахама, вече беше надвечер. Обърнах се и видях залязващото слънце, скриващо се постепенно зад планинския връх. То плуваше сред гъсти изпарения от сярра, в отровен дим и изглеждаше не като слънце, а като призрак на бледа луна. Но пред мен се извисяваше планината Тайсендзан, облечена в ламе от есенни листа, по които бродеха тъмночервените отблясъци на залеза. Спуснах се по стръмния склон и излязох при горещите извори Хокеин.

Тази вечер писах много. Искях да ви съобщя за днешния незатъмнен от никаква печал ден, за деня, който ме съпровождаше, след като се простих с вас.

Спете спокойно и не се тревожете за мен.

---

[1] Една ри е равна на 3,93 км. — Б.пр. ↑

*В градчето Такеда,
23 октомври.*

Пристигнах в родния град на баща ми. Вече се стъмваше, когато аз влязох през тунел, прокопан в огромна скала, в Такеда.

От горещите извори Хокеин се спуснах надолу по платото Кудзю, а от градчето Кудзю до Такеда е около петнадесет минути с автобус.

Отседнах в дома на чичо. В същия този дом, където се е родил баща ми. Интересно ми беше да видя дома, в който се е родил той. Пътувах насам със смесени чувства — сякаш към чужд и в същото време към роден град. А като видях чичо, толкова много приличаш на татко, веднага ясно си спомних лицето му — за първи път през последните десет години и на мен, бездомната, ми се стори, че и аз имам дом.

Чичо се учуди, като разбра, че от Бепу съм се добрала до Такеда през Кудзю. Сигурно си е помислил: смело момиче, не се е уплашила да пътешествува сама по планините и да нощува в хотелите при горещите извори. Искаше ми се да видя тези планини и все пак тръгнах към Такеда не без колебания.

След смъртта на баща ми ние се отдалечихме от роднините му, мама се чувствуваше виновна и не смееше да ги погледне в очите.

— Защо не изпрати телеграма от парахода? Щях да дойда в Бепу да те посрещна. Оттук не е много далече — каза чичо.

Написах на чичо писмо, че искам да дойда, но за телеграма не помислих — не ни бяха такива отношенията, за да го безпокоя постоянно.

— На колко години беше, когато почина баща ти?

— На десет.

— Десет, казваш... — Чичо ми ме погледна внимателно. — Знаеш ли, че много приличаш на майка си. Не съм я виждал толкова често, но след като те видях, веднага си я спомних. Впрочем приличаш

и на баща си. Ето ушите ти например приличат. Да, да, брат ми и всички ние, останалите, имаме такива уши.

— А пък аз веднага си спомних татко, като ви видях.

— М-да.

— Поисках да ви видя, преди да почна работа. А то след това няма да ми е до пътешествия.

Нарочно казах това. Не исках чичо да помисли, че съм дошла при него да поплача и да поискам съвет как да живея по-нататък сама. Роднините ни не ми изказаха съболезнованията си, когато умря мама. Наистина от Кюсю те все едно не биха успели за погребението, пък и погребението беше малко необичайно, тайно като че ли исках само едно — да посетя родните места на баща си, да си спомня за него, обикновения, душевно здрав човек, да премина към тези спомени след болезнените приличащи на ярем спомени за майка ми. И все пак имаше нещо печално в моето пристигане — така се крие беглец в неизвестно никому скривалище.

Днес сутринта малко се успах в Хокеин.

— Добро утро! — ме поздрави стопанката на хотела и започва да се извинява за децата. Те отрано вдигали шум долу — помислила, че са ми попречили да спя. А аз съм спала дълбоко и нищо не съм чула. Момиченцето с дръзките очи дойде с баба си в моята стая прислужваше по време на закуската. Баба ѝ ми разказа, че на сутринта паднало в реката от моста, съединяващ главното здание на хотела с крилото му. Височината е доста голяма, около петнадесет сяку^[1], но за щастие детето паднало между три големи камъка. Било на косъм от смъртта — Когато го извадили, то се развикало:

— Олеле, моите гета. Моите гета отплуваха!

След това се разплакало. Утешавайки го, възрастните започнали да го дразнят — ето, ако паднеш още веднъж, тогава... А то:

— Не, повече не искам, жал ми е за рокличката!

На брега върху камъните се сушеше нейното кимоно от тъмносиня касури^[2] и червено елече с рисунки на пеперуди и божур. Червеното елече, топлото утринно слънце. Каква благодат, колко хубаво е да се живее!

На момиченцето много му провървя — паднало бе между три големи камъка в такова тясно пространство, че там едва може да се помести дете. То паднало точно там. Ако е било малко по-вляво или

по-надясно, щяло да се убие, или в най-добрия случай — да остане сакато за цял живот. Но сега момиченцето беше забравило всичко. Това е естествено — децата, след като преживеят опасността, повече не мислят за нея. И на мен ми се струваше, че това вече е друго дете, не това, което е паднало.

Не опазих мама, но самата аз останах да живея. Нещо ми помогна да запазя живота си. Вероятно сред човешкото безчестие и грехове има такова спасително място, като тук, между тези камъни, където падна момиченцето. Да, аз продължавам сега да мисля за това и още по-силно се моля за щастието си.

Напускайки Хокеин, погалих момичето по гъстите късо подстригани коси. На душата ми стана по-леко от докосването до главицата на по чудо спасеното дете, сякаш се присъединих към неговото щастие.

Тръгнах по котловината Богацуру, любувайки се на неописуемо красивите склонове на планината Тайсендзан. Богацуру лежи между планините Миматаяма, Тайсендзан, Хейдзигатаке в др. Миматаяма беше обърната към мен с другата си страна.

След това пред погледа ми се откри хижата на дружеството на алпинистите, криеща се зад храстите. Още отпреди ме бяха заинтересували черните петна сред обсипаните със златисто листа склонове на Тайсендзан. Оказа се, че това са рододендрони. Казват, че някои от тези дървета разпростират корените си върху цели шест дъзо. В котловината Богацуру растат много такива дървета, а степната трева тук е учудващо ниска. Казват, че тази сутрин температурата по върховете паднала до нулата, но в Богацуру цареше истинска жега. Изглеждаше като че ли червено-златистите листа помагаха на слънцето да стопли котловината.

Разхождайки се по Богацуру, направих кръг и се върнах назад, по-близо до хотела — оттук е най-удобно да се изкача и преваля Хокодатитогге, от другата страна на който се намира падината Садокутоми. По-нататъшният ми път преминаваше през Набеваридзака, все надолу. Когато излязох на разклонението Кутамивакаре, пред погледа ми се откри гледка към платото Кудзю. Спускайки се по Набеваридзака, вървах по тясна каменна пътечка, минаваща през смесена гора. Тишината се нарушаваше само от шумоленето на опадалите листа под краката ми.

Не срещнах никого и шумът от собствените ми крачки изглеждаше като стъпките на самотата, крачеща по тялото на природата. Върху склоновете на планината Симидзудзан — тя се извива отляво на разклонението Кутамивакаре — пламтяха листата с цялата си буйна красота. Казват, че оттук добре се виждат петте върха Асо, до днес те се скриваха от облаците в само Сомо и Катамуки едва забележимо се очертаваха в мъглата.

Платото Кудзю — това е степ, разпростряла се на двадесет километра и преминаваща при северния склон Асо в ливадите Наминогахара. Планините Кудзю се извисяваха някъде далеч зад гърба ми, техните върхове също бяха обвити в облаци. Навлязох в морето на степна трева — тук тя е много висока почти с човешки ръст, и минавайки пасбището, излязох до градчето Кудзю.

До южния вход в Кудзю има древен будистки храм, полуразрушен, с рядкото название „Икарадзи“ — храм на глигана, елена и вълка. Икарадзи и Хокеин са свещени места с много вековна история. А и самите планини Кудзю се считат свещени. У мен възникна чувството, че сякаш съм вървяла по свещена земя и съм извършила нещо хубаво.

В дома на чичо всички вече спят и аз се чувствавам неудобно да седя до късно и да пиша писмото, както правех в хотела.

Лека нощ!

---

[1] Сяку — 30,3 см. — Б.пр. ↑

[2] Касури — евтина памучна тъкан. — Б.пр. ↑

*В градчето Такеда,
24 октомври.*

На гарата в Такеда всеки път, когато отпътува влак по линията Хохисен, пускат плочата „Луна над развалините на замъка“ Тук разказват, че композиторът Рентаро Таки създал музиката под впечатленията си от развалините на замъка Окаро в Такеда. Около двадесета година от управлението на императора Мейдзи^[1] бащата на Таки пристигнал по тези места и станал началник на областта. Рентаро се е учил в Такеда в началното училище по старата система на обучение. Сигурно често е ходил да играе сред развалините на замъка.

Рентаро Таке починал в тридесет и петата година от управлението на Мейдзи^[2], още съвсем млад — около двадесет и петгодишен. Само три години по-възрастен, отколкото съм сега аз.

Спомням си, че в гимназията говорехме с приятелката ми: „Искаме да умрем на двадесет и пет години.“ Мисля, че това го каза тя, но може да съм била и аз. Сега ми се струва, че съм го казала аз.

Авторът на стиховете „Луна над развалините на замъка“ Бансуй Цутий почина тази година и в Такеда, сред развалините на замъка Окасиро, преди моето пристигане се е състояло тържество, посветено на паметта му. Разказват, че авторът на музиката и авторът на стиховете се срещнали един път в Лондон. Това е било отдавна, по времето, когато баща ми е бил дете. Може би именно тази среща в чужбина на младия музикант с поета да е послужила като стимул за създаването на „Луна над развалините на замъка“. А може и да не е, не знам. Това не е толкова важно — важното е, че са ни оставили такава хубава песен. Няма човек, който да не я е тананикал.

А какво ще оставя аз след единствената си среща с вас?

Едно гениално детенце, като Рентаро Таки...

Така си помислих изведнъж и сама се учудих на себе си. Сега се намирам в родните места на баща ми и може би заради това ми идват такива фантастични мисли, за които се осмелявам да ви пиша. Знаете

ли какво става с жена, навестена от подобни мисли, опасения, от неизвестно откъде внезапно нахлула радост? Тя започва да изпитва странен трепет. Изпитвали ли сте в душата си някога такава безпокойство, каквото цари сега в моята? Колко странен, съвсем неочакван за мен трепет. Изведнъж се почувствувах жена. Размечтах се какво би било, ако...

Сигурно бих скрила детето си от вас и бих го възпитавала сама. Чувствувам в себе си такава решителност. И знаете ли защо? Защото за мен това би било неизбежна съдба. Нека решителността ми да е напразна. Това ви учудва, нали? А аз, жената, едва помислих за това и се измъчих, изтормозих се. Впрочем всичко вече премина.

Просто спомних си миналия сърдечен трепет, когато на гарата в Такеда зазвуча „Луна над развалините на замъка“.

*Четири страни — четирите посоки на света,
обградени с верига от диви планини,
и положен в средата,
притихнал, е градът Такеда
и нестихващият шум на есенни води.*

Песента чух тази сутрин, когато излязох на разходка из града. Вървах по моста, над „шума на есенните води“ и изведнъж чух песента. На гарата бяха пуснали плочата. Вчера не я чух — нали пристигнах от Кудзю с автобус.

Дойдох до гарата, привлечена от мелодията, след това се върнах на моста — реката е недалеч от гарата. Песента продължаваше да звучи и аз постоях около парапета, наблюдавайки бързо течащата вода. Отляво, нагоре по течението брегът е полегат, но силно нарязан. Навсякъде скали, а между тях са се сгушили малки къщички, по-точно колиби. В подножието на една скала жена переше бельо. Зад гарата се извисяваше скалиста стена, по която се стичаха тънки струйки вода. По-нагоре пищно са разпрострели златистите си корони дърветата. Тук-там личаха запазили зеления си цвят листа.

Крачех из града на баща си и мислех за вас. Сега вече познавам този град. Той е много малък. Вчера, когато пристигнах, вече се здрачаваше и не забелязах това. Просто учудващо: в каквата и посока

да тръгнеш, ще се натъкнеш на отвесна скала. Имам усещането, че са ме поставили в средата между четири скалисти планини.

Вчера, когато чичо запалваше цигара, обърнах внимание на кибритената кутийка. Върху етикета ѝ беше напечатано: „Лилави гори, прозрачни води и такедски красавици.“

Аз се разсмях.

— Съвсем като в Киото!

— А какво? Вярно си е! По-рано така и говорехме: „Такедски красавици.“ Тук от древни времена процъфтява югей^[3], или поне свиренето на кото^[4], чайна церемония и т.н... А що се касае до водата, тя при нас е удивително чиста и вкусна. Забеляза ли издълбаните каналчета около домовете? Наричат ги „иде“, защото водата в тях не отстъпва на кладенчовата. Я детството си ние с баща ти всяка сутрин си изплаквахме устата с тази вода. И съдовете миехме с иде.

Такеда наистина напомня с нещо Киото. Поне с изобилието на храмове. В малкото градче с население около десет хиляди жители има повече от десетина будистки храма и над десет шинтоистки.

— Впрочем в наши дни — продължи чичо — красавиците се изселиха...

И той изреди красавиците, живеещи някога в Такеда и преместили се в Токио.

Чичо не беше съвсем прав. Разхождайки се по улиците, видях красиви, облечени с вкус жени. Когато приближих тунела в края на града — скалата от моята страна беше червеникава от цвета на есенните листа, а там, около изхода — зелена от покрилия я мъх, — срещу мен се зададе красиво момиче, облечено в бял пуловер, много ефектен на зеления фон.

В центъра на Такеда преминава асфалтирана търговска улица с гирлянди от фенери. Но ако завиеш малко встрани, попадеш в старинно провинциално градче с тихи улички, навеси и огради, здраво сковани от пропити със смола дъски. Къщите са с хамбари — от камък или от кирпич, измазани в бяло. Оказва се, че почти всичко тук е построено отново: през десетата година от управлението на Мейдзи^[5]. По време на войната между Севера и Юга градът е изгорял до основи. Останали са само няколко здания в горната му част. Връщайки се в къщи, отново заговорих за Такеда.

— Нима сте успели да обиколите всичко тук, Фумико-сан? — учуди се леля ми.

Наистина за половин ден успях да обиколя всичко. Всички местни забележителности: дома, в който е живял Танамура Тикуден, тайния олтар на кириштан^[6], камбаната „Сантяго“ в шинтоисткия храм Накагава, Шинтоисткия храм Хиросе, развалините на замъка Окасиро, водопровода Уодзуми, будисткия храм Хекуин.

Болшинството жители на Такеда досега почитателно наричат Тикуден „Тикуден-сенсей“. Пътят, по който пристигнах вчера от Кудзю, е старинен. На времето по него са пътували феодали, придружени от пищна свита, учени и художници от провинцията Бунго, такива като Тикуден и Хиросе Тансо. В бившия дом на Тикуден се е запазил чайният павилион, където те с Рай Саньо са се наслаждавали на спокойствието на обряда. В градината, между павилиона и къщата, расте бананово дърво с пожълтели изпокършени листа. По дърветата играят слънчеви отблясъци. Съхранила се е зеленчуковата леха, от която според преданието Тикуден е угощавал Рай Саньо. До дома-музей на великия художник има ново здание на картинната галерия. Тук има и помещение за чайна церемония. Разказаха ми, че често, когато ценителите на изкуството се събират да пият чай, в това помещение окачват платна на Тикуден в стила на Южната школа.

Тайният олтар на кириштан се намира близо до дома на Тикуда. Той представлява доста просторна пещера, издълбана в скала, скрита зад гъсталаците от бамбук. Върху камбаната „Сантяго“ беше изгравиран надпис: „1612. Santiago Hospital!“ Собственикът на старинния замък в Такеда бил християнин.

В двора на къщата на Тикуден виси градински фенер „орибе“. Зад каменната ограда на къщата има пътека и ако се върви по нея нагоре, надясно, а след това наляво, излизаш до къщата, в която, както казват, живеят потомците на Фурута Орибе. Аз само го погледнах и сърцето ми заби силно. Легендата гласеше, ако не се лъжа, че синът на Фурута Орибе пристигнал в Такеда и се заселил в самурайския квартал, на улица Камидоното.

Не мога да забравя, когато ви видях за пръв път на чайната церемония в храма Енкакудзи, и Юкико Инамура, преди да ви поднесе чая, попита:

— А в каква чашка?

— Наистина в каква? Най-добре може би ще е ето в тази орибе.

Госпожа Куримото добави, че това е любимата чашка на баща ви, която той ѝ подарил. Но нали тя по-рано принадлежеше на баща ми! А след смъртта му мама я беше дала на вашия баща... И Юкико-сан ви поднесе чай в същата тази черна чашка и вие го изпихте!... Аз не смеех да вдигна очи и тогава мама произнесе:

— Аз също бих искала да пия чай от тази чашка!

Може би в този ден мама е изпила отровата, отредена за бъдещата ѝ съдба?...

Даже не мислех, че в родните места на баща ми ще си спомня с такава яснота тази чайна церемония! Но... ако черната чашка още е у госпожа Куримото, моля ви, вземете я на всяка цена и направете така, че да изчезне безследно. Като мен...

Вече се запознах с града на баща ми — в общи линии, разбира се — и сега го напускам. Вероятно тук няма да се върна повече никога. Писах за него така упорито и много само заради това, че тук, в родните места на баща ми исках да ви кажа последните думи за сбогом. Вие надали ще получите това писмо, но ако все пак го изпратя, знайте — то е последното.

Разгледах и развалините на замъка Окасино. Това действително са развалини — освен крепостната стена нищо друго не е останало. Затова пък в центъра на бившето укрепление се извисява хълм, чието предназначение очевидно е било стратегическо. На фона на ясния есенен ден видях планините Сомо и Катамуки, а насреща планината Кудзю. Небето беше абсолютно чисто, само над върха Тайсендзан, от страната, където режеше високопланинското плато и превалът, по който вървах, висеше леко облаче.

Мислех, че съм се сбогувала завинаги с вас там, в планините, под сянката на смърчовите. А сега отново и отново говоря за прошка. Сигурно това изглежда като малодушие, желание да се отдалечи истинската раздяла. Не, не, такава мисъл изглежда нелепа и неприемлива за мен. Решена съм завинаги да изчезна от живота ви. Аз съм жена и ще намеря в себе си сили.

Простете ми!

И спете спокойно!

Още в началото на пътешествието си аз ви писах да се ожените за Юкико-сан. Това, разбира се, е ваша работа. Вие сте свободен да

постъпвате, както пожелаете. Знайте само едно: нито мама, нито аз сме пречка за вашата свобода и вашето щастие. И никога за нищо повече не ме търсете.

В продължение на шест дни, докато пътувах, продължавах да ви пиша за дреболии и глупости. Колко са досадни жените! Разделяйки се с вас, бих искала да ме разберете. А сега мисля, че това са празни думи и за жената по-важно е друго: да бъде до някого, дори неразбрана. Кой знае за какво разбиране мечтае сега. Може би съвсем противоположно.

---

[1] 1887 г. — Б.пр. ↑

[2] 1902 г. — Б.пр. ↑

[3] Югей — леки жанрове на японските изящни изкуства: музика, пеене, танци, икебана и чайна церемония. Обикновено японските момичета са обучавани на всичко това. — Б.пр. ↑

[4] Кото — японски национален музикален инструмент. — Б.пр. ↑

[5] 1877 год. — Б.пр. ↑

[6] Название на първите японски християни от Средновековието. — Б.пр. ↑

След като се върна с Юкико от сватбено пътешествие, Кикудзи препрочете това писмо. Сега той възприемаше думите на Фумико по-иначе, отколкото преди година и половина, когато ги прочете за пръв път.

Но как и в какво усещаше разликата, му беше неясно.

„Празни думи...“

Кикудзи излезе в градинката пред дома, в който живееше. Нищо в нея не му приличаше на градинка — тясно голо пространство, оградено с дъсчена ограда. Той остави писмото на Фумико на земята — доста дебело — и го подпали.

Хартията беше навлажнена и гореше лошо. Кикудзи разрови листата и продължи да пали кибритени клечки. Хартията жълтееше и мастилата, с които Фумико беше писала, сменяха цветовете си на тлеещите страници продължаваха да личат изписаните редове.

— Горете, горете, думи!...

Сега Кикудзи хвърляше в пламъка по един лист. Да, писмото ще изгори, ще изгорят написаните с мастило думи... Но всичко ли ще изгори?... Обръщайки се с гръб към къщата, Кикудзи погледна към оградата. На едно място през процепа между дъските падаше слънчева светлина.

— Е, как, благополучно ли мина всичко?

Този глас... Внезапен като струя ледена вода... Кикудзи почувствува как го полазват тръпки. На верандата стоеше Тикако Куримото.

— Как така се вмъквате?... Без да питате и без да предупредите... Влизате в дома ми...

— А какво да правя, като няма кой да ме посрещне и никой не отговаря на чукането? Май наистина квартирите на младоженците са райски местенца за крадците! Вие да не би още да сте без прислужница? Впрочем като начало това не е лошо — да поживеете двамата, в пълно уединение. Нали Юкико отлично се грижи за вас...

— А как научавате тези неща?

— Кое? Това, къде живеете ли? Дреболии! Знаете ли пословицата „Змията си знае следата.“

— Вие сте истинска змия! — не се сдържа Кикудзи.

Той беше вече свикнал с внезапните появявания на Тикако. Когато баща му почина, тя пак така се явяваше в дома им, без никой да я вика, но днешната ѝ поява в този дом пробуди в него старото отвращение.

— Мисля — продължаваше Тикако, сякаш нищо не се беше случило, — че за Юкико-сан ще бъде тежко да мие в студа съдовете. Искате ли да идвам да ѝ помагам в домакинската работа? — Кикудзи дори не се обърна.

— Какво горите? Писмо от Фумико-сан ли?

Кикудзи беше клекнал с гръб към нея и остатъците от писмото лежаха върху коленете му. Тикако не можеше да ги види.

— Ако писмото е от Фумико-сан, сигурно сте се притеснили. Хубаво занимание!

— Както сте забелязали, не съм вече богат и не се нуждая от ниции услуги. Особено от вашите! Разбрахте ли?

— А аз нямам намерение да ви досаждам. Своего вече постигнах — свързах ви с Юкико-сан. Вие не можете да си представите колко съм щастлива! Сега вече съм спокойна и на мен ми остава само да ви помагам.

Кикудзи пхна във вътрешния джоб на сакото си остатъците от писмото и се надигна.

Тикако, която стоеше в самия край на верандата, го погледна и отстъпи крачка назад.

— Какво ви е? Лицето ви е толкова страшно! Аз исках... само да помогна... Нали Юкико не е разопаковала още багажа си.

— Това не е ваша грижа!

— Защо да не е! Нима не разбирате, че душата ми се стреми към вас, жадува да ви бъде полезна.

Тикако безсилна се отпусна върху пода, на мястото, където седеше. Лявото ѝ рамо потръпна. Тя дишаше тежко и изглеждаше изплашена.

— Съпругата ви, Кикудзи-сан, отиде при родителите си? Те са се разтревожили защо сте прекъснали сватбеното си пътешествие и сте се прибрали в къщи...

— И там ли успяхте да идете?

— Минах да поднеса поздравленията си, няма това е лошо? Ако с това съм предизвикала недоволството ви, моля да ме извините — каза Тикако, следейки внимателно израза върху лицето на Кикудзи.

Потискайки гнева си, той произнесе:

— Да, впрочем онази чашка с черната глазура все още ли у вас?

— Подаръкът от баща ви? Да, у мен е.

— Искам да ви помоля да ми я продадете.

— Добре! — Погледът на Тикако, изпълнен с недоумение и подозрение, изведнъж стана злобен. — Добре... Не ми се искаше да се разделям с нея, все пак е спомен от баща ви. Но щом толкова настоявате, ще я донеса. Ако искате още утре, дори още днес... Да не би да искате отново да се заемете с чайната церемония?

— Моля, донесете я веднага!

— Тичам, тичам. Всичко ми е ясно? Какво пък, тъкмо има повод да се пие от тази чаша, нали изгорихте писмата на Фумико-сан.

Тикако си отиде, изпънала шия, сякаш преодоляваше някаква невидима преграда.

Кикудзи отново се върна в градинката, но ръцете му трепереха и кибритените клечки не се запалваха.

МЛАДОТО СЕМЕЙСТВО

Кикудзи започна да забелязва, че обикновено жизнерадостната и стремителна в движенията си Юкико понякога седи зад рояла с унесено и безразлично изражение на лицето.

За тази квартира роялът изглеждаше прекалено тромав. Той беше от една фирма, с която Кикудзи поддържаше връзки от известно време. Баща му беше акционер във фирма за музикални инструменти. През войната тази фирма, както и всички други, се преустрои за производство на оръжие. Преди няколко години един от инженерите на фирмата предложи да въведе производство на нова марка рояли. Като стар познат на баща му, той често се отбиваше при Кикудзи и му разказваше за проблемите си. И след продажбата на къщата Кикудзи вложи парите в това предприятие.

В квартирата му сега стоеше един от експерименталните образци на новото производство. Юкико имаше роял, но го подари на по-малката си сестра и го остави в дома на родителите си. Родителите ѝ можеха да купят на сестра ѝ друг роял и Кикудзи няколко пъти каза това на Юкико.

— Ако не ти е удобен този роял, вземи си своя, стария. Може би ти заради мен не искаш, страхуваш се, че може да ме обидиш, така ли?...

Кикудзи помисли, че на Юкико не се харесва новият роял и затова често седи зад него с разсеян израз на лицето.

— Защо? Този роял ме удовлетворява. — Юкико дори се учуди. — Впрочем аз не разбирам много, но човекът, който го настройваше, много го хвалеше.

Честно казано, Кикудзи добре разбираше, че роялът нямаше нищо общо със състоянието на Юкико. А и тя не свиреше толкова добре, та да проявява претенции към инструмента.

— Пък аз помислих, че не ти харесва. Така често сядаш зад рояла, но не свириш, а само гледаш в някаква точка.

— Това няма нищо общо с рояла — чистосърдечно каза Юкико и изглежда искаше да добави нещо, но размисли.

— Значи, стори ви се, че седя разсеяна. А кога?

Роялтът стоеше в хола — обикновена, обзаведена в европейски стил стая до антрето. Нито от столовата, нито от своята стая на втория етаж Кикудзи можеше да види какво прави Юкико, седнала зад рояла.

— Да, понякога наистина се замислям... В къщи беше много шумно. Почти не беше възможно да поседиш и да помислиш спокойно.

Кикудзи си представи дома, в който е израснала Юкико. Там винаги беше шумно и весело. Това беше щастливо семейство — баща, майка, братя, сестри, винаги пълно с гости.

— А когато се срещнах с теб преди сватбата, мислех, че си мълчалива.

— Аз ли? Аз съм ужасна бърбрица. Наистина. Случваше се често да седим с мама и по-малката ми сестра и да бърбрим безспир. Не знам, може би от всички ни аз съм най-мълчаливата. Мама не може да мълчи. Като започне да говори пред гостите, не може да спре. В такива случаи аз се стараех да говоря по-малко, а то не е много удобно. Сигурно и на вас ви е омръзнал нейният светски бъртвеж. Може да си помислите, че при такава майка дъщеря ѝ трябва да е мълчалива и затворена... А по-малката ми сестра с всички сили ѝ подражава...

— Изглежда, майка ти се е надявала ти да се омъжиш за блестяща партия...

— Да — откровено кимна Юкико. — Сега говоря значително по-малко, отколкото в къщи.

— Ами че ти цял ден си сама.

— Да, но когато се върнете в къщи, също не съм много разговорчива.

— Затова пък си много словоохотлива, когато се разхождаме.

И в паметта на Кикудзи възкръснаха спомените за разходките по вечерните улици. Юкико говори, без да спре, весело и оживено. Притиска се към него, често дори сама го хваща за ръката. Може би тя изпитва чувство на облекчение, когато излиза от дома им?...

— Разбира се! Нали се разхождахме двамата, сама почти не излизам и когато сме заедно, ставам ужасно приказлива. По-рано, когато се връщах отнякъде в къщи, веднага започвах да разказвам всичко с подробности, отначало на мама, след това на татко.

— Сигурно това е било особено приятно на баща ти.

За миг Юкико внимателно погледна Кикудзи.

— Знаете ли колко забавно беше? Аз преразказвам отново всичко, а мама ме прекъсва по сто пъти — пита едно и също нещо. А вече е чула разказа ми. Много беше смешно...

Юкико се беше откъснала от родния дом, от семейството си. Тя седеше с него, своя съпруг, в мрачната столова... Какво ли чувствуваше сега? За Кикудзи жена му все още беше загадъчно същество. Когато те започнаха съвместния си живот, той всеки ден откриваше у Юкико по нещо ново, като например малката светла бенчица между ресниците ѝ.

А красиво очертаните ѝ устни... Те също му изглеждаха непознати и учудващо невинни. Даже когато ги целуваше. Може би защото той не правеше повече нищо от това.

Кикудзи прегръщаше привикналата към целувките му Юкико и очите му се наливаха със сълзи. Тя беше такава трогателно и мило същество.

Изглежда, Юкико не страдаше много от това, че отношенията им не отиваха по-далеч от целувките, които си разменяха. Поне не толкова, колкото Кикудзи. Тя отговаряше на целувките му и вероятно за нея в това се състоеше очарователната новост и даже чувството за удовлетвореност в любовта. Друго тя не знаеше. Кикудзи често мислеше, че в подобни отношения между новобрачни има нещо мило и не си струва така да се измъчва заради неестествеността на това, което ставаше между тях.

Той с учудване забелязваше красотата на всичко наоколо: белият и зелен цвят на зеленчуците — репички и китайско зеле, които тя купуваше от съседния магазин, го умиляваше.

Нима ежедневието не предлагаше достатъчно щастие? По-рано, когато живееше в стария си дом заедно с прислужничката, и през ум не му минаваше да надзърта в кухнята, а зеленчуци дори не беше виждал.

— Не ви ли беше тъжно да живеете сам в такава голяма къща? — запита Юкико, когато се преместиха в новата квартира.

Този кратък въпрос развълнува Кикудзи. Той прозвуча като загриженост за него. Юкико се вълнуваше от всичко — от предишния му живот, от това дали не е тъгувал, когато е оставал сам.

Събуждайки се рано сутрин, Кикудзи се натъжаваше, ако Юкико не беше до него, въпреки че би било съвсем естествено тя да е станала по-рано, за да приготви закуската. Но на него така му харесваше да я

гледа спяща! Той даже се стараеше да се събуди по-рано, за да може да я види, като спи. И винаги изпитваше леко безпокойство, ако не я виждаше до себе си.

Веднъж, завръщайки се по-рано в къщи, Кикудзи запита от входа:

— Юкико, как се казва твоят парфюм? „Принц Макиавели“, нали?

— Да, но какво се е случило?

— Нищо особено, просто една жена, с която разговарях във фабриката, ми каза, че се казва така. Някои хора имат много тънко обоняние!

— Интересно как е могла миризмата му да се пренесе и върху вашите вещи... — Юкико пъкна лице в сакото, току-що свалено от Кикудзи. — А-а, забравила съм шишенцето в гардероба.

Един ден в края на февруари, когато дъждът, който валеше три дни непрекъснато, най-после спря малко преди залез-слънце, когато последните лъчи бяха оцветили облаците с нежнорозов цвят, в дома им се появи Тикако Куримото. Тя донесе чашката с черната глазура.

— Ето, донесох ви скъпата ви чашка — каза Тикако.

Тя я извади от кутията ѝ, повъртя я в ръцете си, още мокри от дъжда, полюбува ѝ се и я постави пред Кикудзи.

— Сега е сезонът да се пие от нея чай. Обърнете внимание на рисунката — това е папрат...

— Донесохте чашката, когато успях да забравя за съществуването ѝ. Нали обещахте да я донесете веднага, същия ден. Вече мислех, че сте размислили.

— Тази чашка е предназначена за ранна пролет, защо трябваше да я нося през зимата? А и не ми се искаше да се разделям с нея, знаех, че няма повече да я видя. Сигурно ще ви прозвучи странно, ако ви кажа, че ми е трудно да се разделя с нея...

Юкико ѝ поднесе обикновен чай.

— Божичко, оку-сан^[1], не е трябвало да се безпокоите! — превзето рече Тикако. — Нали цялата зима сте се справяли сама с домашната работа, без прислуга? Как сте издържи?...

— А ние искахме да поживеем двамата, без чужди хора — отговори Юкико и учуди с откровеността си Кикудзи.

— Ох, извинете ме за глупавия въпрос, получи се малко неудобно! — плесна с ръце Тикако, върху лицето ѝ се четеше пълно разбиране. — Оку-сан, вие сигурно помните тази чашка? Мисля, че с нея са свързани много ваши спомени. Просто не можах да измисля подобър подарък за вас.

Юкико погледна въпросително към Кикудзи.

— Оку-сан — продължаваше Тикако, — моля ви, седнете поблизо до огнището и по-близо до нас!

— Сега!

Юкико седна до огнището, съвсем близо до Кикудзи. Лактите им почти се докосваха.

Кикудзи едва се сдържаше да не се разсмее и каза:

— Не, не мога да я приема като подарък. Помолих ви да ми я продадете.

— Как не ви е срам, Кикудзи-сан! Нима мислите, че мога да ви продам чашка, получена като подарък от баща ви?! Толкова низко още не съм паднала! — направо заяви Тикако. — Оку-сан, отдавна не съм имала удоволствието да гледам как изпълнявате чайните обреди. Ще ви кажа честно, никоя от моите ученички не прави това с такава грация и благородство като вас. Още не мога да забравя чайната церемони в храма Енкакудзи, когато за първи път поднесохте чай на Кикудзи-сан в тази чашка.

Юкико мълчеше.

— Моля ви, пригответе чай и го поднесете на съпруга си в нея, за да съм сигурна, че не съм я донесла напразно.

— Но ние нямаме никакви принадлежности за чайната церемония — отвърна Юкико, без да вдигне очи.

— Не се притеснявайте!... За това е достатъчна само една четчица.

— Да.

— Моля ви, пазете тази чашка!

— Добре.

Тикако погледна Кикудзи.

— Казвате, че нямате никакви принадлежности, но онзи съд шино сигурно е тук?

— Да, но той служи за ваза — бързо отговори Кикудзи.

Шино, спомена от госпожа Оота, Кикудзи не се реши да продаде. Той се намираше тук, в тяхната нова квартира, но го бяха прибрали в шкафа, сякаш го бяха забравили. Кикудзи почувствува странен трепет, когато Тикако му спомена за него. След това той заедно с Юкико излезе в антрето да изпрати Тикако.

Тя от прага погледна към небето.

— Хубаво, че времето се стопли... А небето... Небето над Токио сякаш отразява светлината на целия град...

С тези думи Тикако се отпрати към изхода. Леко приповдигнатото ѝ рамо потрепваше при всяка нейна крачка. Гледайки

след нея, Юкико каза:

— „Оку-сан“, та „оку-сан“... Нарочно ли го повтаряше! Неприятно е...

— Да, неприятно е. Сега сигурно ще престане да идва у нас... — Кикудзи постоя още в антрето. — Но за небето тя каза го хубаво — небето над Токио сякаш отразява всичката светлина на града...

Юкико стана, отвори входната врата и погледна към небето. След малко понечи да затвори, но видя, че Кикудзи също гледа и попита:

— Може ли да затворя?

— Да...

— Наистина, че се затопли.

Те се върнаха в столовата. Юкико прибра черната чашка. Кикудзи предложи да се разходят.

Те вървяха през квартал, застроен само с вили. Улицата се изкачваше под наклон. Когато наоколо нямаше никого, Юкико сама взе Кикудзи за ръката. Дланите ѝ бяха загрубели от студената вода, въпреки че тя полагаше грижи за ръцете си.

— Нали ще купите тази чашка и няма да я приемете като подарък? — изведнаж запита тя.

— Да, чашката ще се продаде.

— Аз така и помислих, че Куримото е дошла да я продаде.

— Не. Аз ще я продам на търговеца на чайни сервизи, а получените за нея пари ще дам на Тикако.

— Защо ще я продавате?

— Ти вече чу историята на тази чашка. И днес, и тогава, на чайната церемония в храма Енкакудзи, Тикако каза, че тя ѝ е подарена от баща ми. А по-рано принадлежеше на семейство Оота. Чашка с такава съдба...

— За мен подобни неща не играят никаква роля. Ако чашката наистина е хубава, защо да не я оставите за себе си?

— Чашката несъмнено е много хубава. Затова ми се иска да попадне в добри ръце. Знаещият и добросъвестен търговец ще съумее да се разпореди това да стане така, а за нас тя ще изчезне безследно.

Тези думи от писмото на Фумико неволно се откъснаха сега от устата на Кикудзи. Нали заради Фумико той се стремеше да получи тази чашка от Куримото.

— Тази чашка има своя съдба и свой собствен прекрасен живот. И нека тя продължи своя живот без нас. Наистина, в това „без нас“ ти, Юкико, не влизаш, но... Разбираш ли, красивата и съвършена чашка не може да предизвиква сама по себе си горчиви мисли и лоши чувства и ако някой ги изпитва, за това не е виновна чашата, а спомените. Ние я гледаме с тягостно чувство. Казвам „ние“, но имам предвид едва пет-шест човека. А всъщност в течение на столетия много хора са изпитвали удоволствие при вида ѝ, радвали са ѝ се, пазели са я. Тя е на около четиристотин години, значи времето, в течение на което е била собственост на господин Оота и Куримото, е като сянка на преминаващ облак в сравнение с възрастта ѝ. Затова трябва да премине в ръцете на необременени със спомени ценители. Нека продължава да съхранява красотата си и след нашата смърт.

— Да-а?... Може би не трябва да я продавате, щом толкова се грижите за нея? Впрочем, както решите сам.

— Не ми е жал да се разделя с нея и не я ценя особено. Просто искам да залича нашите нечисти следи. Противно е да я оставим в ръцете на Куримото, въпреки че в чайния павилион на храма Енкакудзи чашката си беше на мястото. Тя играеше собствена роля, независимо от свързаните с нея човешки взаимоотношения.

— Звучи така, сякаш поставяте чашката над човека.

— Може би. Аз не разбирам много от чашки, но тя е била съхранявана в течение на много години от хора, които са били ценители на чайни сервизи. Не мога да я взема и да я счупя... Нека по-добре изчезне безследно...

— А аз бих искала чашката да остане у нас. Като паметна за двама ни вещ — каза Юкико с ясен глас. — Би ми било приятно, ако постепенно откривах нейната красота, която сега не разбирам. А какво е било по-рано — не ме безпокои. Няма ли да съжалявате по-късно, ако я продадете?

— Не! Чашката трябва да изчезне, без да остави следа. Такава е съдбата ѝ.

Произнасяйки думата „съдба“, Кикудзи до болка ясно си спомни образа на Фумико.

След разходката, която продължи около час и половина, те се прибраха в къщи.

Като се канеше да вземе от хибата жар за котаци, Юкико неочаквано стисна ръката на Кикудзи с двете си ръце. Сякаш искаше да му покаже, че едната ѝ длан беше топла, а другата — съвсем студена.

— Да дам ли от бисквитите, които донесе госпожа Куримото?

— Не, не искам.

— Не искате ли?... Освен бисквитите, тя е донесла и черен чай, каза, че от Киото са го изпратили. — В гласа на Юкико нямаше нотки на предубеждение.

Прибирайки в шкафа загърнатата във фурошики чашка, Кикудзи помисли дали заедно с нея не е по-добре да продаде и съда шино, който сега лежеше в шкафа.

Юкико се готвеше да си ляга. Намаза лицето си с крем и извади фибите от прическата си.

— Няма ли да е по-хубаво, ако си подстрижа косата по-късо, как мислите? Само отначало ще се срамувам от голата си шия, докато свикна...

Разчесвайки дългите си разпуснати коси, Юкико за секунда ги вдигна високо и показа как би изглеждала с отворена отзад шия. След това тя се доближи до огледалото и дълго три от устните си червилото с парченце марля. Червилото сякаш не се изтриваше.

Те лежаха в тъмнината прегърнати, сгръвайки се с топлината на телата си. Кикудзи постепенно се потапяше в обичайното си състояние на тъга — докога ще продължава да осквернява взаимното им свято съществуване. Юкико е чиста и няма нещо може да измърси истинската чистота? Нали чистотата прощава всичко и на всички. Защо да не може да бъде с нея, както с всички?... Подобни мисли, егоистични и спасителни, се блъскаха в главата му.

Юкико заспа и Кикудзи разтвори обятията си. Така не му се искаше да се откъсва от топлината ѝ. Беше много тъжно да се отдръпнеш и да лежиш сам сред студените завивки, измъчван от разкаяние. „Не трябваше да се женя“ — помисли Кикудзи.

---

[1] Оку-сан — госпожо. — Б.пр. ↑

Две вечери подред по цялото небе се разливаше бледорозовият цвят на залеза.

Кикудзи пътуваше в трамвая към дома си и наблюдаваше от прозореца неотдавна построените здания. Всички те светеха, но някак бледо, неярко. Той се учуди отначало колко странно изглеждат отстрани, но почти веднага разбра. Това беше луминесцентно осветление. В тези домове нямаше нито един тъмен прозорец. Сякаш във всяка стая запалиха светлината в чест на новодошлите. Малко встрани от новите домове висеше почти пълна луна.

Когато Кикудзи се приближаваше вече към дома си, розовият небосвод започна да потъмнява, а цветът, който ставаше все по-наситен и по-ярък, се изтегляше към хоризонта, където се скриваше вечерното слънце.

Свивайки към къщи, Кикудзи се разтревожи от нещо, напипа чека във вътрешния джоб на самото си и се успокои. В същия момент той видя Юкико. Тя изскочи от вратата на съседите и се скри във входа на техния дом. Не го забеляза.

— Юкико, Юкико!

Тя излезе на улицата.

— Добре дошъл в къщи! Видяхте ли ме? — Юкико се изчерви. — Съседите ме повикаха на телефона, по-малката ми сестра се обади...

— Така ли?...

Кикудзи се изненада. Интересно откога тя използва телефона на съседите?...

— Днес небето е също такава като вчера надвечер... Само цветът му е по-мек и топъл, навярно защото денят беше ясен...

Юкико погледна към небето.

Преобличайки се, Кикудзи извади чека от джоба си и го остави върху бюфета.

Юкико прибираше след него дрехите му и без да вдига глава, рече:

— Сестра ми каза, че в неделя вечер заедно с татко искали да ни дойдат на гости...

— У нас?

— Да.

— А защо не са дошли? — съвсем непринудено попита Кикудзи. Ръката на Юкико, почистваща с четка панталоните му, застина.

— Как така „защо не са дошли“? — рече тя. — Наскоро им писах и ги помолих засега да не идват у нас.

Кикудзи в пълно недоумение едва не запита: Защо?, но се усети и замълча. Досети се, че Юкико се страхува от посещението на баща си. А ако той разбере, че те досега не са истински съпрузи?...

Но Юкико бързо вдигна очи към Кикудзи и каза:

— Татко много иска да дойде у нас. Поканете го, моля ви!

Заслепен от погледа ѝ, той отговори:

— Нима е необходима специална покана? Да беше дошъл просто така.

— Защото у омъжената си дъщеря... Не, това не е толкова просто...

Гласът на Юкико звучеше почти весело.

Възможно бе Кикудзи повече от Юкико да се страхуваше от посещението на баща ѝ. След сватбата той нито веднаж не беше поканил никого от родителите, братята или сестрите на Юкико и се сети за това едва сега. Той сякаш беше забравил за съществуването на родителите на жена си. Не му беше до тях — толкова беше погълнат от странните си отношения с Юкико. А може би той за никого друго не можеше да мисли, освен за Юкико, именно защото никакви отношения не съществуваха.

Да, той не мислеше за никого. Само спомените за госпожа Оота и Фумико, които очевидно го правеха безсилен, изплуваха в паметта му. Те се връщаха към него и се мяркаха като призрачни пеперуди. Той сякаш виждаше как от дълбочините на подсъзнанието му се надига призрак с крилцата на пеперуда. Тези спомени бяха повече призраци на собствената му съвест, отколкото призраци на госпожа Оота.

Юкико сега спомена за писмото си, в което молила родителите си да не идват засега у тях. Това беше достатъчно за Кикудзи да разбере как се измъчва и недоумява Юкико. Тикако Куримото беше поразена, че цяла зима са изкарвали без прислуга, а Юкико може би се е

бояла дори от прислугата — да не би някой чужд човек да е разгадал тайната на съпружеските им отношения. И в същото време Юкико беше винаги в безоблачно настроение, така сияеше от щастие. И май не само от жалост към Кикудзи.

— Кога си изпратила това писмо?... Това, в което си молила баща си да не идва у нас... — попита Кикудзи.

— Чакайте да си спомня... Струва ми се, след Нова година, някъде около седми януари... Спомняте ли си, ние бяхме у тях да посрещнем Новата година...

— Разбира се, на трети.

— Ами да, след около четири-пет дни... Спомняте ли си, на втория ден след Нова година по-малката ми сестра дойде да ни поздрави сама. Извини майка ми и баща ми, че не са в състояние да дойдат заради гостите.

— Да, тя дойде и на другия ден ни покани в Йокохама — кимна Кикудзи. — Но знаеш ли, не е много хубаво, че си изпратила такова писмо на родителите си. Дай да ги поканим, съгласна ли си? За следващата неделя например.

— Добре. Татко много ще се зарадва. И по-малката ми сестра ще вземе със себе си. На всяка цена! Може би на татко му е неудобно да идва сам?... Пък и на мен ми е по-леко, ако сестра ми дойде... Странно, нали?...

Сигурно присъствието на сестрата ще помогне на Юкико да се държи естествено. Може би Юкико иска да скрие от родителите си своя неприличащ на брак съпружески живот.

Юкико изчезна, изглежда отиде да затопли малката баня. Оттам се дочу плискането на вода, Юкико опитваше дали достатъчно се е затоплила.

— Ще се изкъпете ли преди вечеря?

— Да.

Когато той лежеше във ваната, зад стъклената врата се раздаде гласът на Юкико.

— Какъв е този чек на бюфета?

— Чек ли? Ах, да, това са парите, които получих за чашката. Трябва да го дадем на Куримото.

— Толкова много за тая чашка?

— Не само за нея, но и за нашия съд шино.

— А колко ни остават на нас?

— Някъде около половината...

— Охо, и половината не е малко пари.

— Да, трябва да решим за какво да ги изхарчим.

За чашката Юкико знаеше — за нея те говориха вчера, когато се разхождаха. А историята за шино не ѝ беше известна, Юкико все още стоеше зад стъклената врата на банята.

— А ако не ги похарчим, а купим акции...

— Акции ли?

За Кикудзи това беше съвсем неочаквано.

— Знаете ли... — Юкико разтвори стъклената врата и влезе в банята. — Татко веднаж подари пари на мен и по-малката ми сестра, може би четвърт от тези пари, които сте получили сега за чашката и шино, и ни каза — умножавайте ги! Ние ги предадохме на нашия борсов агент и той ни купи акции. Задържах акциите, когато цената им падеше, продавах ги, когато тя растеше, и купувах нови. И парите наистина по малко започнаха да растат.

Кикудзи изведнаж съвсем ясно видя семейните обичаи в дома на Юкико.

— С по-малката ми сестра всеки ден разгръщахме вестника страницата, където публикуваха борсовия бюлетин.

— Тези акции сега у теб ли са?

— Да. Наистина, аз никога не съм ги виждала, нали през цялото време са у борсовия агент... Когато акциите падат... ги продаваме, така че загуби няма — наивно каза Юкико.

— Какво пък, нека дадем и тези пари на борсовия агент, Юкико-сан!

Кикудзи, усмихвайки се, погледна към Юкико. Тя беше с бяла престилчица и червени вълнени чорапи.

— Може би ти също ще дойдеш да се стоплиш, а?

Юкико изведнаж се смути, сведе красивите си очи и бързо излезе от банята.

В събота времето беше такова, сякаш беше настъпил март. На следващия ден трябваше да дойдат бащата и по-малката сестра на Юкико. След вечерята Юкико сама отиде да пазарува. Върна се с пълни ръце с направените покупки, беше взела и цветя. До късно разтребваше кухнята. След това седна пред огледалото и дълго разглеждаше прическата си.

— Днес съвсем определено реших да се подстрижа. Нямаме нищо против, нали? Но след това помислих — татко утре ще ме види и ще се изплаши. Затова ще взема да си навия косата, но не е хубаво, не ми харесва. Не ми отива.

Тя дълго се гледа в огледалото и разговаря сама със себе си.

След като си легнаха, тя не можеше да се успокои.

Нима толкова много я радва предстоящото посещение на баща ѝ и по-малката ѝ сестра? Кикудзи дори изпита нещо като ревност. И все пак той си помисли, че може би на нея ѝ бе тъжно. Нежно я притисна до себе си.

— Колко са студени ръцете ти! Съвсем са измръзнали.

Кикудзи положи ръцете ѝ върху гърдите си. С едната си ръка я прегърна, а другата пъхна в ръкава на нощното ѝ кимоно и погали рамото ѝ.

— Разкажете нещо! — Юкико извърна лицето си и размърда глава.

— Гъделичкаш ме. — Кикудзи оправи кичурите коса зад ушите ѝ. — Спомняш ли си, че в Идзи също ме молеше: „Разкажете нещо“...?

— Не си спомням!

А Кикудзи не можеше да забрави. През нощта той отчаяно се мяташе на самото дъно на мрака и притваряйки трепкащите си клепачи, се стараеше да извика в паметта си образите на госпожа Оота и Фумико и от това да придобие сили за Юкико. Утре ще дойде бащата на Юкико. Може би тази нощ ще бъде решаваща... Кикудзи отново си спомни госпожа Оота и тръпките, но от това усещането за непорочността на Юкико само се усили.

— Може би ти ще ми разкажеш нещо, Юкико?

— А аз нямам нищо за разказване...

— Утре, когато баща ти дойде, какво възнамеряваш да му кажеш?

— Добре е предварително да помисля! Каквото ми дойде на ум, това ще му кажа. Татко иска да ни погостува... Той ще се зарадва, като види колко щастливо живеем. Това ще му бъде достатъчно.

Кикудзи лежеше неподвижно. Юкико сгуши лице в гърдите му и също замря...

На другия ден бащата и по-малката сестра на Юкико пристигнаха рано, към десет часа. Юкико беше много оживена, весело се суетеше из стаите и в кухнята. Когато седнаха да обядват, дойде Тикако Куримото.

— Виждам, виждам, че имате гости. Само за минутка искам да поговоря с Кикудзи-сан... — донесе се от антрето гласът ѝ.

Юкико извика Кикудзи. Той излезе в антрето.

— Значи, все пак сте продали черната чашка? Взехте я от мен, за да я продадете? А как ще заповядате да разбирам това, че ми изпращате пари за нея? — нахвърли се върху него Тикако. — Веднага исках да дойда у вас, но помислих, че не сте в къщи, нали само в неделя може да ви намери човек. Впрочем можех да дойда и вечерта...

Тикако извади от пазарската си чанта писмото на Кикудзи.

— Връщам ви писмото и парите в плика. Моля проверете ги.

— Искам да ви помоля да ги приемете — каза Кикудзи.

— Защо трябва да ги приема? Като компенсация ли?

— Престанете да говорите глупости! От къде на къде ще ви давам компенсация. Още повече сега?

— Именно. Странно е да ми ги давате от парите за чашката.

— Всичко е много просто! Чашката е ваша и следователно парите от нея са ваши.

— Кикудзи-сан, нали ви я подарих! Вие ми искахте тази чашка. Аз ви я дадох, реших, че тя е добър сватбен подарък, въпреки че тя ми бе скъп спомен от баща ви.

— А вие считайте, че сте ми я продали.

— Не, не мога. Вече ви казах, че не съм паднала дотолкова, да продавам скъп подарък от баща ви... Сега вие я продадохте. Тя е у

търговеца. Ако настоявате да взема тези пари, ще откупя чашката обратно!

Не трябваше да ѝ пиша истината, помисли Кикудзи. Тогава нямаше да знае, че чашката е продадена на търговеца на чайни сервизи.

— Но защо стоите тук? Влезте, моля ви! — кротко каза Юкико. — У нас са само баща ми и по-малката ми сестра, стигнали са от Йокохама. Влезте, моля заповядайте!

— Баща ви ли?... Господи, това не очаквах! Колко приятно е да се срещна с него тук! — Тикако изведнаж удовлетворено отпусна рамене и кимна с глава.

Издание:

Ясунари Кавабата

Снежната страна. Хиляда жерава

Преводачи: Бойка Елитова, Георги Стоев

Редактор: Йордан Костурков

Оформление: Кънчо Кънев

Художник: Стефан Ненов

Художник-редактор: Веселин Христов

Технически редактор: Найден Русинов

Коректори: Донка Симеонова, Ева Егинлиян

ИК „Христо Г. Данов“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.